TBMM (S. Sayısı: 696)

Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usûlleri Hakkında Kanun Tasarısı ile Anayasa Komisyonu Raporu (1/993)

Not: Tasarı Başkanlıkça; tali olarak Plan ve Bütçe Komisyonuna, esas olarak da Anayasa Komisyonuna havale edilmiştir.

T.C.
Başbakanlık
Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü
Sayı: B.02.0.KKG.0.10/101-248/161

11/01/2011

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Adalet Bakanlığı'nca hazırlanan ve Başkanlığınıza arzı Bakanlar Kurulu'nca 8/11/2010 tarihinde kararlaştırılan "Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usûlleri Hakkında Kanun Tasarısı" ile gerekçesi ilişikte gönderilmiştir.

Gereğini arz ederim.

Recep Tayyip Erdoğan
Başbakan

GENEL GEREKÇE

Hukuk devleti ilkesini benimseyen çağdaş ülkelerde ilk akla gelen hukuk güvencesi; bunun teminatı olan yargı organlarının varlığı ve özellikle anayasa yargısıdır. Başlangıçta her ülke sistematiğinde yer almayan anayasa yargısı, bugün hemen tüm çağdaş ülkelerde yerini bulmuştur. Anayasa mahkemeleri, kuvvetler ayrılığı rejiminde sistemin olası mahzurlarını giderici, onu mükemmele yaklaştırıcı bir fonksiyon icra etmektedir.

Anayasa mahkemelerinin temel amacı ve misyonu; Anayasada güvence altına alınan kural ve ilkelerin yasama organının tasarruflarıyla ihlâl edilmesini önlemek, en genel anlamda Anayasanın üstünlüğü ve bağlayıcılığıyla temel hak ve özgürlükleri güvence altına almaktır. Demokratik rejimlerde, Anayasa Mahkemesi Anayasaya, uluslararası anlaşmalara ve hukukun genel ilkelerine aykırı, hak ve özgürlükleri ihlâl edici yasal hükümleri hukuk sisteminden ayıklamayı amaç edindiğinden, demokrasi ve hukuk devletinin en önemli koruyucusu kabul edilmektedir. "Negatif kanun koyuculuk" olarak da nitelendirilen bu özellik, Türk Anayasa Mahkemesi bakımından da büyük önem taşımaktadır. Anayasa Mahkemesinin kendisine yüklenen bu görevleri hızlı, eksiksiz ve en iyi biçimde yerine getirebilmesi, verdiği kararları kamuyla paylaşması ve Türk yargı camiasıyla kamuoyunda itibarlı bir konuma ulaşması, kararlarıyla uluslararası hukuk camiasında takdir görmesi; yargısal, fiziksel ve kurumsal yapısının da gözden geçirilmesini, Başkan ve üyeleriyle diğer mensuplarının özlük haklarının yabancı emsallerine paralel biçimde iyileştirilmesini, yarım asra yakın bir uygulamanın görülen aksaklıklarının düzeltilmesini gerekli kılmaktadır.

İlk kez 1961 Anayasasının 145 ilâ 152 nci maddeleriyle düzenlenen Anayasa Mahkemesi, 22/4/1962 tarihli ve 44 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usûlleri Hakkında Kanunla hayatiyet bulmuş; 1982 Anayasasının 146 ilâ 153 üncü maddeleriyle yeniden anayasal sistem içinde yerini almış ve 10/11/1983 tarihli ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usûlleri Hakkında Kanunla da yeni Anayasaya uygun bir teşkilatlanmaya gitmiştir. Halkoyuyla kabul edilerek yürürlüğe giren 7/5/2010 tarihli ve 5982 sayılı Kanunla da, Anayasanın 146, 147, 148 ve 149 uncu maddelerinde yapılan değişikliklerle Anayasa Mahkemesinin yapısı ve görevlerinde önemli değişime gidilmiştir. Bu meyanda;

a) Mahkemedeki asıl ve yedek üye ayrımına son verilmiştir.

b) Mahkemenin üye sayısı 15'ten 17'ye çıkarılmıştır.

c) Üyelerin geldikleri kontenjan ve kaynaklarda düzenleme yapılmıştır.

ç) Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne üç Mahkeme üyesini seçme yetkisi verilmiştir.

d) Cumhurbaşkanına, yüksek kademe yöneticileri ve avukatların yanı sıra, birinci sınıf hâkim ve savcılar ile Anayasa Mahkemesi raportörleri arasından da üye seçebilme imkânı tanınmıştır.

e) Anayasa Mahkemesi üyeliği süresi 12 yıl olarak öngörülmüştür.

f) Anayasa Mahkemesine, mevcut görevlerine ilaveten "bireysel başvuruları karara bağlamak" görevi verilmiştir.

g) Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı ile Genelkurmay Başkanı, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanları ile Jandarma Genel Komutanının da görevleriyle ilgili hususlardan dolayı Yüce Divan'da yargılanmaları ilkesi benimsenmiştir.

ğ) Bireysel başvuruların sonuçlandırılması için Mahkemenin iki Bölüm hâlinde çalışması esası öngörülmüştür.

h) Yüce Divan kararlarına karşı yeniden inceleme olanağı getirilmiştir.

Son Anayasa değişiklikleriyle meydana gelen ve yukarıda açıklanan bu durum ile 48 yıllık uygulamanın tecrübeleri karşısında, yeni bir Anayasa Mahkemesi teşkilat kanununun hazırlanması zorunluluğu hasıl olmuştur. Bu nedenle, çağdaş ülkeler anayasa mahkemelerinin uygulamalarıyla bu mahkemelerin mensuplarının özlük hakları dikkate alınmak ve Anayasa yargısının mahiyet itibarıyla diğer yargı kollarından farklılığı ve özelliği de gözetilmek suretiyle, Anayasa Mahkemesinin Anayasayla yüklenen yeni görevlerini en iyi biçimde yerine getirebilmesini teminen bu Kanun Tasarısı hazırlanmıştır.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1- Amaç ve kapsam maddesidir.

Madde 2- Maddede bu Kanunun uygulanmasında geçerli olan bazı kavramların tanımlarına yer verilmiştir.

Madde 3- Madde ile, 7/5/2010 tarihli ve 5982 sayılı Kanunla Anayasada yapılan değişiklikler de dikkate alınarak Mahkemenin görev ve yetkileri düzenlenmiştir.

Madde 4- Madde kapsamında, Mahkemenin genel bütçe içinde kendi bütçesi ile yönetileceği esası getirilerek, buna ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir.

Madde 5- Maddede, Mahkeme Genel Kurulu tarafından kabul edilecek İçtüzükle düzenlenecek konular belirtilmiştir. İçtüzüğün Resmî Gazete'de yayımlanacağı öngörülmüştür.

Madde 6- Madde kapsamında, Anayasanın 146 ncı maddesinde yapılan değişiklikler çerçevesinde Mahkemenin oluşumu ve üyelerin seçilme yeterliliği düzenlenmiştir.

Madde 7- Maddeyle, Anayasanın 146 ncı maddesinde yapılan değişiklikler çerçevesinde Mahkemeyi oluşturan üyelerin seçimi düzenlenmiştir.

Birinci fıkraya göre Türkiye Büyük Millet Meclisi, iki üyeyi Sayıştay Genel Kurulunun kendi başkan ve üyeleri arasından her boş yer için gösterecekleri üçer aday içinden; bir üyeyi baro başkanlarının serbest avukatlar arasından gösterecekleri üç aday içinden seçecektir.

İkinci fıkraya göre Cumhurbaşkanı, üç üyeyi Yargıtay, iki üyeyi Danıştay, bir üyeyi Askerî Yargıtay, bir üyeyi Askerî Yüksek İdare Mahkemesi genel kurullarınca kendi başkan ve üyeleri arasından her boş yer için gösterecekleri üçer aday içinden; en az ikisi hukuk bilim dallarından olmak üzere üç üyeyi Yükseköğretim Kurulunun yükseköğretim kurumlarının hukuk, iktisat ve siyasal bilimler dallarında görev yapan ve kendi üyesi olmayan öğretim üyeleri arasından göstereceği üçer aday içinden; dört üyeyi üst kademe yöneticileri, serbest avukatlar, birinci sınıf hâkim ve savcılar ile en az beş yıl raportörlük yapmış Anayasa Mahkemesi raportörleri arasından seçecektir.

Üçüncü fıkrada Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi ve Sayıştay genel kurulları ile Yükseköğretim Kurulu ve baro başkanlarınca Mahkeme üyeliğine aday göstermek için yapılacak seçimlerin usûl ve esasları düzenlenmiştir. Ayrıca zaman kaybının önlenmesi amacıyla seçimlerin tek turlu yapılması öngörülmüştür.

Madde 8- Maddede, Mahkeme üyeliğine seçimin ardından seçilen üyelere tebligat yapılması, yayımlanması ve seçilenlerce bu görevin kabul edilmemesi konuları Anayasanın 146 ncı maddesindeki değişiklikler dikkate alınarak hükme bağlanmıştır.

Madde 9- Maddeyle, üyelerin görevlerine başlamadan önce Başkanın daveti üzerine Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, Başbakan, yüksek yargı organları başkan ve başsavcıları, Adalet Bakanı ve devlet protokolünde yer alan diğer üst düzey görevliler ile emekli üyelerden katılanların huzurunda Anayasa Mahkemesi Başkan ve üyeleri önünde and içecekleri düzenlenmiştir.

And metni maddede gösterilen şekilde yeniden kaleme alınmıştır.

Madde 10- Maddeye göre, Anayasanın 147 nci maddesi gereğince Mahkeme üyeleri oniki yıl için seçilirler. Bir kimse iki defa üye seçilemez. Başkan ve üyeler azlolunamaz, kendileri istemedikçe görev süreleri dolmadan veya 65 yaşından önce emekliye sevk edilemezler. Bir üyenin üyeliği, 12 yıllık görev süresi bitmeden 65 yaşını doldurması hâlinde yaş haddi nedeniyle kendiliğinden sona erecektir.

Başkan ve üyelerin görevleri yalnızca Anayasada ve bu Kanunda öngörülen hâllerde sona erecektir.

Madde 11- Maddeyle üyeliğin boşalması ve sona ermesi konuları düzenlenmiştir. Maddenin birinci fıkrasında, bir üyenin görev süresinin dolacağı tarihten iki ay önce başlatılacak süreçle boşalan üyelik kaynağından 7 nci maddedeki usûle göre seçim yapılması öngörülerek, üye seçimi nedeniyle oluşacak zaman kayıplarının önüne geçilmesi ve Mahkemenin çalışmalarına işlerlik kazandırılması amaçlanmıştır.

İkinci fıkrada, Başkan ve üyelerin yazılı olarak emekliliklerini isteyebilecekleri, müddet ve kabule bağlı olmaksızın görevlerinden çekilebilecekleri, seçildikleri tarihten itibaren 12 yılın sonunda ve her hâlükârda 65 yaşlarını doldurunca emekliye ayrılacakları öngörülmüştür.

Üçüncü fıkrada, Başkan ve üyeliğin birinci ve ikinci fıkralarda belirtilen durumlar dışında sona ereceği üç ayrı hâl belirtilmiştir. Buna göre Başkanlık ve üyelik; 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununa göre hâkimlik ve savcılık mesleğinden çıkartılmayı gerektiren bir suçtan dolayı kesin hüküm giyilmesi veya Türk vatandaşlığının kaybedilmesi hâlinde kendiliğinden; görevin sağlık bakımından yerine getirilemeyeceğinin sağlık kurulu raporuyla kesin olarak anlaşılması hâlinde Anayasa Mahkemesi üye tamsayısının salt çoğunluğunun kararıyla ya da 19 uncu maddeye göre Genel Kurulun kararıyla üyelikten çekilmeye davet cezası verilen üyenin kendiliğinden çekilmesi veya istifa etmiş sayılması hallerinde sona erer.

Dördüncü fıkrada, görev süresini tamamlayan ancak emeklilik şartlarını taşımayan Başkan ve üyelere, herhangi bir gelir getirici faaliyette bulunmamak kaydıyla 5510 sayılı Kanunun emekliye ayrılmadaki yaş ve hizmet süresine ilişkin asgari koşullarına ulaşıncaya kadar son aylıklarının net tutarlarının üçte ikisinin tazminat olarak Mahkeme bütçesinden ödeneceği, aylıklarda meydana gelen değişikliklerin bu ödemede dikkate alınacağı öngörülmüştür. Ancak tazminat ödenebilmesi için 5434 sayılı Kanunun mülga ek 76 ncı maddesine göre emekli keseneklerinin her ay ilgili tarafından Sosyal Güvenlik Kurumuna ödenmesi, bu yükümlülüğü yerine getirmeyenlere ise anılan tazminatın ödenmeyeceği öngörülmüştür.

Madde 12- Maddede, Başkan ve başkanvekilleri ile Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı ve Başkanvekilinin seçimine ilişkin usûl ve esaslar ile görev süreleri belirtilmiş, diğer hususların ise İçtüzükle düzenleneceği öngörülmüştür.

Madde 13- Maddede, Anayasada yapılan değişiklikler de dikkate alınarak Başkanın görev ve yetkileri belirtilmiştir.

Madde 14- Maddeyle, Mahkeme başkanvekillerinin görev ve yetkileri düzenlenmiştir. Anayasanın 146 ncı maddesinde yapılan değişiklikle Mahkemeye iki başkanvekilinin seçimi öngörülmüştür. Bu bağlamda başkanvekillerinin görevleri ile Başkanlığın boş olması veya Başkanın mazeretli ya da izinli olması hâllerinde Başkana ait görev ve yetkilerin kimler tarafından yerine getirileceği düzenlenmiştir.

Madde 15- Madde kapsamında, Mahkeme üyelerinin yükümlülükleri sayılmış; sportif, sosyal ve kültürel amaçlı derneklerdeki üyelik hâlinin, yönetim ve denetim kurullarında görev almamak koşuluyla görev olarak nitelendirilemeyeceği belirtilmiştir.

Madde 16- Maddeyle, Başkan ve üyeler hakkında inceleme ve soruşturma yapılmasına ilişkin usûl ve esaslar düzenlenmiştir.

Maddenin birinci fıkrasında, Başkan ve üyeler hakkında görevlerinden doğan veya görevleri sırasında işledikleri iddia olunan suçlar ile kişisel suçları ve disiplin eylemleri nedeniyle inceleme ve soruşturma yapılmasının usûl ve esasları hükme bağlanmıştır. Belirtilen konularda soruşturma açılması Genel Kurulun kararına bağlıdır. İstisnai olarak ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü hâllerinde, soruşturma genel hükümlere göre yürütülecektir.

İkinci fıkraya göre, müstear adla yapılan ya da yapıldığı anlaşılan, imzasız, adressiz yahut belli bir olayı ve nedeni içermeyen, delil ve dayanakları gösterilmeyen ihbar ve şikayetlerin Başkan tarafından işleme konulmayacağı öngörülerek, haksız isnatlardan Başkan ve üyelerin korunması amaçlanmıştır.

Üçüncü fıkraya göre, Başkan gereken hâllerde işi Genel Kurula götürmeden önce üyelerden birine ön inceleme yaptırabilir. Bu Kanunun 2 nci maddesindeki tanım çerçevesinde, üye kavramına başkanvekillerinin de girdiği açıktır.

Dördüncü fıkraya göre, konu Başkan tarafından gündeme alınarak Genel Kurulda görüşülecektir.

Beşinci fıkraya göre, Genel Kurul tarafından soruşturma açılmasına karar verildiği takdirde üç üyeden oluşan Soruşturma Kurulu seçilecektir. Fıkrada Soruşturma Kurulunun yetkileri belirtilmiştir.

Altıncı fıkraya göre, ön inceleme yaptırılması, Soruşturma Kurulunun oluşturulması, soruşturma yapılması ve gereken diğer kararların verilmesine dair esaslar İçtüzükle düzenlenecektir.

Yedinci fıkraya göre, Başkan hakkında soruşturma yapılması durumunda, Başkan tarafından yapılması gereken işlemler kıdemli Başkanvekili tarafından yürütülecektir.

Madde 17- Maddenin birinci fıkrasına göre, ağır ceza mahkemesinin görevine giren kişisel suçlarla ilgili suçüstü hâli istisna olmak üzere, görevlerinden doğan veya görevleri sırasında işledikleri iddia edilen suçları ve kişisel suçları nedeniyle Başkan ve üyeler hakkında koruma tedbirlerine karar verilemeyecektir. Koruma tedbirleri; 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda öngörülen yakalama, gözaltına alma, tutuklama, adli kontrol, arama, iletişimin denetlenmesi gibi konuları kapsamaktadır.

İkinci fıkrada, ağır ceza mahkemesinin görevine giren kişisel suçlarla ilgili suçüstü hâllerinde soruşturmanın genel hükümlere göre yürütüleceği ve iddianame hazırlanması hâlinde kovuşturmanın Yargıtay Ceza Genel Kurulunca yapılacağı düzenlenmektedir.

Maddenin diğer fıkralarında görevden doğan veya görev sırasında işlendiği iddia edilen suçlar ile kişisel suçlarda Soruşturma Kurulunun koruma tedbirlerini talep etmesi, Genel Kurulun bu konudaki yetkisi, Soruşturma Kurulunun soruşturma sonunda vereceği kararlar ve devamında yapılacak işlemler açıklanmıştır.

Madde 18- Madde kapsamında, Başkan ve üyeler hakkında yapılacak disiplin soruşturması işlemleri düzenlenmiştir. Başkan ve üyelerin, hâkimliğin vakar ve şerefi ile bağdaşmayan ya da hizmetin aksamasına yol açan hâl ve hareketlerinden dolayı, bu Kanunun 16 ncı maddesinde belirtilen kurallar çerçevesinde disiplin soruşturması yapılacaktır.

Maddede ceza soruşturma ve kovuşturması yapılmasının disiplin işlemi yapılmasına engel olmayacağı hükmü yanında, disiplin soruşturmasına ilişkin süreler, Soruşturma Kurulunun görev ve yetkileri ile fiilî veya hukukî imkânsızlık nedeniyle toplanamama durumlarında Genel Kurulun oluşum şekli belirtilmiştir.

Madde 19- Maddede, Başkan ve üyeler hakkında yapılacak disiplin soruşturması sonunda eylemin niteliğine göre verilecek disiplin cezaları ile üyelikten çekilmeye davet edilme cezasının usûl ve esasları ile sonucu gösterilmiştir.

Madde 20- Maddede, Anayasa Mahkemesinin teşkilâtı açıklanmıştır.

Madde 21- Maddede, Genel Kurulun oluşumu, görevleri ve Başkan veya belirleyeceği başkanvekili başkanlığında en az oniki üye ile toplanacağı hükmü düzenlenmiştir.

Madde 22- Madde kapsamında, Mahkemede bireysel başvuruları karara bağlamak üzere bir başkanvekili başkanlığında yedişer üyesi olan iki Bölüm oluşturulacağı; Bölümlerin, bir başkanvekilinin başkanlığında dört üyenin katılımıyla toplanacağı, üyelerin geliş kaynakları ve uzmanlıkları gözetilerek hangi Bölümde çalışacaklarının başkanvekillerinin görüşü alınarak Başkan tarafından belirleneceği, bireysel başvuruların kabul edilebilirlik incelemesi için oluşturulacak Bölümlere bağlı komisyonların çalışma usûl ve esaslarının İçtüzükle düzenleneceği belirtilmiştir.

Madde 23- Maddenin birinci fıkrasında, Başkanlığa bağlı olarak Genel Sekreterlik biriminin kurulacağı ve buna bağlı birimlerin çalışma esaslarının Yönetmelikle düzenleneceği belirtilmiştir.

İkinci fıkrada, Genel Sekreterin Başkan tarafından raportörler arasından atanacağı, atama kararının Resmî Gazetede yayımlanacağı ve Genel Sekreterin görevde olmaması hâlinde yerine vekâlet edilmesi hususu düzenlenmiştir.

Üçüncü fıkrada Genel Sekreterin görev ve yetkileri düzenlenirken, dördüncü fıkrada Başkan tarafından raportörler arasından üç Genel Sekreter yardımcısının atanacağı, bunların görevleri ve aralarındaki işbölümünün Yönetmelikle düzenleneceği öngörülmüştür.

Madde 24- Maddede, Mahkemede yargısal ve idarî çalışmalara yardımcı olmak üzere yeteri kadar raportörün görevlendirileceği ya da atanacağı hükmüyle birlikte, raportör olabilmenin şartları belirtilmiştir.

Maddeyle, 2949 sayılı Kanunda düzenlenen görevlendirme yöntemi yanında, atama şeklinde raportör istihdamı da öngörülmüştür.

Madde 25- Madde kapsamında, raportörlerin görevlendirilmesinin usûl ve esasları, görevlendirilenler de dahil olmak üzere raportörlerin aylık ve diğer malî haklarının Mahkeme bütçesinden ödeneceği, görevlendirilen raportörlerin kanuni izin haklarına, sağlık ve tedavi işlerine ilişkin işlemlerin Başkanlıkça yürütüleceği ve sicillerine işlenmek üzere kurumlarına bildirileceği öngörülmüştür.

Maddede, bu Kanunun 24 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine göre görevlendirilen raportörlerin, usûlde paralellik ilkesi gereğince görevlendirilmelerinde izlenen yöntemle raportörlük görevinden ayrılacakları, görevlerinden ayrılmalarından sonra tâbi oldukları kanunlara göre yapılacak atamalarında taşıdıkları derece ve kıdem, Mahkemedeki çalışmaları ile kendi isteklerinin dikkate alınacağı belirtilmiştir.

Madde kapsamında ayrıca, 24 üncü maddenin ikinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine göre görevlendirilen raportörlerden talepte bulunanlardan, talepleri Başkanlıkça uygun görülenlerin Mahkeme raportörü olarak atanacakları ve bu şekilde ataması yapılan raportörlerin önceki kurumlarıyla ilişiklerinin kesileceği; görevlendirilen raportörlerin görevlerinden doğan veya görevleri sırasında işledikleri suçlar ve şahsî suçları ile disiplin eylemlerinden dolayı Başkanın bildirmesi üzerine, bağlı bulundukları kurumlarca ve kendileriyle ilgili mevzuat hükümleri uyarınca işlem yapılacağı öngörülmüştür.

Madde 26- Maddede, raportörlerin görevleri belirtilmiş; Başkanın gerektiğinde raportörlere tanık veya uzman dinleme ve benzeri görevler verebileceği, komisyonlarda görevlendirebileceği, Başkanın izin vermesi koşuluyla maddede sayılan yerlerde raportörlerin ders, kurs ve konferans verebileceği hükme bağlanmıştır.

Madde 27- Maddede, Mahkeme bünyesinde raportör yardımcısı istihdamına ilişkin hususlar düzenlenmiştir. Anayasanın 148 inci maddesinde yapılan değişiklikle getirilen bireysel başvuru hakkı nedeniyle Mahkemede ihtiyaç duyulan yargısal ve idarî çalışmalara yardımcı olmak üzere, bu Kanunla ilk defa Mahkemeye raportör yardımcısı atanması öngörülmüştür.

Maddede raportör yardımcılarının nitelikleri, giriş sınavını oluşturan yazılı sınav ve mülakata ilişkin usûl ve esaslar, sınav sonrasına ilişkin hükümler, raportör yardımcılarının adaylık süresi, raportörlüğe atanabilmeleri ile Yönetmelikle düzenlenecek hususlar açıklanmıştır. 657 sayılı Kanun hükümlerine tâbi olarak yükselme işlemleri yapılacak olan raportör yardımcılarının raportörlüğe atanmaları hâlinde, derece yükselme sürelerinin iki yıl olduğu düzenlenmiştir.

Madde 28- Maddeyle, Başkan, üyeler ve 24 üncü maddenin ikinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde sayılanlar hariç olmak üzere, Mahkemede istihdam edilen personelin disiplin işlerini yürütecek Yüksek Disiplin Kurulu düzenlenmiştir. Ayrıca disiplin cezası gerektirecek hâller ve verilecek cezalarda, 657 sayılı Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

Madde 29- Maddede, Mahkemenin hizmet birimleri gösterilmiştir.

Madde 30- Maddede, Mahkemenin görevlerini yerine getirirken hukukî, idarî ve malî alanlarda çalışmak üzere yeterli sayıda personel istihdam edeceği ve bunlar hakkında 657 sayılı Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanacağı belirtilmiştir.

Madde 31- Maddeyle, Anayasa ve bu Kanunda verilen görevlerin yerine getirilmesi için ihtiyaç görülmesi hâlinde, diğer kamu kurumlarında görev yapan personelin hukukî statülerine bakılmaksızın bir yıla kadar Mahkemede geçici olarak görevlendirilebileceği düzenlenmiş ve görevlendirme sürelerinin ihtiyaç hâlinde altı aylık dönemler hâlinde uzatılabilmesine imkân sağlanmıştır. Kendilerinden talepte bulunulan kurumların bu talebi on gün içinde yerine getirecekleri hükme bağlanırken, ayrıca bu şekilde görevlendirilecek personele yapılacak ödemeler belirtilmiştir.

Madde 32- Maddede, Mahkemede sözleşmeli olarak basın müşaviri ve tercüman çalıştırılabilmesi hükme bağlanmıştır.

Madde 33- Maddeyle, Mahkemenin ihtiyaç duyduğu alanlarda zaruri ve istisnai hâllere münhasır olmak üzere özel bir meslek bilgi ve ihtisasını gerektiren işlerde 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu uyarınca belirlenen parasal limitlere tâbi olunmaksızın, aynı Kanunun doğrudan teminle ilgili 22 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında kabul edilen şekilde hizmet satın alma imkânı getirilmiştir.

Madde 34- Maddeyle, Anayasada yapılan değişiklikle Mahkemenin görevleri arasına dâhil edilen bireysel başvuru nedeniyle oluşabilecek iş yükü gözetilerek hizmetin aksamadan verimli bir şekilde yürütülebilmesi amacıyla, Mahkemenin taşra teşkilâtının da bulunmaması dikkate alınarak, Mahkemenin hizmet birimlerinde çalışan 657 sayılı Devlet Memurları Kanununa tâbi personelden hizmetinden yararlanılamayanların, Genel Sekreterin teklifi ve Başkanın uygun görmesi üzerine, iktisap ettikleri kadro ve aylığa uygun olarak Adalet Bakanlığınca Bakanlık merkez ve taşra teşkilâtındaki görevlere atanabilmelerine imkân sağlanmıştır. Raportör yardımcılığına atananlar, bu madde kapsamının dışında tutulmuştur.

Madde 35- Maddede, kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün veya bunların belirli madde ya da hükümlerinin esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla iptal davası açmaya yetkili olanlar sayılmıştır.

Madde 36- Maddede, şekil bozukluğuna dayanan iptal davalarının kapsamı, sınırları ve incelenmesi gösterilmiştir.

Madde 37- Maddede, iptal davasını açma süreleri gösterilmiştir.

Madde 38- Maddeyle, iptal davası açılmasında temsil ve uyulması gereken esaslar düzenlenmiştir.

Madde 39- Maddede, Kanunun 38 inci maddesinde gösterilen hususları taşımayan dava dilekçeleri hakkında yapılacak işlemler gösterilmiştir.

Madde 40- Maddeyle, itiraz yolu başvurularında uyulması gereken usûl ve esaslar düzenlenmiştir.

Madde 41- Maddeyle, Mahkemenin işin esasına girerek verdiği red kararının Resmî Gazete'de yayımlanmasından itibaren on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı iddiasıyla Mahkemeye başvurulamayacağı, başvuran mahkemede itiraz konusu kuralın uygulanacağı başka dava dosyalarının bulunması hâlinde, yapılmış olan itiraz başvurusunun bu dosyalar için de bekletici mesele sayılacağı öngörülmüştür.

Madde 42- Maddede, Anayasaya aykırılığı ileri sürülemeyecek düzenlemeler sayılmıştır.

Madde 43- Maddeyle, iptal ve itiraz başvurularının dosya üzerinden inceleneceği ve Mahkemece gerekli görülmesi hâlinde ilgililerin bilgilerine başvurulacağı düzenlenmiştir. Ayrıca Mahkemenin Anayasaya aykırılığı tespit ederken ileri sürülen gerekçelere dayanma zorunluluğunun olmadığı, taleple bağlı kalmak kaydıyla başka gerekçe ile de Anayasaya aykırılık kararı verebileceği, madde veya hükümlerin iptalinin kanunun, kanun hükmünde kararnamenin veya TBMM İçtüzüğünün bazı hükümlerinin veya tamamının uygulanmaması sonucunu doğurması hâlinde, keyfiyet gerekçede belirtilmek şartıyla, uygulama kabiliyeti kalmayan öteki hükümlerinin veya tümünün iptaline Mahkemece karar verilebileceği öngörülmüştür.

Madde 44- Madde kapsamında, Mahkemenin müzakerelerinin gizli olduğu, Başkanın uygun göreceği teknik araçlarla kayıt yapılabileceği, bu kayıtların muhafazası ve kullanımına ilişkin esasların Yönetmelikle düzenleneceği, müzakerelerin düzeni ve yönetiminin Başkan veya kendisinin toplantıya katılmaması hâlinde görevlendireceği başkanvekili tarafından sağlanacağı, üyelere talep sırasına göre söz verileceği belirtilmiştir.

Madde 45- Maddeyle Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru hakkının esasları düzenlenmiştir. Anayasanın 148 inci maddesi gereğince herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından ihlâl edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilecektir. Ancak bu yola başvurulabilmesi için öncelikle diğer yargısal ve idarî başvuru yollarının tüketilmesi zorunludur.

Madde 46- Maddeyle bireysel başvuru hakkına sahip olanlar düzenlenmiştir. Bireysel başvuru hakkı, ihlâle yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenlere tanınmıştır. Bireysel başvurunun hukukî niteliği, söz konusu işlem ve eylemler nedeniyle ilgilinin şahsına ait bir hakka yönelik mevcut ve doğrudan bir ihlâlin varlığını gerektirmektedir. Bu nedenle potansiyel hak ihlâli iddiasına dayanan ya da başvuranın kendi haklarıyla ilgili olmayan hususlar bireysel başvuru konusu edilemez.

Bireysel başvurunun kamu gücünün kullanılmasından kaynaklanan hak ihlâllerine karşı tanınan bir yol olması nedeniyle, kamu tüzel kişilerine bireysel başvuru hakkı tanınması, bu anayasal kurumun hukukî niteliği ile bağdaşmamaktadır. Özel hukuk tüzel kişilerine ise yalnızca tüzel kişiliğe ait haklarının ihlâl edildiği gerekçesiyle bireysel başvuru hakkı verilmektedir. Özel hukuk tüzel kişilerinin kendi tüzel kişilikleri ile ilgili olmayan, üye ya da mensuplarına yönelik ihlâl iddiaları, bireysel başvurunun kapsamı dışındadır.

Öte yandan, Anayasanın herkese tanıdığı temel hak ve özgürlüklere ilişkin olarak, yabancıların da bireysel başvuru haklarının bulunduğu açıktır. Ancak yalnızca Türk vatandaşlarına tanınan Anayasal haklara ilişkin yabancılar bireysel başvuru hakkına sahip değildir.

Madde 47- Maddede bireysel başvurunun yapılış usûlü düzenlenmiştir. Buna göre bireysel başvurular doğrudan ya da mahkemeler veya yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılabilir. Ancak süreç içindeki teknik gelişmeler ve işleyişteki gerekliliklerin gözetilerek ilâve başvuru yöntemlerinin İçtüzük değişikliği vasıtasıyla kabulüne imkân tanınmıştır.

Bireysel başvuru için başvurma harcının ödenmesi zorunlu tutularak, gereksiz başvurular ile Mahkemenin zaman ve emek kaybının önüne geçilmesi hedeflenmiştir. Ekonomik durumu nedeniyle bu harcı karşılayamayacak olanların adli yardımdan yararlandırılmaları imkânı bulunduğundan, bu harcın bireylerin hak arama özgürlüğünü kısıtlamayacağı düşünülmektedir.

Maddede dilekçede bulunması ve bu dilekçeye eklenmesi gerekli hususlar düzenlenmiştir. Başvurunun avukat aracılığıyla yapılması zorunluluğu olmamakla birlikte, şayet başvurucu bir avukat tarafından temsil ediliyorsa usûlünce tanzim edilmiş vekâletnamenin sunulması da gerekmektedir.

Bireysel başvurunun kişisel ve güncel bir temel hak ihlâlinin ortadan kaldırılmasına yönelik bir anayasal kurum olması, başvuruların belirli bir sürede yapılmasını zorunlu kılmaktadır. Bireysel başvurunun gerçek bir güvence teşkil edebilmesi, ihlâlin ve sonuçlarının ortadan kaldırılabilir nitelikte olmasıyla yakından ilintilidir. Bu nedenle başvurunun, kanun yollarını tüketen nihai işlemin başvurucuya tebliğ edildiği tarihten veya kanun yolu öngörülmemişse ihlâlin öğrenildiği tarihten başlayarak otuz gün içinde yapılması öngörülmüştür.

Haklı mazeretleri nedeniyle süresi içinde başvuramayanların, mazeretin kalktığı tarihten itibaren onbeş gün içinde ve mazeretlerini belgeleyen delillerle birlikte başvurabilmelerine imkân tanınmıştır. Bu durum Mahkeme tarafından öncelikle incelenerek, başvuranın mazeretinin kabulü ya da reddine karar verilecektir.

Diğer yandan başvuru evrakında herhangi bir eksiklik bulunması hâlinde, Mahkeme yazı işleri tarafından eksikliğin giderilmesi için başvuran ya da vekiline onbeş günü geçmemek üzere geçerli bir mazereti olmaksızın bu sürede eksikliğin tamamlanmaması durumunda başvurunun reddine karar verileceği ihtarı yapılarak süre tanınacaktır. Başvuranın söz konusu eksikliği tamamlamaması, hak arama konusunda istekli olmadığını göstereceğinden, başvurusunun reddine karar verilecektir.

Madde 48- Maddeyle bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi düzenlenmektedir. Bireysel başvuruların kabul edilebilirliğine ilişkin şartlar 45 ilâ 47 nci maddelerde düzenlenmiştir. Bu şartları taşımayan başvurulara ilişkin kabul edilemezlik kararı verilecektir.

Başvurunun kabul edilebilirliğine ilişkin yukarıda sayılan şartların yanında, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımayan başvuruların, başvuranın önemli bir zarara uğramaması hâlinde Mahkeme tarafından incelenmeksizin reddedilebilmesi öngörülmüştür.

Bireysel başvurulara ilişkin kabul edilebilirlik incelemesi Bölümlere bağlı olarak görev yapan komisyonlara verilmiştir. Kabul edilemezlik kararının başvuruya ilişkin nihai karar niteliğinde olması nedeniyle, bu kararın komisyonlarca oybirliği ile alınması öngörülmüştür. Oybirliği sağlanamayan dosyaların ise Bölümlerce karara bağlanması kabul edilmiştir.

Kabul edilemezlik kararları kesin nitelikte olup, bu kararların ilgililere tebliği gerekmektedir.

Kabul edilebilirlik incelemesinin usûl ve esasları ile ilgili diğer hususların düzenlenmesi İçtüzüğe bırakılmaktadır.

Madde 49- Maddeyle bireysel başvuruların esastan incelenme aşaması düzenlenmektedir. Kabul edilebilirliğine karar verilen bireysel başvuruların esastan incelemesinin Bölümler tarafından yapılması öngörülmüştür. Bölümler arasındaki iş yükünün dengeli bir şekilde dağıtılması için gerekli önlemler Başkan tarafından alınacaktır.

Bireysel başvurunun kabul edilebilirliğine karar verilmesi hâlinde, başvuru esnasında sunulanların dışında gerekli görülen bilgi, belge ve delillerin başvurandan, diğer ilgililerden ve özellikle de kamu otoritelerinden istenilmesi öngörülmüştür. Bireysel başvurularda kamu adına yapılması gereken savunmaların Adalet Bakanlığınca koordine edilmesi öngörülmektedir.

Komisyonlara ve Bölümlere bireysel başvuruları incelerken her türlü araştırma ve incelemeyi yapabilme, bilirkişi incelemesi ya da keşif yaptırılmasına karar verebilme imkânı tanınmıştır.

Bireysel başvurular esas itibarıyla dosya üzerinden incelenecektir. Bununla birlikte, gerekli görüldüğü durumlarda duruşma yapılmasına da karar verilebilecektir.

Öte yandan esas inceleme aşamasında, başvuranın temel haklarının korunması için zorunlu görülen tedbirlerin Bölümlerce re'sen veya başvuranın talebi üzerine alınabilmesi imkânı getirilmiştir. Tedbire karar verilmesi hâlinde de, esas hakkındaki kararın en geç altı ay içinde Resmî Gazete'de yayımlanması gerekmekte olup, aksi takdirde ihtiyati tedbir kararının kendiliğinden kalkacağı düzenlenmiştir.

Bölümlere, bireysel başvuru incelemesi sırasında temel hak ihlâlinin kanun veya kanun hükmünde kararname hükmünden kaynaklandığı kanaatine varmaları durumunda, bu düzenlemelerin iptali istemiyle konuyu itiraz yoluyla Genel Kurula götürme imkânı tanınmıştır.

Bireysel başvuru yolunun niteliği itibarıyla bir temyiz yolu olmadığı dikkate alındığında, olağan kanun yollarında gözetilmesi gereken hususların burada inceleme konusu yapılmamasının gereği açıktır.

Bireysel başvuruların incelenmesinde, Kanun ve İçtüzükte hüküm bulunmayan hâllerde, ilgili usûl kanunlarının kıyasen uygulanacağı öngörülmektedir. Esas hakkında incelemenin usûl ve esasları ile ilgili diğer hususların İçtüzükle düzenleneceği hükme bağlanmıştır.

Madde 50- Maddeyle bireysel başvuru incelemeleri sonucunda verilecek kararlara ilişkin hususlar düzenlenmektedir. Bölümlerce yapılan esas inceleme sonunda başvurucunun hakkının ihlâl edildiğine ya da edilmediğine karar verilmesi öngörülmüş olup, ihlâl kararı verilmesi hâlinde ihlâlin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere de hükmedilebileceği düzenlenmiştir.

Bölümce tespit edilen ihlâlin bir mahkeme kararından veya idarî işlemden kaynaklanması durumunda, ihlâle neden olan karar ya da idari işlemin iptaline karar verilebilecektir. Kararın iptal edilmesi kendiliğinden hak ihlâlini ortadan kaldırmazsa yargılamanın yeniden yapılmasına hükmedilmesi imkânı da bulunmaktadır.

İhlâlin bir kamu gücünün kanunen yapması gereken bir işlemi ihmal etmesinden kaynaklandığı belirlenmişse, buna ilişkin işlemin nasıl yapılacağı düzenlenmektedir.

Öte yandan, başvuranın temel bir hakkının ihlâl edilmesi sonucunda maddi ya da manevi zarara uğradığı tespit edilirse, Bölümlerce zararın tazminine resen karar verilebileceği gibi bunun belirlenmesi için genel mahkemelerde dava açılmasına da hükmedilebilecektir.

Bireysel başvurulara ilişkin Mahkeme kararlarının ilgililer yanında Adalet Bakanlığına da tebliği öngörülmüştür. Ayrıca bu kararların Mahkemenin internet sayfasında ve Resmî Gazete'de de yayımlanması esası benimsenmiştir.

Bölümlerin esas hakkındaki kararlarının kesin olduğu; yasama, yürütme ve yargı organları ile gerçek ve tüzel kişileri bağladığı vurgulanmıştır.

Komisyonlar veya Bölümler arasında meydana gelen içtihat farklılıklarının Genel Kurul tarafından nihai olarak çözüme bağlanacağı öngörülmüştür.

Madde 51- Madde kapsamında, başvuranlar tarafından bireysel başvuru hakkının açıkça kötüye kullanıldığının Mahkemece tespiti hâlinde, başvuranlarca yargılama giderlerinin ödenmesine hükmedilmesi imkânı getirilmektedir.

Madde 52- Maddeyle, siyasî parti kapatma davalarının görülme usûl ve esasları ile karar nisabı düzenlenmiştir.

Madde 53- Maddeyle, siyasî partiler hakkında ihtar verilmesi talebiyle yapılan başvuruların inceleme usûl ve esasları düzenlenmiştir.

Madde 54- Maddeyle, yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına veya milletvekilliğinin düşmesine dair Türkiye Büyük Millet Meclisi kararlarına karşı yapılacak iptal başvuruları ile bunların inceleme usûl ve esasları düzenlenmiştir.

Madde 55- Maddeyle, siyasî partilerin malî denetiminde Sayıştaydan yardım alınması ve bu kapsamda düzenlenen raporların karara bağlanmasının usûl ve esasları düzenlenmiştir.

Madde 56- Maddeyle, siyasî partilerin malî denetiminde yapılan ilk ve esas incelemenin usûl ve esasları düzenlenmiştir.

Madde 57- Maddeyle, Yüce Divan yargılamalarında uyulacak usûl ve esaslar düzenlenmiştir.

Madde 58- Maddeyle, Yüce Divan yargılaması sonucunda verilen kararlara karşı yeniden inceleme başvurusunda bulunulması ve incelemenin usûl ve esasları düzenlenmiştir.

Madde 59- Maddede, Başkan ve üyelerin Mahkemede görülen dava ve işlere katılmalarına engel oluşturan durumlar sayılmıştır.

Madde 60- Maddeyle, Başkan ve üyelerin davaya bakmalarının reddedilme sebepleri, bunların incelenmesi, reddin kötü niyetle yapılması hâlinde yapılacak işlemler düzenlenmiştir.

Madde 61- Maddeyle, Başkan ve üyelerin dava ve işlere bakmaktan çekinmeleri durumunda, konu hakkında Genel Kurulun kesin karar vereceği düzenlenmiştir. Genel Kuruldaki bu görüşmelere çekinme talebinde bulunan Başkan veya üyenin de iştirak edebilmesi, ancak oy haklarının bulunmaması öngörülmüştür.

Madde 62- Madde kapsamında, Mahkemenin, kendisine verilen görevlerin yerine getirilmesi sırasında kamu idareleri, kamu görevlileri, bankalar ile diğer gerçek ve tüzel kişilerle doğrudan yazışmaya, bilgi ve belge istemeye, gerekli gördüğü her türlü belge, kayıt ve işlemi incelemeye, bilgi almak üzere her derece ve sınıftan kamu görevlileri ile ilgilileri çağırmaya, idare ve diğer tüzel kişilerden temsilci istemeye yetkili olduğu, Mahkemenin bu taleplerini belirtilen süre içinde yerine getirmeyenler hakkında genel hükümlere göre doğrudan soruşturma yapılacağı düzenlenmiştir.

Maddede ayrıca, Mahkemenin bakmakla görevli olduğu dava ve işlerle ilgili bilgilerin Devlet sırrı gerekçesiyle Mahkemeye karşı gizli tutulamayacağı ve Devlet sırrı sayılacak işlere ilişkin sözlü açıklama, tanık ve bilirkişi dinlemenin usûlü açıklanmıştır.

Madde 63- Maddede, Yüce Divan, siyasî parti kapatma ve sözlü açıklamalarda duruşmanın gerekli kıldığı durumlarda, Devlet kurum ve kuruluşlarına ait araç, gereç, stenograf ve teknik personelden yararlanılmasının usûl ve esasları düzenlenmiştir.

Madde 64- Maddeyle, Mahkemeye yapılacak bireysel başvurular dışında, alınacak kararlar ve yapılacak işlemlerin harç, vergi ve resme tâbi olmayacağı öngörülmüştür.

Madde 65- Maddede, Genel Kurul ve Bölümlerin karar nisabı ve usûlü düzenlenmektedir.

Madde 66- Maddede, Mahkeme kararlarının içeriği, gerekçeli olarak yazılması, niteliği, yayımı, kesin olduğu, etkisi ve İçtüzükte düzenlenecek hususlar açıklanmıştır.

Madde 67- Maddede, Mahkemenin siyasî parti kapatma veya Yüce Divan sıfatıyla verdiği kararlara karşı 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre yargılamanın yenilenmesinin istenebileceği, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi tarafından Anayasa Mahkemesinin siyasî parti kapatma veya Yüce Divan sıfatıyla verdiği bir kararının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve eki protokollerin ihlâli suretiyle verildiğine hükmedilmesi hâlinde, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde Anayasa Mahkemesinden yargılamanın yenilenmesine karar vermesinin talep edilebileceği, Mahkemenin yargılamanın yenilenmesi istemini esaslı ve kabule değer bulması hâlinde yargılamanın yenilenmesine karar vereceği ve istemi genel hükümlere göre sonuçlandıracağı öngörülmüştür.

Madde 68- Maddeyle, Anayasada yapılan değişiklikle Mahkemenin görev alanına bireysel başvuru da dahil edilmekle oluşan yeni yapılanma ve muhtemel iş yükü gözetilerek Anayasa Mahkemesi Başkanı, başkanvekilleri, üyeleri, Anayasa Mahkemesi raportörleri, raportör yardımcıları ve raportör yardımcısı adaylarının aylık ve ödenekleriyle diğer malî, sosyal hak ve yardımlarının bu Kanun hükümlerine tâbi olduğu öngörülerek, bu konuda 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanunundaki hükümlerden ayrık düzenleme getirilmiştir. Buna göre birinci fıkrada sayılanların aylık ve ödenekleri ile diğer sosyal hak ve yardımları bu Kanun hükümlerine bağlanmış, bu doğrultuda ikinci fıkrada kıstas aylık ve bireysel başvuru ödeneği düzenlenmiştir.

Madde 69- Maddede, Mahkemenin teşkilât yapısı gözetilerek görev unvanlarına göre aylık tablosu gösterilmiş, konuyla ilgili hükümlere yer verilmiştir.

Madde 70- Madde kapsamında, bireysel başvuru ödeneği ve ek ödemeden yararlanacak olanlar ve ödeme oranları ile konuya ilişkin hükümlere yer verilmiştir.

Madde 71- Maddeyle, Başkan ve üyelerin yıllık izin hakları, hastalık ve mazeret izinleri hükme bağlanmıştır.

Madde 72- Madde hükmüyle, diğer kanunlardaki sınırlamalar dikkate alınmaksızın Başkan, üyeler ve bunların emeklileri ile raportörler ve bunların bakmakla yükümlü oldukları aile fertlerinin sağlık giderlerinin Mahkeme bütçesinden ödeneceği, buna ilişkin esas ve usûllerin İçtüzükle düzenleneceği, Başkan, üyeler ve bunların emeklileri ile raportörlerin herhangi bir sosyal güvenlik kurumuna tâbi olarak çalışan eşlerinin de bu kapsamda değerlendirileceği öngörülmüştür.

Madde 73- Maddeyle, Başkan, başkanvekilleri, üyeler, raportörler, raportör yardımcıları ve personelin yol giderleri, tazminatları ve gündelikleri hükme bağlanmıştır.

Madde 74- Maddeyle, Anayasa değişikliği sonucu Mahkemenin bireysel başvuru incelemeleri nedeniyle artması öngörülen iş yükü dikkate alınarak, geçici görevlendirilenler dâhil Mahkemede görevli 657 sayılı Kanuna tâbi personele yapılacak performans ödemesine ilişkin hususlar düzenlenmiştir.

Madde 75- Maddede, her yılın Nisan ayının 25 inci gününün Mahkemenin kuruluş günü olduğu belirtilerek, bu günün kutlanmasına ilişkin hükümler düzenlenmiştir.

Madde 76- Maddeyle, Mahkemenin Anayasa değişikliği sonucu oluşan yeni yapısı ve görevleri gözetilerek, raportörler ve raportör yardımcılarının bilgi ve görgülerini artırma, lisansüstü eğitim, bilimsel araştırma ya da karşılıklı işbirliği çerçevesinde yurt dışında görevlendirilebilmeleri ve buna dair hükümler düzenlenmiştir.

Madde 77- Maddede, Mahkeme kadrolarına ilişkin hususların 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnameye göre düzenlenmesi öngörülmüştür.

Geçici Madde 1- Madde kapsamında, Mahkemenin yeni teşkilât yapısı gözetilerek bu Kanunun yayımı tarihinde mevcut personele ilişkin uyum hükümlerine yer verilmiştir.

Maddeyle, bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte görevde bulunan Başkan ve Başkanvekilinin, seçildikleri tarihte geçerli olan süreyi tamamlayacakları öngörülmüştür.

Ayrıca, bu Kanunda belirtilen İçtüzük ve Yönetmeliğin Başkanlıkça en geç altı ay içinde hazırlanarak yürürlüğe konulacağı, bu tarihe kadar mevcut İçtüzük ve Yönetmeliğin bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunacağı, bu Kanunun 78 inci maddesiyle 2949 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılması nedeniyle, diğer mevzuatta 2949 sayılı Kanuna yapılmış olan atıfların bu Kanuna yapılmış sayılacağı öngörülmüştür.

Madde 78- Maddede, değiştirilen ve yürürlükten kaldırılan hükümlere yer verilmiştir.

Madde 79- Yürürlük maddesidir.

Madde 80- Yürütme maddesidir.

ALT KOMİSYON RAPORU

ANAYASA KOMİSYONU BAŞKANLIĞINA

Komisyonumuzun 26 Ocak 2011 tarihli toplantısında görüşülmesine başlanılan "Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun Tasarısı" (1/993)'nın bir alt komisyonda değerlendirilmesine karar verilmiştir. Sakarya Milletvekili Ayhan Sefer Üstün, Manisa Milletvekili İsmail Bilen, Kilis Milletvekili Hasan Kara, Mersin Milletvekili İsa Gök ve Isparta Milletvekili Nevzat Korkmaz' dan oluşan Alt Komisyonumuz Başkanlığına Ayhan Sefer Üstün'ü seçerek çalışmalarını tamamlamıştır.

Alt Komisyonumuz 27, 28 Ocak, 1, 2, 3, 9 ve 17 Şubat 2011 tarihli toplantılarında Adalet ve Maliye Bakanlıkları ile Anayasa Mahkemesinden yetkililerin katılımıyla Tasarıyı incelemiştir.

Komisyonumuzun üyelerine, Tasarı ile ilgili Yargıtay'ın yazılı görüşleri sunulmuştur.

Tasarının amaç ve kapsam başlıklı 1 inci maddesi ile, tanımları düzenleyen 2 nci maddesi Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Mahkemenin görev ve yetkilerini düzenleyen 3 üncü maddesinin görüşmelerinde, İsa Gök, mevcut 2949 sayılı Kanunun 18 inci maddesinin birinci fıkrasının ikinci bendinde yer alan "Yüce Divan sıfatıyla çalışırken veya siyasi partilerin kapatılmasına ilişkin davalarda aynı madde gereğince ön mesele olarak bakması gereken işleri karara bağlamak" görevinin Tasarıya taşınmamasına ve 3 üncü maddenin "d" bendine mevcuttan farklı olarak eklenen "ve devlet yardımından yoksun bırakılmasına ilişkin davalar ile ihtar başvuruları ve dağılma durumunun tespiti istemlerini karara bağlamak" görevinin Anayasaya aykırı olduğu yönünde itirazını belirtmiştir. İtiraza cevaben, bu tür davaların Siyasi Partiler Kanunundan kaynaklandığı ifade edilmiştir. Madde oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Tasarının Mahkeme bütçesini düzenleyen 4 üncü maddesinin görüşmelerinde iki ve üçüncü fıkralar metinden çıkarılmak suretiyle, madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının İçtüzüğü düzenleyen 5 inci maddesi, Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının Mahkemenin oluşumu ve üyelerin seçilme yeterliğini düzenleyen 6 ncı maddesinin görüşülmesi sırasında İsa Gök, 45 yaş koşulunun Anayasa gereği tüm üyeler için aranması gerektiği, Tasarıda yer alan ayrımın Anayasaya aykırı olduğu gerekçesi ile itiraz etmiştir. İtiraza cevaben Anayasa gereği 45 yaşın yüksek yargı mensupları ile Anayasa Mahkemesi çalışanları için aranmadığı söylenmiştir. Mevcut uygulamanın da bu şekilde olduğu belirtilmiştir. Mahkemede raportörlük otuzlu yaşlarda gelinen ve kırklı yaşlarda gidilen bir meslek olduğu, iş kaybı yaşanmaması amacıyla halen görev yapıyor olmak şartının Tasarıda yer aldığı belirtilmiştir. İsa Gök Anayasada yer almayan "halen çalışıyor olma" şartının Tasarıda yer almasının Anayasaya aykırı olacağını ifade etmiştir. 45 yaşın tüm üyeler için aranması gerektiği Nevzat Korkmaz tarafından da eşitlik ilkesine uygunluk açısından ifade edilmiştir. İsa Gök ayrıca üst kademe yöneticilerinin mevcut Kanunda sınırlı değilken Tasarıda tahdidi olmasına ve hakimlik mesleğine alınmaya engel bir halin bulunmaması ibaresine karşı çıkmıştır. 6 ncı maddenin kenar başlığında geçen "oluşumu" ibaresi Anayasa hükmüne uygun olarak "kuruluşu" şeklinde değiştirilmiştir. Hakimlik mesleğine alınmamayı gerektiren bir suçtan hüküm giymemek veya bu gibi suçlardan dolayı ceza kovuşturması altında bulunmamak ve hakimlik mesleğine alınmasına engel bir hali olmaması ibaresi ikinci fıkranın "c" bendine "görmüş ve" ibaresinden sonra gelmek üzere eklenerek madde kabul edilmiştir.

Üyelerin seçimini düzenleyen 7 nci maddenin görüşülmesinde, İsa Gök, üst kademe yöneticilerinin sınırlandırılmasına karşı olduğunu belirtmiştir. 7 nci maddeyle birlikte, üye seçilenlere tebligat ve seçilenlerin görevi kabul etmemesi kenar başlıklı 8 inci maddesi Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının üyelerin andiçmesini düzenleyen 9 uncu maddesinin görüşülmesinde, İsa Gök, yemin töreninde bulunması öngörülenlere itiraz etmiştir. Üst düzey görevlilerden amaçlananların kimler olduğunun belli olmadığını, devlet bürokrasisinin geleceği bir yemin töreni öngörülmesinin o mekanı siyasallaştırmaya yönelik bir çaba olduğunu, mevcut Kanunda katılması öngörülenlerin üçte ikisinin silindiğini belirtmiştir. Törene katılacaklar arasında hukuk fakültesi dekanları, barolar birliği gibi kuruluşların zikredilmesi gerektiğini, hukuktan tümüyle kopuk, siyasilerin davet edildiği bir atmosfer yaratıldığını söylemiştir. Nevzat Korkmaz sayma sisteminin uygun olmadığını, Anayasa Mahkemesi Başkanlığının davet edeceği görevliler denebileceğini ifade etmiştir. Maddenin bu bölümü "emekli üyelerden katılanların" ibaresinden sonra gelmek üzere "diğer ilgililerin" ibaresi eklenerek kabul edilmiştir. Yemin metni konusunda Nevzat Korkmaz, "Büyük Türk Milleti" ibaresinin metne eklenmesi gereğini söylemiştir. Diğer üyelerimiz de bu görüşe iştirak etmişlerdir. İsa Gök ise yargı yetkisinin Türk Milleti adına kullanılan bir yetki olduğunu, kimin adına kullanılacağının metnin başına eklenmesi gerektiğini bu yapılmayacaksa mevcut metnin aynen korunması talebini iletmiştir. Tasarıda Türk Milleti adına kullanılan yargı yetkisine vurgu yapılmaması eksikliktir. Andiçme metni "getireceğime" ibaresinden sonra gelmek üzere "Büyük Türk Milleti önünde" ibaresi eklenerek Komisyonumuzca kabul edilmiştir. Madde tekrir-i müzakere ile yeniden düzenlenmiştir. Temel hak ve özgürlüklerin korunması andiçme metnine dahil edilmiştir. Nevzat Korkmaz, "Anayasaya sadakatten ayrılmayacağıma" ibaresinin yer aldığı metne daha yakın olduğunu ifade etmiştir. Ayhan Sefer Üstün, Anayasa değişikliği ile şahıslara bireysel başvuruda bulunma hakkı getirildiğini, bu itibarla yemin törenine şahısların da katılması gerektiğini, "diğer ilgililer" ibaresinin bu amaçla konulduğunu vurgulamıştır.

Üyelik süresi ve teminatı düzenleyen 10 uncu madde Komisyonumuzca aynen kabul edilmiştir.

Üyeliğin boşalması ve sona ermesi kenar başlığını taşıyan 11 inci maddenin görüşülmesinde İsa Gök, dördüncü fıkraya itiraz etmiştir. Başka kamu görevlileri arasında emekliliği dolmadan görevlerinden ayrılanlar bulunduğunu, bu anlamda Anayasa Mahkemesi üyelikleri için ayrıcalıklı bir durum yaratılmasının doğru olmayacağını, Anayasa Mahkemesinin önüne gelen bu tür başka düzenlemeleri iptal ederken kendi lehine düzenleme yapmasını etik bulmadığını ifade etmiştir. Nevzat Korkmaz ise bu düzenlemeye kamu personeli ücret rejimi açısından ciddi çelişki yaratacağı düşüncesi ile karşı olduğunu belirtmiştir. Ayhan Sefer Üstün, Anayasada bu yönde bir düzenleme yapılmasına işaret edildiğinin altını çizmiştir. Maliye Bakanlığı yetkililerinin bu fıkradaki 5434 sayılı Kanuna yapılan atıfta ilgili sistemi değiştirmeyen "emekliliğe hak kazanıncaya kadar, işveren hissesi veya kurum karşılığı dahil 5510 sayılı Kanun kapsamındaki sosyal güvenlik yükümlülüklerinin tamamı kendileri tarafından karşılanır." şeklindeki önerileri Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının Başkan, Başkanvekilleri ile Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı ve Başkanvekilinin seçimini düzenleyen 12 nci maddesi Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının Başkanın görevlerini düzenleyen 13 üncü maddesinin görüşülmesi sırasında, birinci fıkrasının "c" bendinde geçen "atamak" ibaresi, "görevlendirmek" şeklinde değiştirilmiştir. İsa Gök, "Anayasada verilen diğer görevleri yapmak" düzenlemesinin yer aldığı son fıkranın yanlış olduğunu, Anayasa ile Mahkemeye görevler verildiğini, maddede idare ve temsil tanımının çok üstünde

olağanüstü yetkilerle Başkanın donatıldığını; a, d, e, f, ğ bentlerinde yer alan yetkilerin tümünün yönetime ilişkin yetkiler çerçevesinde değerlendirilemeyeceğini ifade etmiştir. Bölümler arası eşgüdüm sağlama görevi 21 inci maddede Genel Kurula da tanınmaktadır. Bu çelişki giderilmelidir. Diğer taraftan mahkeme yönetmeliklerini onaylamak, yetkisinin yönetmeliği yapacak olan Başkana tanınması yanlıştır. Tüzük kuralı getirilmelidir. Bu yetkiler Danıştay, Yargıtay, Askeri Yargıtay, AYİM Kanunlarının hiç birinde bulunmamaktadır. Hiçbir yüksek yargı başkanına verilmeyen yetkiler Anayasa Mahkemesi Başkanına neden verilmektedir, yanlıştır, düzeltilmelidir. Başkan odaklı, üyeleri zapt-u rapt altına alan, bir başkanlık yaratılmamalıdır. Anayasa Mahkemesine seçilen onyedi üye eşittir, eşitler arası statü bozulmamalıdır. Diğer üyeler memur konumuna düşürülmemelidir. Nevzat Korkmaz, Başkana tanınan aşırı görev ve yetkilere, Genel Kurulla Başkan arasında yetki karmaşası meydana getirecek düzenlemelere itiraz etmiştir.

Tasarının başkan vekillerinin görevlerini düzenleyen 14 üncü maddesinin görüşülmesinde İsa Gök ve Nevzat Korkmaz 13 üncü maddeye paralel itirazlarını sunmuşlardır. Yönetmelikle inşa edilen bir başkanlık sistemi yaratılması, pek çok yetkinin yönetmelikle verilmesi yanlıştır. Bu düzenlemeler tüzükle yapılmalı, Genel Kuruldan geçmelidir. Madde, Tasarıdaki şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının üyelerin yükümlülüklerini düzenleyen 15 inci maddesinin görüşülmesinde Başkana Anayasada idare ve temsil yetkisi içinde yer almayan görevlerin verilmesinin, konferansa bile Başkanın izni ile giden üyelikler yaratılmasının yanlış olduğu İsa Gök tarafından söylenmiştir. Birinci fıkranın "e" bendi ile Başkan odaklı hiyerarşik yapı referanslaştırılmaktadır. Anayasada eşitler arası yatay ilişki söz konusudur. Bu düzenleme Anayasaya aykırıdır. Yargı değil, Başkan yüceltilmektedir. Nevzat Korkmaz aynı düzenlemeye, üyeler üzerinde ağır bir yetki oluşturması sebebiyle karşı çıkmıştır. Madde, Tasarıdaki şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının Başkan ve üyeler hakkında inceleme ve soruşturma kenar başlığını taşıyan 16 ncı maddesi ile Adli soruşturma ve kovuşturma kenar başlıklı 17 nci maddelerinin görüşmelerinde, Ayhan Sefer Üstün 2802 sayılı Kanuna benzer bir hükmün ikinci fıkranın sonuna eklenmesini önermiştir. Bu önerinin kabulü ile "ancak bu ihbar ve şikayetlerin somut delillere dayanması durumunda konu hakkında gerekli inceleme ve araştırma yapılır" hükmü ikinci fıkraya eklenmiştir. İsa Gök bu maddelerin görüşülmesinde kişisel suç- görev suçu ayrımının net olmadığını, müfettişlere olağanüstü yetkiler tanındığını, toplumda camia içinde korku yaratıldığını, Cumhuriyet savcısına ait olması gereken iddianame hazırlama ve koruma yetkilerinin idari nitelikteki kurullara verilemeyeceği gerekçeleriyle itirazlarını belirtmiştir. İsa Gök Yargıtay Kanununun 46 ncı maddesindeki düzenlemenin buraya taşınmasını önermiştir. Ön inceleme sonucunu Başkan isterse gündeme almakta isterse almamaktadır. Bu olağanüstü bir yetkidir. Nevzat Korkmaz soruşturma kurulunda ceza hukukunda yetişmiş hakim kökenlilerinin yer alması gerektiğini, yedinci fıkra ile ilgili başkan vekili harekete geçmez ise ne yapılacağının ilave edilmesi gerektiğini söylemiştir. İsa Gök, iddia makamının hüküm makamına oturtulmasının yanlış olacağını ifade etmiş aynı endişeyi diğer üyeler de paylaşmışlardır. Bu fıkranın metinden çıkarılması Komisyonumuzca kabul edilmiştir. 17 nci maddenin bir ve üçüncü fıkraları arasında doğabilecek bir çelişkiyi gidermek için birinci fıkrasının sonuna "tedbirlerinden" sonra gelmek üzere "ancak bu madde hükümlerine göre karar verilebilir" cümlesi eklenmiştir.

Tasarının, disiplin soruşturması işlemleri kenar başlıklı 18 inci maddesinin görüşmeleri sırasında 17 nci madde son fıkradaki sakıncanın bu madde içinde geçerli olduğuna dikkat çekilmiştir. 18 inci maddenin son fıkrasının çıkarılması Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının disiplin cezaları ve yerine getirilmesi kenar başlıklı 19 ve teşkilatı düzenleyen 20 nci maddeleri Komisyonumuzca kabul edilmiştir. İsa Gök "eylemin niteliğine göre" ibaresinden ne anlaşılacağının somut ifadelerle açıklanması gerektiğini 19 uncu madde ile ilgili olarak belirtmiştir.

Tasarının Genel Kurulu düzenleyen 21 inci maddesinin görüşülmesinde, İsa Gök ve Nevzat Korkmaz 13 üncü madde ile bu maddenin çeliştiğini ifade etmiştir. İsa Gök toplantılara aynı üyelerin katılmasının sağlanması gerektiğini, aksi halde verilecek kararın sakatlanacağını söylemiştir.

Tasarının 22 nci maddesinin görüşmelerinde, ikinci fıkraya İsa Gök itiraz etmiştir. Anayasanın 149 uncu maddesinin beşinci fıkrası gereğince bölümde çalışacakların Başkanın takdiri ile değil, içtüzükle belirlenmesi gerekmektedir. Anayasaya aykırı şekilde karar organına dönüştürülmektedir. İdare ve temsil yetkisinin aşılması keyfiliktir. Madde aynı eleştiriye diğer üyelerinde katılması sonucu ikinci fıkra çıkarılarak Komisyonumuzca kabul edilmiştir. Bölümlerde çalışacak üyelerin dışında kalanların bireysel başvuru ile ilgili ön inceleme komisyonlarında çalışacakları yetkililerce ifade edilmiştir.

Tasarının 23 üncü maddesinin görüşülmesinde, kenar başlık "genel sekreter ve genel sekreter yardımcılarının görevleri" şeklinde değiştirilmiş ikinci ve dördüncü fıkrada geçen "atanır" ibaresi "görevlendirilir" şeklinde değiştirilmiştir. İsa Gök Anayasanın 124 üncü maddesindeki yapı karşısında yönetmeliğe itiraz etmiştir. Bu hususlar tüzükte yer almalıdır.

Tasarının 24 ile 27 nci maddeleri arasında raportörler ve raportör yardımcıları ile ilgili düzenlemeler yer almaktadır. İsa Gök, raportör yardımcıları için öngörülen sınavın ya da herhangi nesnel kriterin raportörler için öngörülmemesine itiraz etmiştir. Raportör yardımcıları özlük hakları bakımından hakim ve savcılara benzeseler de hakim ve savcı değillerdir. Raportörler yargılamaya katılmakta; raporları tartışılmaktadır. Bağımsız yargıç olmasa da Başkana bağlı ve parasal imkanları oldukça yüksektir. Tetkik hakiminden daha ileri durumdadırlar. Bu düzenleme doğal yargıç kuralına ve adil yargılanma hakkına aykırı bir sistem oluşturmaktadır. Raportörlerin komisyonlardaki görevi Tasarı çerçevesinde belirsizdir. İçtüzükle belirlenmesi gerekecektir. Bu gerekçelerle İsa Gök düzenlemelere karşı çıkmıştır. Nevzat Korkmaz raportör yardımcılığı müessesesine karşı çıkmıştır. Duruşma psikolojisi gelişmemiş, yeterli tecrübesi olmayan kişilerin bu görevi yapmaması gerektiğini ifade etmiştir. Yetişmiş hakim ve savcılardan raportör olarak istifade edilmesi gerektiğini söylemiştir. İsa Gök bu maddelerle birlikte yüksek disiplin kurulunu düzenleyen 28 inci maddede geçen yönetmelikle düzenlenme hususlarına itirazlarını belirtmiştir. 27 nci madde beşinci fıkrasına "ve raportör yardımcısı adayları" ibaresi eklenerek kabul edilmiştir.

Tasarının hizmet birimlerini düzenleyen 29 uncu maddesinde "ç" bendinden "basın" ibaresi ile, "ğ) kurum tabipliği" çıkarılarak ve ikinci fıkrası "ihtiyaç halinde Başkanın önerisi Genel Kurulun kararı ile yeni birimler oluşturulabilir." şeklinde değiştirilerek kabul edilmiştir. İsa Gök, Anayasanın 123 üncü maddesi gereği hizmet birimlerinin kanunla düzenlemesi gerektiğini, Başkana böyle bir yetkinin verilemeyeceğini, Anayasa Mahkemesinin bu yönde iptal kararları olduğunu belirtmiştir.

Tasarının Mahkeme personeli ve atanmasını düzenleyen 30 uncu maddesi ile, kamu kurum ve kuruluşlarındaki personelin geçici görevlendirilmesini düzenleyen 31 inci maddesi kenar başlığı "geçici görevlendirilme" şeklinde düzenlenerek, Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının sözleşmeli personeli düzenleyen 32 nci maddesi Tasarıdaki şekliyle Basın Müşaviri sayısı bire düşürülerek kabul edilmiştir.

Tasarının hizmet satın almayı düzenleyen 33 üncü maddesi ikinci fıkrası çıkarılmak suretiyle kabul edilmiştir. Nevzat Korkmaz, Türk Milleti adına karar veren Mahkemede yabancı uzman çalıştırılmasına karşı çıkmıştır.

Tasarının idari personelin Adalet Bakanlığı kadrolarına atanmalarını düzenleyen 34 üncü maddesinin görüşülmesi sırasında İsa Gök, kamu görevinin daha iyi yürütülmesini sağlayacak bir neden olmaksızın görev değişikliği yapılmasının ve kamu görevlilerinin güvencesiz bırakılmasının yanlış olacağını söylemiştir. Böyle bir durum sıkıntı yaratacak olumsuz pek çok şeyin önünü açacaktır. Bu düzenleme sadece 657 sayılı Kanuna tabi personel için öngörülmektedir; raportör yardımcıları bu maddeye dahil değildir. Mahkeme personelini sıkıntıya sokacak bir yol açılmaktadır. Geçici 1 inci madde görevleri sona erecekleri düzenlemektedir. Mahkemede görevli 657 sayılı Kanuna tabi personelin Mahkemeden uzaklaştırılması için hüküm konulmaktadır. Bunun adı tasfiyedir. Mahkemeyi boşaltmak müstahdeminden şoförüne yeniden oluşturmak, kadrolaşmaktır. Nevzat Korkmaz da kadrolaşma ve memurların tasfiyesi sonucunu doğuracağı gerekçesiyle bu maddeye karşı çıkmıştır.

Tasarının iptal davası açmaya yetkili olanları düzenleyen 35 inci maddesi, Anayasanın 150 nci maddesindeki yazıma paralel şekilde yeniden düzenlenmiş; birinci fıkra şekil denetimini de içine alacak şekilde, üçüncü fıkra sadece Anayasa değişikliklerini içerecek şekilde yeniden yazılmıştır.

Tasarının şekil bakımdan iptal davası ve sınırı düzenleyen 36 ncı maddesinin görüşülmesinde İsa Gök, Anayasada yer almamasına rağmen, kanun hükmünde kararnameler ve TBMM İçtüzüğü ile ilgili bölümün şekil bakımından iptal davası kapsamına alınmasının Anayasaya aykırı olduğunu, KHK'lerle ilgili Anayasa Mahkemesinin yetkisinin sınırlandırıldığını; KHK'ler ve TBMM İçtüzüğü yönünden 60 günlük sürenin geçerli olduğunu, l0 günlük sürenin burada uygulanmaması gerektiğini söylemiştir. Ayrıca İsa Gök Anayasanın ilk üç maddesine aykırılıkların Anayasa Mahkemesi içtihatları doğrultusunda şekil bozukluğu olarak değerlendirilmesi gerektiğini ve bu yöndeki düzenlemenin ikinci fıkraya eklenmesini önermiştir. Bu öneri karşısında Ayhan Sefer Üstün Anayasanın tüm maddelerinin bir şekilde Anayasanın ilk üç maddesiyle ilişkili olduğunu; önerinin kabul edilmesi halinde şekil bakımından denetimin sınırsız hale geleceğini söylemiş ve öneri Komisyonumuzca kabul edilmemiştir.

Tasarının iptal davası açma süresini düzenleyen 37 nci maddesinde İsa Gök, kanun hükmünde kararnamelerle TBMM İçtüzüğünün şekil yönünden iptal davası açılmasında 60 günlük süreye tabi olduğunu, sürenin 10 güne indirilmesinin Anayasanın 148/2 ve 151 inci maddelerine aykırı olduğunu ifade etmiştir.

Tasarının iptal davası açılmasında temsil ve uyulması gereken esaslar kenar başlıklı 38 inci maddesi Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının eksikliklerin tamamlattırılması ve görüş bildirme kenar başlıklı 39 uncu maddesinin görüşmelerinde İsa Gök, dördüncü fıkraya itiraz etmiştir. Uygulamada ilgilileri dinleme kararının Mahkemece alınabileceğini, Mahkemede dava açma yetkisi olmayan, taraf olmayan, temsil edilme imkanı olmayan Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı ve Başbakanlığın muhatap yapılmasının usule ve Anayasaya aykırı olduğunu belirtmiştir. Nevzat Korkmaz'da aynı gerekçelerle dördüncü fıkranın son cümlesinin çıkarılmasının amacı karşılayacağını söylemiştir. Maddenin son fıkrasına

Başbakanlıktan sonra iptal davası açmaya yetkili siyasi parti grupları eklenerek, Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının, Anayasaya aykırılığın mahkemelerce ileri sürülmesini düzenleyen 40 ıncı maddesinin birinci fıkrasının "b" bendi, uygulamada sıkıntı yaratmaması açısından "başvuru kararına ilişkin tutanağın onaylı örneği" şeklinde değiştirilerek Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının, başvuruya engel durumlar kenar başlıklı 41 inci maddesi Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının Anayasaya aykırılığı ileri sürülemeyecek düzenlemeleri içeren 42 nci maddesinin görüşülmesinde, birinci fıkradan "olağanüstü hallerde, sıkıyönetim ve savaş hallerinde Anayasanın 121 inci ve 122 nci maddeleri gereğince çıkarılan kanun hükmünde kararnameler" ibaresi çıkarılarak, madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir. Anayasanın 148 inci maddesinin soyut norm denetimini kapsadığı, dava açma imkanını kapatıyorsa bunu açıkça yaptığı bu alanda somut norm denetimi yapılabileceği söylenmiştir.

Tasarının dosya üzerinden inceleme ve gerekçesiyle bağlı olmama, kenar başlıklı 43 üncü maddesi Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının gündeme alınan dosyaların görüşülmesi kenar başlıklı 44 üncü maddesinin birinci fıkrasındaki "yapılabilir" ibaresi "yapılır" olarak değiştirilerek kabul edilmiştir. İsa Gök yönetmelikle ilgili bölüme itiraz etmiştir.

Tasarının dördüncü bölümü bireysel başvuruyu düzenlemektedir. Bireysel başvuruyu düzenleyen 45 inci maddesinin görüşmelerinde İsa Gök, Anayasanın 148 inci maddesinde Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerden Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındakilerin bireysel başvuruya konu olabileceğini, Tasarıda ise Türkiye'nin taraf olduğu protokollerinde kapsama alındığını, bunun Anayasaya aykırı olacağını, protokollerin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine dahil olmadığını, pek çoğunun imzalanmadığını, Türkiye tarafından onaylanmadığını söylemiştir. 148 inci maddenin değişiklik gerekçesinde de bu konuya yer verilmediğini belirtmiştir. Ayhan Sefer Üstün, temel hakların pek çoğunun protokollerle korunduğunu, dahil edilmemesi durumunda başvuru hakkının çok dar çerçevede kalacağını, Türkiye'nin taraf olduğu protokollerin kapsama alınmasının bireysel başvuru hakkını genişleteceğini ifade etmiştir. Maddenin ikinci fıkrasıyla ilgili olarak İsa Gök, metinde geçen "idari ya da " ibaresinin çıkarılması gerektiğini, Anayasanın 148 inci maddesinde başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olmasının arandığını, Anayasada olmayan bir yetkinin kanunla verilmesinin Anayasaya aykırı olacağını belirtmiştir. Nevzat Korkmaz maddede geçen "ihmal" ibaresinin daha belirgin hale getirilmesi gerektiğini söylemiştir. 45 inci madde ikinci fıkrada geçen "ya da" ibaresi "ve" şeklinde değiştirilerek, idari başvuru yollarının tüketme mecburiyeti vurgulanmak suretiyle kabul edilmiştir.

Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar kenar başlığını taşıyan 46 ncı maddenin görüşmelerinde, İsa Gök, davanın tarafı olmayan, ancak hükümden etkilenenlerin dava açma hakkının net olarak anlaşılmadığını, özel hukuk tüzel kişilerinin açtıkları davaya üyelerinin müdahale hakkının düzenlenmesi gerektiğini ifade etmiştir. Bu konuda, bireysel başvuruların incelenmesinde bu kanun ve içtüzükte hüküm bulunmayan hallerde ilgili usul kanunlarının bireysel başvurunun niteliğine uygun hükümlerin uygulanacağı, davaların şahsi olduğu ve kanun yolları tüketilmeden bireysel başvurunun yapılamayacağı üyelerimizce vurgulanmıştır.

Bireysel başvuru usullerini düzenleyen 47 nci maddede, İsa Gök, başvuru usulünün net olarak belirlenmediği ve beşinci fıkranın sarih olmaması nedeniyle uygulama zorluğu yaşanacağı itirazını yapmıştır. Ayhan Sefer Üstün, altıncı fıkranın uygulanmasında sıkıntı yaşanmaması için "başvurucu ya da vekiline" ibaresinin "başvurucu veya varsa vekiline" şeklinde değiştirilmesini önermiş ve Komisyonumuzca kabul edilmiştir. Bu değişiklikle birlikte 47 nci madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesini düzenleyen 48 inci maddesinin görüşmelerinde İsa Gök, ikinci fıkrada geçen "önem taşımayan" ibaresinin müphem olduğunu, kimin belirleyeceğinin belli olmadığını, net olmayan bu kavram nedeniyle tartışma yaşanacağını söylemiştir. Ayrıca diğer fıkralarda geçen "kabul edilebilirlik" şartındaki takdirin keyfilik içermesi ve denetimden uzak olmasına itiraz etmiştir. Bu eleştirilere cevaben Anayasa Mahkemesi yetkililerince, bu kavramların hem Alman hem İspanya düzenlemelerinde olduğu, 14 üncü protokolle Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine girdiği, mahkemeleri aşırı iş yükünden kurtarmak için öngörülmüş bir yöntem olduğu belirtilmiştir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde yer alan, önemli bir zarar görmemiş olmak Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin içtihatlarıyla somutlaşacaktır. İspanya'da bu kavram "Anayasal açıdan önem taşımamak" şeklindedir. 48 inci maddede yer alan müphemiyet açıktır ancak, Avrupa'daki örneklerinde olduğu gibi içtihatla gelişecektir.

Tasarının esas hakkındaki incelemeyi düzenleyen 49 uncu maddesinin görüşülmesi sırasında İsa Gök, kabul edilen bireysel başvuruların bir örneğinin Adalet Bakanlığına bildirilmesine itiraz etmiştir. İdarenin taraf yapılmasının kuvvetler ayrılığı ilkesi ve Anayasaya aykırı olduğunu söylemiştir. Bu itiraza cevaben, Adalet Bakanlığının konunun Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine taşınması durumunda taraf olacağı, bu nedenle konunun öncesini bilerek savunma yapmasını ve gerekli tedbiri almasını sağlamak amacıyla öngörüldüğü belirtilmiştir. Amaç sistematik sorunları ortadan kaldırmaktır. İsa Gök, komisyonlar ve bölümlere Yargıtay'a dahi verilmeyen bilirkişi ve keşif imkanı verilmesine itiraz etmiştir. Ayrıca altıncı fıkrada Anayasaya aykırı bir şekilde yeni bir iptal davası açma imkanı yaratıldığını söylemiştir. Anayasa Mahkemesi hem hakim hem savcı durumuna düşürülmemelidir. Diğer üyelerimiz de bu itirazlara aynen katılmışlardır. Ayhan Sefer Üstün bölümlerde görev yapan üyelerin genel kurula da katılacaklarını bunun, sakıncalı olacağını, yasama organının kanundan kaynaklanan ihlallerde hassasiyet göstererek yeni düzenlemeyi yapması gerektiğini söylemiştir. İtiraz yolu ile Anayasaya aykırılığın diğer mahkemelerce ileri sürülmesi durumunda vakıa ve delil değerlendirme, hukuku somut olaya uygulama mahkemenin takdir yetkisinde olmakta, itiraz halinde mahkeme aradan çıkmaktadır. Bu görüşler doğrultusunda maddenin üçüncü fıkrasının, bilirkişi incelemesi ve keşifle ilgili bölümü ayrıca altıncı fıkrası metinden çıkarılmıştır. Maddenin beşinci fıkrasında geçen "Resmi Gazetede yayınlanması" ifadesi uygulama zorluğu nedeniyle "verilmesi" şeklinde değiştirilmiştir. Ayrıca maddenin ikinci fıkrasının son cümlesi üçüncü fıkrasına aktarılmıştır. İsa Gök'ün, bu madde görüşmelerinde Anayasa Mahkemesinin esas hakkındaki inceleme yapması için başvurudan önceki aşamalarda başvuranın temel hak ihlalini ileri sürme zorunluluğu olup olmadığı sorusuna Anayasa Mahkemesi yetkilileri Tasarıda açıkça belirtilmediğini, ancak, uygulamada bu şartın aranacağı şeklinde cevap vermiş; usuli müktesep hakla temel hakkın karşı karşıya gelmesi durumunda Anayasa Mahkemesi yetkilileri temel hakkın üstün tutulacağını ifade etmişlerdir. İsa Gök ise müktesep hakkın kamu düzeninden olması sebebiyle korunması gerektiğini, aksi halde yargı düzeninin allak bullak olacağını söylemiştir. 49 uncu madde bu değişiklikler çerçevesinde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının kararları düzenleyen 50 nci maddesinin görüşülmesinde, İsa Gök, ihlale konu mahkeme kararının iptali ile kararının hangi makam tarafından yerine getirileceğini belirleme yetkisinin Anayasanın 2, 148, 151, 152 ve 155 inci maddelerine aykırı olduğunu söylemiştir. 50 nci maddenin değiştirilmesine yönelik verilen önergeyle ilgili Ayhan Sefer Üstün Komisyona bilgi vermiştir. Yargı yetkisinin yerindelik denetimi şeklinde kullanılamayacağına ilişkin Anayasa hükmü Tasarı metnine taşınmıştır. İsa Gök, yeni metne rağmen itirazlarının aynen devam ettiğini, düzenlemenin hülle niteliğinde olduğunu, bir diğer Yüksek Mahkemenin kararını iptal yetkisinin sonuçta verildiğini, Anayasal açıdan eşit durumda olan Yüksek Mahkeme kararlarının bir diğeri tarafından iptalinin Anayasaya aykırı olduğunu belirtmiştir. Nevzat Korkmaz da Anayasa Mahkemesinin temyiz merciine dönüştürüldüğünü söylemiş, birinci fıkranın sonuna eklenen cümleye itiraz etmiştir. Ayhan Sefer Üstün, yeniden yargılama usulünün hukukumuzda; Hukuk Muhakemeleri Usulü Kanunu, Ceza Muhakemesi Kanunu, İdari Yargılama Usulü Kanununda yer aldığını, bu düzenlemelere benzer olduğunu doğrudan iptalin söz konusu olmadığını belirtmiştir. Öncelik yeniden yargılanma yapılmasındadır. Süreci bir yerde bitirmek açısından yeniden yargılamaya rağmen ihlal kalkmamışsa bunun kaldırılması yetkisi Anayasa Mahkemesine tanınmaktadır. Bundan daha etkin uygulamalar İspanya ve Almanya da mevcuttur. İsa Gök Anayasanın 148 inci maddesinin yalnızca ihlalin tespiti yetkisini Mahkemeye verdiğini, kuruluş kanunu ile Anayasada olmayan bir yetkinin tanınmasının yanlış olduğunu söylemiştir. 50 nci madde verilen önerge doğrultusunda Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının başvuru hakkının kötüye kullanılmasını düzenleyen 51 inci maddesi Anayasa Mahkemesi yetkililerinin önerisi ile değiştirilmiştir. Diğer ülke örneklerinden hareketle kötü niyetli başvurularda sigorta niteliğinde bir ceza öngörülmüştür. İsa Gök, bir taraftan temel hak ve özgürlüklerin ihlali halinde bu hakkı getirip diğer taraftan para cezası getirmenin yanlış olacağı gerekçesiyle karşı çıkmıştır. Madde değişiklik çerçevesinde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının Siyasi parti kapatma davalarını düzenleyen 52 nci maddesi, birinci fıkrasında geçen "eylemlerinden" ibaresi "hallerden" şeklinde değiştirilerek kabul edilmiştir.

Tasarının, Siyasi partilere ihtar verilmesi kenar başlıklı 53, dokunulmazlığın kaldırılması veya milletvekilliğinin düşmesi durumlarında iptal talebi kenar başlıklı 54, siyasi partilerin mali denetimi kenar başlıklı 55, mali denetimde ilk ve esas inceleme kenar başlıklı 56 ncı maddeleri Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının "Duruşmayı" düzenleyen 57 nci maddesinin görüşülmesi sırasında ikinci fıkrada geçen "başka esaslı hukuka aykırı hallerin bulunması halinde de" ibaresinin anlaşılır olmadığı, müphem olduğu, içeriğinin belirsiz ve keyfiliğe yol açacağı İsa Gök tarafından ifade edilmiştir. Yüce Divan yargılamasında CMK'nın uygulandığı unutulmamalıdır. Bu itiraza cevaben Yüce Divan yargılamasının standart bir ceza yargılaması olmadığı, sui generis bir yargılama olduğu söylenmiştir. Nevzat Korkmaz, bu düzenlemenin kötüye kullanmaya müsait olduğu itirazını yapmıştır. Madde Tasarıdaki haliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının yeniden incelemeyi düzenleyen 58, dava ve işlere katılmaya engel durumları düzenleyen 59 uncu maddeleri Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının Başkan ve üyelerin reddini düzenleyen 60 ıncı maddesinin görüşülmesinde son fıkrasında geçen "idari" ibaresi "disiplin" şeklinde değiştirilmiştir. Disiplin para cezaları ile ilgili olarak maddeye iki yeni fıkra eklenmiştir. İsa Gök, bu değişikliklere 51 inci maddedeki itirazlarına paralel itirazlarını söylemiştir.

Tasarının çekinmeyi düzenleyen 61 inci maddesi Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Bilgi ve belge verme yükümlülüğü ile Devlet sırrı niteliğindeki bilgiler kenar başlıklı 62 nci maddesinin görüşülmesinde yasama, yürütme ve yargı organları da kapsama alınarak madde, Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının araç, gereç ve personelden yararlanmayı düzenleyen 63 üncü maddesi Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının 64 üncü maddesinin kenar başlığı "harç istisnası" olarak değiştirilmiş içeriği de bu değişikliğe uygun yeniden düzenlenerek madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının Oylama şekli ve karar nisabını düzenleyen 65 inci maddesinin görüşmelerinde İsa Gök, oyların eşitliği durumunda Başkanın oyuna ağırlık verilmesine karşı çıkmıştır. Amaç mümkün olan en çok yargıçla karar alınmasıdır. Yargıç sayısını aşağıya çekip, Başkanın oyuna üstünlük tanıyarak karar aramak hukukun genel ilkelerine aykırıdır. Bu Başkana verilmiş çift oydur. Başkan odaklı totaliter bir Mahkeme asla kabul edilemez. Başkanın diğer üyelerden farkı yoktur. Madde Tasarıdaki haliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının mahkeme kararlarını düzenleyen 66 ncı ve yargılamanın yenilenmesini düzenleyen 67 nci maddesi; ikinci fıkrasında geçen "karar vermesi istenebilir" ibaresi "talebinde bulunulabilir" şeklinde değiştirilerek Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının mali hakları düzenleyen 68, 69 ve 70 inci maddeleri birlikte değerlendirilmiş Maliye Bakanlığı yetkililerinin önerileri doğrultusunda iki madde halinde düzenlenmiştir. Bu yapılanmaya İsa Gök karşı çıkmıştır. Yargı içinde birlik olması gerektiğini, tüm hayatını yargıya adayan insanların çok daha azını aldıklarını, siyasi ortamdan gelen insanlar için her alanda (pasaport, sağlık, taşıt gibi) özel imkanlar tanınmasının diğer yargı mensuplarına hakaret, yargı yükünü çeken, riskini taşıyan hakimlere karşı saygısızlık olduğunu söylemiştir. Nevzat Korkmaz ise Anayasa Mahkemesi üye ve çalışanlarına tanınan imkanları fazla bulmadıklarını, ancak bu düzenlemenin yapılacaksa yargı alanındaki herkese eşit yapılması gerektiğini söylemiştir. Aralarında hiyerarşi olmayan ve yüksek yargı olarak zikredilen kurumlarda çalışan muadil hakim ve savcılar arasında eşitsizlik yaratacağı için düzenlemeye karşı olduklarını belirtmiştir. Tasarının performans ödemesini düzenleyen 74 üncü maddesi metinden çıkarılmış, 69 uncu maddeye bir fıkra eklenerek geçici görevliler dahil 657 sayılı Kanuna tabi personele ek ödeme yapılması imkanı getirilmiştir.

Tasarının izin kenar başlıklı 71 inci maddesi 70 inci madde olarak Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının sağlık işleri ve tedaviyi düzenleyen 72 nci maddesine İsa Gök itiraz etmiştir. İsa Gök, primlerin maaşlardan kesilmesi, buna karşılık sağlık giderlerinin Mahkeme bütçesinden ödenmesinin mali açıdan sorun yaratacağını, diğer yargı mensupları açısından eşitliğe aykırı olacağını, 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi Kanunu ile 5510 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanununun modeline uymadığının Maliye Bakanlığı yetkililerince de söylendiğini, bu haliyle maddenin Anayasanın 2, 10, 56, 60 ve 128 inci maddelerine aykırı olduğunu ifade etmiştir. Nevzat Korkmaz tüm yargı mensupları için öngörülmeyen böyle bir düzenlemenin sadece Anayasa Mahkemesi üyelerine tanınmasının eşitliğe aykırı ve adaletsiz olacağını belirtmiştir. İtirazlara cevaben mevcut Kanunda aynı hükmün yer aldığı söylenmiştir. Çıkarılan madde nedeniyle 72 nci madde 71 inci madde olarak Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının yol giderleri, tazminatlar ve gündelikleri düzenleyen 73 üncü maddesi 72 nci madde olarak görüşülmüş, Maliye Bakanlığı yetkililerinin önerisi ile Harcırah Kanunundaki düzenleme doğrultusunda gündelikler üzerinden bir yöntem oluşturularak madde yeniden yazılmıştır. İsa Gök ve Nevzat Korkmaz diğer Yüksek Mahkemelerden farklı bir düzenlemeye eşitliğe aykırı olması sebebiyle karşı çıkmıştır.

Tasarının 74 üncü maddesinin metinden çıkarılması nedeniyle sonraki madde numaraları teselsül ettirilmiştir. Bu nedenle kuruluş günü ve onur belgesi verilmesini düzenleyen 75 inci madde 73 üncü madde olarak görüşülmüş ve kabul edilmiştir. Bu maddenin Kamu İhale Kanununa tabi olmamayı düzenleyen son cümlesine İsa Gök ve Nevzat Korkmaz keyfilik yaratacağı gerekçesiyle karşı çıkmıştır.

Yabancı ülkelere gönderilmeyi düzenleyen 76 ncı madde 74 üncü madde olarak görüşülmüş ve Komisyonumuzca kabul edilmiştir. İsa Gök, yabancı ülkelere gönderilecek personele Başkanın değil Genel Kurulun karar vermesi gerektiğini söylemiş; Nevzat Korkmaz ise özel bir yönetmelik çıkarılarak bu konunun disiplin altına alınması önerisinde bulunmuştur.

Tasarının kadrolar kenar başlıklı 77 nci maddesi 75 inci madde olarak görüşülmüş ve Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının geçici 1 inci maddesinin görüşülmesinde birinci fıkranın metninde geçen "merkezi" ibaresi çıkarılmış, "ikmal müdürü" ibaresi fıkraya eklenmiştir. Ayrıca sekizinci fıkrası kanun yazım tekniğine uygun şekilde yeniden yazılmıştır. Bu maddeye İsa Gök kadrolaşmaya yönelik, doğrudan göreve son veren hükümleri nedeniyle karşı çıkmış, doğrudan tasfiye maddesi olduğunu, yeni personelle yapılanmanın aracı yapıldığını söylemiştir. Tedavi giderleriyle ilgili özel durumun 7 nci fıkrada açıkça görüldüğünü belirtmiştir. Nevzat Korkmaz Mahkemenin yeniden yapılandırılması amaçlandığına göre Başkan ve Başkanvekilinin yeniden seçilmesini sağlamak üzere dördüncü fıkranın çıkarılmasını önermiştir. Nevzat Korkmaz kadrolaşma ve tasfiye hükümlerinin müktesep hakkı, verilen emekleri inkar edeceğini, adaletsizliğe ve eşitsizliğe yol açacağını söylemiştir.

Tasarının değiştirilen ve yürürlükten kaldırılan hükümler kenar başlıklı 78 inci maddesi 76 ncı madde olarak görüşülmüş; bu madde ile Mahkeme Başkan ve üyelerine tanınan pasaport, taşıt vs. konularda özel muamelelerin yargı içinde eşitliğe aykırı, diğer unsurları dışlayan, adil olmayan, teamülleri hiçe sayan bir düzenleme olduğu İsa Gök ve Nevzat Korkmaz tarafından ifade edilmiştir. Aynı üyeler ve Ayhan Sefer Üstün yeni Taşıt Kanunu çalışmaları sırasında değerlendirilmek üzere ikinci fıkranın metinden çıkarılmasını önermiş ve üyelerimizce kabul edilmiştir. İsa Gök ve Nevzat Korkmaz'ın diplomatik pasaportla ilgili düzenlemelerin de Pasaport Kanununda yapılmasına yönelik önerisi, Alt Komisyonumuzca kabul edilmemiştir. Maddenin yedinci ve dokuzuncu fıkraları yeniden yazılmış, Tasarıya ekli listeler bu çerçevede yeniden düzenlenmiştir.

Tasarının yürürlük ve yürütmeyi düzenleyen 79 ve 80 inci maddeleri 77 ve 78 inci maddeler olarak Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Raporumuz, Anayasa Komisyonuna saygı ile sunulur.

Başkan

Ayhan Sefer Üstün	*İsmail Bilen*	*Hasan Kara*
Sakarya	Manisa	Kilis

İsa Gök	*Nevzat Korkmaz*
Mersin	Isparta
(Muhalifim)	(Muhalifim)

ALT KOMİSYONUN KABUL ETTİĞİ METİN

ANAYASA MAHKEMESİNİN KURULUŞU VE YARGILAMA USÛLLERİ HAKKINDA KANUN TASARISI

BİRİNCİ KISIM

Genel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amaç ve kapsamı; Anayasa Mahkemesinin yapısı, görevleri, yargılama usûlleri, Başkan, başkanvekilleri ve üyelerinin seçimi, disiplin ve özlük işleri ile raportörler, raportör yardımcıları ve personelinin nitelikleri, atanmaları, görev ve sorumlulukları, disiplin ve özlük işlerine ilişkin esasları düzenlemektir.

Tanımlar

MADDE 2- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Başkan: Anayasa Mahkemesi Başkanını,

b) Başkanlık: Anayasa Mahkemesi Başkanlığını,

c) Başkanvekili: Bölümlerin başkanlığını yürütmek ve Başkana vekâlet etmek üzere Genel Kurulca dört yıllığına seçilen üyeleri,

ç) Bölüm: Bir başkanvekilinin başkanlığında yedi üyeden oluşan ve ilgili başkanvekili başkanlığında dört üyenin katılımıyla toplanıp bireysel başvurular hakkında karar verme yetkisine sahip olan kurulu,

d) Genel Kurul: Onyedi üyeden oluşan kurulu,

e) İçtüzük: Anayasa Mahkemesi İçtüzüğünü,

f) Kıdem: Anayasa Mahkemesi üyeliğine seçilme tarihinden itibaren geçen süreyi veya aynı tarihte seçilenlerden yaşça büyük olmayı,

g) Komisyon: Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik incelemesini yapmak üzere oluşturulan kurulları,

ğ) Mahkeme: Anayasa Mahkemesini,

h) Üye: Başkan ve başkanvekilleri de dâhil tüm üyeleri,

ı) Yüce Divan: Anayasanın 148 inci maddesinin altıncı ve yedinci fıkralarında belirtilen kişilerin, görevleri ile ilgili suçlarından dolayı yargılamasını yapmakla görevli Mahkeme Genel Kurulunu,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Görevler, Yetkiler ve Mahkeme Bütçesi

Mahkemenin görev ve yetkileri

MADDE 3- (1) Mahkemenin görev ve yetkileri şunlardır:

a) Kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün veya bunların belirli madde veya hükümlerinin şekil ve esas bakımından, Anayasa değişikliklerinin ise sadece şekil açısından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla açılan iptal davalarına bakmak.

b) Anayasanın 152 nci maddesine göre mahkemelerce itiraz yoluyla kendisine intikal ettirilen işleri karara bağlamak.

c) Anayasanın 148 inci maddesi uyarınca yapılan bireysel başvuruları karara bağlamak.

ç) Cumhurbaşkanını, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanını, Bakanlar Kurulu üyelerini, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi başkan ve üyelerini, Başsavcılarını, Cumhuriyet Başsavcıvekilini, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu ve Sayıştay başkan ve üyelerini, Genelkurmay Başkanı, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanları ile Jandarma Genel Komutanını görevleri ile ilgili suçlardan dolayı Yüce Divan sıfatıyla yargılamak.

d) Siyasî partilerin kapatılmasına ve Devlet yardımından yoksun bırakılmasına ilişkin davalar ile ihtar başvuruları ve dağılma durumunun tespiti istemlerini karara bağlamak.

e) Siyasî partilerin mal edinimleri ile gelir ve giderlerinin kanuna uygunluğunun denetimini yapmak veya yaptırmak.

f) Milletvekillerinin yasama dokunulmazlıklarının kaldırılmasına veya milletvekilliklerinin düşmesine ya da milletvekili olmayan bakanların dokunulmazlıklarının kaldırılmasına Türkiye Büyük Millet Meclisince karar verilmesi hallerinde, ilgili milletvekili veya bir diğer milletvekilinin Anayasa, kanun veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü hükümlerine aykırılık iddiasına dayanan iptal istemlerini karara bağlamak.

g) Mahkeme üyeleri arasından Anayasa Mahkemesi Başkanı ve başkanvekilleri ile Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı ve Başkanvekilini seçmek.

ğ) Anayasada kendisine verilen diğer görevleri yerine getirmek.

Mahkeme bütçesi

MADDE 4- (1) Mahkeme, Merkezi Yönetim Bütçesi içinde kendi bütçesi ile yönetilir.

(2) Türkiye Büyük Millet Meclisinde bütçe ile ilgili görüşmelerde Mahkeme Genel Sekreteri hazır bulunur.

İçtüzük

MADDE 5- (1) Bu Kanun çerçevesinde;

a) Mahkemenin iç düzeni, işleyişi, teşkilâtı, çalışma usûlleri, tutulacak defter ve kayıtlar, elektronik ortam da dâhil evrak akış düzeni, arşivlenmesi, Mahkeme kütüphanesi, Genel Sekreterlik ile idarî teşkilâtı, idarî personelin görev ve sorumlulukları,

b) Başkan ve üyeler ile raportörler ve raportör yardımcılarının sicillerinin tutulması, disiplin işleri, izin ve sağlık durumları, giyecekleri kisvelerin şekli ve bunların giyilme zaman ve yerleri,

c) Mahkemenin çalışma, yargılama usûl ve esasları, müzakere ve duruşmaların yönetimi ve kayda alınması,

Genel Kurulca kabul edilecek İçtüzükle düzenlenir.

(2) İçtüzük Resmî Gazete'de yayımlanır.

İKİNCİ KISIM

Anayasa Mahkemesi Üyeliği

BİRİNCİ BÖLÜM

Üyelerin Nitelikleri, Seçimi ve Atanması

Mahkemenin kuruluşu ve üyelerin seçilme yeterliği

MADDE 6- (1) Mahkeme onyedi üyeden kurulur.

(2) Mahkeme üyeliğine seçilebilmek için aşağıdaki bentlerde sayılan niteliklerden birine sahip olmak gerekir:

a) Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi veya Sayıştayda başkan ya da üye olmak,

b) Mahkemede asgarî beş yıl süreyle ve hâlen raportör olarak görev yapıyor olmak,

c) Kırkbeş yaşını doldurmuş, yükseköğrenim görmüş ve hâkimlik mesleğine alınmamayı gerektiren bir suçtan hüküm giymemek veya bu gibi suçlardan dolayı ceza kovuşturması altında bulunmamak ve hâkimlik mesleğine alınmasına engel bir hali olmaması kaydıyla;

1) Yükseköğretim kurumlarının hukuk, iktisat veya siyasal bilimler dallarında profesör veya doçent unvanını kazanmış olmak,

2) En az yirmi yıl fiilen serbest avukatlık yapmış olmak,

3) En az yirmi yıl kamu hizmetinde fiilen çalışmış üst kademe yöneticileri arasından seçilecek üye için Yükseköğretim Kurulu Başkan veya üyesi ya da bir yükseköğretim kurumunun rektör veya dekanı ya da müsteşar, müsteşar yardımcısı veya vali olmak,

4) Birinci sınıf hâkim ve savcılar için adaylık dâhil en az yirmi yıl çalışmış olmak.

Üyelerin seçimi

MADDE 7- (1) Türkiye Büyük Millet Meclisi; iki üyeyi Sayıştay Genel Kurulunun kendi başkan ve üyeleri arasından, her boş yer için göstereceği üçer aday içinden, bir üyeyi ise baro başkanlarının serbest avukatlar arasından gösterecekleri üç aday içinden yapacağı gizli oylamayla seçer. Türkiye Büyük Millet Meclisinde yapılacak bu seçimde, her boş üyelik için ilk oylamada üye tam sayısının üçte iki ve ikinci oylamada üye tam sayısının salt çoğunluğu aranır. İkinci oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamada en çok oyalan iki aday için üçüncü oylama yapılır; üçüncü oylamada en fazla oyalan aday üye seçilmiş olur. İkinci ve üçüncü tur oylamalarda oyları eşit olan adaylar arasında eşitlik bozulana kadar oylama tekrarlanır.

(2) Cumhurbaşkanı; üç üyeyi Yargıtay, iki üyeyi Danıştay, bir üyeyi Askerî Yargıtay, bir üyeyi Askerî Yüksek İdare Mahkemesi genel kurullarınca kendi başkan ve üyeleri arasından her boş yer için gösterecekleri üçer aday içinden; en az ikisi hukuk bilim dallarından olmak üzere üç üyeyi Yükseköğretim Kurulunun yükseköğretim kurumlarının hukuk, iktisat ve siyasal bilimler dallarında görev yapan ve kendi üyesi olmayan öğretim üyeleri arasından her boş yer için göstereceği üçer aday içinden; dört üyeyi üst kademe yöneticileri, serbest avukatlar, birinci sınıf hâkim ve savcılar ile en az beş yıl raportörlük yapmış Anayasa Mahkemesi raportörleri arasından seçer.

(3) Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi ve Sayıştay genel kurulları ile Yükseköğretim Kurulu ve baro başkanlarınca Mahkeme üyeliğine aday göstermek için yapılacak seçimlerde en fazla oyalan üç kişi aday gösterilmiş sayılır. Bu fıkra uyarınca yapılacak seçimler tek turda yapılır ve her bir üye her boş üyelik için üç adaya oy kullanabilir. Oyları eşit olan adaylar arasında eşitlik bozulana kadar oylama tekrarlanır.

Üye seçilenlere tebligat ve seçilenlerin görevi kabul etmemesi

MADDE 8- (l) Cumhurbaşkanı tarafından seçilen üyeler Cumhurbaşkanlığınca, Türkiye Büyük Millet Meclisince seçilen üyeler ise Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca Mahkemeye yazıyla bildirilir. Anayasa Mahkemesi Başkanlığı durumu, seçilenlere yazı ile tebliğ eder.

(2) Seçilenlerin ad ve soyadları Resmî Gazete'de yayımlanır.

(3) Mahkeme üyeliğine seçilenin görevi kabul etmemesi durumunda, bu husus ilgilinin Cumhurbaşkanınca seçilmiş olması hâlinde Cumhurbaşkanlığına, Türkiye Büyük Millet Meclisince seçilmiş olması hâlinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına ve aday gösterilmesi söz konusu ise ilgili kurum ya da kurula Başkan tarafından yazıyla bildirilir.

(4) Bildirimden itibaren 7 nci maddedeki usûle göre bir ay içinde yeni üye seçilir. Aday gösterecek kurulların tatilde bulunması hâlinde, bu süre tatilin bitiminden itibaren başlar.

And içme

MADDE 9- (1) Üyeler görevlerine başlamadan önce, Başkanın davet edeceği Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, Başbakan, yüksek yargı organları başkan ve başsavcıları, Adalet Bakanı ve Devlet protokolünde yer alan diğer üst düzey görevliler ile emekli üyelerden katılanların, diğer ilgililerin huzurunda ve Anayasa Mahkemesi Başkan ve üyeleri önünde aşağıdaki andı içerler:

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasını ve temel hak ve özgürlükleri koruyacağıma; görevimi doğruluk, tarafsızlık ve hakka saygı duygusu içinde, her türlü etki ve kaygıdan uzak olarak Anayasanın dayandığı temel ilkelere uygun hukuk anlayışı içinde, sadece vicdanımın emrine uyarak yerine getireceğime büyük Türk Milleti önünde namusum ve şerefim üzerine and içerim.

Üyelik süresi ve teminatı

MADDE 10- (1) Mahkeme üyeleri oniki yıl için seçilirler. Bir kimse iki defa üye seçilemez.

(2) Başkan ve üyeler azlolunamaz; kendileri istemedikçe görev süreleri dolmadan veya altmışbeş yaşından önce emekliye sevk edilemezler.

(3) Başkan ve üyelerin görevleri yalnızca Anayasada ve bu Kanunda öngörülen hâllerde sona erer.

Üyeliğin boşalması ve sona ermesi

MADDE 11- (1) Başkan, bir üyenin görev süresinin dolacağı tarihten iki ay önce, bunun dışında bir boşalma olduğu takdirde ise derhal, keyfiyeti üyeyi seçmeye ve aday göstermeye yetkili olanlara yazıyla bildirir ve bu tarihten itibaren 7 nci maddedeki usûle göre iki ay içinde boşalan üyelik kaynağından seçim yapılır.

(2) Başkan ve üyeler, yazılı olarak emekliliklerini isteyebilecekleri gibi, müddet ve kabule bağlı olmaksızın görevlerinden çekilebilirler. Seçildikleri tarihten itibaren oniki yılın sonunda görevleri sona erer ve her hâlükârda altmışbeş yaşını doldurunca emekliye ayrılırlar.

(3) Başkanlık ve üyelik; 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununa göre hâkimlik ve savcılık mesleğinden çıkarılmayı gerektiren bir suçtan dolayı kesin hüküm giyilmesi veya Türk vatandaşlığının kaybedilmesi hâlinde kendiliğinden; görevin sağlık bakımından yerine getirilemeyeceğinin sağlık kurulu raporuyla kesin olarak anlaşılması hâlinde Mahkeme üye tamsayısının salt çoğunluğunun kararıyla ya da 19 uncu maddeye göre Genel Kurulun kararıyla üyelikten çekilmeye davet edilme cezası verilen üyenin kendiliğinden çekilmesi veya istifa etmiş sayılması hâllerinde sona erer.

(4) Görev süresini tamamlayan ancak, emeklilik şartlarını taşımayan Başkan ve üyelere, herhangi bir gelir getirici faaliyette bulunmamak kaydıyla, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda öngörülen emekliye ayrılmadaki yaş ve hizmet süresine ilişkin

asgarî koşullara ulaşıncaya kadar son aylıklarının net tutarlarının üçte ikisi tazminat olarak Mahkeme bütçesinden ödenir. Aylıklarda meydana gelen değişiklikler bu ödemede dikkate alınır. Emekliliğe hak kazanıncaya kadar, işveren hissesi veya kurum karşılığı dahil 5510 sayılı Kanun kapsamındaki sosyal güvenlik yükümlülüklerinin tamamı kendileri tarafından karşılanır. Bu yükümlülüğü yerine getirmeyenlere tazminat ödenmez.

(5) Askerî Yargıtay ve Askerî Yüksek İdare Mahkemesi tarafından gösterilecek adaylar arasından seçilen üyenin, ordu mensubu olmaktan doğan emeklilikle ilgili bütün hakları saklıdır.

Başkan, başkanvekilleri ile Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı ve Başkanvekilinin seçimi

MADDE 12- (1) Başkan ve başkanvekilleri, Uyuşmazlık Mahkemesi Başkan ve Başkanvekili üyeler arasından gizli oyla ve üye tamsayısının salt çoğunluğuyla dört yıl için seçilirler.

(2) Süresi bitenler yeniden seçilebilirler. Seçimler, bu görevlerin sona ereceği tarihten önceki iki ay içerisinde sonuçlandırılır.

(3) Seçimlerle ilgili diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir.

Başkanın görev ve yetkileri

MADDE 13- (1) Başkanın görev ve yetkileri şunlardır:

a) Genel Kurulun ve gerektiğinde Bölümlerin gündemini belirlemek,

b) Genel Kurula ve Yüce Divana başkanlık etmek; gerekli gördüğü takdirde kendi yerine bu görevleri ifa etmek üzere başkanvekillerinden birini görevlendirmek.

c) Genel Sekreter ve Genel Sekreter yardımcılarını görevlendirmek ve görevden almak.

ç) Mahkemeyi temsil etmek.

d) Mahkeme yönetmeliklerini onaylamak.

e) Harcamaların Mahkeme bütçesine uygunluğunu denetlemek.

f) Bölümler ve üyeler arasındaki eşgüdümü sağlamak.

g) Bölümlerden birinin fiilî ya da hukukî imkânsızlık nedeniyle toplanamaması hâlinde diğer Bölümden üye görevlendirmek.

ğ) Mahkeme personelinin atamasını yapmak.

h) Mahkemenin verimli ve düzenli çalışmasını sağlamak ve bu amaçla uygun göreceği tedbirleri almak.

ı) Gerekli gördüğü takdirde basına ve kamuoyuna Mahkemeyle ilgili bilgi ve demeç vermek veya bu maksatla başkanvekili, üye veya raportör görevlendirmek.

i) Anayasada verilen diğer görevleri yapmak.

Başkanvekillerinin görev ve yetkileri

MADDE 14- (1) Başkana ait görev ve yetkiler, Başkanlığın boş olması hâlinde kıdemli başkanvekili; Başkanın mazeretli veya izinli olması hâllerinde ise Başkan tarafından belirlenen başkanvekilince yerine getirilir. Başkanvekillerinin de bulunmaması durumunda Mahkemeye en kıdemli üye başkanlık eder.

(2) Başkanvekillerinin görev ve yetkileri şunlardır;

a) Bölümlere ve Başkanın gerekli gördüğü hâllerde Genel Kurul ya da Yüce Divana başkanlık etmek,

b) Başkanı oldukları Bölümün gündemini belirlemek,

c) Bölüm içinden oluşturulacak komisyonlarda üyelerin dönüşümlü olarak görev yapmalarını sağlamak,

ç) Anayasa ve bu Kanunla verilmiş diğer görevler ile Başkan tarafından tevdi edilen işleri yapmak.

Üyelerin yükümlülükleri

MADDE 15- (1) Üyeler;

a) Hâkimlik mesleğinin vakar ve şerefine uygun hareket etmek zorundadırlar; görevleriyle bağdaşmayan herhangi bir faaliyette bulunamazlar,

b) Geçerli bir mazeretleri olmadıkça oturumlara katılırlar,

c) Mahkemede görüşülmekte olan konularda görüş ve düşüncelerini açıklayamazlar,

ç) Oturumun ve oylamanın gizliliğini muhafaza ederler,

d) Oylamalarda çekimser oy kullanamazlar,

e) Görevleri dışında resmî veya özel hiçbir görev alamazlar; davet olundukları ulusal ve uluslararası kongre, konferans ve benzeri bilimsel toplantılara Başkanın izniyle katılabilirler.

(2) Sportif, sosyal ve kültürel amaçlı demeklerde yönetim ve denetim kurullarında görev almamak koşuluyla üyelik hâli görev olarak nitelendirilemez.

İKİNCİ BÖLÜM

Disiplin İşlemleri ile Suç ve Cezalara İlişkin Hükümler

Başkan ve üyeler hakkında inceleme ve soruşturma

MADDE 16- (1) Başkan ve üyelerin görevlerinden doğan veya görevleri sırasında işledikleri iddia edilen suçları, kişisel suçları ve disiplin eylemleri için soruşturma açılması Genel Kurulun kararına bağlıdır. Ancak ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü hâllerinde, soruşturma genel hükümlere göre yürütülür.

(2) Başkan, müstear adla yapılan veya yapıldığı anlaşılan imzasız, adressiz yahut belli bir olayı ve nedeni içermeyen, delilleri ve dayanakları gösterilmeyen ihbar ve şikâyetleri işleme koymaz. Ancak bu ihbar ve şikâyetlerin somut delillere dayanması durumunda konu hakkında gerekli inceleme ve araştırma yapılır.

(3) Başkan gereken hâllerde, işi Genel Kurula götürmeden önce üyelerden birine ön inceleme yaptırabilir. Soruşturma açılmasına yer olup olmadığının belirlenmesi için gerekli incelemeyi yapmak üzere görevlendirilen üye, incelemesini tamamladıktan sonra, durumu bir raporla Başkana bildirir.

(4) Konu, Başkan tarafından gündeme alınarak Genel Kurulda görüşülür. Hakkında işlem yapılan üye görüşmeye katılamaz. Genel Kurulca, soruşturma açılmasına yer olmadığına karar verildiği takdirde, karar ilgili üye ile ihbar ve şikâyette bulunanlara tebliğ edilir.

(5) Soruşturma açılmasına karar verildiği takdirde, Genel Kurul, üyeler arasından üç kişiyi Soruşturma Kurulunu oluşturmak üzere seçer. Kıdemli üye Soruşturma Kuruluna başkanlık eder. Soruşturma Kurulu, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Cumhuriyet savcısına tanıdığı bütün yetkilere sahiptir. Kurulun soruşturma ile ilgili yapılmasını istediği işlemler, mahallinde yetkili adlî makamlar tarafından derhal yerine getirilir.

(6) Ön inceleme yaptırılmasına, Soruşturma Kurulu üyelerinin seçilmesine, soruşturmanın yapılmasına ve gereken diğer kararların verilmesine dair esaslar İçtüzükle düzenlenir.

(7) Başkanın yukarıda yazılı hâl ve hareketlerinin görülmesi veya öğrenilmesi hâlinde, Başkan tarafından yapılması gereken işlemler kıdemli başkanvekilince yürütülür.

Adlî soruşturma ve kovuşturma

MADDE 17- (1) Ağır ceza mahkemesinin görevine giren kişisel suçlarla ilgili suçüstü hâli istisna olmak üzere, görevlerinden doğan veya görevleri sırasında işledikleri iddia edilen suçları ve kişisel suçları nedeniyle Başkan ve üyeler hakkında koruma tedbirlerine ancak bu madde hükümlerine göre karar verilebilir.

(2) Ağır ceza mahkemesinin görevine giren kişisel suçlarla ilgili suçüstü hâllerinde soruşturma genel hükümlere göre yürütülür. İddianame hazırlanması hâlinde kovuşturma Yargıtay Ceza Genel Kurulunca yapılır.

(3) Ağır ceza mahkemesinin görevine giren kişisel suçlarla ilgili suçüstü hâli dışındaki görevden doğan veya görev sırasında işlendiği iddia edilen suçlar ile kişisel suçlarda Soruşturma Kurulu, soruşturma sırasında 5271 sayılı Kanunda ve diğer kanunlarda yer alan koruma tedbirlerinin alınması talebinde bulunursa, Genel Kurulca bu konuda karar verilir.

(4) Soruşturma Kurulu soruşturmayı tamamladıktan sonra kamu davasının açılmasına gerek görmezse kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar verir. Kurul, kamu davası açılmasını gerekli görürse düzenleyeceği iddianameyi ve dosyayı görevleriyle ilgili suçlarda Yüce Divan sıfatıyla yargılama yapmak üzere Anayasa Mahkemesine, kişisel suçlarda ise Yargıtay Ceza Genel Kuruluna tevdi olunmak üzere Başkanlığa gönderir. Soruşturma Kurulunun vereceği kararlar şüpheliye ve varsa şikâyetçiye tebliğ olunur.

Disiplin soruşturması işlemleri

MADDE 18- (l) Başkan ve üyelerin hâkimlik mesleğinin vakar ve şerefi ile bağdaşmayan veya hizmetin aksamasına yol açan hâl ve hareketlerinden dolayı haklarında 16 ncı maddede belirlenen kurallar çerçevesinde disiplin soruşturması yapılır. Genel Kurul, eldeki bilgi ve deliller ile isnat olunan hâl ve hareketin niteliğine göre disiplin soruşturması yapılmasına yer olup olmadığına karar verir.

(2) Ceza soruşturma ve kovuşturmaları, disiplin işlemlerinin ayrıca yapılmasına ve uygulanmasına engel olmaz. Disiplin soruşturmasını gerektiren eylemlerin öğrenilmesinden itibaren bir yıl geçmiş ise disiplin soruşturması açılamaz. Disiplin cezasını gerektiren eylemin işlendiği tarihten itibaren beş yıl geçmiş ise disiplin cezası verilemez. Disiplin cezasını gerektiren eylem, aynı zamanda bir suç teşkil eder, bu suç için kanunda daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörülmüş olur ve ceza soruşturması veya kovuşturması da açılır ise, bu fıkrada belirtilen süre yerine zamanaşımı süreleri uygulanır. Genel Kurulca kovuşturma sonucunun beklenmesine karar verilenler hakkında ise, kovuşturmayı yürüten mahkeme kararının kesinleşmesinden itibaren bir yıl geçmekle ceza verme yetkisi zamanaşımına uğrar.

(3) Genel Kurul disiplin soruşturması açılmasına karar verirse Soruşturma Kurulu, konu ile ilgili bilgileri toplar ve sübut delillerini tespit eder, lüzum gördükleri kimseleri yeminle dinler, isnat olunan hâl ve hareketi bildirerek ilgiliyi onbeş günden az olmamak üzere tanınacak süre içinde savunmasını yapmaya davet eder. İlgili, savunmasının istendiği andan itibaren, soruşturma evrakını incelemeye yetkilidir.

(4) Kamu idareleri, kamu görevlileri, diğer gerçek ve bankalar dâhil tüzel kişiler, Soruşturma Kurulunun sorularına cevap vermek ve soruşturmayla ilgili taleplerini yerine getirmek zorundadırlar.

(5) Soruşturma Kurulu inceleme neticesinde, elde ettiği bilgi ve delilleri gösteren ve bunlara göre disiplin cezası verilmesine yer olup olmadığı hakkındaki kanaatlerini içeren bir rapor hazırlayarak rapor ve eklerini Genel Kurula iletmek üzere Başkanlığa sunar.

(6) Başkan, soruşturma sonucunu ilgiliye yazılı olarak bildirir ve ilgiliyi beş günden az olmamak üzere tayin edeceği süre içinde Genel Kurul huzurunda sözlü ya da yazılı savunmasını vermeye davet eder.

(7) Genel Kurul, yapılan disiplin soruşturmasının sonucuna göre, gerekirse soruşturmanın genişletilmesine, isnat olunan hal ve hareketi sabit görmezse dosyanın işlemden kaldırılmasına, sabit görmesi halinde ise eylemine uyan disiplin cezasına karar verir.

Disiplin cezaları ve yerine getirilmesi

MADDE 19- (1) Başkan ve üyelerin, aslî görevleri dışında resmî veya özel bir görev almaları ya da yaptıkları yeminle veya üyeliğin vakar ve şerefi ile bağdaşmayan, hizmetin aksamasına yol açan hâl ve hareketlerinin sabit görülmesi halinde, eylemin niteliğine göre, uyarma, kınama ya da üyelikten çekilmeye davet edilme cezalarından birisine karar verilir.

(2) Üyelikten çekilmeye davet edilme cezasına karar verilebilmesi için Genel Kurulun üçte iki oy çokluğu şarttır.

(3) Disiplin cezasına ilişkin Genel Kurul kararına karşı ilgili, kararın kendisine tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde Genel Kurula yeniden inceleme başvurusunda bulunabilir. Genel Kurulca yapılacak yeniden inceleme sonucunda verilen karar kesindir. Genel Kurul kararı Başkan tarafından ilgiliye tebliğ edilir ve yerine getirilir.

(4) Hakkında üyelikten çekilmeye davet cezası verilen üye, tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde buna uymazsa istifa etmiş sayılır ve bu süre içinde izinli kabul edilir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Teşkilât Yapısı

BİRİNCİ BÖLÜM

Mahkeme Teşkilâtı

Teşkilât

MADDE 20- (1) Anayasa Mahkemesi teşkilâtı; Başkanlık, Genel Kurul, Bölümler, Komisyonlar, Genel Sekreterlik ve idarî birimlerden oluşur.

Genel Kurul

MADDE 21- (1) Genel Kurul, Mahkemenin onyedi üyesinden oluşur. Genel Kurul, Başkanın veya belirleyeceği başkanvekilinin başkanlığında en az oniki üye ile toplanır.

(2) Genel Kurulun görevleri şunlardır:

a) İptal ve itiraz davaları ile Yüce Divan sıfatıyla yürütülecek yargılamalara bakmak.

b) Siyasî partilere ilişkin malî denetim yapmak, dava ve başvuruları karara bağlamak.

c) İçtüzüğü kabul etmek veya değiştirmek.

ç) Başkan ve başkanvekilleri ile Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı ve Başkanvekilini seçmek.

d) Bölümler arasındaki işbölümünü yapmak, Bölümlerden birinin yıl içinde gelen işleri normal çalışmayla karşılanamayacak şekilde artmış ve Bölümler arasında iş bakımından bir dengesizlik meydana gelmişse takvim yılı başında toplanıp bir kısım işleri diğer Bölüme vermek.

e) Bölümler arasında meydana gelen işbölümü uyuşmazlıklarını kesin karara bağlamak, fiilî veya hukukî imkânsızlık nedeniyle bir Bölümün görevine giren işe bakamaması halinde diğer Bölümü görevlendirmek.

f) Üyeler hakkında disiplin ve ceza soruşturması açılmasına, soruşturma ve kovuşturma tedbirlerine ve gerektiğinde disiplin cezası verilmesine ya da üyeliğin sona erdirilmesine karar vermek.

g) İtirazları incelemek.

Bölümler ve komisyonlar

MADDE 22- (1) Mahkemede, bireysel başvuruları karara bağlamak üzere bir başkanvekili başkanlığında yedişer üyesi olan iki Bölüm bulunur. Bölümler, bir başkanvekilinin başkanlığında dört üyenin katılımıyla toplanır.

(2) Bölüm ve komisyonların oluşumu ve işbölümü İçtüzükle düzenlenir.

İKİNCİ BÖLÜM

Genel Sekreterlik, Raportörler ve Raportör Yardımcıları

Genel Sekreter ve genel sekreter yardımcılarının görevleri

MADDE 23- (1) Başkanlığa bağlı olarak Genel Sekreterlik birimi kurulur. Genel Sekreterliğe bağlı birimlerin çalışma esasları Yönetmelikle düzenlenir.

(2) Genel Sekreter, Başkan tarafından raportörler arasından görevlendirilir. Atama kararı Resmî Gazete'de yayımlanır. Genel Sekreterin görevde olmaması durumunda, yerine Genel Sekreterin belirleyeceği genel sekreter yardımcısı vekâlet eder.

(3) Genel Sekreter, Başkanın gözetim ve denetimi altında;

a) Başvuruların kayıt ve sevk edilmesi,

b) Genel Kurul ve Bölüm toplantılarıyla ilgili idarî işlerin yürütülmesi,

c) Kararların ve raporların otomasyonunun sağlanması ve arşivlenmesi,

ç) Mahkemenin yazışmalarının yapılması,

d) Mahkeme kararlarının uygulanmasının takip edilmesi ve bu konuda Genel Kurula bilgi verilmesi,

e) Bütçenin harcanması ve bu konuda Başkana bilgi verilmesi,

f) Mahkemenin kurumsal, bilimsel, idarî, malî ve teknik işlerinin yürütülmesi,

g) Protokol işlerinin düzenlenmesi,

ğ) Personelin sevk ve idaresinin sağlanması,

h) Kanun, İçtüzük ve Yönetmelik hükümleri çerçevesinde Başkan tarafından verilen diğer işlerin yapılması,

konularında görevli ve yetkilidir.

(4) Başkan tarafından raportörler arasından üç genel sekreter yardımcısı görevlendirilir. Genel sekreter yardımcılarının görevleri ve aralarındaki işbölümü Yönetmelikle düzenlenir.

Raportörler

MADDE 24- (1) Mahkemede, yargısal ve idarî çalışmalara yardımcı olmak üzere yeteri kadar raportör görevlendirilir ya da atanır.

(2) Mahkemede raportör olabilmek için aşağıdaki şartlardan birini taşımak gerekir:

a) Mesleklerinde en az beş yıl başarıyla çalışmış adlî veya idarî hâkim ya da savcı veya Sayıştay denetçisi, başdenetçisi ya da uzman denetçisi olmak,

b) Yükseköğretim kurumlarının hukuk, iktisat veya siyasal bilimler dallarında doçent, yardımcı doçent ya da doktorasını tamamlamış araştırma görevlisi olmak,

c) Adaylık süresi hariç, en az beş yıl başarıyla çalışmış raportör yardımcısı olmak.

(3) Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından en az (C) düzeyinde belge almış olmak ve lisansüstü çalışmalar yapmış olmak, raportörlüğe görevlendirmede ve atanmada tercih nedenidir.

(4) Raportörler, idarî yönden Başkana bağlı olup, görevlerini hakimlik teminatına uygun olarak yerine getirirler.

Raportörlerin görevlendirilmesi, özlük hakları, disiplin ve ceza işleri

MADDE 25- (1) Raportör olarak çalışmak isteyenler bu konudaki isteklerini yazılı olarak Başkanlığa iletirler.

(2) Raportörler Başkanın uygun görmesi üzerine bağlı oldukları kurumun yetkili mercileri tarafından görevlendirilirler.

(3) Bu Kanunda hüküm bulunan haller dışında, görevlendirilen raportörlerin özlük işlerinde, mensup oldukları mesleklere ait hükümler uygulanır ve raportör olarak Mahkemede geçirdikleri süreler mesleklerinde geçmiş sayılır. Yükselme ve kademe ilerlemelerinde Başkan tarafından verilecek yazılı bilgi esas alınır.

(4) Mahkemenin kadrolarına atanan raportörlerin yükselme süreleri iki yıldır.

(5) Görevlendirilenler de dâhil raportörlerin aylıkları ve diğer malî hakları Mahkeme bütçesinden ödenir.

(6) Görevlendirilen raportörlerin kanunî izin haklarına ve sağlık işlerine ilişkin işlemler Başkanlıkça yürütülür ve sicillerine işlenmek üzere kurumlarına bildirilir.

(7) 24 üncü maddenin ikinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine göre görevlendirilen raportörlerin görevlerinden ayrılmalarında, görevlendirmelerinde izlenen yöntem uygulanır. Görevlerinden ayrılmalarından sonra tâbi oldukları kanunlara göre yapılacak atamalarda, sahip bulundukları derece ve kıdem, Mahkemedeki çalışmaları ile kendi istekleri dikkate alınır.

(8) 24 üncü maddenin ikinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine göre görevlendirilen raportörler, talepte bulunmaları ve Başkanlıkça uygun görülmesi hâlinde Mahkeme raportörü olarak atanırlar. Bu şekilde ataması yapılan raportörlerin önceki kurumlarıyla ilişikleri kesilir.

(9) Mahkemenin raportörlük kadrolarına atananlar, emeklilik hakları ile teminatları bakımından kıdem, sınıf ve derecelerindeki birinci sınıf, birinci sınıfa ayrılmış, ikinci sınıf ve üçüncü sınıf hâkim ve savcılar hakkındaki hükümlere tâbidir. Ek göstergelere ilişkin olarak birinci sınıfa ayrılmış hâkim ve savcılar için aranan "Yargıtay ve Danıştay üyeliklerine seçilme hakkını kaybetmemiş olmak" şartı, atanan raportörler için "birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemek" şeklinde uygulanır.

(10) Mahkemeye atanan raportörlerin aylık, ödenek, mali, sosyal ve emeklilik hakları, adli suçlarıyla ilgili soruşturma ve kovuşturma işlemleri ile diğer haklarına ilişkin bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde, 2802 sayılı Kanunun ilgili hükümleri uygulanır.

(11) 24 üncü maddenin ikinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine göre görevlendirilen raportörlerin görevlerinden doğan veya görevleri sırasında işledikleri suçlar ve kişisel suçları ile disiplin eylemlerinden dolayı Başkanın bildirmesi üzerine; bağlı bulundukları kurumlarca kendileriyle ilgili mevzuat hükümleri uyarınca işlem yapılır.

Raportörlerin görevleri

MADDE 26- (1) Raportörler, Başkan tarafından kendilerine verilen dosyaların ilk ve esas inceleme raporlarını hazırlar ve toplantılara katılırlar; bireysel başvurularla ilgili olarak Kanunda ve İçtüzükte belirtilen görevleri ifa ederler.

(2) Başkan tarafından gerektiğinde raportörlere tanık veya uzman dinleme ve benzeri görevler verilebilir.

(3) Raportörler Başkan tarafından komisyonlarda görevlendirilebilirler.

(4) Raportörler Başkanın izin vermesi koşuluyla üniversitelerde, Türkiye Adalet Akademisinde ve benzeri kurum ve kuruluşlarda ders, kurs ve konferans verebilirler.

(5) Kanun, İçtüzük, Yönetmelik ya da Başkan tarafından verilen diğer görevleri yaparlar.

Raportör yardımcıları ve adayları

MADDE 27- (1) Mahkemede, yargısal ve idarî çalışmalara yardımcı olmak üzere yeteri kadar raportör yardımcısı atanır.

(2) Hukuk, siyasal bilgiler, iktisat, işletme, iktisadî ve idarî bilimler alanlarında en az dört yıllık yüksek öğrenim yapmış veya bunlara denkliği kabul edilmiş yabancı öğretim kurumlarından mezun olanlar ya da yabancı bir hukuk fakültesini bitirip de Türkiye'deki hukuk fakülteleri programlarına göre eksik kalan derslerden sınava girip başarı belgesi almış bulunanlar arasından açılacak giriş sınavını kazananlar, Başkan tarafından raportör yardımcılığına aday olarak atanır. Sınava girebilmek için askerlik hizmetini tamamlamış, erteletmiş veya askerlik hizmetinden muaf olmak, giriş sınavının yapıldığı yılın Ocak ayının son günü itibarıyla, lisans ve lisansüstü öğrenimini yapmış olanlar için otuz, doktora öğrenimini tamamlamış olanlar için otuzbeş yaşını bitirmemiş olmak, 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde belirtilen genel nitelikleri taşımak şarttır.

(3) Giriş sınavı, yazılı sınav ve mülakattan oluşur.

(4) Mülakat adayın;

a) Bir konuyu kavrayıp özetleme, ifade yeteneği ve muhakeme gücü,

b) Liyakati, temsil kabiliyeti, davranış ve tepkilerinin mesleğe uygunluğu,

c) Özgüveni, ikna kabiliyeti ve inandırıcılığı,

ç) Genel yetenek ve genel kültürü,

d) Bilimsel ve teknolojik gelişmelere açıklığı,

yönlerinden değerlendirilerek, ayrı ayrı puan verilmek suretiyle gerçekleştirilir. Adaylar, komisyon tarafından yukarıdaki bentlerde yazılı özelliklerin her biri için yirmişer puan üzerinden değerlendirilir ve verilen puanlar ayrı ayrı tutanağa geçirilir. Bunun dışında mülakat ile ilgili herhangi bir kayıt sistemi kullanılmaz.

(5) Raportör yardımcıları ve raportör yardımcı adayları 657 sayılı Kanundaki Genel İdare Hizmetleri sınıfına dâhil olup, raportörlük sınıf ve derecelerine dâhil değildirler. Bunlara 657 sayılı Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

(6) Raportör yardımcılarının raportörlüğe atanabilmeleri için adaylık süresi hariç olmak üzere bu görevde fiilen en az beş yıl çalışmış olmaları, hazırlayacakları mesleki nitelikteki tezin kabul edilmesi ve olumlu sicil almaları şarttır. Bu koşulları taşıyanlar, kadro durumu da gözetilerek Genel Sekreterin teklifi ve Başkanın onayı ile raportörlüğe atanabilirler.

(7) Raportör yardımcılığı adaylığına giriş sınavı usûl ve esasları, adaylık eğitiminin şekli ve şartları, adaylık süresi sonunda yapılacak sınavın usûl ve esasları, raportör yardımcılarının hazırlayacakları tezlerin şekil ve kapsamı ile diğer hususlar Yönetmelikle düzenlenir.

Yüksek Disiplin Kurulu

MADDE 28- (1) Başkan, başkanvekilleri, üyeler ve 24 üncü maddenin ikinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde sayılanlar hariç olmak üzere, Mahkemede istihdam edilen personelin disiplin işleri Yüksek Disiplin Kurulu tarafından yürütülür.

(2) Kurul, Genel Sekreterin önerisi üzerine Başkanın onayı ile belirlenen üç raportörden oluşur. Bunlardan kıdemli olan raportör Kurula başkanlık eder.

(3) Disiplin cezasını gerektiren haller ve verilecek cezalar konusunda 657 sayılı Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır. Kurulun çalışma usul ve esasları ile sair hususlar Yönetmelikle düzenlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Hizmet Birimleri

Hizmet birimleri

MADDE 29- (1) Mahkemenin hizmet birimleri şunlardır:

a) Yazı İşleri Müdürlüğü.

b) İdarî ve Malî İşler Müdürlüğü.

c) Personel Müdürlüğü.

ç) Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü.

d) Dış İlişkiler Müdürlüğü.

e) Strateji Geliştirme Müdürlüğü.

f) Teknik Hizmetler Müdürlüğü.

g) Özel Kalem Müdürlüğü.

ğ) Basın Müşavirliği.

(2) İhtiyaç halinde Başkanın önerisi, Genel Kurulun kararı ile yeni birimler oluşturulabilir.

(3) Hizmet birimlerinin görev ve sorumlulukları yönetmelikte gösterilir.

Mahkeme personeli ve atanması

MADDE 30- (1) Mahkeme görevlerini yerine getirirken hukukî, idarî ve malî alanlarda çalışmak üzere yeterli sayıda personel istihdam eder. Bunlar hakkında 657 sayılı Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

(2) Personelin ataması Genel Sekreterin önerisi üzerine Başkan tarafından yapılır.

Geçici görevlendirme

MADDE 31- (1) Mahkemenin Anayasa ve bu Kanunda verilen görevlerini yerine getirirken ihtiyaç görülmesi hâlinde, hâkim, savcı ve Sayıştay denetçileri ile kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlardan memur ve diğer kamu görevlisi statüsünde olanlar, aylık, ödenek, her türlü zam, tazminatlar ile diğer mali ve sosyal hak ve yardımlar kurumlarınca ödenmek kaydıyla Mahkemede geçici olarak görevlendirilebilir. Bu şekilde yapılan görevlendirmenin süresi bir yılı geçemez. Ancak ihtiyaç halinde bu süre altı aylık dönemler halinde uzatılabilir.

(2) Başkanın bu kapsamdaki görevlendirme talebi ilgili kurum ve kurullarca on gün içinde yerine getirilir. Geçici görev süresi ilgililerin terfi ve emekliliklerinde kurumlarınca hesaba katılarak özlük hakları devam ettirilir.

(3) Geçici görev süresince yükselme ve kademe ilerlemelerine esas olmak üzere Başkan, ilgili kurum ve kurullara yazılı bilgi verir.

(4) Geçici olarak görevlendirilenlerin kendi kurumlarında aldıkları net aylıkları ile hakim, savcı ve Sayıştay meslek mensupları arasından görevlendirilenler için raportörlerin; memurlar ve diğer kamu görevlileri için Mahkemede görev yapmakta olan emsali memurların almakta oldukları aylıklar arasındaki fark ayrıca ödenir. Bu fıkraya göre yapılacak ödemeler hakkında aylıklara ilişkin hükümler uygulanır ve damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tâbi tutulmaz, her ne şekilde olursa olsun başka bir ödemenin hesaplanmasında dikkate alınmaz.

Sözleşmeli personel

MADDE 32- (1) Mahkeme Başkanlığında; 657 sayılı Kanun ve diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlerine bağlı olmaksızın, kadroları karşılık gösterilmek suretiyle, sözleşmeli olarak basın müşaviri ve mütercim çalıştırılabilir.

(2) Bu suretle çalıştırılacakların sözleşme usul ve esasları ile ödenecek brüt sözleşme ücreti, birinci derecedeki raportör yardımcısı için belirlenen brüt ortalama aylıkları geçmemek üzere Başkanlıkça tespit edilir.

Hizmet satın alma

MADDE 33- (1) Başkan, Mahkemenin ihtiyaç duyduğu alanlarda projelerin hazırlanması, gerçekleştirilmesi, işletilmesi ve işlerliği için şart olan zaruri ve istisnai hâllere münhasır olmak üzere özel bir meslek bilgisi ve ihtisasını gerektiren işlerde hizmet alımı yoluyla yerli ve yabancı uzman çalıştırmaya yetkilidir.

İdarî personelin Adalet Bakanlığı kadrolarına atanması

MADDE 34- (1) 27 nci maddenin birinci fıkrasına göre atananlar hariç, Mahkemenin hizmet birimlerinde çalışan 657 sayılı Kanuna tâbi personel, Genel Sekreterin teklifi ve Başkanın uygun görmesi üzerine, mükteseplerine uygun olarak Adalet Bakanlığınca Bakanlık merkez ve taşra teşkilatı kadrolarına atanabilirler.

DÖRDÜNCÜ KISIM

İnceleme ve Yargılama Usulleri

BİRİNCİ BÖLÜM

İptal Davası

İptal davası açmaya yetkili olanlar

MADDE 35- (1) Kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün veya bunların belirli madde ya da hükümlerinin şekil ve esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla doğrudan doğruya iptal davası açmaya Cumhurbaşkanı, İktidar ve anamuhalefet partisi Meclis grupları, Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az beşte biri oranındaki üyeleri yetkilidir.

(2) İktidarda birden fazla siyasi partinin bulunması halinde, iktidar partilerinin dava açma hakkını en fazla üyeye sahip olan parti kullanır.

(3) Anayasa değişikliklerinin, şekil bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla iptal davası açmaya Cumhurbaşkanı veya Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tam sayısının en az beşte biri oranındaki milletvekilleri yetkilidir.

Şekil bakımından iptal davası ve sınırı

MADDE 36- (1) Şekil bakımından denetim; Anayasa değişikliklerinde teklif çoğunluğuna, oylama çoğunluğuna ve ivedilikle görüşülemeyeceği şartına uyulup uyulmadığı; kanunların ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün son oylamasının öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı; kanun hükmünde kararnamelerin ise yetki kanununda öngörülen süre içinde çıkarılıp çıkarılmadığı ile Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu üyelerinin imzalarının bulunup bulunmadığı hususlarıyla sınırlıdır.

(2) Anayasa değişikliklerine karşı iptal davaları yalnız şekil bakımından aykırılık iddiası ile açılabilir.

(3) Şekil bozukluğuna dayanan iptal davaları Mahkeme tarafından öncelikle incelenerek karara bağlanır.

(4) Şekil bozukluğuna dayanan Anayasaya aykırılık iddiası mahkemeler tarafından ileri sürülemez.

İptal davası açma süresi

MADDE 37- (1) Esas bakımından iptal davası açma yetkisi kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Resmî Gazete'de yayımlandıkları tarihten başlayarak altmış gün; şekil bakımından iptal davası açma yetkisi ise Anayasa değişikliklerinin, kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Resmî Gazete'de yayımlandıkları tarihten başlayarak on gün sonra düşer.

(2) Süre bitiminin hafta sonu tatili veya resmî tatillere denk gelmesi durumunda, tatilden sonraki ilk işgünü hak düşürücü sürenin son günü olarak kabul edilir.

İptal davası açılmasında temsil ve uyulması gereken esaslar

MADDE 38- (1) Kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün veya bunların belirli madde ya da hükümlerinin Anayasaya aykırılığı iddiasıyla açılacak iptal davası, 35 inci maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde yazılı siyasi parti gruplarının genel kurullarının, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile alacakları karar üzerine açılır.

(2) Dava, 35 inci maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde yazılı Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri tarafından açıldığı takdirde dilekçede, kendilerine Mahkemece tebligat yapılmak üzere, iki üyenin adının gösterilmesi gerekir.

(3) İptal davası, Anayasa değişiklikleri ile kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün veya bunların belirli madde ya da hükümlerinin Anayasaya aykırılığı iddiası ile iptalini ihtiva eden dava dilekçesinin Genel Sekreterlikçe, Yazı İşleri Müdürlüğüne havale edildiği tarihte açılmış sayılır. Davayı açanlara Genel Sekreterlikçe başvurunun kayda alındığına dair bir belge verilir.

(4) Dava, Türkiye Büyük Millet Meclisinin üye tam sayısının en az beşte biri oranındaki milletvekilleri tarafından açılmakta ise dava dilekçesi ile birlikte davayı açanların sıra numarasıyla ad ve soyadlarının, seçildikleri bölgelerinin ve imzalarının yer alması ve bu dilekçenin imzaları içeren her bir sayfasının o sayfada ad ve soyadları ile imzaları bulunanların milletvekili ve imzalarının da kendilerine ait olduğunun ayrı ayrı Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı veya belirleyeceği görevli tarafından imza ve mühür konulmak suretiyle onaylanmış olarak Genel Sekreterliğe verilmesi zorunludur.

(5) Siyasî parti grupları tarafından açılan davalarda ise grup genel kurulu kararının onaylı örnekleri ile dava dilekçesinde imzası olanların, grup başkanı veya vekili olduklarını belirleyen onaylı belge örneklerinin dava dilekçesi ile birlikte Genel Sekreterliğe verilmesi gerekir.

(6) İptal davalarında, Anayasaya aykırılıkları ileri sürülen hükümlerin Anayasanın hangi maddelerine aykırı olduğunun ve iddiaların dayandırıldığı gerekçelerin açıklanması zorunludur.

Eksikliklerin tamamlattırılması ve görüş bildirme

MADDE 39- (1) Mahkemece, dava dilekçesinin, 38 inci maddede gösterilen şartları taşıyıp taşımadığı, kayıt tarihinden itibaren on gün içinde incelenir. Başvuru dilekçesinde eksiklikler varsa kararla saptanarak onbeş günden az olmamak üzere verilecek süre içinde tamamlanması ilgililere tebliğ olunur.

(2) Dava, Türkiye Büyük Millet Meclisinin üye tamsayısının en az beşte biri oranındaki milletvekilleri tarafından açılmışsa, eksikliklerin tamamlanmasına ilişkin tebligat, başvuru dilekçesinde tebligatların yapılacağı belirtilen milletvekillerine, dilekçede bu husus belirtilmemişse dilekçenin en başında ad ve soyadları yazılı olan iki üyeye yapılır.

(3) Birinci fıkrada belirtilen süre içinde eksikliklerin tamamlanmaması hâlinde Genel Kurulca iptal davasının açılmamış sayılmasına karar verilir. Bu karar, ilgililere tebliğ olunur.

(4) İptal davalarında Mahkemece esasın incelenmesine karar verilmesi hâlinde, dava dilekçesi ile ekleri Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı, Başbakanlık ile iptal davası açmaya yetkili siyasi parti gruplarına gönderilir. Bu makamlar, iptal davasıyla ilgili yazılı görüşlerini değerlendirilmek üzere Mahkemeye bildirebilirler.

İKİNCİ BÖLÜM

İtiraz Yolu

Anayasaya aykırılığın mahkemelerce ileri sürülmesi

MADDE 40- (1) Bir davaya bakmakta olan mahkeme, bu dava nedeniyle uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa;

a) İptali istenen kuralların Anayasanın hangi maddelerine aykırı olduklarını açıklayan gerekçeli başvuru kararının aslını,

b) Başvuru kararına ilişkin tutanağın onaylı örneğini,

c) Dava dilekçesi, iddianame veya davayı açan belgeler ile dosyanın ilgili bölümlerinin onaylı örneklerini,

dizi listesine bağlayarak Anayasa Mahkemesine gönderir.

(2) Taraflarca ileri sürülen Anayasaya aykırılık iddiası davaya bakan mahkemece ciddi görülmezse bu konudaki talep, gerekçeleri de gösterilmek suretiyle reddedilir. Bu husus esas hükümle birlikte temyiz konusu yapılabilir.

(3) Genel Sekreterlik gelen evrakı kaleme havale eder ve keyfiyeti başvuran mahkemeye bir yazı ile bildirir.

(4) Evrakın kayda girişinden itibaren on gün içinde başvurunun yöntemine uygun olup olmadığı incelenir. Açık bir şekilde dayanaktan yoksun veya yöntemine uygun olmayan itiraz başvuruları, Mahkeme tarafından esas incelemeye geçilmeksizin gerekçeleriyle reddedilir.

(5) Anayasa Mahkemesi, işin kendisine noksansız olarak gelişinden başlamak üzere beş ay içinde kararını verir ve açıklar. Bu süre içinde karar verilmezse ilgili mahkeme davayı yürürlükteki hükümlere göre sonuçlandırır. Ancak Anayasa Mahkemesinin kararı, esas hakkındaki karar kesinleşinceye kadar gelirse mahkeme buna uymak zorundadır.

Başvuruya engel durumlar

MADDE 41- (1) Mahkemenin işin esasına girerek verdiği red kararının Resmî Gazete'de yayımlanmasından itibaren on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı iddiasıyla itiraz başvurusu yapılamaz.

(2) İtiraz yoluna başvuran mahkemede itiraz konusu kuralın uygulanacağı başka dava dosyalarının bulunması hâlinde, yapılmış olan itiraz başvurusu bu dosyalar için de bekletici mesele sayılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İptal ve İtiraz Davalarına İlişkin Ortak Hükümler

Anayasaya aykırılığı ileri sürülemeyecek düzenlemeler

MADDE 42- (1) Usûlüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar aleyhine şekil ve esas bakımından iptal davası açılamaz ve mahkemeler tarafından Anayasaya aykırılık iddiası ileri sürülemez.

(2) Ayrıca;

a) 3 Mart 1340 tarihli ve 430 sayılı Tevhidi Tedrisat Kanununun;

b) 25 Teşrinisâni 1341 tarihli ve 671 sayılı Şapka İktisası Hakkında Kanunun,

c) 30 Teşrinisâni 1341 tarihli ve 677 sayılı Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin Seddine ve Türbedarlıklar ile Birtakım Unvanların Men ve İlgasına Dair Kanunun,

ç) 17 Şubat 1926 tarihli ve 743 sayılı Türk Kanunu Medenisiyle kabul edilen, evlenme aktinin evlendirme memuru önünde yapılacağına dair medeni nikah esası ile aynı Kanunun 110 uncu maddesi hükmünün,

d) 20 Mayıs 1928 tarihli ve 1288 sayılı Beynelmilel Erkamın Kabulü Hakkında Kanunun,

e) 1 Teşrinisâni 1928 tarihli ve 1353 sayılı Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanunun,

f) 26 Teşrinisâni 1934 tarihli ve 2590 sayılı Efendi, Bey, Paşa gibi Lakap ve Unvanların Kaldırıldığına Dair Kanunun,

g) 3 Kânunuevvel 1934 tarihli ve 2596 sayılı Bazı Kisvelerin Giyilemeyeceğine Dair Kanunun,

7 Kasım 1982 gününde yürürlükte bulunan hükümlerinin Anayasaya aykırı olduğu iddia edilemez.

Dosya üzerinden inceleme ve gerekçeyle bağlı olmama

MADDE 43- (1) İptal davaları ve itiraz başvurularında dosya üzerinden inceleme yapılır. Mahkeme ayrıca gerekli gördüğü hâllerde, sözlü açıklamalarda bulunmak üzere ilgilileri ve konu hakkında bilgisi olanları çağırabilir.

(2) Cumhurbaşkanı adına Cumhurbaşkanının tensip edeceği görevli sözlü açıklamada bulunur.

(3) Mahkemenin, kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Anayasaya aykırılığı hususunda ileri sürülen gerekçelere dayanma zorunluluğu yoktur. Mahkeme, taleple bağlı kalmak şartıyla başka gerekçeyle de Anayasaya aykırılık kararı verebilir.

(4) Başvuru, kanunun, kanun hükmünde kararnamenin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün sadece belirli madde veya hükümleri aleyhine yapılmış olup da, bu madde veya hükümlerin iptali kanunun, kanun hükmünde kararnamenin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün diğer bazı hükümlerinin veya tamamının uygulanamaması sonucunu doğuruyorsa, keyfiyeti gerekçesinde belirtmek şartıyla Mahkeme, uygulama kabiliyeti kalmayan kanunun, kanun hükmünde kararnamenin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün bahis konusu öteki hükümlerinin veya tümünün iptaline karar verebilir.

Gündeme alınan dosyaların görüşülmesi

MADDE 44- (1) Mahkemenin müzakereleri gizli olup, Başkanın uygun göreceği teknik araçlarla kaydı yapılır. Bu kayıtların muhafazası ve kullanımına ilişkin esaslar Yönetmelikle düzenlenir.

(2) Müzakerelerin düzeni ve yönetimi Başkan veya kendisinin toplantıya katılmaması hâlinde görevlendireceği başkanvekili tarafından sağlanır. Üyelere talep sırasına göre söz verilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bireysel Başvuru

Bireysel başvuru hakkı

MADDE 45- (1) Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlâl edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir.

(2) İhlâle neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idarî ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir.

(3) Yasama işlemleri ile düzenleyici idari işlemler aleyhine doğrudan bireysel başvuru yapılamayacağı gibi Anayasa Mahkemesi kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler de bireysel başvurunun konusu olamaz.

Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar

MADDE 46- (1) Bireysel başvuru ancak ihlâle yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir.

(2) Kamu tüzel kişileri bireysel başvuru yapamaz. Özel hukuk tüzel kişileri yalnızca tüzel kişiliğe ait haklarının ihlâl edildiği gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunabilir.

(3) Yalnızca Türk vatandaşlarına tanınan haklarla ilgili olarak yabancılar bireysel başvuru yapamaz.

Bireysel başvuru usûlü

MADDE 47- (1) Bireysel başvurular, bu Kanunda ve İçtüzükte belirtilen şartlara uygun olarak doğrudan ya da mahkemeler veya yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılabilir. Başvurunun diğer yollarla kabulüne ilişkin usûl ve esaslar İçtüzükle düzenlenir.

(2) Bireysel başvurular harca tâbidir.

(3) Başvuru dilekçesinde başvurucunun ve varsa temsilcisinin kimlik ve adres bilgilerinin, işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle ihlâl edildiği ileri sürülen hak ve özgürlüğün ve dayanılan Anayasa hükümlerinin, ihlâl gerekçelerinin, olağan kanun yollarının tüketilmesine ilişkin aşamaların ve buna ilişkin nihaî işlemin tebliğ tarihi ile varsa uğranılan zararın belirtilmesi gerekir. Başvuru dilekçesine, dayanılan deliller ile ihlâle neden olduğu ileri sürülen işlem veya kararların aslı ya da örneğinin ve harcın ödendiğine dair belgenin eklenmesi şarttır.

(4) Başvurucu bir avukat tarafından temsil ediliyorsa, vekâletnamenin sunulması gerekir.

(5) Başvurunun kanun yollarını tüketen nihaî işlemin başvurucuya tebliğ edildiği tarihten, kanun yolu öngörülmemişse ihlâlin öğrenildiği tarihten başlayarak otuz gün içinde yapılması gerekir. Haklı bir mazereti nedeniyle süresi içinde başvuramayanlar, mazeretin kalktığı tarihten itibaren onbeş gün içinde ve mazeretlerini belgeleyen delillerle birlikte başvurabilirler. Mahkeme, öncelikle başvurucunun mazeretinin geçerli görülüp görülmediğini inceleyerek talebi kabul veya reddeder.

(6) Başvuru evrakında herhangi bir eksiklik bulunması hâlinde, Mahkeme yazı işleri tarafından eksikliğin giderilmesi için başvurucu veya varsa vekiline onbeş günü geçmemek üzere bir süre verilir ve geçerli bir mazereti olmaksızın bu sürede eksikliğin tamamlanmaması durumunda başvurunun reddine karar verileceği bildirilir.

Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi

MADDE 48- (1) Bireysel başvuru hakkında kabul edilebilirlik kararı verilebilmesi için 45 ilâ 47 nci maddelerde öngörülen şartların taşınması gerekir.

(2) Mahkeme, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımayan ve esas hakkında karar verilmesini gerektirmeyen ve başvurucunun önemli bir zarara uğramadığı başvuruları reddedebilir.

(3) Kabul edilebilirlik incelemesi komisyonlarca yapılır. Kabul edilebilirlik şartlarını taşımadığına oybirliği ile karar verilen başvurular hakkında, kabul edilemezlik kararı verilir. Oybirliği sağlanamayan dosyalar Bölümlere havale edilir.

(4) Kabul edilemezlik kararları kesindir ve ilgililere tebliğ edilir.

(5) Kabul edilebilirlik şartları ve incelemesinin usûl ve esasları ile ilgili diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir.

Esas hakkındaki inceleme

MADDE 49- (1) Kabul edilebilirliğine karar verilen bireysel başvuruların esas incelemesi Bölümler tarafından yapılır. Başkan iş yükünün Bölümler arasında dengeli bir şekilde dağıtılması için gerekli önlemleri alır.

(2) Bireysel başvurunun kabul edilebilirliğine karar verilmesi hâlinde, başvurunun bir örneği Adalet Bakanlığına bildirilir.

(3) Komisyonlar ve Bölümler bireysel başvuruları incelerken her türlü araştırma ve incelerneyi yapabilir. Başvuruyla ilgili gerekli görülen bilgi, belge ve deliller ilgililerden istenir.

(4) Mahkeme, incelemesini dosya üzerinden yapmakla birlikte, gerekli görürse duruşma yapılmasına da karar verebilir.

(5) Bölümler, esas inceleme aşamasında, başvurucunun temel haklarının korunması için zorunlu gördükleri tedbirlere re' sen veya başvurucunun talebi üzerine karar verebilir. Tedbire karar verilmesi hâlinde, esas hakkındaki kararın en geç altı ay içinde verilmesi gerekir. Aksi takdirde tedbir kararı kendiliğinden kalkar.

(6) Bireysel başvuruda kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.

(7) Bireysel başvuruların incelenmesinde, bu Kanun ve İçtüzükte hüküm bulunmayan hâllerde ilgili usûl kanunlarının bireysel başvurunun niteliğine uygun hükümleri uygulanır.

(8) Esas hakkında incelemenin usûl ve esasları ile ilgili diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir.

Kararlar

MADDE 50- (1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlâl edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlâl kararı verilmesi hâlinde ihlâlin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. Ancak yerindelik denetimi yapılamaz, idari eylem ve işlem niteliğinde karar verilemez.

(2) Tespit edilen ihlâl bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlâli ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme Anayasa Mahkemesinin ihlâl kararında açıkladığı ihlâli ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde karar verir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Mahkemeler, Anayasa Mahkemesinin ihlâl kararında açıkladığı görüşe uygun karar vermediği takdirde başvurucu yeniden Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilir. Bu durumda Anayasa Mahkemesi doğrudan, ihlâli ve sonuçlarını ortadan kaldıracak kararı verebilir.

(3) Bölümlerin esas hakkındaki kararları gerekçeleriyle birlikte ilgililere ve Adalet Bakanlığına tebliğ edilir. Bu kararlar, Mahkemenin internet sayfasında ve Bölümlerce uygun görülenler Resmî Gazete'de yayımlanır.

(4) Komisyonlar arasındaki içtihat farklılıkları, bağlı oldukları bölümler; bölümler arasındaki içtihat farklılıkları ise Genel Kurul tarafından karara bağlanır. Buna ilişkin diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir.

(5) Davadan feragat halinde, düşme kararı verilir.

Başvuru hakkının kötüye kullanılması

MADDE 51- (1) Bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığı tespit edilen başvurucular aleyhine, yargılama giderlerinin dışında, ayrıca 2000 Türk lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasına hükmedilebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Siyasî Parti Kapatma ve Dokunulmazlığın Kaldırılması Davaları

Siyasî parti kapatma davaları

MADDE 52- (1) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından açılan dava üzerine Mahkeme, bir siyasî partinin Anayasanın 69 uncu maddesinde sayılan hâllerden ötürü kapatılmasına veya dava konusu fiillerin ağırlığına göre Devlet yardımından kısmen ya da tamamen yoksun bırakılmasına, toplantıya katılan üyelerin üçte iki oy çokluğuyla karar verebilir.

(2) Siyasî partilerin kapatılmasına ilişkin davalar, 5271 sayılı Kanunun davanın mahiyetine uygun hükümleri uygulanmak suretiyle dosya üzerinden Genel Kurulca incelenir ve kesin karara bağlanır.

(3) Başkan, başvurunun incelenmesi için raportör görevlendirir. Raportör ilk inceleme raporunu hazırlayarak Başkanlığa sunar. Yapılacak ilk inceleme sonrasında iddianamenin kabulüne karar verilmesi hâlinde, iddianame ve ekleri ilgili siyasî partiye gönderilerek usûl ve esasa ilişkin savunmaları alınır. Davalı partinin yazılı savunma vermesi hâlinde, bu savunma Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir. Ayrıca Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısından sonra kapatılması istenen siyasî partinin genel başkanlığının veya tayin edeceği bir vekilin sözlü savunması dinlenir. Hakkında siyasî yasaklılık istenenler iddialarla ilgili savunmalarını yazılı olarak sunabilirler.

(4) Genel Kurul, gerekli gördüğü hâllerde sözlü açıklamalarını dinlemek için ilgilileri ve konu hakkında bilgisi olanları çağırabilir.

(5) Siyasî parti kapatma davası sonucunda verilen karar, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ile ilgili siyasî partiye tebliğ edilir ve Resmî Gazete'de yayımlanır.

Siyasî partilere ihtar verilmesi

MADDE 53- (1) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, bir siyasî partinin 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 101 inci maddesi dışında kalan emredici hükümleriyle diğer kanunların siyasî partilerle ilgili emredici hükümlerine aykırı hareket ettiği iddiasıyla, o parti aleyhine ihtar kararı verilmesi talebiyle Mahkemeye başvurabilir. Mahkemece verilecek süre içinde siyasî partinin savunması alındıktan sonra, bu hükümlere aykırılık tespit edilirse aykırılığın giderilmesi için ilgili siyasî parti hakkında ihtar kararı verilir.

(2) Bu karar, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ile ilgili siyasî partiye tebliğ edilir ve Resmî Gazete'de yayımlanır.

Dokunulmazlığın kaldırılması veya milletvekilliğinin düşmesi durumlarında iptal talebi

MADDE 54- (1) Yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına veya milletvekilliğinin düşmesine ilişkin Türkiye Büyük Millet Meclisi kararlarına karşı, ilgili milletvekili veya milletvekili olmayan bakan ya da bir diğer milletvekili, kararın alındığı günden başlayarak yedi gün içinde kararın Anayasaya, kanuna veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğüne aykırılığı iddiasıyla iptali için Mahkemeye başvurabilir. Bu talep onbeş gün içinde kesin olarak karara bağlanır.

(2) İptal taleplerinde Mahkeme, ilgilinin ibraz etmesini beklemeksizin gerekli evrakı doğrudan getirtir.

ALTINCI BÖLÜM

Siyasî Partilerin Malî Denetimi

Siyasî partilerin malî denetimi

MADDE 55- (1) Mahkeme siyasî partilerin mal edinimleri ile gelir ve giderlerinin kanuna uygunluğunun denetimi için Sayıştaydan yardım sağlar.

(2) Siyasî partiler, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesinhesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilatının kesinhesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar 2820 sayılı Kanuna uygun olarak Sayıştay Başkanlığına gönderirler.

(3) Sayıştayca düzenlenen ilk ve esas incelemeye ilişkin raporlar karara bağlanmak üzere Mahkemeye gönderilir.

Malî denetimde ilk ve esas inceleme

MADDE 56- (1) İlk incelemede kesinhesapların 2820 sayılı Kanunun 73 üncü ve 74 üncü maddelerine uygun olarak düzenlenip düzenlenmediği ve kesinhesap çizelgelerinde sonuca etkili maddi bir hata veya tutarsızlık bulunup bulunmadığı araştırılır. Siyasî partilerin her kademedeki yetkilileri istenilen bilgi ve belgeleri bildirilen süre içinde vermek zorundadırlar.

(2) Sayıştayca düzenlenecek ilk inceleme raporları en geç iki ay içinde Mahkemeye sunulur. Bu raporda varsa eksiklik, hata veya tutarsızlıklar ortaya konur ve bunların nasıl giderileceği belirtilir. Eksikliklerin tamamlanması, hata ve tutarsızlıkların düzeltilmesi için ilgili siyasî partiye, Mahkemece, bir ayı geçmeyecek uygun bir süre verilir.

(3) Kesinhesaplarda eksiklik, hata ve tutarsızlık bulunmadığının anlaşılması veya bunların usûlünce giderilmesi hâlinde Mahkemece işin esasının incelenmesine karar verilir. Bu karar Sayıştay Başkanlığına ve ilgili partiye bildirilir.

(4) İşin esasına ilişkin inceleme, siyasî partilerin gelir ve giderlerinin, doğru ve kanuna uygun olup olmadığı yönlerinden yapılır.

(5) Doğruluk incelemesi, kesinhesapların dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan incelemeyi kapsar.

(6) Kanuna uygunluk incelemesi, gelirlerin, 2820 sayılı Kanunun 61 ilâ 69 uncu maddelerinde yazılı kaynaklardan elde edilip edilmediğini ve giderlerin 2820 sayılı Kanunun 70 ilâ 72 nci maddelerine uygun olarak yapılıp yapılmadığını tespite yöneliktir.

(7) Sayıştayca yapılacak incelemeler mahallinde yapılabilir.

(8) Mahkemenin malî denetime ilişkin kararlarının birer örneği ilgili siyasî partiye, Sayıştay Başkanlığına ve ilgili siyasî partinin sicil dosyasına konulmak üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.

(9) Malî denetim sonucunda verilen kararlar Resmî Gazete'de yayımlanır.

YEDİNCİ BÖLÜM

Yüce Divan Yargılaması

Duruşma

MADDE 57- (1) Genel Kurul, Yüce Divan sıfatıyla çalışırken yürürlükteki kanunlara göre duruşma yapar ve hüküm verir.

(2) Yüce Divan, 5271 sayılı Kanundaki iddianamenin iadesi sebeplerinden başka esaslı hukuka aykırı hâllerin bulunması hâlinde de iddianamenin veya iddianame yerine geçen belgelerin iadesine karar verebilir.

(3) Yüce Divanda sorgusu yapılmış olan sanığın, sonraki oturumlara gelmemesi ve Yüce Divan tarafından da duruşmada hazır bulunmasına gerek görülmemesi hâllerinde, duruşmadan vâreste tutulma talebi olmasa dahi yokluğunda duruşmaya devam edilerek kamu davası sonuçlandırılabilir. Müdafi her zaman duruşmada hazır bulunabilir.

(4) Duruşma sırasında Başkanın uygun göreceği teknik araçlarla kayıt yapılır. Bu kayda dayanılarak düzenlenen duruşma tutanaklarının her sayfası Başkan ile tutanağı düzenleyenler tarafından imzalanır.

(5) Yüce Divanda savcılık görevini, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcıvekili yapar. Yargıtay Cumhuriyet savcılarından görevlendirilen bir veya birkaçı da Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcıvekiliyle birlikte duruşmaya iştirak edebilir.

Yeniden inceleme

MADDE 58- (1) Yüce Divan tarafından verilen hükme karşı yeniden inceleme başvurusu, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcıvekili, sanık, müdafi, katılan veya vekili tarafından yapılabilir.

(2) Yeniden inceleme başvurusu hükmün açıklanmasından itibaren onbeş gün içinde Yüce Divana bir dilekçe verilmesi suretiyle yapılır. Hüküm, yeniden incelemeye başvurma hakkı olanların yokluğunda açıklanmışsa, süre tebliğ tarihinden başlar.

(3) Yüce Divan yeniden incelemeyi dosya üzerinden yapar. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcıvekilinin, sanığın veya katılanın istemi üzerine ya da re'sen incelemenin duruşma açılarak yapılmasına da karar verilebilir.

(4) İncelemenin duruşma açılarak yapılmasına karar verilmesi hâlinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısına veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcıvekiline, sanığa, katılana, müdafi ve vekile duruşma günü tebliğ edilir. Sanık, duruşmada hazır bulunabileceği gibi, kendisini bir müdafi ile de temsil ettirebilir.

(5) Duruşmada Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcıvekili, hazır bulunması hâlinde sanık, müdafi, katılan ve vekili iddia ve savunmalarını açıklar; yeniden inceleme başvurusunda bulunan tarafa önce söz verilir. Her hâlde son söz sanığındır.

(6) Yeniden inceleme, yalnızca başvuruda belirtilen hususlarla sınırlı olarak yapılır. Başvurunun yerinde görülmesi hâlinde aynı zamanda başvuru konusu hakkında da karar verilir. Yeniden inceleme başvurusu üzerine verilen kararlar kesindir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Yargılamaya İlişkin Diğer Hususlar

Dava ve işlere katılmaya engel durumlar

MADDE 59- (1) Başkan ve üyeler;

a) Kendilerine ait olan veya kendilerini ilgilendiren dava ve işlere,

b) Aralarında evlilik bağı kalkmış olsa bile eşinin, kan veya akrabalık yönünden üstsoy ve altsoyunun, dördüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) kan yönünden ve akrabalığı doğuran evlilik bağı kalkmış olsa bile üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) akrabalık yönünden civar hısımlarının veya aralarında evlatlık bağı bulunan kimselerin dava ve işlerine,

c) Dava ve iş sahiplerinin vekili, vasisi veya kayyımı sıfatıyla hareket ettiği dava ve işlere,

ç) Hâkim, savcı, hakem sıfatıyla bakmış veya tanık ya da bilirkişi olarak beyanda bulunmuş olduğu dava ve işlere,

d) İstişarî görüş ve düşüncesini ifade etmiş olduğu dava ve işlere,

bakamazlar.

Başkan ve üyelerin reddi

MADDE 60- (1) Başkan ve üyeler tarafsız hareket edemeyecekleri kanısını haklı kılan hâllerin olduğu iddiası ile reddolunabilirler.

(2) Bu takdirde, Genel Kurul ya da Bölümlerde ilgili üye katılmaksızın red konusu hakkında kesin karar verilir.

(3) Red şahsidir. Genel Kurul ya da Bölümlerin toplanmasına mani olacak sayıda üyenin reddine ilişkin talepler dinlenmez.

(4) Red dilekçesinde, red sebeplerinin açıkça gösterilmesi ve delillerin birlikte bildirilmesi gereklidir. Bu şartları taşımayan dilekçeler reddolunur. Yemin delil teşkil etmez.

(5) Red talebinin kötü niyetle yapıldığının anlaşılması ve esas yönünden kabul edilmemesi hâlinde, talepte bulunanların her birine Mahkemece beşyüz Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar disiplin para cezası verilir.

(6) Bu Kanun anlamında disiplin para cezasından maksat, bireysel başvuru hakkını veya red talebini açıkça kötüye kullandığı tespit edilen başvurucular aleyhine verilen, verildiği anda kesin olan ve derhal infazı gereken para cezasıdır. Bu ceza, seçenek yaptırımlara çevrilemez ve adli sicil kayıtlarında yer almaz.

(7) Disiplin para cezası, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usûlü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

Çekinme

MADDE 61- (1) Başkan ve üyelerin 59 uncu ve 60 ıncı maddelerde yazılı sebeplere dayanarak davaya veya işe bakmaktan çekinmeleri hâlinde, Genel Kurul çekinme talebinde bulunan Başkan veya üyenin de iştirakiyle konu hakkında kesin kararını verir. Ancak, çekinme talebinde bulunan üye oylamaya katılamaz.

Bilgi ve belge verme yükümlülüğü ile Devlet sırrı niteliğindeki bilgiler

MADDE 62- (1) Mahkeme, kendisine verilen görevlerin yerine getirilmesi sırasında yasama, yürütme, yargı organları, kamu idareleri, kamu görevlileri, bankalar ile diğer gerçek ve tüzel kişilerle doğrudan yazışmaya, bilgi ve belge istemeye, gerekli gördüğü her türlü belge, kayıt ve işlemi incelemeye, bilgi almak üzere her derece ve sınıftan kamu görevlileri ile ilgilileri çağırmaya, idare ve diğer tüzel kişilerden temsilci istemeye yetkilidir. Mahkemenin bu taleplerini belirtilen süre içinde yerine getirmeyenler hakkında genel hükümlere göre doğrudan soruşturma yapılır.

(2) Mahkemenin bakmakla görevli olduğu dava ve işlerle ilgili bilgiler, Devlet sırrı olduğu gerekçesiyle Mahkemeye karşı gizli tutulamaz.

(3) Tanıklık konusu bilgilerin Devlet sırrı niteliğini taşıması hâlinde tanık, Mahkeme tarafından stenograf ve zabıt kâtibi dahi olmaksızın dinlenir. Başkan daha sonra bu tanık açıklamalarından sadece bakılmakta olan davanın esasına etkili olan hususları tutanağa geçirir. Açıklanması, Devletin dış ilişkilerine, millî savunmasına ve millî güvenliğine zarar verebilecek, anayasal düzen ve dış ilişkilerde tehlike yaratabilecek nitelikteki bilgiler Devlet sırrı sayılır.

(4) Bu hükümler sözlü açıklamasına başvurulanlar ile bilirkişilere de uygulanır.

Araç, gereç ve personelden yararlanma

MADDE 63- (1) Başkan, Yüce Divan, siyasî parti kapatma davaları ve sözlü açıklamalarda duruşmanın gerekli kıldığı durumlarda, Devlet kurum ve kuruluşlarına ait araç, gereç, stenograf ve teknik personelden yararlanmak için istemde bulunabilir. Bu istemler, ilgili makamlarca derhal yerine getirilir.

Harç istisnası

MADDE 64- (1) Mahkemeye yapılacak bireysel başvurular dışındaki başvurular, alınacak kararlar ve bunlarla ilgili yapılacak işlemler harca tabi değildir.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Kararlar

Oylama şekli ve karar nisabı

MADDE 65- (1) Genel Kurul ve Bölümler kararlarını katılanların salt çoğunluğuyla alır. Oyların eşitliği hâlinde başkanın bulunduğu tarafın görüşü doğrultusunda karar verilmiş olur.

(2) Anayasa değişikliklerinde iptale, siyasî partilerin kapatılmasına ya da Devlet yardımından yoksun bırakılmasına karar verilebilmesi için toplantıya katılan üyelerin üçte iki oy çokluğu aranır.

(3) Oylamaya en kıdemsiz üyeden başlanır.

Mahkeme kararları

MADDE 66- (1) Mahkeme kararları kesindir. Mahkeme kararları Devletin yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlar.

(2) İptal kararları geriye yürümez.

(3) Mahkemece iptaline karar verilen kanun, kanun hükmünde kararname veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü veya bunların belirli madde veya hükümleri, iptal kararının Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Mahkeme gerekli gördüğü hâllerde, Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabilir.

(4) Mahkeme, bir kanun, kanun hükmünde kararname veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün tamamını veya bir hükmünü iptal ederken, kanun koyucu gibi hareketle, yeni bir uygulamaya yol açacak biçimde hüküm tesis edemez.

(5) Mahkeme kararları gerekçeli olarak yazılır. İptal kararları gerekçesi yazılmadan açıklanamaz.

(6) Karar taslaklarının hazırlanması ve görüşülmesine ilişkin esaslar İçtüzükte gösterilir.

(7) Kararlar, inceleme veya yargılamaya katılan başkan ve üyeler tarafından imzalanır. Muhalif kalanlar, kararda muhalefet nedenlerini İçtüzükte belirtilecek süre içinde yazılı olarak teslim ederler. Kararlar ilgililere bu şekliyle tebliğ olunur.

(8) İptal ve itiraz başvuruları sonucu verilen gerekçeli kararlar Resmî Gazete'de hemen yayımlanır.

Yargılamanın yenilenmesi

MADDE 67- (1) Mahkemenin siyasî parti kapatma davalarında veya Yüce Divan sıfatıyla verdiği kararlara karşı yargılamanın yenilenmesi 5271 sayılı Kanun hükümlerine göre istenebilir.

(2) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin, Anayasa Mahkemesinin siyasî parti kapatma veya Yüce Divan sıfatıyla verdiği bir kararının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve eki protokollerin ihlâli suretiyle verildiğine hükmetmesi hâlinde, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde Anayasa Mahkemesinden yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunulabilir.

(3) Mahkeme, yargılamanın yenilenmesi istemini esaslı ve kabule değer bulursa, yargılamanın yenilenmesine karar verir. İstem genel hükümlere göre sonuçlandırılır.

BEŞİNCİ KISIM

Malî Hükümler, Personel ve Özlük İşleri

BİRİNCİ BÖLÜM

Malî, Sosyal ve Diğer Haklar

Malî Haklar

MADDE 68- (1) Anayasa Mahkemesi Başkanı, başkanvekilleri, üyeleri, Anayasa Mahkemesi raportörleri, raportör yardımcıları ve raportör yardımcısı adaylarının aylık ve ödenekleriyle diğer malî, sosyal hak ve yardımları bu Kanun hükümlerine tabidir.

Aylık tablosu

MADDE 69- (1) Kıstas aylığı oluşturan her bir ödeme unsurunun;

a) Anayasa Mahkemesi Başkanına % 100'ü,

b) Anayasa Mahkemesi başkanvekillerine % 90'ı,

c) Anayasa Mahkemesi üyelerine % 86'sı,

ç) Birinci sınıf raportörlere % 79'u,

d) Birinci sınıfa ayrılmış raportörlere % 65'i,

e) Birinci derecede bulunan diğer raportörlere % 55'i,

f) İkinci derecede bulunan raportörlere % 53'ü,

g) Üçüncü derecede bulunan raportörlere % 51'i,

ğ) Dördüncü derecede bulunan raportörlere % 49'u,

h) Beşinci derecede bulunan raportörlere % 47'si,

ı) Altıncı derecede bulunan raportörlere % 45'i,

i) Yedinci derecede bulunan raportörlere % 43'ü,

j) Sekizinci derecede bulunan raportörlere % 41'i,

k) Birinci derecede bulunan raportör yardımcılarına % 65'i,

l) İkinci derecede bulunan raportör yardımcılarına % 56'sı,

m) Üçüncü derecede bulunan raportör yardımcılarına % 54'ü,

n) Dördüncü derecede bulunan raportör yardımcılarına % 52'si,

o) Beşinci derecede bulunan raportör yardımcılarına % 50'si,

ö) Altıncı derecede bulunan raportör yardımcılarına % 47'si,

p) Yedinci derecede bulunan raportör yardımcılarına % 46'sı,

r) Sekizinci derecede bulunan raportör yardımcılarına % 44'ü,

s) Raportör yardımcısı adaylarına % 37 si,

oranında aylık ödeme yapılır. Bu madde kapsamındaki ödeme unsurları arasında yer alan ikramiyenin hesabında, kıstas aylık içindeki ikramiyenin bir malî yıldaki toplam tutarının oniki de biri dikkate alınır.

(2) Dereceleri yükselen Anayasa Mahkemesi raportörleri ve raportör yardımcıları yeni derecelerine ilişkin aylığa, söz konusu yükselmelerinin geçerlilik tarihlerini takip eden ayın onbeşinden itibaren hak kazanırlar.

(3) Birinci sınıf raportörlerin almakta oldukları aylık oranlarına, ödemeye esas olacak olan oran % 83'ü geçmemek üzere, birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemeleri koşuluyla her üç yılda bir, iki puan ilâve edilir.

(4) Kıstas aylığı oluşturan ödeme unsurlarından vergiye tâbi olmayanlar, bu maddeye göre yapılacak ödemelerde de aynı şekilde vergiye tâbi olmaz.

(5) Birinci fıkrada unvanları belirtilenlerden Anayasa Mahkemesi Başkanı, başkanvekilleri, üyeleri ile raportörlere aynı maddeye göre ödenmekte olan brüt aylıklarının % 10'u oranında yargı ödeneği verilir.

(6) Yükseköğretim kurumlarından veya Sayıştay'dan gelen raportörlere, aynı derece, kademe ve kıdemdeki hâkim ve savcı raportörlere ödenen aylık ve ödenekler esas alınarak ödeme yapılır.

(7) Bu maddeye göre ödeme yapılanlara; 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamında yapılan ödemeler (yabancı dil tazminatı hariç) ile temsil, makam ve yüksek hâkimlik tazminatları ödenmez ve 657 sayılı Kanunun 152 nci maddesi uyarınca ödeme yapılmaz.

(8) Anayasa Mahkemesi Başkan ve üyelerinin ek göstergeleri sırasıyla (9.000) ve (8.000), yüksek hâkimlik tazminat göstergeleri ise (l7.000)'dir.

(9) Başkan, Başkanvekilleri ve üyelere, (40.000) gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda, raportörlere ise (10.000) gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda aylık ek ödenek verilir. Bu ödeneğe hak kazanılmasında ve ödenmesinde 2802 sayılı Kanunun aylıklara ilişkin hükmü uygulanır ve bu ödenek, damga vergisi hariç, herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz.

(10) Bu maddeye göre ödeme yapılanların aylıklarının ödenme zamanı, hangi hallerde geri alınacağı, sosyal hak ve yardımları ile yardımcılıktan ve açıktan atanmada aylık ve ödeneğe hak kazanmada, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde, ilgisine göre 657 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.

(11) Geçici görevlendirilenler dahil Mahkemenin 657 sayılı Kanuna tabi personeline, her ay (3.250) gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak tutarı geçmemek üzere, ilave ödeme yapılabilir. İlave ödeme tutarı, damga vergisi hariç, herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz.

İzin

MADDE 70- (1) Başkan ve üyelerin, Yüce Divan sıfatıyla bakılan veya Anayasaya göre süreye tâbi olan işlerin engellenmemesi kaydıyla otuzbeş günlük yıllık izin hakları vardır.

(2) Hastalık ve mazeret izinleri genel hükümlere tâbidir. Yıllık ve mazeret izinleri Başkan tarafından verilir.

Sağlık işleri ve tedavi

MADDE 71- (1) Diğer kanunlardaki sınırlamalar dikkate alınmaksızın Başkan, üyeler ve bunların emeklileri ile raportörler ve bunların bakmakla yükümlü oldukları aile fertlerinin sağlık giderleri Mahkeme bütçesinden ödenir. Buna ilişkin usûl ve esaslar içtüzükle düzenlenir. Başkan, üyeler ve bunların emeklileri ile raportörlerin sosyal güvenliğe tâbi olarak çalışan eşleri de bu kapsamda değerlendirilir.

Yol giderleri, tazminatlar ve gündelikler

MADDE 72- (1) Başkan, başkanvekilleri, üyeler, raportörler ve raportör yardımcıları ile personelden inceleme yapmak üzere memuriyet mahalli dışında görevlendirilenlere, gerçek yol giderleri ile yılı Merkezi Yönetim Bütçe Kanununa ekli (H) cetvelinde belirlenen gündeliklerin iki katı ödenir. Ayrıca bunlardan konaklama için ödedikleri ücretleri belgelendirenlere, belge bedelini aşmamak ve 10/2/1954 tarihli ve 6245 sayılı Harcırah Kanununun 33 üncü maddesinin (a) fıkrasına göre müstehak oldukları gündelik tutarının beş katını geçmemek üzere görevlendirme süresince konaklama gideri ödenir.

Kuruluş günü ve onur belgesi verilmesi

MADDE 73- (1) Her yılın Nisan ayının 25 inci günü Mahkemenin kuruluş günüdür. Kuruluş günü törenlerle kutlanır, seminer, konferans ve benzeri etkinlikler tertiplenebilir.

(2) Emekliye ayrılmış olan Başkanlar, Başkanvekilleri ve üyelere onur belgeleri ve geçmiş hizmetlerinin anısını simgeleyen birer armağan verilir.

(3) Bu amaçla yapılacak tören ve armağanların giderini karşılamak üzere her yıl Mahkeme bütçesine yeterli ödenek konulur. Bu amaçla yapılacak harcamalar 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa tâbi değildir.

Yabancı ülkelere gönderilme

MADDE 74- (1) Raportörler ve raportör yardımcıları bilgi ve görgülerini artırma, lisansüstü eğitim, bilimsel araştırma ya da karşılıklı işbirliği çerçevesinde yabancı ülke mahkemeleri, üniversiteler veya uluslararası kuruluşlarda çalışmak veya öğrenim görmek üzere Başkanlıkça iki yıla kadar yurt dışında görevlendirilebilirler. Başkanlıkça gerekli görüldüğü takdirde bu süreler bir katına kadar uzatılabilir.

(2) Bu kapsamda yurtdışında görevlendirilenlerin; malî hakları, yükümlülükleri, mecburî hizmetleri, giderlerinin karşılanması, aylık ve ödeneklerinin transferi konularında Devlet memurlarına ilişkin hükümler uygulanır.

(3) Bu Kanun hükümlerine göre yabancı ülkelere gönderilenlerin derece yükselmeleri, kademe ilerlemeleri, emeklilik, aylık, ödenek ve diğer bütün özlük hakları ile yükümlülükleri devam eder.

Kadrolar

MADDE 75- (1) Mahkemeye ait kadroların tespiti, ihdası, kullanımı ve iptali ile kadrolara ilişkin diğer hususlar 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre düzenlenir.

Geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Anayasa Mahkemesi Başkanlığında; Genel Sekreter Yardımcısı, Yazı İşleri Müdürü, Basın ve Halkla İlişkiler Müdürü, Kararlar Müdürü, Özel Kalem Müdürü, Arşiv Müdürü, Malî İşler Müdürü, Bilgi İşlem Müdürü, İkmal Müdürü, Personel ve Eğitim Müdürü, Yayın İşleri Müdürü, Kütüphane Müdürü, İdarî İşler Müdürü, Müdür, Ayniyat Saymanı ve Sivil Savunma Uzmanı kadro unvanlı görevlerde bulunanların görevleri, bu Kanunun yayımı tarihinde sona erer. Bunlar en geç altı ay içinde Mahkemede ya da Adalet Bakanlığı teşkilâtında derece ve kademelerine uygun kadrolara atanırlar. Atama işlemi yapılıncaya kadar Başkanlıkça durumlarına uygun işlerde görevlendirilebilirler. Bunlar, yeni bir kadroya atanıncaya kadar, eski kadrolarına ait aylık, ek gösterge ve her türlü zam ve tazminatlar ile diğer malî haklarını almaya devam ederler. Söz konusu personelin, atandıkları yeni kadroların aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatları ile diğer malî haklar toplamı, eski kadrolarına ait aylık, ek gösterge ve her türlü zam ve tazminatlar ile diğer malî hakları net tutarından az olması hâlinde, aradaki fark, farklılık giderilinceye kadar, atandıkları kadrolarda kaldıkları sürece herhangi bir kesintiye tâbi tutulmaksızın tazminat olarak ödenir.

(2) Bu Kanunun yayımı tarihinde Başkanlığa ait kadrolarda bulunanlardan, birinci fıkrada sayılanlar hariç kadro ve görev unvanı değişmeyenler Başkanlığa ait aynı unvanlı kadrolara atanmış sayılırlar.

(3) Bu Kanuna göre yeniden düzenleme ve atamalar yapılıncaya kadar Mahkemenin değişen veya yeniden kurulan birimlerine verilen görevler daha önce bu görevleri yapmakta olan birimler tarafından yapılmaya devam edilir. Başkanlık, teşkilâtını ve kadrolarını en geç altı ay içinde bu Kanuna uygun hâle getirir. Bu çerçevede kadro değişiklikleri 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 9 uncu maddesinin son fıkrası hükmü uygulanmaksızın anılan Kanun Hükmünde Kararnamenin hükümlerine göre yürütülür.

(4) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte görevde bulunan Başkan ve Başkanvekili, seçildikleri tarihte geçerli olan süreyi tamamlar.

(5) Bu Kanunda öngörülen İçtüzük ve Yönetmelik Başkanlıkça en geç altı ay içerisinde hazırlanarak yürürlüğe konulur. İçtüzük ve Yönetmelik yürürlüğe girinceye kadar, mevcut İçtüzük ve Yönetmeliğin bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

(6) Mevzuatta 10/11/1983 tarihli ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usûlleri Hakkındaki Kanuna yapılmış olan atıftar, bu Kanuna aykırı hükümleri hariç, bu Kanuna yapılmış sayılır.

(7) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce gerçekleştirilen tedavi giderleri hakkında bu Kanunla yürürlükten kaldırılan 2949 sayılı Kanunun 14 üncü maddesi hükümleri esas alınır.

(8) Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihaî işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler.

Değiştirilen ve yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 76- (1) 10/11/1983 tarihli ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) 15/7/1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanununun 13 üncü maddesinde yer alan "Anayasa Mahkemesi," ibaresi "Anayasa Mahkemesi Başkan ve üyeleri ile" olarak değiştirilmiştir.

(3) 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun; 1 inci ve 2 nci maddelerinde yer alan "Anayasa Mahkemesi" ibareleri, 103 üncü maddesinde yer alan "Anayasa Mahkemesi Başkanı,", "Anayasa Mahkemesi Başkanvekili, Anayasa Mahkemesi Üyeleri," ibareleri ile anılan Kanunun eki (I) sayılı ek gösterge cetvelinde yer alan "Anayasa Mahkemesi Başkanı,", "Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı ile", "Anayasa Mahkemesi üyeleri," ibareleri madde metinlerinden çıkarılmıştır.

(4) 23/1/1987 tarihli ve 270 sayılı Yüksek Hâkimlik Tazminatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 1 inci maddesinde yer alan "Anayasa Mahkemesi Başkanı,", "Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı ile" ve "Anayasa Mahkemesi Üyeleri," ibareleri madde metninden çıkarılmıştır.

(5) 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 59 uncu maddesine "Genel Sekreter Sekreterliğine," ibaresinden sonra gelmek üzere "Anayasa Mahkemesi Basın Müşavirliğine," ibaresi eklenmiştir.

(6) 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (I) sayılı cetvelin Anayasa Mahkemesi Başkanlığı bölümünde yer alan kadrolar iptal edilerek ilgili cetvelden çıkarılmıştır. Bu Kanuna ekli (I) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (II) sayılı cetvelin, (2) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek (I) sayılı cetvelin Anayasa Mahkemesi Başkanlığı bölümüne eklenmiş, (5) sayılı listede yer alan kadrolar iptal edilerek 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (II) sayılı cetvelin Anayasa Mahkemesi Başkanlığı bölümünden çıkarılmıştır. Ekli (3) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (II) sayılı cetvelin Adalet Bakanlığı, (4) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek (II) sayılı cetvelin Sayıştay Başkanlığı bölümüne eklenmiştir.

(7) 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun eki (II) sayılı cetvelin (5) numaralı başlığının altındaki kısma "Anayasa Mahkemesi Başkanlığı Müdürleri" ibaresi eklenmiştir.

(8) 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununa bağlı (I) sayılı Tarifenin "A) Mahkeme Harçları" başlıklı bölümünün ilk cümlesine "yargı konularında" ibaresinden sonra gelmek üzere ", Anayasa Mahkemesine bireysel başvurularda" ibaresi ve "I- Başvurma harcı" başlıklı fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

"4. Anayasa Mahkemesinde 150,00 TL"

Yürürlük

MADDE 77- (1) Bu Kanunun;

a) 45 ilâ 51 inci maddeleri 23/9/2012 tarihinde,

b) Diğer hükümleri yayımı tarihinde,

yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 78- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

ALT KOMİSYONUN KABUL ETTİĞİ METNE EKLİ LİSTELER

(1) SAYILI LİSTE

KURUMU : ANAYASA MAHKEMESİ BAŞKANLIĞI
TEŞKİLÂTI : MERKEZ

(MESLEK MENSUPLARI)
İHDAS EDİLEN KADROLAR

UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ
Üye	1	17
Raportör (Hakim ve Savcı)	1	30
Raportör (Hakim ve Savcı)	2	18
Raportör (Hakim ve Savcı)	3	19
Raportör (Uzman Denetçi)	1	6
Raportör (Başdenetçi)	2	5
Raportör (Denetçi)	4	4
Raportör (Doçent)	1	4
Raportör (Yardımcı Doçent)	1	9
Raportör (Doktor Araştırma Görevlisi)	5	3
Raportör (Raportör Yardımcısı)	5	45
TOPLAM		**160**

(2) SAYILI LİSTE

KURUMU : ANAYASA MAHKEMESİ BAŞKANLIĞI
TEŞKİLÂTI : MERKEZ

İHDAS EDİLEN KADROLAR

SINIFI	UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ
GİH	Basın Müşaviri	1	1
GİH	Mütercim	5	10
GİH	Raportör Yardımcısı	6	5
GİH	Raportör Yardımcısı	7	10
GİH	Raportör Yardımcısı	8	30
GİH	Raportör Yardımcısı	9	45
GİH	Yazı İşleri Müdürü	1	1
GİH	Dış İlişkiler Müdürü	1	1
GİH	Strateji Geliştirme Müdürü	1	1
GİH	Teknik Hizmetler Müdürü	1	1
GİH	İdarî ve Malî İşler Müdürü	1	1
GİH	Personel Müdürü	1	1
GİH	Basın-Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürü	1	1
GİH	Özel Kalem Müdürü	1	1
GİH	Uzman	1	12
GİH	Sivil Savunma Uzmanı	1	1
GİH	Mali Hizmetler Uzmanı	4	2
GİH	Mali Hizmetler Uzman Yardımcısı	8	1
GİH	Şef	3	15
GİH	Şef	4	3
GİH	Şef	5	3
GİH	Şef	6	3

SINIFI	UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ
GİH	Kütüphaneci	8	1
GİH	Kütüphaneci	7	2
GİH	Programcı	6	6
GİH	Çözümleyici	1	1
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	3	30
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	4	10
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	5	10
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	6	15
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	7	25
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	8	25
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	9	25
GİH	Şoför	5	15
GİH	Şoför	6	5
GİH	Şoför	7	5
GİH	Şoför	8	5
GİH	Şoför	9	5
GİH	Şoför	10	5
GİH	Santral Memuru	5	1
GİH	Santral Memuru	11	2
SH	Tabip	1	1
SH	Hemşire	1	1
SH	Hemşire	3	1
TH	Mühendis	7	1
TH	Mühendis	6	1
TH	Tekniker	3	1
TH	Tekniker	6	3
TH	Tekniker	7	6
TH	Teknisyen	3	4
TH	Teknisyen	4	2
TH	Teknisyen	5	2
TH	Teknisyen	7	1
TH	Teknisyen	8	4
TH	Teknisyen	9	4
YH	Hizmetli	5	7
YH	Hizmetli	6	5
YH	Hizmetli	7	5
YH	Hizmetli	8	3
YH	Hizmetli	9	2
YH	Hizmetli	10	5
YH	Hizmetli	11	5
YH	Dağıtıcı	5	1
YH	Dağıtıcı	9	1
YH	Dağıtıcı	10	1
YH	Mübaşir	5	2
YH	Bekçi	5	3
YH	Bekçi	7	2
YH	Bekçi	10	2
YH	Bekçi	11	15
YH	Aşçı	5	3
YH	Aşçı	9	3
TOPLAM:			**439**

(3) SAYILI LİSTE

KURUMU : ADALET BAKANLIĞI
TEŞKİLÂTI : TAŞRA

(MESLEK MENSUPLARI)
İHDAS EDİLEN KADROLAR

SINIFI	UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ
	Raportör (Hakim ve Savcı)	1	30
	Raportör (Hakim ve Savcı)	2	18
	Raportör (Hakim ve Savcı)	3	19
	TOPLAM		**67**

(4) SAYILI LİSTE

KURUMU : SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI
TEŞKİLÂTI : MERKEZ

(MESLEK MENSUPLARI)
İHDAS EDİLEN KADROLAR

SINIFI	UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ
	Raportör (Uzman Denetçi)	1	6
	Raportör (Başdenetçi)	2	5
	Raportör (Denetçi)	4	4
	TOPLAM		**15**

(5) SAYILI LİSTE
İPTAL EDİLEN KADROLAR
(MESLEK MENSUPLARI)

KURUMU : ANAYASA MAHKEMESİ BAŞKANLIĞI
TEŞKİLÂTI : MERKEZ

SINIFI	UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ
	ASİL ÜYE	1	11
	YEDEK ÜYE	1	4
	TOPLAM		**15**

Anayasa Komisyonu Raporu

Türkiye Büyük Millet Meclisi
Anayasa Komisyonu
Esas No.: 1/993
Karar No.: 23 *7/3/2011*

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Başkanlıkça 11 Ocak 2011 tarihinde tali olarak Plan ve Bütçe, esas olarak Anayasa Komisyonuna gönderilen "Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun Tasarısı (1/993)", Komisyonumuzun 26 Ocak, 2 ve 3 Mart 2011 toplantılarında görüşülmüştür.

26 Ocak 2011 tarihli toplantımıza Devlet Bakanı Başbakan Yardımcısı Cemil Çiçek, Adalet, Maliye Bakanlıkları ile Anayasa Mahkemesinden ve Avrupa Birliği Genel Sekreterliğinden yetkililer katılmışlardır.

Komisyon Başkanı Prof. Dr. Burhan Kuzu, toplantıyı açış konuşmasında, 1/993 esas no'lu Kanun Tasarısının uyuma yönelik olduğunu, 12 Eylül 2010 tarihli referandumla kabul edilen Anayasa değişikliğinin sonucu, çıkarılması gerekli bir Tasarı olduğunu söylemiştir. Kuzu özetle şu görüşleri belirtmiştir: İlk ortaya çıktığında tartışmalı olan Anayasa Mahkemeleri, hukuk devletinin zorunlu bir kurumu haline gelmiştir. İngiltere'de hala olmamasına rağmen, günümüz gelişmiş batı ülkelerinin tamamında mevcuttur. Genel olarak 2. Dünya savaşından sonra kurulmuşlardır. Milli iradenin göstergesi olan -kanun- gibi çok önemli bir metni iptal etme yetkisi sebebiyle negatif kanun koyucu şeklinde de ifade edilmektedir. Hayatımıza ilk defa 1960 Anayasası döneminde girmiştir. Değişiklikler görse de kesintisiz bir şekilde devam etmiştir. Gündemimizde olan Tasarıya, Anayasada yapılan değişikliklere paralel olarak; üye sayısı, yüce divan yetkisinin genişlemesi, bölümler halinde çalışma gibi hükümler yansıtılmıştır. Bireysel başvuru ile ilgili düzenlemeler de önemli bir bölüm oluşturmaktadır.

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Cemil Çiçek, Tasarıyı sunuş konuşmasında şu görüşleri ifade etmiştir: Anayasa Mahkemesinin demokratik hukuk devleti açısından önemi herkesçe kabul edilmektedir. Bu nitelikler çağdaş, modern devletin vazgeçilmez nitelikleridir. Temel hak ve özgürlüklerin teminat altına alınabilmesi için Anayasa Mahkemesine ihtiyaç olduğu batı demokrasilerinde ortak bir noktadır. 12 Eylül 2010 tarihinde Anayasada yapılan değişiklik sonucu Anayasa Mahkemesinin yapısı, görevi, yargılama usulleri ve işleyişinde önemli değişiklikler yapılması zorunlu olmuştur. Bu değişiklik çerçevesinde Yüksek Mahkemenin verilen görevleri vakit geçirmeden yapabilmesi için bu Tasarının kanunlaşmasına ihtiyaç vardır. Bu değişiklik hem vaki kabul sonucu ortaya çıkan durumun hem de verilen görevlerin gereğidir. Yeni görevlerle ilgili usul ve esasların da belirlenmesi zorunluluğu vardır. Tasarının bir Alt Komisyonda değerlendirilmesi doğru olacaktır.

Tasarı üzerinde Komisyon üyeleri şu görüşleri ifade etmişlerdir:

- Bu Tasarı ile Yargıtay ve Danıştayla birlikte yargı engelini bertaraf etme amacı güdülmektedir. Bu Tasarılarla tüm yargı mekanizması ve kazanımları Anayasa Mahkemesine boğdurulmak ve hegemonyasına sokulmak istenmekte, iktidara tâbi bir Anayasa Mahkemesinin oluşumu amaçlanmaktadır.

- Anayasa Mahkemesi bürokratlarınca hazırlandığı belli olan bu Tasarı ile, parasal konularda çok talepkâr davranılmaktadır. Tasarı hem Başkan hegemonyası yaratmakta hem de parasal imkânları çok yükseltmektedir. Uyum yasası olduğu doğrudur; ancak Anayasanın vermediği yetkileri Mahkeme Başkanı istemektedir.

- Demokratik hukuk devletlerinde var olan Anayasa yargısı temel hak ve hürriyetlerin en büyük güvencesidir. Yürütmenin yasamaya egemen olduğu hallerde tek fren yargıdır. Tasarı ile, kendine senato işlevi öngörmüş bir Mahkeme ve Başkan söz konusudur. Başkan bölümlerin dahi gündemini belirlemektedir. Üst mahkemelerin hiç biri için söz konusu olmayan parasal haklar, çoğunluğu yargıdan gelmeyen Anayasa Mahkemesi üyeleri için istenmektedir.

- Anayasa Mahkemesi insanlık tarihinin büyük mücadelelerle edindiği evrensel bir değerdir. Bu Tasarı ile yargı alanında her tarafı tarumar edebilecektir. Yasama gücünü dengelemek için oluşturulan gücün nasıl çalışacağı ortaya konulmaktadır. Rejimin genetiği bozulacaktır. Süper Mahkeme Başkanı ve onun kontrolünde çalışacak Mahkeme oluşturulmakta; siyasallaştırma eğilimine açık kapı bırakılmaktadır. Tüm yargının Anayasa Mahkemesinin tahakkümüne girmesi bir şekilde mümkün olabilecektir. Reorganizasyon, dokümantasyon, standardizasyon ve motivasyon kavramları çerçevesinde ve bu kavramların içini dolduracak teknik düzenlemeler yapılmalıdır.

Sayın Bakan, eleştirilerin ideolojik bakıldığında dahi kullanılmaması gereken bir üslupla yapılmasının yanlış olduğunu söylemiştir. Yargı, millet adına bu görevi yapmaktadır. Anayasa değişikliği konusunda millet referandumda karar vermiştir. Teorik olarak Anayasa Mahkemesinin önemi herkesçe söylenmektedir. Tasarıda eksiklikler varsa değerlendirilmeli, iyi bir metin hazırlanmalıdır. Yargının zaafı medyatik olmasıdır. Bu kendine zarar vermektedir. Yargının yerindelik denetimi yapamayacağı unutulmamalıdır.

Komisyon Üyelerimiz görüşmelerin devamında şu görüşleri belirtmişlerdir;

- Hükümet Tasarı ile Anayasa ve İçtüzükten kaynaklanan yetkisini kullanmıştır. İçeriğine bakılarak suçlamak yanlıştır.

- Tasarı kötü yazılmıştır. Yargıyı ilgilendiren temel yasaların birden değişmesi çok sakıncalıdır. Adli kolluk hâlâ ülkemizde yoktur. Bu Kurum getirilmeden yargılama hızlı gitmeyecektir.

- Yargı bağımsız kılınmalı, siyasallaşması önlenmelidir.

Yapılan görüşmeler sonucu, Tasarının bir Alt Komisyonda görüşülmesi kabul edilmiştir.

Alt Komisyon Başkanlığına Sakarya Milletvekili Ayhan Sefer Üstün'ü seçerek çalışmalarını tamamlamıştır.

2 ve 3 Mart 2011 tarihli toplantılarımıza Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Cemil Çiçek ile Adalet Bakanlığı ve Anayasa Mahkemesinden yetkililer katılmışlardır.

Toplantımızda öncelikle görüşmelerin Alt Komisyon metni üzerinden sürdürülmesi kararlaştırılmıştır. Komisyon Başkanı Prof. Dr. Burhan Kuzu Alt Komisyonun uzun ve verimli bir çalışma yaptığını, tartışmalı pek çok konunun sonuçlandırıldığını, Venedik Komisyonunun Tasarı ile ilgili bazı eleştirilerinin önergeler yoluyla metne yansıtılabileceğini söylemiştir.

Alt Komisyon Başkanı Sakarya Milletvekili Ayhan Sefer Üstün, Alt Komisyonun çalışmaları konusunda, Komisyonu bilgilendirmiştir. Yargıtayın yazılı görüşlerinin çalışmalarda göz önünde bulundurulduğunu, Adalet ve Maliye Bakanlıkları ile Anayasa Mahkemesi yetkililerinin görüşlerine sürekli başvurulduğunu ifade etmiştir. Ayhan Sefer Üstün yapılan değişikliklerden bazılarını kısaca şöyle özetlemiştir:

- Andiçme metni ve törene katılacaklar yeniden düzenlenmiştir. Burada özellikle Anayasanın yanı sıra Mahkemeye verilen yeni görev çerçevesinde temel hak ve özgürlüklerin korunması hususu vurgulanmış, "Büyük Türk Milleti" önünde and içileceği metne ilave edilmiştir.

- Tasarının 17 ve 18 inci maddelerinde düzenlenen adil ve disiplin soruşturmalarında tereddüde yol açabilecek ifadeler metinden çıkarılmıştır.

• Bireysel başvuru ile ilgili olarak Yüksek Mahkemenin yargılama yaptığı düşüncesini uyandırdığını gözlemlediğimiz bilirkişi ve keşif yapma yetkisi ile bölümler, kanun veya kanun hükmünde kararnamelerin iptali için Genel Kurula başvurabileceği hükmü metinden çıkarılmıştır. Bireysel başvuruda öncelikli seçeneğin "yeniden yargılama" olması amaçlanmıştır. Bu yönde idari yargı, ceza yargısı ve adli yargıda yer alan düzenlemelere benzer bir düzenleme öngörülmüştür.

• Mali konular sadeleştirilerek yeniden düzenlenmiş, ancak özüne dokunulmamıştır. Performansı esas alan, Başkanın takdirine dayalı ödeme yerine, 657 sayılı Kanuna tabi personele takdire dayalı olmadan ek ödeme yapılması imkânı getirilmiştir.

• Taşıt Kanununa yapılan atıf metinden çıkarılarak mevcut durum muhafaza edilmiştir.

Alt Komisyon metni üzerinde üyelerimiz şu görüşleri ifade etmişlerdir:

- Parlamenter demokrasi yasama, yürütme ve yargı erklerinden oluşmakta ve bu erklerin ayrılığı ilkesine dayanmaktadır. Hukukun üstünlüğü üstün değerdir. Yasama organını Anayasa Mahkemesi, yürütmeyi Danıştay ve idare mahkemeleri denetlemektedir. Demokratik düzeye böyle ulaşılır. Yargının pek çok sorunu vardır ve ağırdır. Yargının bina yapımı dışında bir sorunu çözülmemiştir. Yargı kuşatma altındadır. HSYK önceden arka bahçe olma nedeniyle eleştirilirken şimdi ön bahçe olmuştur. Yüksek yargı organlarının üye sayıları artırılarak matematiksel üstünlüğü ele geçirmek amaçlanmaktadır. Anayasa Mahkemesi geçmişte çok eleştirilen siyasi nitelikte kararlar vermiştir. Mahkeme başkanlarının siyasi nitelikteki konuşma alışkanlıkları günümüzde de devam etmektedir.

- 12 Eylül 2010 tarihinde kabul edilen referandum sonrasında pozitif ayrımcılık, çalışan lehine düzenlemeler, 12 Eylül ile hesaplaşma gibi konularda herhangi bir düzenleme yapılmazken yargı ile ilgili işler bitirilmektedir. HSYK, Yargıtay ve Danıştaydan sonra şimdi de Anayasa Mahkemesi Kuruluş ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun sonuçlandırılmak istenmektedir. Yürütme yargıyı kademe kademe şekillendirmektedir.

- Bağımsız ve tarafsız yargıya leke sürülmemelidir.

- Yüce Divan yetkisi Yargıtaya verilmelidir. Bu görev yerine getirilirken ceza yargılaması yapıldığı unutulmamalıdır.

- Adalet Bakanlığı kadrolarının HSYK, Danıştay, Yargıtay ve Anayasa Mahkemesine taşıma işlevi gören bir süreç yaşanmaktadır. Yüksek mahkemelere üye seçiminde kadın üye oranının çok aşağılara indiği görülmektedir. Yargı ve yargıç doğrudan memurlaştırılmakta, emir – talimat içinde yapılandırılmaktadır. Siyasi kimliğin ağır bastığı yargılamalardaki hukuksuzlukların, ortaya çıkacak ihlallerin üst mahkemedeki yapılanma sonucu, temyiz aşaması garanti altına alınmaktadır.

- Senato ya da ikinci meclislerin olmadığı ülkelerde Anayasa Mahkemesi daha da önem taşır. Bu nedenle görüşülen Tasarı Anayasa kadar önemlidir. Bu Tasarı ile parlamento ile yarışırcasına üyelere mali, sosyal ve sağlıkla ilgili haklar tanınmakta, diğer yargıçlar ve yüksek mahkeme üyelerine sunulmayan imkânlar sunulmaktadır.

- Tasarının Türkçesi son derece bozuktur. Anayasaya aykırı kimi düzenlemeler, Anayasa değişikliğine uğramayan maddeler, kanunla getirilmeye, değiştirilmeye çalışılmaktadır. Anayasal olarak mahkemenin denetim yetkisi daraltılmaktadır.

- Yüksek mahkemelere üye seçimi son derece önemlidir. Bizde seçimin şekli yanlıştır. Önceden isimlerin belirlenerek tartışılmasının sağlanması doğru olacaktır.

- Anayasa Mahkemesi kendisine tanınmayan bir yetki ile kanunun yürürlüğünün durdurulması kararını verebilmekte, kararının gerekçesini uzun yıllar yazmaktan imtina edebilmektedir.

- Yargıya güvenilmesi gerekmektedir. Sınırsızca yargıyı eleştirir ve siyasallaştığını söylersek halkın yargıya olan güvenini sarsarız. Denge iyi kurulmalı, yargıya olan güven idame ettirilmelidir. Hakimin öncelikli görevi Devleti korumak değil, adaleti, hakkı korumaktır. Herkesin güven duyacağı yargıyı tesis etmek, yargıyı tartışılır olmaktan çıkarmak amacımızdır.

- Yüksek mahkemeye üye seçerken kariyer, liyakat, kıdeme bakarak seçim yapmamız gerekmektedir. Anayasa Mahkemesi diğer mahkemelerin karşısında amir konumuna getirilmemeli, başkana bu kadar çok yetki tanınmamalıdır. Başkan odaklı diktatöryal yapı oluşturulmamalıdır.

- Yargı tarafsız, adil olmalıdır. Tartışmalar Tasarı çerçevesinde götürülmelidir. İleride uygulayıcılar ihtiyaç duyduğunda Komisyon ya da Genel Kurulda konu hakkında gerekçelere ulaşabilmelidir.

- Anayasa Mahkemesi kanun koyucu yerine geçmemelidir. Ancak bunun pek çok örneğini yaşamış bulunmaktayız. Yürütmeyi durdurma yetkisi kanunda yoktur ancak içtihatla kullandığı bir yetki haline gelmiştir. Pek çok konuda siyasi ve ideolojik kararlar vermiştir. Yüksek Mahkeme millet adına karar verdiğini unutmamalıdır. Mahkemelerimiz kararları ile kendilerini tartışılır hale getirmiştir. Yapılan düzenlemelerle çoğulcu sistem getirilmekte, yargı arka ya da ön bahçe olmaktan çıkarılıp halka teslim edilmektedir. Hâkimlere eleştirilerde bulunurken hakaret edilmemeli, aşağılanmamalıdır. Görüşülmekte olan davaları etkileyici tutumlar içine girilmemeli, hâkimler de kararları ve iddiaları ile karşısındakilere hakaret etmemelidir.

Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Cemil Çiçek yaptığı konuşmada şu görüşleri ifade etmiştir:

• Son yapılan Yargıtay ve Danıştay üye seçimleri hakkındaki eleştiriler haksızdır. Seçilen üyelerin en yenisi mesleğe 1998 yılında başlamıştır.

• Yargı mensupları, vicdanları satılık kişiler olarak gösterilmemelidir. Kendi yargı mensuplarımızı vicdanını askıya almış kişiler olarak nitelersek, kimsenin yargıya güveni kalmayacaktır.

• Yargı reformu ucu açık bir konudur. 2002'den bu yana çok şey yapılmıştır, yapılacak çok şey vardır; ama unutulmaması gereken yargı reformunun aslında insan reformu olduğudur.

• Yargı kararları ve kendi içindeki kavgalar nedeniyle bundan sonra da tartışılacaktır. Yüksek Mahkemeler hiç durmadan bildiri yayınlayan kuruluşlar haline gelmişlerdir. Yargı da özeleştiri yapmalıdır. Zaman zaman yargı yasamanın ve yürütmenin yetkisini gasp etmiştir, yerindelik denetimi yapmış ve müdahale etmiştir.

• Anayasa Mahkemesine üye seçilebileceklerin nitelikleri Anayasa ile belirlenmiştir. Seçilenlerin hepsi eşit ve Başkan seçilme imkanına sahiptir. Bu nedenle Başkan, acımasızca eleştirilmemelidir.

• Türkiye bir değişim sürecinden geçmektedir. Yargı da bu sürecin dışında kalamaz. Bu aynı zamanda kendi talepleridir.

• Hukuki yorum, hak ve özgürlükler lehine yapılmalı, düzenlemeler buna yönelik olmalıdır.

Alt Komisyon metninin tümü üzerindeki görüşmelerden sonra, maddelerine geçilmesi oy çokluğu ile kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin amaç ve kapsamı düzenleyen 1 inci maddesi ile tanımları düzenleyen 2 nci maddesi Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin Mahkemenin görev ve yetkilerini düzenleyen 3 üncü maddesinin görüşmelerinde, (d) bendine itiraz edilmiştir. Anayasanın 148 inci maddesinde böyle bir düzenlemenin yer almadığı, 2820 sayılı Siyasi Partiler Kanununda bu düzenlemenin yer aldığı, Anayasaya aykırı bu hükmün ve bununla bağlantılı 53 üncü maddenin metinden çıkarılması gerektiği söylenmiştir. Mevcut 2949 sayılı Kanunun 18 inci maddesinde düzenlenen mahkemelerce kendisine

Anayasanın 152 nci maddesine göre intikal ettirilen işleri ve Yüce Divan sıfatıyla çalışırken veya siyasi partilerin kapatılmasına ilişkin davalarda aynı madde gereğince ön mesele olarak bakması gereken işleri karara bağlamak yetkisinin bu maddeye taşınması gerektiğini ifade etmişlerdir. 2949 sayılı Kanunun 18/2 maddesinde yer alan yetkiyi kaldırmaya yönelik Anayasa değişikliği söz konusu olmadığından, yetki daralmasına dikkat çekilmiştir. Bu itirazlara cevaben "ihtar" müessesesinin siyasi partilerin lehine olduğu, partileri koruduğu ve fiilen uygulandığı söylenmiştir. Madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin 4 üncü maddesi üzerindeki görüşmelerde bazı üyelerimiz; bu maddeden çıkarılan fıkraların gerekçesinin anlaşılmadığını, Mahkeme genel sekreteri gelmedikçe Türkiye Büyük Millet Meclisinde bütçe ile ilgili görüşme yapılamayacağı şeklinde bir sonuç çıktığını söylemişlerdir. Madde Alt Komisyon metninde yer aldığı şekliyle, Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin İçtüzük kenar başlığını taşıyan 5 inci maddesi Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Mahkemenin oluşumu ve üyelerin seçilme yeterliliğini düzenleyen 6 ncı maddesinin görüşülmesinde; bu maddenin Türkçesinin son derece kötü olduğu, Anayasanın 146 ncı maddesi uyarınca 45 yaşın tüm üyeler için aranması gerekli genel bir şart olduğu bazı üyelerimizce söylenmiştir. Anayasada raportörler için "halen" ibaresi geçmediği halde metinde yer aldığı, üst kademe yöneticilerinin Anayasaya aykırı olarak kanunla tadat edilmesinin Anayasaya aykırı olacağı ifade edilmiştir. Şifahi bir önerinin kabulü ile ikinci fıkranın (c) bendi sadeleştirilerek, Tasarıdaki haliyle yazılmış, (b) bendinde geçen "ve halen" ibaresi çıkarılmış üçüncü alt bendine "müsteşar yardımcısı" ibaresinden sonra gelmek üzere "büyükelçi" ibaresi eklenmiştir. 6 ncı maddeyle ilgili olarak ikinci fıkranın (c) bendinin üçüncü alt bendinde yer alan üst kademe yöneticileri ile ilgili sınırın kaldırılmasına yönelik verilen önerge Komisyonumuzca kabul edilmemiştir. Üst kademe yöneticisinin tanımı her hangi bir yerde yapılmamaktadır. Maksat, üst kademe yöneticilerini sınırlayarak, müktesebatı açısından uygun kişilerin tercih edilmesidir. Madde yapılan değişiklikler çerçevesinde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin üyelerin seçimini düzenleyen 7 nci maddesinin birinci fıkrasının son cümlesinin uygulamada sıkıntı yaratacağı gerekçesiyle çıkarılması için verilen önerge Komisyonumuzca kabul edilmemiştir. Madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Üye seçilenlere tebligat ve seçilenlerin görevi kabul etmemesi kenar başlıklı 8 inci madde şifahi bir önerinin kabulü ile birinci ve üçüncü fıkrasında Cumhurbaşkanlığı ve Türkiye Büyük Millet Meclisi ile ilgili bölümünün yeri değiştirilerek yazılması suretiyle kabul edilmiştir. Bu maddenin görüşülmesinde bazı üyelerimiz, milli iradeyi temsil eden Türkiye Büyük Millet Meclisince üye seçilme durumunda görevi kabul etmeme gibi teamülle bağdaşmayan bir düzenlemenin yer almasına gerek olmadığını söylemişlerdir.

And içme kenar başlığını taşıyan 9 uncu maddenin görüşülmesi sırasında bazı üyelerimiz and içme törenine davet edileceklerin kanunda yazılmasına gerek olmadığını belirtmişlerdir. Davetlilerin üst düzey kamu görevlileri olarak belirlenmesinin siyasi seviyede katılımı amaçladığını, mevcut düzenlemede hukukçuların ağırlıkta olduğunu, Avrupa İnsan Hakları sözleşmesinin yemin metninde yer alması gerektiğini, Büyük Türk Milleti ibaresinin metnin başında geçmesinin doğru olacağı bazı üyelerimizce söylenmiştir. Madde Alt Komisyon metninde yer aldığı şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Üyelik süresi ve teminatını düzenleyen 10 uncu madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Üyeliğin boşalması ve sona ermesini düzenleyen 11 inci maddenin görüşülmesi sırasında bazı üyelerimiz dördüncü fıkraya itiraz etmişlerdir. Anayasa Mahkemesinin önüne gelen bu tür düzenlemeleri geçmişte iptal ettiğine dikkat çeken üyelerimiz, fıkrada yer alan çalışmadan para kazanma sonucunu doğuracak düzenlemenin Anayasanın 147 nci maddesine aykırı olduğunu söylemişlerdir. Anayasanın 147 nci maddesi gereğince zorunlu emeklilik yaşından önce görev süresi dolan üyelerin başka bir görevde çalışmaları hususunun metinde eksik olduğunu ifade etmişlerdir. Kamuda, hiçbir kurumda böyle bir düzenleme yer almamaktadır. Maddenin bu fıkrası, verilen bir önergenin kabulü ile anayasa hükmü doğrultusunda, üyelerin seçildiği kaynağa göre başka bir görevde çalışma usulleri belirlenerek yeniden yazılmıştır. Benimsenin önerge çerçevesinde 11 inci madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin Başkan, başkanvekilleri, Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı ve Başkanvekilinin seçimini düzenleyen 12 nci maddesi Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin Başkanın görev ve yetkilerini düzenleyen 13 üncü maddesinin görüşülmesi sırasında; heyet olarak çalışan mahkemelerde Başkanın yetkilerinin idare ve temsille sınırlı olduğu, burada Anayasaya aykırı farklı bir yapı oluşturulduğu, üyelerinin hepsinin eşit olduğu Mahkemede Başkana çift oy hakkının dahi verildiğini, bu maddede yer alan bazı düzenlemelerin 21 inci madde ile çeliştiğini, birinci fıkranın (c) bendinde yer alan genel sekreter kadrosunun tahsis edilmemiş olmasının bir eksiklik olduğu bazı üyelerimizce ifade edilmiştir. Başkanların basına açıklama yapmasının en önemli sorun olduğu, (f) bendinde geçen eşgüdümden ne amaçlandığının açık olmadığı söylenmiştir. (i) bendinde yer alan düzenlemenin Başkan için değil, Mahkeme için söz konusu olacağı vurgulanmış ve şifahi bir önerinin kabulü ile bent metinden çıkarılmıştır. 13 üncü madde bu değişiklik çerçevesinde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Başkanvekillerinin görevlerini düzenleyen 14 üncü maddenin görüşülmesinde, Başkanın mazeretli veya izinli olması halinin ayrı düzenlenmesine gerek olmadığı, bu halde de Başkanlığın boş sayılacağı ve vekaleti Başkanın iradesine bırakmanın doğru olmadığı bazı üyelerimizce ifade edilmiştir. Redaksiyon çerçevesinde 13 üncü maddenin (i) bendinin çıkarılma gerekçesi doğrultusunda 14 üncü maddenin (ç) bendinde geçen "Anayasa ve" ibaresi metinden çıkarılarak, Madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin üyelerin yükümlülüklerini düzenleyen 15 inci maddesinin görüşülmesi sırasında; Anayasada eşitler arası yatay yapılanma öngörüldüğü, kanunla ise hiyerarşik üst yaratıldığı, kongre, toplantı için bile Başkandan izin alınmasının yanlış olduğu, gerektiğinde iznin genel kuruldan alınabileceği bazı üyelerimizce söylenmiştir. Bu itiraza cevaben bu uygulamanın söz konusu olduğu kurumların bulunduğu belirtilmiştir. Madde Alt Komisyon metninde yer aldığı şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Başkan ve üyeler hakkında inceleme ve soruşturma kenar başlığını taşıyan 16 ncı maddenin görüşülmesi sırasında, Başkanın ön inceleme niteliğinde olsa bile, eşit şartlarla seçilmiş bir üye hakkında karar vermemesi gerektiği söylenmiştir. Soruşturma kurulu üyelerine, müfettişlik, savcılık yetkileri verildiği, bunun yanlış olduğu, yargılama yetkisinin Yargıtaya bırakılabileceği ifade edilmiştir. Bu itiraza cevaben Danıştay, HSYK Kanunu ve mevcut uygulamada buna benzer bir düzenlemenin yer aldığı belirtilmiştir. Madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin adli soruşturma ve kovuşturmayı düzenleyen 17, disiplin soruşturması işlemlerini düzenleyen 18 ve disiplin cezaları ve yerine getirilmesini düzenleyen 19 uncu maddeleri Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Teşkilatı düzenleyen 20 nci maddenin görüşülmesi sırasında, genel sekreterliğin teşkilat şemasında kadro olarak yer almadığı, olmayan bir kadroya görevlendirme yapılamayacağı bu nedenle kadro cetvelinde genel sekreterliğe yer verilmesi gereği bazı üyelerimizce ifade edilmiştir. Madde Alt Komisyon metninde yer aldığı şekliyle, Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Genel kurulu düzenleyen 21 inci maddenin görüşülmesi sırasında (g) bendinde yer alan itirazları inceleme bölümünün açık olmadığı, aynı üyelerin belli dosyalara katılmasının sağlanmaması durumunda istikrar olmayacağı bazı üyelerimizce söylenmiştir. Bu itiraza cevaben, tüm üyelerin toplantıya katılmasında bir engel bulunmadığı ifade edilmiştir. İtirazları incelemek, Yüce Divan yargılaması ve disiplin incelemelerinde söz konusu olacaktır. Madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin bölümler ve komisyonları düzenleyen 22 nci maddesi Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Genel sekreter ve genel sekreter yardımcılarının görevlerini düzenleyen 23 üncü maddesinin görüşülmesi sırasında açılacak iptal davalarında, muhatabın genel sekreter olması gereğine dikkat çekilmiş, şifahi bir önerinin kabulü ile ikinci fıkranın ikinci cümlesi metinden çıkarılmıştır. Yapılan değişiklik çerçevesinde madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Raportörleri düzenleyen 24 üncü madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin raportörlerin görevlendirilmesi, özlük hakları, disiplin ve ceza işlerini düzenleyen 25 inci maddesinin görüşülmesinde, raportörlüğe alma yetkisinin sadece Başkana ait olmasına bazı üyelerimiz itiraz etmiştir. Madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Raportörlerin görevlerini düzenleyen 26 ncı maddesinin ikinci fıkrasında yer alan "… tanık veya uzman dinleme ve benzeri görevler" ibaresine bazı üyelerimiz karşı çıkmışlardır. Benzeri görevlerin ne olduğu açık değildir. Yargılama faaliyeti üyelere aittir. 26 ncı madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin raportör yardımcıları ve adaylarını düzenleyen 27 nci maddesinin görüşülmesinde mülakatın liyakata dayandırılması gerektiği ifade edilmiştir. Torpilin önlenmesinin objektif kriterlerin aranması ve yargı yoluyla denetlenmekten geçeceği bazı üyelerimizce söylenmiştir. Mülakata eşit şartlarda girilmelidir. Maddenin dördüncü fıkrasında geçen "mülakat ile ilgili herhangi bir kayıt sistemi kullanılmaz." hükmünün metinden çıkarılması önerilmiştir. Bu öneriye cevaben bu tür kurumların halka açıldığı, ideolojik yapılanmanın söz konusu olmayacağı, bu nedenle düzenlemenin doğru olduğu ifade edilmiştir. 27 nci maddenin altıncı fıkrasına "raportörlüğe atanabilmek için gerekli koşulları taşımayanların durumlarına uygun idari kadrolara atanması" hükmünün eklenmesi amacıyla verilen önerge Komisyonumuzca kabul edilmemiştir. Madde Alt Komisyon metninde yer aldığı şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Yüksek Disiplin Kurulunu düzenleyen 28 inci maddesinin görüşülmesi sırasında bazı üyelerimiz yönetmelikle düzenleme hükmüne karşı çıkmış, tüzükle düzenleme yapılması gerektiğini söylemişlerdir. Madde, Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Hizmet birimlerini düzenleyen 29 uncu maddenin görüşülmesinde; yönetmelikle görev ve sorumlulukların gösterilmesine bazı üyelerimiz karşı çıkmıştır. Kamuda bir birim oluşturmanın kadro demek olduğu ve bunun ancak kanunla mümkün olacağı söylenmiştir. Adalet Bakanlığı yetkilisi; kadro sayısı artacaksa kanuna gerek olduğunu, ancak kadro sayısı değişmeden değişiklik ve dönüşümün mümkün olacağını söylemiştir. 29 uncu maddenin üçüncü fıkrasının, hizmet birimlerinin görev ve sorumluluklarının yönetmeliğe bırakılmasının Anayasanın 123 ve 124 üncü maddelerine aykırılık teşkil edeceğinden çıkarılması amacıyla verilen önerge Komisyonumuzca kabul edilmemiştir. 29 uncu madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Mahkeme personeli ve atanmasını düzenleyen 30 uncu madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Geçici görevlendirmeyi düzenleyen 31 inci madde, şifahi bir önerinin kabulü ile hakim ve savcıların ancak muvafakadları ile görevlendirilebileceği hükmü maddeye eklenerek Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Sözleşmeli personeli düzenleyen 32, hizmet satın almayı düzenleyen maddeler Alt Komisyon metninde yer aldığı şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin idari personelin Adalet Bakanlığı kadrolarına atanmasını düzenleyen 34 üncü maddesinin görüşülmesi sırasında, bu maddenin 657 sayılı Kanuna tâbi personeli tasfiye edilmesine yol açacağı gerekçesiyle bazı üyelerimiz itiraz etmiştir. Bu itiraza cevaben yeniden yapılanan ve taşra teşkilatı olmayan Yargıtay, Danıştay gibi başka kurumların mevzuatında da bu tür uygulamaların olduğu söylenmiştir. 34 üncü maddenin memur güvencesi bakımından, Anayasanın 2, 10 ve 128 inci maddelerine aykırı olması sebebiyle metinden çıkarılmasına yönelik verilen önerge, Komisyonumuzca kabul edilmemiştir. Madde Alt Komisyon metninde yer aldığı şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

İptal davası açmaya yetkili olanları düzenleyen 35 inci maddenin görüşmesinde Anayasanın 150 nci maddesi uyarınca anamuhalefet partisinin Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü ile KHK'lerin şekil bakımından iptali için dava açma yetkisinin olduğu, bu yetkinin kanunla kaldırılmasının Anayasaya aykırı olacağı, mevcut kanunda yer alan ve Anayasanın 148 ve 150 nci maddeleri arasındaki çelişkiyi gideren düzenlemenin devam ettirilmesi gereği üyelerimizce söylenmiştir. Bu itiraz çerçevesinde kabul edilen bir önerge ile madde Anayasanın 148 ve 150 nci maddeleri doğrultusunda yeniden yazılmıştır. Benimsenen önerge doğrultusunda madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Şekil bakımından iptal davası ve sınırını düzenleyen 36 ncı maddesinin görüşülmesinde Anayasa ve 2949 sayılı Kanunda, KHK'ler ve TBMM İçtüzüğü ile ilgili denetimde sınır bulunmadığı bazı üyelerimizce söylenmiş, buna cevaben Yüksek Mahkemenin uygulamasının kanuna taşındığı ifade edilmiştir. Madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

İptal davası açma süresini düzenleyen 37 nci maddesinin görüşülmesinde, şifahi bir önerinin kabulü ile mevcut 2949 sayılı Kanunun 22 nci maddesinde yer alan düzenleme Alt Komisyon metnine taşınmıştır. Yapılan değişiklik çerçevesinde 37 nci madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin iptal davası açılmasında temsil ve uyulması gereken esaslar kenar başlığını taşıyan 38 inci maddesi Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin eksikliklerin tamamlattırılması ve görüş bildirme kenar başlıklı 39 uncu maddesinin görüşülmesinde bazı üyelerimiz Anayasanın 38 inci maddesine aykırılık içerdiğinden çıkarılması gerektiğini söylemişlerdir. Davanın tarafı olmayanlara dilekçeleri gönderme zorunluluğu getirilmesinin yanlış olduğu, ilgililerin davanın tarafları olduğu, Mahkemenin gerektiğinde bu uygulamayı yapabileceği ifade edilmiştir. Bu konuya müdahale edilmemelidir. 39 uncu maddenin dördüncü fıkrasının son cümlesinde yer alan "bu makamlar" ibaresinden sonra gelmek üzere, karmaşaya ve kötüye kullanıma yol açmamak için "otuz gün içinde" ibaresinin eklenmesini içeren önerge, Komisyonumuzca kabul edilmemiştir. Madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin, Anayasaya aykırılığın mahkemelerce ileri sürülmesini düzenleyen 40, başvuruya engel durumlar kenar başlıklı 41, Anayasaya aykırılığı ileri sürülemeyecek düzenlemeleri içeren 42, dosya üzerinden inceleme ve gerekçesiyle bağlı olmamayı düzenleyen 43 ve gündeme alınan dosyaların görüşülmesini düzenleyen 44 üncü maddeleri Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin dördüncü bölümü, bireysel başvuruyu düzenlemektedir.

Bireysel başvuru hakkı kenar başlığını taşıyan 45 inci maddesinin görüşülmesinde metinde geçen "Türkiye'nin taraf olduğu protokoller" in Anayasada olmadığı bazı üyelerimizce ifade edilmiştir. Buna cevaben Türkiye'nin taraf olduğu ve usulüne uygun onayladığı protokollerin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin parçası olduğu, bu yazımla bireysel başvuru hakkının kapsamının genişlediği söylenmiştir. 45 inci maddenin ikinci fıkrasında geçen idari ibaresinden sonra gelmek üzere (kamu denetçiliği hariç) ibaresinin eklenmesini içeren önerge Komisyonumuzca kabul edilmemiştir. Madde Alt Komisyon metninde yer aldığı şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Bireysel başvuru hakkına sahip olanları düzenleyen 46 ncı maddenin görüşülmesi sırasında, yabancıların prensip olarak bireysel başvuru hakkına sahip oldukları, yalnızca Türk vatandaşlarına tanınan haklarla ilgili olarak bu hakka sahip olmadıkları vurgulanmıştır. Maddede geçen "güncel" ibaresinin aktüel, devam eden anlamına geldiği, potansiyel ihlâl iddialarının Mahkeme önüne getirilmesini engelleyeceği söylenmiştir. Madde, Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin bireysel başvuru usulünü düzenleyen 47 nci maddesinin görüşülmesi sırasında verilen bir önergenin kabulü ile metinde terminoloji bütünlüğünün sağlanması amacıyla beşinci fıkranın birinci cümlesi yeniden düzenlenmiştir. Benimsenen önerge çerçevesinde madde, Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesini düzenleyen 48 inci maddesi üzerinde verilen önergenin kabulü ile kabul edilebilirlik şartlarını taşımayan bireysel başvuruların, Anayasa Mahkemesince, başlangıçta kabul edilmezliğine karar verilerek iş yükü artışının önlenmesi amacıyla ikinci fıkrası yeniden düzenlenmiştir. Benimsenen önerge çerçevesinde, madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Esas hakkındaki inceleme kenar başlığını taşıyan 49 uncu maddenin görüşülmesinde, ikinci fıkrada yer alan, başvurunun bir örneğinin Adalet Bakanlığına bildirilmesine bazı üyelerimiz itiraz etmişlerdir. Madde üzerinde verilen bir önergenin kabulü ile bireysel başvuruda Anayasa Mahkemesinin işlevinin sadece bir temel hak ihlalinin bulunup bulunmadığının belirlenmesi ile sınırlı olduğunu açıkça ortaya koyan ibare üçüncü fıkrasına eklenmiş; diğer mahkemeler ile Anayasa Mahkemesi arasında ortaya çıkabilecek olası görev ve yetki karmaşasının engellenmesi amacıyla altıncı fıkrası yeniden düzenlenmiştir. Benimsenen önerge çerçevesinde madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin bireysel başvuru sonucu verilecek kararları düzenleyen 50 nci maddesinin görüşülmesinde; Yüksek Mahkemeye verilen mahkeme kararlarını iptal yetkisinin Anayasada yer almadığı, yargıda kaos ve kargaşa yaratacağı bazı üyelerimizce söylenmiştir. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesine verilmeyen yetki Anayasa Mahkemesine verilmektedir. Bu itiraza cevaben Alman ve İspanya uygulamasında Mahkemenin iptal yetkisini olduğu, bu uygulamayı getirmememiz durumunda bireysel başvurunun etkili yol olmaktan çıkabileceği ifade edilmiştir. Yeniden yargılama sonucu, mahkemelerin Anayasa Mahkemesinin ihlâl kararında açıkladığı görüşe uygun karar vermediği taktirde başvurucunun yeniden Anayasa Mahkemesine başvurması durumunda, yargılamanın duruşmalı yapılması halinde sürecin başvurucu aleyhine çok uzayacağı bazı üyelerimizce belirtilmiştir. Sayın Bakan bu çerçevede CMK'nun 311/2 nci maddesinin değişmesi gerektiğini, Öcalanın yeniden yargılanmasının yolunun kapandığını vurgulamıştır. 50 nci maddenin ikinci fıkrasının ikinci ve üçüncü cümlelerinin madde metninden çıkarılmasını içeren önerge Komisyonumuzca kabul edilmemiştir. 50 nci madde redaksiyon yetkisi çerçevesinde ikinci fıkrasının sonunda geçen "verebilir" ibaresi "verir" şeklinde ve Anayasa Mahkemesinin bireysel başvuruya ilişkin kararlarından hangilerinin Resmî Gazetede yayınlanacağına ilişkin hususun İçtüzükte gösterileceğine ilişkin düzenlemeyi içeren önergenin kabulü ile üçüncü fıkrası bu yönde yeniden yazılarak Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin başvuru hakkının kötüye kullanılması kenar başlıklı 51, siyasî parti kapatma davaları kenar başlıklı 52, siyasî partilere ihtar verilmesi kenar başlıklı 53, dokunulmazlığın kaldırılması veya milletvekilliğinin düşmesi durumlarında iptal talebi kenar başlıklı 54, siyasî partilerin malî denetimi kenar başlıklı 55, malî denetimde ilk ve esas inceleme kenar başlıklı 56, duruşma kenar başlıklı 57, yeniden inceleme kenar başlıklı 58, dava ve işlere katılmaya engel durumlar kenar başlıklı 59, Başkan ve üyelerin reddi kenar başlıklı 60, çekinme kenar başlıklı 61, bilgi ve belge verme yükümlülüğü ile devlet sırrı niteliğindeki bilgiler kenar başlıklı 62, araç, gereç ve personelden yararlanma kenar başlıklı 63 ve harç istisnasını düzenleyen 64 üncü maddeleri Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Oylama şekli ve karar nisabı kenar başlıklı 65 inci maddesinin görüşülmesinde, oyların eşitliği hâlinde Başkanın bulunduğu tarafın görüşünün esas alınmasına bazı üyelerimiz itiraz etmiştir. İtiraza cevaben Yargıtay ve Danıştay Kanunlarında da benzeri düzenlemelerin bulunduğu söylenmiştir. Madde Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin mahkeme kararlarını düzenleyen 66, yargılamanın yenilenmesini düzenleyen 67 ve malî hakları düzenleyen 68 inci maddeleri Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin aylık tablosunu düzenleyen 69 uncu maddesinin görüşülmesinde; öngörülen düzenlemeye bazı üyelerimiz tüm yargı için ortak bir hüküm getirilmesi, eşitler arası denge sağlanması, tüm yargı mensuplarının maaşlarının aynı şekilde artırılması gerekçesiyle itiraz etmişlerdir. Bu düzenlemenin yargı içinde elit bir tabaka yaratacağını ve adil olmadığını söylemişlerdir. Anayasaya uygunluk denetimi yapan yüksek mahkemeye diğer yargı mensuplarından farklı olarak sağlanan bu özel imkanların kamuoyunca siyasî rüşvet olarak niteleneceğini, yargıyı töhmet altında bırakacağını, organlar arasında çekişme ve kutuplaşmaya yol açacağını belirtmişlerdir. Bu itiraza cevaben bazı üyelerimiz ise bu ayrım ve farklılığın uygulamada hâlen söz konusu olduğunu; getirilen düzenleme ile söylendiği kadar fark yaratılmadığını ifade etmişlerdir. Bireysel başvurunun Mahkemeye getireceği yük sebebiyle öngörülen maaş artışının, bireysel başvurunun bir buçuk yıl sonra başlayacağı göz önünde alındığında; bu süre içinde diğer yargı mensuplarını da içine alan bir artış yapılabileceği bazı üyelerimizce önerilmiştir.

Kamu personel rejiminde yapılanmanın henüz gerçekleştirilmemesi sebebiyle kamuda maaşlar arasında denge kurulamadığı itirazı karşısında; 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun sayısız kere değiştiği, yeni kurulan teşkilatların ve üst kurulların yasalarında öngörülen düzenlemelerle dengenin bozulduğu, sistemli şekilde yapılan maaş artışlarıyla farkın giderilmeye çalışıldığı vurgulanmıştır.

69 uncu madde üzerinde verilen bir önergenin kabulü ile; onuncu fıkrasında geçen “657 ” ibaresinden önce gelmek üzere “…2802 sayılı Kanun ile” ibaresi eklenmiş, onbirinci fıkrası değiştirilerek Mahkeme çalışanlarının durumunu düzeltmek amacıyla, fıkrada geçen “3250” rakamı “5000” e çıkarılmıştır. Madde benimsenen önerge doğrultusunda Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin izin konusunu düzenleyen 70 inci maddesi Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Alt Komisyon metninin sağlık işleri ve tedavi kenar başlıklı 71 inci maddesinin görüşülmesi sırasında bazı üyelerimiz tüm çalışanların sağlık yönünden tek çatı altında toplanması öngörülürken Yüksek Mahkeme yönünden özel imkanlar tanınmasına itiraz etmişlerdir. Bu imkanların tüm yargı mensupları için getirilmesi gerektiğini, aksi hâlde tanınan bu ayrıcalıkların yargı içinde ayrıcalıklı bir kesim yaratacağını, düzenlemenin Mahkeme denetimine malî baskı kurma anlamına geleceğini

söylemişlerdir. Bu itirazlara cevaben; mevcut 2949 sayılı Kanunda aynı düzenlemenin yer aldığı, bu düzenlemenin 2001 yılında getirildiği; mevcut uygulamanın devamının sağlanmasının amaçlandığı belirtilmiştir. Sistem dışında bırakılan tek grubun milletvekili olduğu, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığının yayınladığı genelge ile adeta bu istisnanın kaldırıldığı, Yüksek Mahkemenin de İçtüzüğü ile sağlık yardımlarının sınırını belirleyeceği bazı üyelerimizce ifade edilmiştir. Madde Alt Komisyon metninde yer aldığı şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Yol giderleri, tazminatlar ve gündelikleri düzenleyen 72 nci maddenin metinden çıkarılmasını içeren önerge Komisyonumuzca kabul edilerek madde metinden çıkarılmış ve sonraki madde numaraları teselsül ettirilmiştir.

Alt Komisyon metninin kuruluş günü ve onur belgesi verilmesini düzenleyen 73 üncü maddesi, 72 nci madde olarak görüşülmüştür. Anayasa Mahkemesinin kuruluş yıl dönümlerinde uluslararası toplantılar, sempozyumlar düzenlediği, Kamu İhale Kanununda öngörülen parasal limiti aşan meblağlar nedeniyle ihale yoluyla gerekli işlemlerin yapıldığı, kuruluş günü olan 25 Nisana kadar ihale işlemlerinin sonuçlandırılması imkânı olmadığından bu düzenlemeye ihtiyaç duyulduğu, Anayasa Mahkemesi Genel Sekreterince ifade edilmiştir. Bazı üyelerimiz ise bu düzenlemenin de yüksek yargı içinde yaratılan uyumsuzluğun bir başka uygulaması olduğu görüşünü söylemişlerdir. Madde Alt Komisyon metninde yer aldığı şekliyle, Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Raportör ve raportör yardımcılarının yabancı ülkelere gönderilmesini düzenleyen 74 üncü madde, 73 üncü madde olarak görüşülmüştür. Bu madde kapsamındaki görevlendirmenin Başkan tarafından yapılmasına bazı üyelerimiz karşı çıkmış; Genel Kurul kararı ile görevlendirmenin yapılması gerektiğini söylemişlerdir. Bu itiraza cevaben başka kanunlarda da benzer uygulamaların olduğu ifade edilmiştir. Madde Alt Komisyon metninde yer aldığı şekliyle, Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Kadroları düzenleyen 75 inci madde, 74 üncü madde olarak görüşülmüş ve Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Geçiş hükümleri kenar başlıklı Geçici 1 inci maddenin görüşülmesi sırasında birinci fıkrada yer alan düzenlemeye bazı üyelerimiz itiraz etmiş, burada yer alan görevlerin sona ermesi ve Adalet Bakanlığına göndermeyi öngören düzenlemenin tasfiye, kadrolaşma amacını taşıdığını söylemişlerdir. Buna cevaben yeniden yapılanan Yüksek Mahkemede müdürlük sayısının 17'den 8'e düşürüldüğü, unvanları kalkan bu kişilerin mağdur edilmemesi amacıyla bu düzenlemenin getirildiği, yeniden yapılanmanın olduğu başka kurumlarda da bu tür düzenlemelerin söz konusu olduğu belirtilmiştir. Madde Alt Komisyon metnindeki şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Değiştirilen ve yürürlükten kaldırılan hükümleri düzenleyen 76 ncı madde, 75 inci madde olarak görüşülmüştür. Bu madde görüşmelerinde Anayasa Mahkemesi üyelerine diplomatik pasaport hakkının verilmesine bazı üyelerimiz karşı çıkmış, idare ve temsil yetkisinin Mahkeme Başkanına ait olduğunu, üyelere bu hakkın verilmemesi gerektiğini, diğer Yüksek Mahkeme üyelerinin bu hakka sahip olmadıklarını, verilecekse tüm yargı mensuplarına bu ayrıcalığın tanınması gerektiğini söylemişlerdir. Madde Alt Komisyon metninde yer aldığı şekliyle Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Yürürlüğü düzenleyen 77 nci madde 76, Yürütmeyi düzenleyen 78 inci madde 77 nci madde olarak oya sunulmuş ve Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının tümü ve redaksiyon yetkisi verilmesi hususu oya sunulmuş ve Komisyonumuzca kabul edilmiştir.

Tasarının Genel Kurul görüşmelerinde Komisyonumuzu temsil etmek üzere İçtüzüğün 45 inci maddesine göre Adana Milletvekili Fatoş Gürkan, Manisa Milletvekili İsmail Bilen, Kilis Milletvekili Hasan Kara özel sözcü olarak seçilmişlerdir.

Raporumuz, Genel Kurulun tasviplerine arz edilmek üzere Yüksek Başkanlığa saygı ile sunulur.

Başkan	Başkanvekili	Sözcü
Burhan Kuzu	*Ayhan Sefer Üstün*	*Fatoş Gürkan*
İstanbul	Sakarya	Adana
		(Özel sözcü)
Kâtip	Üye	Üye
İsmail Bilen	*Atila Emek*	*Canan Candemir Çelik*
Manisa	Antalya	Bursa
(Özel sözcü)	(Muhalefet şerhi ektedir)	
Üye	Üye	Üye
Mehmet Daniş	*Mahmut Durdu*	*H. Hasan Sönmez*
Çanakkale	Gaziantep	Giresun
(Son oylamada bulunamadı)		
Üye	Üye	Üye
Haydar Kemal Kurt	*İbrahim Hasgür*	*Mustafa Ünal*
Isparta	İzmir	Karabük
Üye	Üye	Üye
Musa Sıvacıoğlu	*Hasan Kara*	*Atilla Kart*
Kastamonu	Kilis	Konya
	(Özel sözcü)	(Muhalefet şerhi ektedir)
Üye	Üye	Üye
Ayşe Türkmenoğlu	*Faruk Bal*	*Hüsnü Tuna*
Konya	Konya	Konya
	(Muhalefet şerhi ektedir)	
	(Son oylamada bulunamadı)	
Üye	Üye	Üye
Şahin Mengü	*Behiç Çelik*	*İsa Gök*
Manisa	Mersin	Mersin
(Muhalefet şerhi ektedir)	(Muhalefet şerhi ektedir)	(Muhalefet şerhi ektedir)
	Üye	
	Mustafa Çetin	
	Uşak	

MUHALEFET ŞERHİ

"Anayasa Mahkemesi'nin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkındaki" 1/993 esas sayılı Komisyon Raporuna, aşağıda yazılı gerekçelerle muhalefet ediyoruz. **Söyle ki;**

(I) Genel Değerlendirme;

(1) Tasarı ve raporun teknik değerlendirmesini yapmadan evvel, AKP İktidarlarıyla birlikte Yargı'yı hedef alan "Büyük Oyunu" anlatmak gerekmektedir. Bu çerçevede de, Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkındaki Kanun Tasarısını , Yargıtay ve Danıştay yapılanmasıyla birlikte değerlendirmek gerekmektedir.

Yüksek Yargı'yı yeniden yapılandırmaya yönelik olan bu tasarıların alt yapısı ve mekanizması büyük ölçüde HSYK yapılanmasıyla gerçekleşmiştir.

Yeni HSYK yapılanmasıyla, Yargı'nın doğrudan siyasi iktidara tâbi hale gelmesi sağlanmıştır. Öyle ki, 5500 civarında 1. sınıf Yargıcın aday olduğu Yargıtay ve Danıştay üyeleri seçiminde, üye olarak seçilen 211 kişinin tamamı, **HSYK'da, Adalet Bakanının toplantıya katılıp katılmamasına göre 17'ye 5 ya da 16'ya 5** olarak seçim gerçekleşmiştir. Yargı çevrelerinde bu seçim literatüre **"211 Vakası"** olarak girmiştir.

HSYK seçiminden 1-2 gün sonra yapılan Yargıtay 11. Hukuk Dairesi Başkan seçiminde de benzeri sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bu seçimlerde 158 oyun ilk turlarda "Blok Boş Oy" olarak kullanıldığı görülmüştür.

Yargıç ve Üye seçiminde artık **"Toptan Oylamanın"** kullanıldığı bir dönem başlamıştır. Bu kurgu ve düzenin doğrudan Adalet Bakanlığı odaklı olduğu olayların gelişimi ve süreçten anlaşılmaktadır.

Yargıtay ve Danıştay Üyeleri seçimindeki bir başka **vahim tablo ise;** yeni seçilen 211 üye içinde **kadın üye sayısının %3'ün altında** kalmış olmasıdır. Kadın üye sayısının genellikle **%30'lar** seviyesinde olduğu, %20'nin altına düşmediği Yargıtay ve Danıştay seçimlerinde bu süreçte bir anda üye sayısının % 3'ün altına düşmüş olması, ayrıca düşündürücü ve kaygı veren bir gelişmedir.

Hükümet'in kadınlara bakış açısındaki **çarpıklığı ve ayırımcı** anlayışı bir kez daha ortaya koyan bir süreç yaşanmaktadır. Hükümet, kadınların iş ve meslek hayatında **kariyer yapmalarını** istememektedir. Kadınlara **"2. sınıf insan"** gözüyle bakmaktadır. Kadınların iş ve çalışma hayatına girmeleri engellendiği gibi, kendi emek ve disiplinleriyle belli bir başarıyı yakalayan kadınların da **kariyer yapması** yine engellenmektedir.

(2) Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkındaki iş bu tasarı ve daha evvel görüşülen Yargıtay ve Danıştay'ın yeniden yapılandırılmasına ilişkin tasarılar; Yargı engelini tümüyle bertaraf etmenin ve rejimi dönüştürmenin **nihai aracı** haline gelmiş durumdadır. Bu tasarılar ile birlikte, Türkiye, **Cumhuriyet ve Demokrasinin** kazanımlarını kaybetme noktasına gelmiştir.

Tüm Yargı mekanizması ve kazanımları; yeni oluşturulan ve birçoğunda **Yargıçlık misyonu** bulunmayan Anayasa Mahkemesine boğdurulmak ve hegemonyasına sokulmak istenilmektedir. Siyasi iktidar, tüm Yargı mekanizmasını Anayasa Mahkemesi aracılığıyla ezmek ve etkisiz kılmak istemektedir. Bu amacına ulaşabilmek için de, **Anayasa Mahkemesi üyelerine her alanda ve anlamda imtiyazlar bahşedilmektedir.**

Daha da ötesi; özlük hakları, mesleki ve sosyal statü vesair haklar bakımından Anayasa Mahkemesi Başkan ve Üyelerine **Kamu Bütçesinden siyaseten rüşvet** verilmektedir. Siyasi iktidar, kendi kadrolarını yargılaması kaçınılmaz olan Anayasa Mahkemesini ayrıca bu yolla da kendisine **bir kez daha bağımlı hale** getirmek istemektedir.

Bu konudaki bulgu ve değerlendirmeler aşağıda **teknik değerlendirme** bölümünde ayrıca ve **somut olarak** yapılacaktır.

Siyasi İktidar, doğrudan kendisine tâbi kılmak istediği Anayasa Mahkemesi yoluyla; 2011 seçimleri sonrası planladığı yeni Anayasa düzenlemesiyle, hukuk ve demokrasiye **nihai darbeyi** vurmayı amaçlamaktadır.

Yüce Divan ve bireysel başvuru misyonunu üstlenen, Ceza ve Hukuk Usulü Yargılamalarının egemen olduğu bir Mahkeme yapılanmasında; hukuk eğitimi yanında ceza yargılamasında uzman olan hukukçu yapılanmasının egemen olması gerekirken; hukuk eğitimi almayan, hukuk formasyonu olmayan **bürokratik bir yapılanmaya** ağırlık verilmesi; Hukuk Devleti yapılanmasını **tahrip** eden **maksatlı** bir yaklaşım ve tercihtir.

Salt bu gelişme bile; Anayasa Mahkemesine yönelik olarak yapılmak istenilen düzenlemenin, **siyasi ve kişisel** kaygı ve hesaplardan kaynaklandığını göstermeye yeterlidir.

(3) Karartma, bilgi kirliliği, takiyye ve hamaset konularında ekip halinde **demagoji yapmakta** maharetli olan Hükümet; bir taraftan da medya aracılığıyla **Göbels propagandasını** ve her türlü **Makyavelist yöntemleri** sürdürmektedir. **Türkiye;** hem ekonomik olarak, hem siyaseten, hem kültürel olarak ve hem de **iletişim ve güvenlik** mekanizmalarıyla sömürgeleştirilmiştir.

Siyasi iktidar, faşizmi Devlet yapısı içinde adım adım **kurumsal** hale getirmiştir. Çağdaş Anayasalarda düzenlenen ve vazgeçilmez olan temel hak ve özgürlükler artık gasbedilir haldedir. Böyle bir tablonun ise sonuçta toplumsal anlamda **ayrışmayı getirmesi** kaçınılmazdır.

Türkiye Cumhuriyetinin tüm yurttaşlarının bu **"açık ve yakın tehlikeyi"** artık görmeleri zorunluluğu doğmuştur. Anayasal ve meşru zeminler içerisinde tüm direnme yöntemlerinin hayata geçirilmesi gerekmektedir.

Sorunun çözümü **"hukuk yoluyla demokrasi"** kavramında kilitlenmektedir. Demokrasiyi korumak amacıyla, özgürlükleri sınırlamak hiçbir şekilde kabul edilemez. Devlet'in varlığının korunması amacı, başlı başına bir amaç olamaz. Çoğulcu demokratik yapının korunması için, gücüne ve varlığına ihtiyaç duyulan Devlet; **kuvvetler ayrılığı** ilkesi çerçevesinde, hukuksal yol ve yöntemlerle korunmalı ve kullanılmalıdır.

(II) Yasal ve Anayasal Değerlendirmeler;

(1) Türkiye Cumhuriyeti Devletinde egemenlik bağsız ve koşulsuz Türk Ulusunundur. Yargı yetkisi Türk Ulusu adına bağımsız mahkemelerce kullanılmaktadır. Anayasanın üçüncü kısmı yargıya ayrılmış ve bu başlık altında yüksek mahkemeler düzenlenmiştir.

Anayasamıza göre, yüksek mahkemelerden birisi olan Anayasa Mahkemesi; temel hak ve özgürlükleri ve anayasal düzeni korumak ve bu bağlamda anayasa ile kendisine verilen denetim görevini yapan "çoğunluk" esasına dayalı demokrasi yerine "çoğulculuk" esasının yaşama geçmesini sağlayan anayasal bir kurumdur.

Anayasa yargısı demokrasinin olmazsa olmazlarındandır. Bu nedenle Anayasa Mahkemesinin kuruluşu ve yargılama usullerinin çoğunluk esası ile değil, **çoğulculuk esasi** ile şekillenip belirlenmesi gerekmektedir. Bu kadar önem arz eden bir tasarının hazırlanmasından yasalaşma sürecine kadar uzlaşmanın esas alınması gerekirken ne yazık ki bu göz ardı edilmiştir. Böylece hukuk devletinin Anayasa Mahkemesi, kanun devletinin Anayasa Mahkemesine, Türk ulusunun Anayasa mahkemesi de siyasal iktidarın Anayasa Mahkemesi haline gelecektir.

Tasarının genel gerekçesinde de belirtildiği üzeri Anayasa Mahkemelerinin temel amacı ve misyonu; Anayasa'da güvence altına alınan kural ve ilkelerin yasama organının tasarruflarıyla ihlal edilmesini önlemek, en genel anlamda Anayasa'nın üstünlüğü ve bağlayıcılığıyla temel hak ve özgürlükleri güvence altına almaktır.

Ancak tasarı bu amaç ve misyondan uzaktır. Her ne kadar Anayasa Değişikliklerinin 12 Eylül 2010 tarihinde yapılan halk oylaması ile kabul edilmesinin ardından Anayasa'ya uyumlu hale getirilmek amacı güdülse de tasarı; Anayasa Mahkemesi Başkanın büyük yetkilerle donatıldığı, sadece özlük ve mali hakları öne çıkaran, bunun yanında anayasa yargısı temel ilkelerinden uzaklaşan bir anlayışla hazırlanmıştır.

Tasarının dili oldukça karmaşık ve birbirleriyle çelişen ifadelerle doludur. Tasarı hazırlanırken yüksek yargı kurumlarından, barolar birliğinden ve üniversitelerden görüş alınmamıştır.

Tasarı bütün olarak incelendiğinde; Anayasa Mahkemesi, anayasal denetim yapan bir yargı organı yerine siyasal iktidarın yaptıklarını onaylayan özel yetkili bir kurum haline getirilmek istenmektedir. Tasarı hiçbir kurum ve siyasi partinin görüşü alınmadan Bakanlar kurulunca tasarı halinde TBMM'ne sunulmuştur. Anayasa Mahkemesi Kanunu gibi önemli bir kanun tasarısının gerekli uzlaşma sağlanmadan yasalaşması durumunda, Anayasa Mahkemesinin saygınlığına zarar verilecek ve Türk ulusunun mahkemeye olan güveni sarsılacaktır.

(2) Yüksek mahkemelerin görev alanlarına konu yargı yolları arasında derece farkı yoktur. Bu demektir ki; yüksek mahkemeler eşittir. Çünkü Anayasa'da yüksek mahkemelerin görev alanına giren konularda **"son yargı mercii"** olduğu belirtilmiştir. Tasarıda yargı bütünlüğü yok sayılarak güçlü Anayasa Mahkemesi ve bunun içinde "güçlü başkan" ilkesi esas alınmıştır. Anayasa değişikliği ile mahkemeye üye seçimi de dikkate alındığından Anayasa Mahkemesinin denetim, koruma ve kollama yetkisi T.C. anayasası yerine, siyasal iktidarın denetim, koruma ve kollama yetkisine dönüştürülmüştür. Ayrıca Anayasa Mahkemesi Başkanları tarafından sık sık dile getirilen Anayasa Mahkemesinin diğer yargı organlarının da üstünde bir kurum olduğu iddiası, siyasal iktidarın diğer yüksek yargı organlarında duyduğu düşmanlığın da etkisiyle hayata geçirilmeye çalışılmaktadır.

Anayasa değişikliği ile Anayasa yargı sistemimizde yer alan bireysel başvuru hakkının usül ve esasları bu tasarı ile düzenlenmektedir. Bireysel başvuru başka yollarla giderilemeyen temel hak ihlallerini ortadan kaldırmaya yönelik, istisnai ve ikincil nitelikteki bir başvuru yoludur. Bireysel başvuru yolu sadece bir temel hak ihlalinin denetlenebileceği istisnai bir hukuk olup, olağanüstü bir hukuki çözüm yoludur.

Bireysel başvurunun varlık nedeni Anayasada ve Anayasanın 90 ıncı maddesinin son fıkrası delaletiyle usulüne uygun olarak yürürlüğe sokulmuş temel hak ve özgürlüklerle ilgili uluslar arası sözleşme hükümleri ve AİHM'nin içtihatlarının koruduğu temel hak ve özgürlüklerin ihlali halinde bireysel başvuru hakkına sahip olanların Anayasa Mahkemesine başvurabilmenin yolunu açmaktadır.

Yasama'nın; yüksek mahkemelerin görev alanlarını, işlevlerini bu mahkemelerin eşitliğini, bağımsızlığını, kararlarının etkinliğini, uygulanmasını bozabilecek yasama işleminde bulunamayacağı Anayasal ilkesi yok sayılmıştır.

Tasarı ile Anayasa mahkemesi yeni bir süper temyiz mercii haline getirilmek istenmektedir. Anayasa Mahkemesinin genel mahkemelerin kararlarının mevcut yasalara göre doğru olup olmadığını inceleyemeyeceğinin, bu görevin uzman mahkemelerin görevi olduğunun belirtilmesi gerekmektedir. Anayasa Mahkemesi, sadece yorum ve uygulama yanlışlıklarının Anayasal bir temel hakla ilgili olup olmadığını, özellikle genel mahkeme kararlarının bir temel hakkın koruma alanının kapsamıyla ilgili Anayasal açıdan yanlış bir değerlendirmeye dayanıp dayanmadığını bu yanlış değerlendirmenin somut olay açısından belirli bir ağırlığa sahip olup olmadığını kontrol edebilmelidir.

Temel haklara ilişkin hak ihlali iddiaları başka hukuki yollarla giderilebilecekse doğrudan bireysel başvuru yapılmaması gerekmektedir. Nitekim Anayasa'nın 152'nci maddesi Anayasaya aykırılığın diğer mahkemelerde de ileri sürülebileceğini hüküm altına almıştır. Bu durumda diğer mahkemeler önünde Anayasa ve hukuk sistemimizin bir parçası haline getirilmiş uluslar arası sözleşmelerin koruması altındaki temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddiasının bidayet mahkemelerinde ve temyiz mercilerinde ileri sürülüp de bu mahkemelerce hak ihlalleri iddiası ciddi bulunmayıp reddedilmesi durumunu da bireysel başvuru yoluna gidilmesinin önü açılmalıdır. **Halbuki;** tasarıdaki düzenlemelerle bu durum göz ardı edilerek süper temyiz mercii yaratılmak istenmektedir ki, yargı birliği ve bağımsızlığı açısından üzerinde dikkatle durulması gereken bir durumdur.

(3) Tasarı maddeler halinde incelendiğinde;

Mahkemenin görev ve yetkilerini düzenleyen 3 üncü maddesinde; mevcut 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluş ve Görevleri Hakkındaki Kanunun 18 inci maddesinin birinci fıkrasının ikinci bendinde yer alan **"Yüce Divan sıfatıyla çalışırken veya siyasi partilerin kapatılmasına ilişkin davalarda aynı madde gereğince ön mesele olarak bakması gereken işleri karara bağlamak"** görevinin tasarıya taşınmaması önemli bir eksikliktir. Ayrıca **3 üncü maddenin "d" bendinde** mevcuttan farklı olarak eklenen ve devlet yardımlarından yoksun bırakılmasına ilişkin davalar ile ihtar başvuruları ve dağılma durumunun tespiti istemlerini karara bağlamak görevi Anayasaya aykırıdır.

Tasarının Mahkemenin oluşumu ve üyelerin seçilme yeterliliğini düzenleyen 6 ncı maddesinde 45 yaş koşulunun Anayasa gereği tüm üyeler için olması gerekmektedir. Seçilecek üyeler arasında yaş koşulundan kaynaklanan ayrım Anayasanın eşitlik ilkesi ile bağdaşmamaktadır. Ayrıca yasa tasarısı ile Anayasanın Anayasa Mahkemesinin kuruluşunu düzenleyen 146 ncı maddesi ile çelişmektedir. Çünkü Anayasada yer almayan raportörler için çalışıyor olmak şartı tasarıya konulmuştur.

9 uncu maddesi ile düzenlenen and içme töreninde mevcut yasada belirtilen Mahkeme Başkanı tarafından davet edileceklerin birçoğu tasarıda yer almamıştır. Türkiye Barolar Birliği Başkanı, Hukuk Fakültelerinin dekanları davet edilecekler arasında yer almazken **"Devlet protokolünde yer alan diğer üst düzey görevliler" ve "diğer ilgililer"** gibi **yoruma açık ifadelerin** yer alması güçlü başkan ilkesinin hayata geçirilmeye çalışıldığı Anayasa Mahkemesinde inisiyatif tamamen Başkana verilmiştir. Üst düzey görevliler ve diğer ilgililer kimlerdir belli değildir. Bu şartlar altında yapılacak yemin töreninin **hukuktan uzak, siyasallaştırılmaya** yönelik bir çaba olarak görmekteyiz.

Bakanlar Kurulunca TBMM'ne sunulan tasarıda and içme metnine Büyük Türk Milleti önünde ibaresinin yer almamasını önemli bir eksiklik olarak eleştiri konusu yapmıştık. Önerilerimizle and içme metninin değiştirilmesi olumlu bir gelişme olmuştur.

Anayasa Mahkemesi Başkan ve Üyelerini aşırı korumaya yönelik girişim yüksek yargı içinde ayrı ve yargıçlar sınıfı doğmasına neden olacaktır. Tasarının üyeliğin boşalması ve sona ermesi kenar başlıklı 11 inci maddesinde, görev süresini tamamlayan ancak, emeklilik şartlarını taşımayan Başkan ve üyelere, farklı imkanlar getirilmesi Anayasaya ve kamu personeli ücret rejimine aykırıdır. Kamu görevlileri ve yüksek yargı kurumu üyeleri arasından da emekliliği dolmadan görevlerinden ayrılanlar bulunmaktadır. Böyle bir ayrıcalık yaratılması siyasi iktidar tarafından mahkemeye verilen bir rüşvet olarak algılanmıştır.

Tasarının Başkanın görevlerini düzenleyen 13. maddesi Başkanın mutlak hakimiyetini sağlayan bir mahkeme oluşturmaktadır. Başkan odaklı üyeleri baskı altına alan bir mahkemede bağımsızlıktan ve tarafsızlıktan söz edilemez. Hiçbir yüksek yargı başkanına verilmeyen yetkilerin sadece Anayasa Mahkemesi Başkanına verilmesinin nedeni yüksek yargının siyasallaştırma çabasının önemli bir göstergesidir.

Genel Kurul'un ve gerekli gördüğünde bölümlerin gündeminin Başkan tarafından belirlenmesi ve diğer yetkilerin tümünün yönetime ilişkin yetkiler olarak değerlendirilmesi yanlış olacaktır. Bu düzenlemeler Başkana Anayasa Yargısını yönlendirme ve müdahale etme yetkisi vermektedir. Ayrıca bölümler arasında **eşgüdüm sağlama görevi** 21 inci maddede Genel Kurula verilmişken aynı yetkilerin Başkana verilmesi yasa tasarısı içindeki önemli bir çelişkidir.

Diğer taraftan mahkeme yönetmeliklerini onaylama yetkisinin sadece Başkana tanınması yerine Tüzük kuralı getirilerek yetkinin Genel Kurula bırakılması yararlı olacaktır. Yönetmelikle inşa edilen bir başkanlık sistemi yaratılması pek çok yetkinin yönetmelikle verilmesi üyelerden kurulu bir mahkeme anlayışına ters düşmektedir. Bu düzenlemeler tüzükle yapılmalı ve tüzük genel kuruldan geçmelidir.

Üyelerin yükümlülüklerini düzenleyen 15 inci maddesi Anayasadaki eşitler arası yatay ilişkiyi ortadan kaldırılmıştır. Anayasa Mahkemesi üyelerden oluşur ve Başkan dahil her üye eşit konumdadır. Başkana üyelerin üzerinde bir konum yaratılması, mahkemenin bir kurul olduğu kararlarda her üyenin oyunun eşit olduğu ilkesi göz ardı edilmiştir. Burada Başkana sadece idari yetki verilmesi gerekirken Başkan ve üyeler arasından Başkan odaklı hiyerarşik bir yapı ortaya çıkmaktadır. Tasarıda **hukukun üstünlüğü ve yargı** değil Başkan yüceltilmektedir.

Tasarının 19 uncu maddesinin birinci fıkrasında geçen eylemin niteliğine göre ibaresinden ne anlaşılacağı belli değildir. Anayasa Mahkemesi gibi çok önemli bir kurumunu kanununda yoruma açık, ne ifade edildiği anlaşılamayan maddelerin bulunması Mahkemede çalışma barışını bozar ve alınan kararların meşruiyeti her zaman tartışma konusu olur.

Tasarı Raportör Yardımcıları için öngörülen sınavın ve nesnel kriterlerin Raportörler için öngörülmemesi bir eksikliktir. Raportörlerin hakim ve savcı olmadıkları unutulmamalıdır. Ayrıca TBMM'nde görüşülen bütün teşkilat kanunlarında olduğu gibi Anayasa Mahkemesi kuruluş kanunu tasarısında da **parasal artışlar** dikkat çekmektedir. Bu **düzenlemeler doğal yargıç kuralına ve adil yargılama** hakkına aykırı bir sistem oluşturulmaktadır.

Hizmet birimlerini düzenleyen 29 uncu maddesinde değişiklik yapılması Anayasanın 123. maddesi gereği hizmet birimlerinin kanunla düzenlenmesi gerekmektedir. Başkana hizmet birimi kurma yetkisi Anayasaya aykırı olduğu gibi Anayasa Mahkemesinin bu yönde iptal kararları da bulunmaktadır.

Anayasa Mahkemesi idari personelinin Adalet Bakanlığı kadrolarına atanmalarını düzenleyen 34 üncü maddesi kamu görevinin daha iyi yürütülmesini sağlayacak bir neden olmaksızın görev değişikliği yapılması, kamu görevlilerini güvencesiz bırakacağından, görevlilerin sürgün tehdidi altında çalışmalarına olanak verecek ve çalışma şevkini kıracak bir durumdur. Bu düzenleme Mahkemede yeniden kadrolaşmanın yolunu açacaktır.

Tasarının şekil bakımından iptal davası ve sınırı düzenleyen 36 ncı maddesi Anayasada yer almamasına rağmen KHK'ler ve TBMM İçtüzüğü ile ilgili bölümün şekil bakımından iptal davası kapsamına alınması sınırlandırılmaktadır. Anayasa Mahkemesinin yetkilerinin sınırlandırılması Anayasaya aykırıdır. Anayasanın ilk üç maddesine aykırılıkların Anayasa Mahkemesi içtihatları doğrultusunda şekil bozukluğu olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Kanun Hükmünde Kararnamelerle TBMM İçtüzüğünün şekil yönünden iptal davası açılmasında sürenin 10 güne indirilmesi Anayasanın 148/2 ve 151 inci maddelerine aykırı olup her ikisi içinde dava açma süresinin 60 gün olması gerekmektedir.

Tasarının eksikliklerin tamamlattırılması ve görüş bildirme kenar başlıklı 39 uncu maddesi ile Mahkemede dava açma yetkisi olmayan ve taraf olmayan, temsil edilme imkanı bulunmayan Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı veya Başbakanlığı yargılamada muhatap yapılması usule ve Anayasaya aykırıdır. Bu nedenle 4 üncü fıkra tasarı metninden çıkarılması gerekmektedir.

Tasarının dördüncü bölümü bireysel başvuruyu düzenlemektedir. Anayasa'nın 148 inci maddesi ile güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerden Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi kapsamındakilerin bireysel başvuruya konu olabilir. Ancak tasarıda Türkiye'nin taraf olduğu protokollerin de kapsama alındığı görülmektedir. Bu durum Anayasaya aykırıdır. Çünkü protokoller AİHS'ne dahil olmayıp bir çoğu imzalanmamış ve Türkiye tarafından onaylanmamıştır.

45 inci maddede geçen idari ya da ibaresinin çıkarılması gerekmektedir. Anayasanın 148 inci maddesinde başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması gerektiği belirtilmiş, Anayasa'da olmayan bir yetkinin kanunla verilmesi Anayasa'ya aykırı olacaktır.

Tasarının 49 uncu maddesi ile esas hakkındaki inceleme düzenlenmektedir. Kabul edilen bireysel başvuruların bir örneğinin Adalet Bakanlığına bildirilmesi hükmü idarenin taraf yapılarak kuvvetler ayrılığı ilkesi zedelenmektedir. Tasarının kararları düzenleyen 50 nci maddesinde ihlale konu mahkeme kararının iptali ile kararın hangi makam tarafından yerine getirileceğini belirleme yetkisi verilmesi anayasanın 2, 148, 151, 152 ve 155 inci maddelerine aykırıdır. Bir yüksek mahkeme kararının iptal yetkisi verilmesi Anayasal açıdan eşit olan yüksek mahkeme kararlarının bir diğer tarafından iptali Anayasaya aykırıdır. Bu düzenleme ile Anayasa mahkemesi temyiz merciine dönüştürülmektedir. Anayasanın 148 inci maddesi ile mahkemeye sadece ihlalin tespiti yetkisi verilmektedir. Anayasada olmayan bir yetkinin kuruluş kanunu ile verilmesi yanlıştır.

Başvuru hakkının kötüye kullanılmasına ceza yaptırımı getirilmesi temel hak ve özgürlüklerin ihlali halinde başvuru hakkı getirip, diğer taraftan para cezası yaptırımı getirilmesi doğru bir yaklaşım değildir.

Tasarının oylama şekli ve karar nisabını düzenleyen 65 inci maddesinde oyların eşitliği durumunda **Başkanın oyuna ağırlık verilmesi** başkanın oyunun iki oya çıkarılması durumunu ortaya çıkarmaktadır ki, bu durum **üyeler arasındaki eşitliği** bozmaktadır. Mahkeme kararlarının alınmasında amaç en çok yargıçla karar alınmasının sağlanmasıdır. Yargıç sayısının azaltılarak **Başkanın oyuna üstünlük** tanınması hukukun genel ilkelerine ayrıdır. Başkana odaklı bir mahkeme yapısı kabul edilemez bir durumdur.

Sağlık işleri ve tedavi konusunda maddede belirtilen kişiler ve kapsam açısından sağlık giderlerinin Mahkeme bütçesinden ödenmesi 5510 sayılı SSGSS Kanunu ile açık çelişkiler oluşturmaktadır. Bu düzenleme ile söz konusu kişiler için hem genel sağlık sigortası primi yatırılması, hem de sağlık giderlerinin hiçbir sınırlama olmaksızın mahkeme bütçesinden ödenmesi söz konusu olacaktır. Ayrıca sağlık harcamalarına ilişkin usul ve esasların içtüzükte düzenlenmesi **Anayasanın 2, 10, 56, 60 ve 128.** maddelerine aykırıdır. Ülkemizin tüm yargı sisteminin tabi olduğu sağlık giderleri ve tedavi sisteminin dışına ve tek ayrıcalıklı grup olarak ayrıştırılması kabul edilemez bir farklılaşmadır. Ayrıca mali sistemi 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanununun öngördüğü modele uyumlu değildir.

Tasarının mali haklar bölümü siyasi iktidar tarafından Anayasa Mahkemesi Başkan ve üyelerine, **raportörlere ayrıcalık yaratan** düzenlemelerle doludur. Mali yönden ayrı bir yargıçlar sınıfı oluşturulmaktadır. Mevzuatımızda ve mali haklar rejiminde olmayan ifadelerle Başkan ve üyelere ek ödemeler verilmektedir. Bu düzenlemeler yargı birliğini zedelenmekte, kendini yargıya adayan hukukçulardan farklı ücretlendirme sistemi ülkemiz yargıçlarına, savcılarına ve çalışanlarına karşı saygısızlık olduğunu düşünüyoruz. Ayrıca yolluk ve harcırahlarla ilgili düzenlemelerde 2011 merkezi yönetim ve bütçe kanunu ile harcırah kanunlarına aykırıdır. Bu tasarı ile Anayasa Mahkemesi Başkan ve Üyelerine Başbakan ve TBMM Başkanından daha fazla harcırah ve yolluk ödenmesi öngörülmektedir.

Mahkemenin kuruluş günü harcamalarının kamu ihale kanunu kapsamı dışına çıkarılması keyfilik yaratacağından tasarı metninden çıkarılması gerekmektedir.

Geçici birinci madde **kadrolaşmaya yöneliktir** ve personeli tasfiye edecek bir düzenlemedir. Bu durum müktesep hak ve bu güne kadar verilmiş emekleri yok saymak anlamına gelmektedir.

Daha önce de belirttiğimiz gibi **ayrıcalıklı bir yargıçlar sınıfı** oluşturulmaktadır. Yargı içinde eşitliği yok eden, adil olmayan düzenlemeler tasarıda çokça yer almaktadır.

Yukarıda açıkladığımız gerekçelerle Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usülleri Hakkında Kanun Tasarısı Anayasa Komisyonu Raporuna muhalifiz.

Şahin Mengü	*İsa Gök*	*Atilla Kart*
Manisa	Mersin	Konya
	Atila Emek	
	Antalya	

MUHALEFET ŞERHİ

Anayasalar bir "toplumsal sözleşme" niteliğindedir. Anayasalar yasama organı da dahil olmak üzere Yürütme ve Yargı erklerini bağlayıcı bir hüviyet arzederler. Hal böyle olunca, tüm kurum ve kuruluşların eylem ve işlemlerinin ve çıkarılan yasaların Anayasa'ya uygunluğunun, tarafsız ve bağımsız bir yargı organı tarafından denetlenmesi, şayet varsa Anayasa'ya aykırılıkların da düzeltilmesi icap eder.

1961 Anayasası ile siyaset ve hukuk dünyamıza giren ANAYASA MAHKEMESİ'nin mevcudiyet gerekçesi öz itibarı ile böyledir.

2002'de iktidara gelen AKP, kendisinden önceki iktidarların ön kabul ile benimsediği "Anayasaya sadakat ve bağlılık" ile "Hukuksal ve demokratik devlet işleyişine saygı" prensiplerini sonuna kadar zorlamış, kendisinin Anayasaya ve hukuka uygun davranması gerektiğini unutarak Anayasayı ve hukuku kendisine uydurma yolunu tercih etmiştir. AKP, 12 Eylül 2010 da, "Adalet, Eşitlik ve Özgürlük İçerisinde Birlikte Yaşama" idealini hiçe sayıp, hiçbir uzlaşma zemini aramadan dayatma ile Anayasayı değiştirmiştir.

MHP, başından beri 12 Eylül ürünü olan Anayasa'nın Meclis içerisinde bir uzlaşma zemini oluşturularak, uzlaşma komisyonu marifetiyle değiştirilmesi gerektiğini ilan etmiştir. Ancak MHP'nin bu çağrılarına kulaklarını tıkayan AKP, açılım denen "yıkım projesi"nin hukuki zeminini oluşturmak, yargıyı siyasallaştırmak amacı ile, dayatmacı bir yönetimi benimsemiştir.

MHP, Anayasa değişikliğine;

1) Anayasa değişikliğinin hazırlanma, komisyonlarda ve Genel Kurulda görüşülme biçimi Anayasa ve demokratik gelenek ve teamüllerle uyuşmadığından USULDEN,

2) İçerik itibariyle, milli ve üniter devlet yapısını tahrip edecek, yargı bağımsız1ığı ve tarafsızlığını ortadan kaldıracak nitelikte olması dolayısıyla da ESASTAN,

Anayasa değişikliğine karşı çıkmıştır.

MHP'nin, değişikliğin neler getireceği ve ülkemizi nasıl bir akıbetin beklediği hususunda yaptığı tüm öngörüleri ve iddiaları doğru çıkmıştır.

a) MHP; "Anayasa değişikliği, milli ve üniter yapıyı tahrip eden sonuçlar doğuracaktır." demiştir. Referandumun ardından, Anayasa'nın değiştirilemez hükümleri arasında yer alan tek dil ve üniter yapı tartışmaları malum çevrelerce başlatılmış, terör örgütü ve bölücülüğün bir kısım taleplerinin siyasallaşmasına vesile olunmuştur.

b) Terör örgütü ile hükümet kurumları arasında yapılan görüşmeler ve pazarlıklar netleşmiş, görüşme olayı bizzat başbakan tarafından da kabul edilmiştir.

c) Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay ve HSYK'nın teşkilat yapısında yapılan değişiklikler yargının siyasallaştırılması iddialarını doğrulamıştır.

d) "12 Eylül'den hesap sorulacak" istismarı ile oy istenmiş 12 Eylül ile hesaplaşma adına hiçbir şey yapılmamış, iddia sahipleri bir daha bu iddialarını ağızlarına almamışlardır.

e) Yargıda hesap vermekten kaçınanlar "Görevi Kötüye Kullanma" gibi Türk Ceza Kanununun kamu görevlilerinin hesap vermesini temin eden en önemli maddelerini değiştirmişlerdir.

MHP, gerek alt gerekse esas komisyon çalışmalarında; Anayasa Mahkemesi Teşkilat Kanununda yapılan değişikliklerin hukukun üstünlüğüne ve yargının bağımsız ve tarafsız olması gerektiği prensibine uygun düşmediğini dillendirmiş ancak en az zararla bu tasarının çıkabilmesi için yapıcı muhalefet anlayışı gereği olarak görüş ve önerilerini ifade etmiş, yanlışları mümkün olduğunca engelleme görevini ifa etmiştir.

MHP'nin komisyon görüşmelerinde, tasarı maddeleri üzerindeki görüş ve önerileri aşağıya çıkarılmıştır;

1) Mevcut Anayasa Mahkemesi Teşkilat Kanunu'nun 181/1 fıkrasının 2. bendinde belirtilen "Yüce divan ve parti kapatma davalarında ÖN MESELE olarak bakması gereken işleri karara bağlamak" görevi tasarıda yer almamış, böylece Anayasa Mahkemesinin bu davalarda hareket alanı daraltılmıştır.

2) Tasarının 6. maddesinde, Anayasa Mahkemesi üyesi olabilmek için gerekli olan yaş şartının, yüksek yargı organlarından gelen üyeler için ayrı, yargı dışından gelen üyeler için ayrı şekilde düzenlenmiş olması eşitliğe aykırıdır. Yargı dışından gelen üyeler için aranan asgari yaş sınırı olan 45 yaşın tüm üyeler için aranması bu eşitsizliği ortadan kaldıracaktır.

3) Anayasa Mahkemesi üyelerinin andiçme merasimini düzenleyen 9. madde de "yemin metni" yeniden yazılmış tasarıda bulunmayan "Büyük Türk Milleti Önünde ... " ibaresi MHP'nin ısrarı ile yeniden metne dahil edilmiştir. Önceki metinde yer alan "Anayasa'ya sadakatten ayrılmayacağıma ..." ibaresi," ...koruyacağıma ... " şeklinde değiştirilmiş olup bir şeyi korumak ile ona sadık kalmak farklı yükümlülükler ifade etmektedir. Bu değişiklik ile kurumlar, şahıslar, çıkarılan yasalar ve Anayasa arasında ki UYGUNLUK ilişkisinde vurgu hafifletilmiştir.

4) Tasarının 13. maddesi Anayasa Mahkemesi Başkanının görev ve yetkilerini tanzim etmektedir. Bu yetki ve görevler incelendiğinde, hiç bir yüksek yargı organı başkanının benzer görev ve yetkiler ile donatılmadığını, Anayasa Mahkemesi için yapılan düzenlemenin üyelik ile başkan arasında adeta amir-memur ilişkisi getirdiğini söylemek mümkündür. Aynı eleştiriler 14. madde içinde geçerlidir.

5) "Üyelerin yükümlülükleri" başlığını taşıyan 15. madde, başkanın "temsil ve idare" niteliğindeki yetkilerini, aşan hükümler ihtiva etmekte ve başkanın üyeler üzerindeki izin verme ve kontrol etme gücünü pekiştirmektedir.

6) MHP, Anayasa Mahkemesinin "Yüce Divan" sıfatıyla gördüğü davaların, ceza yargılamasının üst temyiz makamı olan Yargıtay Ceza Daireleri Genel Kurulun da yapılması gerektiğini, çünkü ceza yargılamasının hem usul hem de esas açısından uzmanlık gerektirdiğini söyleye gelmektedir.

Tasarının 17. maddesinin 5. fıkrasında Genel Kurul tarafından Anayasa Mahkemesi Üyeleri hakkında soruşturma açılmasına karar verildiğinde kurulan SORUŞTURMA KURULU'nu oluşturan üyelerin yargı menşeili üyeler arasından seçilmesinin Yüce Divan yargılamasında karşılaşılabilecek sıkıntıları en aza indirecektir.

7. fıkra, soruşturmayı gerektiren eylemler içerisinde olan başkan hakkında, başkan vekiline soruşturma işlemlerini yerine getirme hususunda harekete geçme yükümlülüğü getirmektedir. Ancak harekete geçilmez ise, sorumlu başkan vekili hakkında nasıl bir yaptırım uygulanacağı belirsizdir.

7) Genel Kurulun yetkilerini belirleyen 21. maddenin (d) ve (e) fıkraları ile başkanın görev ve yetkilerini belirleyen 13. maddenin (f) fıkrası çelişmektedir.

8) 27. madde Anayasa Mahkemesine "raportör yardımcıları" alınması hususunu düzenlemektedir. Bir taraftan Anayasa Mahkemesinin sistem içindeki itibar ve prestijini yükseltmek için kurumu yeniden teşkilatlandırdıklarını söyleyenler, diğer taraftan yüce divan işleri görecek ve anayasal yargı yapacak yüksek mahkemeye kürsü hakimliği deneyimi bulunmayan, duruşma psikolojisini bilmeyen kişilerin alınmasını istemektedir. Anayasa Mahkemesinin raportör ihtiyacı, sayıları 10 binin üzerinde olan hakim ve savcılar arasından seçilerek karşılanmalıdır. Bu konudaki ısrar, Anayasa Mahkemesinde tepeden tırnağa bir kadrolaşma yapıldığı iddialarını haklı çıkartacak niteliktedir.

9) Tasarının 33. maddesi Anayasa Mahkemesine yabancı uzman çalıştırma yetkisi vermektedir. "Türk Milleti Adına" karar veren mahkemelerimizde yabancı uzman çalıştırılması uygun değildir. Böyle bir ihtiyaç varsa raportörlere sayısız sebeplerle yurt dışında eğitim imkanı veren Anayasa Mahkemesi bu açığını, bir Türk hakimini yurt dışında eğitim aldırarak karşılamalıdır. Kaldı ki; bu husus köklü bir devlet geleneği ve adalet anlayışı olan milletimizin prestij ve itibarı ile de yakından alakalıdır.

10) 34. madde; Anayasa Mahkemesine, idari personelin Genel Sekreterin teklifi ve Başkanın oluru ile Adalet Bakanlığına geriye gönderebilme yetkisi vermektedir. Objektif nedenlere dayanmadan kullanılacak bu yetki telafisi mümkün olmayan adaletsizliklere yol açacağı gibi, yönetime ciddi bir kadrolaşma imkanı sağlayacaktır.

11) Tasarının 39. maddesinin 4. fıkrasında, Anayasa Mahkemesinde dava açma yetkisi bulunmayan, taraf olamayan ve temsil edilme imkanı verilmemiş TBMM Başkanlığı ve Başbakanlığa muhatap olma imkanı verilmesi usule ve Anayasa'ya aykırılık teşkil etmektedir. 4. fıkranın son cümlesi tasarı metninden çıkartılmalıdır.

12) Tasarının 50. maddesi Anayasa Mahkemesini yüksek yargı organlarının üstünde bir temyiz mercii konumuna getirmektedir. Bu durum Anayasa'ya aykırıdır. İtirazlar üzerine sonradan yapılan "maddeyi yumuşatma çabaları", "çalıyı arkadan dolaşmak" gayretlerinden başka bir şey değildir. çünkü Anayasa Mahkemesinin vereceği yargılamanın yenilenmesi kararı üst yargı organının kararını ortadan kaldırmaktadır.

Ayrıca her yapılan yasal düzenlemeye "verilen yargı kararlarının idarenin takdir hakkını ortadan kaldıramayacağı" hükmünün ilave edilmesi idari kararlara karşı verilen yargı kararlarından bir rahatsızlık duyulduğu intibaını vermektedir. Hukukun üstünlüğüne inanan hiçbir yönetimin böyle bir kanaate sahip olması kabul edilemez. Tasarıya yazılsın, yazılmasın bu ön kabul zaten hukukun genel ilkelerinin ve Anayasa'nın emredici bir hükmüdür. Dolayısıyla her yasaya bu hükümleri yerleştirme gayreti bir fazlalıktır, yargıya karşı itimatsızlıktır.

13) 57. maddenin 2. fıkrasında "Yüce Divanın CMUK'ta belirtilen iddianamenin iadesi sebepleri"nden başka bir sebep grubu ihdas edilmektedir. Oluşturulan sebep grubu "ESASLI HUKUKA AYKIRI HALLERİN BULUNMASI HALİ"dir. Bu son derece belirsiz bir kavramdır ve yargılamanın şeffaflığını zedeleyen ve kanunda yazılı olmayan hususlarla hükmün tesis edilebileceği endişesi yaratan hallerdir."

14) Tasarının 68 ve 69. maddelerinde Anayasa Mahkemesi Üyelerine tanınan mali hakların çerçevesi çizilmektedir. Yargı bir bütündür ve hakim ve savcılar arasında kurumsal bazda ücret ve diğer mali haklar farklılığı oluşmasına müsaade edilmemelidir. Halbuki bu kanunda Anayasa Mahkemesi Başkan ve Üyeleri diğer üst yargı organları mensuplarından, raportörler de, tetkik hakimlerinden çok daha fazla mali haklara kavuşturulmaktadır.

Anayasa Mahkemesi Üye ve çalışanlarına tanınan mali imkanların fazla olmayacağı söylenebilir ise de; böyle bir iyileştirmenin tüm yargı mensuplarını kapsaması gerekmektedir. Aralarında hiyerarşi olmayan ve Anayasa metninde de "Yüksek Yargı Kurumları" olarak sınıflandırılan kurumlarda çalışan hakim ve savcıların arasında eşitsizlik yaratacak bir şeye müsaade edilmemelidir.

15) "Sağlık işleri ve tedavi" başlıklı 71. madde içinde (15) no'lu maddede belirttiğimiz çekinceler geçerliliğini korumaktadır.

16) Tasarının 73. maddesinin son fıkrası, "Anayasa Mahkemesi' nin kuruluş gününde yapılacak harcamaları" Kamu İhale Kanunu kapsamı dışına çıkarmaktadır. Bunun haklılığını gerekli kılan hiçbir neden yoktur. Anayasa Mahkemesi'de bu kanuna tabi olmalıdır ve maddenin son fıkrası metinden çıkarılmalıdır.

17) Personelin yabancı ülkelerde eğitime gönderilmesini düzenleyen 74. maddenin objektif ve verimli yürütülebilmesi için bir uygulama yönetmeliği çıkarılıp, eğitim süreci düzen ve disiplin altına alınmalıdır.

18) Tasarının geçici 1. maddesinde bazı kadroların Anayasa Mahkemesinden tasfiyesi ön görülmekte buda Anayasa Mahkemesi'nin yeniden yapılandırılması ile izah edilmektedir. Anayasa Mahkemesi'nin yeniden yapılandırıldığı doğrudur. Üye sayısı 11 'den 17'ye çıkarılmıştır. Genel Kurulu yeni üyelerden oluşmaktadır. O halde Anayasa Mahkemesi Başkan ve Başkanvekili'nin Genel Kurulda oluşan yeni irade neticesinde yeniden seçilmesi yapılan izahatın doğal bir sonucu olsa gerektir. Öte yandan, kadrolaşma ve tasfiye sonucu doğuracak personel nakil işlemleri, alın teri ve kazanılmış hakların inkarı anlamına gelmektedir ki, bu olayın en son yaşanması gereken yerler, adaleti tesis etmeye çalışan kurumlar olmalıdır.

19) Tasarının 76. maddesinde Anayasa Mahkemesi Üyeleri lehine diğer üst yargı organları üyeleri aleyhine hükümler mevcuttur. Bu hükümlerin eşitsizlik ve adaletsizliklere yol açtığı aşikardır. Bu hakların tüm yargı organları mensuplarına tanınması, gerekliliği ortadadır.

Anayasa Komisyonunda ifade ettiğimiz ve yukarıda açıklanan gerekçelerle "Anayasa Mahkemesi'nin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun Tasarısı"na muhalif olduğumuzu belirtiriz.

Behiç Çelik	*Faruk Bal*
Mersin	Konya

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METİN

ANAYASA MAHKEMESİNİN KURULUŞU VE YARGILAMA USULLERİ HAKKINDA KANUN TASARISI

BİRİNCİ KISIM
Genel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM
Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amaç ve kapsamı; Anayasa Mahkemesinin yapısı, görevleri, yargılama usûlleri, Başkan, başkanvekilleri ve üyelerinin seçimi, disiplin ve özlük işleri ile raportörler, raportör yardımcıları ve personelinin nitelikleri, atanmaları, görev ve sorumlulukları, disiplin ve özlük işlerine ilişkin esasları düzenlemektir.

Tanımlar

MADDE 2- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Başkan: Anayasa Mahkemesi Başkanını,

b) Başkanlık: Anayasa Mahkemesi Başkanlığını,

c) Başkanvekili: Bölümlerin başkanlığını yürütmek ve Başkana vekâlet etmek üzere Genel Kurulca dört yıllığına seçilen üyeleri,

ç) Bölüm: Bir başkanvekilinin başkanlığında yedi üyeden oluşan ve ilgili başkanvekili başkanlığında dört üyenin katılımıyla toplanıp bireysel başvurular hakkında karar verme yetkisine sahip olan kurulu,

d) Genel Kurul: Onyedi üyeden oluşan kurulu,

e) İçtüzük: Anayasa Mahkemesi İçtüzüğünü,

f) Kıdem: Anayasa Mahkemesi üyeliğine seçilme tarihinden itibaren geçen süreyi veya aynı tarihte seçilenlerden yaşça büyük olmayı,

g) Komisyon: Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik incelemesini yapmak üzere oluşturulan kurulları,

ğ) Mahkeme: Anayasa Mahkemesini,

h) Üye: Başkan ve başkanvekilleri de dâhil tüm üyeleri,

ı) Yüce Divan: Anayasanın 148 inci maddesinin altıncı ve yedinci fıkralarında belirtilen kişilerin, görevleri ile ilgili suçlarından dolayı yargılamasını yapmakla görevli Mahkeme Genel Kurulunu,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM
Görevler, Yetkiler ve Mahkeme Bütçesi

Mahkemenin görev ve yetkileri

MADDE 3- (1) Mahkemenin görev ve yetkileri şunlardır:

a) Kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün veya bunların belirli madde veya hükümlerinin şekil ve esas bakımından, Anayasa değişikliklerinin ise sadece şekil açısından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla açılan iptal davalarına bakmak.

b) Anayasanın 152 nci maddesine göre mahkemelerce itiraz yoluyla kendisine intikal ettirilen işleri karara bağlamak.

c) Anayasanın 148 inci maddesi uyarınca yapılan bireysel başvuruları karara bağlamak.

ç) Cumhurbaşkanını, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanını, Bakanlar Kurulu üyelerini, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi başkan ve üyelerini, Başsavcılarını, Cumhuriyet Başsavcıvekilini, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu ve Sayıştay başkan ve üyelerini, Genelkurmay Başkanı, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanları ile Jandarma Genel Komutanını görevleri ile ilgili suçlardan dolayı Yüce Divan sıfatıyla yargılamak.

d) Siyasî partilerin kapatılmasına ve Devlet yardımından yoksun bırakılmasına ilişkin davalar ile ihtar başvuruları ve dağılma durumunun tespiti istemlerini karara bağlamak.

e) Siyasî partilerin mal edinimleri ile gelir ve giderlerinin kanuna uygunluğunun denetimini yapmak veya yaptırmak.

f) Milletvekillerinin yasama dokunulmazlıklarının kaldırılmasına veya milletvekilliklerinin düşmesine ya da milletvekili olmayan bakanların dokunulmazlıklarının kaldırılmasına Türkiye Büyük Millet Meclisince karar verilmesi hâllerinde, ilgili milletvekili veya bir diğer milletvekilinin Anayasa, kanun veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü hükümlerine aykırılık iddiasına dayanan iptal istemlerini karara bağlamak.

g) Mahkeme üyeleri arasından Anayasa Mahkemesi Başkanı ve başkanvekilleri ile Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı ve Başkanvekilini seçmek.

ğ) Anayasada kendisine verilen diğer görevleri yerine getirmek.

Mahkeme bütçesi

MADDE 4- (l) Mahkeme, genel bütçe içinde kendi bütçesi ile yönetilir.

(2) Bütçenin belirlenmesinde Mahkemenin görevlerini bağımsız ve eksiksiz bir şekilde yapmasına engel olacak türden kısıtlamalar yapılamaz.

(3) Mahkeme bütçesinin harcama yetkilisi Genel Sekreterdir.

(4) Türkiye Büyük Millet Meclisinde bütçe ile ilgili görüşmelerde Mahkeme Genel Sekreteri hazır bulunur.

İçtüzük

MADDE 5- (1) Bu Kanun çerçevesinde;

a) Mahkemenin iç düzeni, işleyişi, teşkilâtı, çalışma usûlleri, tutulacak defter ve kayıtlar, elektronik ortam da dâhil evrak akış düzeni, arşivlenmesi, Mahkeme kütüphanesi, Genel Sekreterlik ile idarî teşkilâtı, idarî personelin görev ve sorumlulukları,

b) Başkan ve üyeler ile raportörler ve raportör yardımcılarının sicillerinin tutulması, disiplin işleri, izin ve sağlık durumları, giyecekleri kisvelerin şekli ve bunların giyilme zaman ve yerleri,

c) Mahkemenin çalışma, yargılama usûl ve esasları, müzakere ve duruşmaların yönetimi ve kayda alınması,

Genel Kurulca kabul edilecek İçtüzükle düzenlenir.

(2) İçtüzük Resmî Gazete'de yayımlanır.

İKİNCİ KISIM

Anayasa Mahkemesi Üyeliği

BİRİNCİ BÖLÜM

Üyelerin Nitelikleri, Seçimi ve Atanması

Mahkemenin oluşumu ve üyelerin seçilme yeterliği

MADDE 6- (1) Mahkeme onyedi üyeden kurulur.

(2) Mahkeme üyeliğine seçilebilmek için aşağıdaki bentlerde sayılan niteliklerden birine sahip olmak gerekir:

a) Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi veya Sayıştayda başkan ya da üye olmak,

b) Mahkemede asgarî beş yıl süreyle ve hâlen raportör olarak görev yapıyor olmak,

c) Kırkbeş yaşını doldurmuş, yükseköğrenim görmüş ve hâkimlik mesleğine alınmaya engel bir hâlinin bulunmaması kaydıyla;

1) Yükseköğretim kurumlarının hukuk, iktisat veya siyasal bilimler dallarında profesör veya doçent unvanını kazanmış olmak,

2) En az yirmi yıl fiilen serbest avukatlık yapmış olmak,

3) En az yirmi yıl kamu hizmetinde fiilen çalışmış üst kademe yöneticileri arasından seçilecek üye için Yükseköğretim Kurulu Başkan veya üyesi ya da bir yükseköğretim kurumunun rektör veya dekanı ya da müsteşar, müsteşar yardımcısı veya vali olmak,

4) Birinci sınıf hâkim ve savcılar için adaylık dâhil en az yirmi yıl çalışmış olmak.

Üyelerin seçimi

MADDE 7- (1) Türkiye Büyük Millet Meclisi; iki üyeyi Sayıştay Genel Kurulunun kendi başkan ve üyeleri arasından, her boş yer için göstereceği üçer aday içinden, bir üyeyi ise baro başkanlarının serbest avukatlar arasından gösterecekleri üç aday içinden yapacağı gizli oylamayla seçer. Türkiye Büyük Millet Meclisinde yapılacak bu seçimde, her boş üyelik için ilk oylamada üye tam sayısının üçte iki ve ikinci oylamada üye tam sayısının salt çoğunluğu aranır. İkinci oylamada salt çoğunluk

sağlanamazsa, bu oylamada en çok oyalan iki aday için üçüncü oylama yapılır; üçüncü oylamada en fazla oyalan aday üye seçilmiş olur. İkinci ve üçüncü tur oylamalarda oyları eşit olan adaylar arasında eşitlik bozulana kadar oylama tekrarlanır.

(2) Cumhurbaşkanı; üç üyeyi Yargıtay, iki üyeyi Danıştay, bir üyeyi Askerî Yargıtay, bir üyeyi Askerî Yüksek İdare Mahkemesi genel kurullarınca kendi başkan ve üyeleri arasından her boş yer için gösterecekleri üçer aday içinden; en az ikisi hukuk bilim dallarından olmak üzere üç üyeyi Yükseköğretim Kurulunun yükseköğretim kurumlarının hukuk, iktisat ve siyasal bilimler dallarında görev yapan ve kendi üyesi olmayan öğretim üyeleri arasından her boş yer için göstereceği üçer aday içinden; dört üyeyi üst kademe yöneticileri, serbest avukatlar, birinci sınıf hâkim ve savcılar ile en az beş yıl raportörlük yapmış Anayasa Mahkemesi raportörleri arasından seçer.

(3) Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi ve Sayıştay genel kurulları ile Yükseköğretim Kurulu ve baro başkanlarınca Mahkeme üyeliğine aday göstermek için yapılacak seçimlerde en fazla oyalan üç kişi aday gösterilmiş sayılır. Bu fıkra uyarınca yapılacak seçimler tek turda yapılır ve her bir üye her boş üyelik için üç adaya oy kullanabilir. Oyları eşit olan adaylar arasında eşitlik bozulana kadar oylama tekrarlanır.

Üye seçilenlere tebligat ve seçilenlerin görevi kabul etmemesi

MADDE 8- (l) Cumhurbaşkanı tarafından seçilen üyeler Cumhurbaşkanlığınca, Türkiye Büyük Millet Meclisince seçilen üyeler ise Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca Mahkemeye yazıyla bildirilir. Anayasa Mahkemesi Başkanlığı durumu, seçilenlere yazı ile tebliğ eder.

(2) Seçilenlerin ad ve soyadları Resmî Gazete'de yayımlanır.

(3) Mahkeme üyeliğine seçilenin görevi kabul etmemesi durumunda, bu husus ilgilinin Cumhurbaşkanınca seçilmiş olması hâlinde Cumhurbaşkanlığına, Türkiye Büyük Millet Meclisince seçilmiş olması hâlinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına ve aday gösterilmesi söz konusu ise ilgili kurum ya da kurula Başkan tarafından yazıyla bildirilir.

(4) Bildirimden itibaren 7 nci maddedeki usûle göre bir ay içinde yeni üye seçilir. Aday gösterecek kurulların tatilde bulunması hâlinde, bu süre tatilin bitiminden itibaren başlar.

And içme

MADDE 9- (1) Üyeler görevlerine başlamadan önce, Başkanın davet edeceği Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, Başbakan, yüksek yargı organları başkan ve başsavcıları, Adalet Bakanı ve Devlet protokolünde yer alan diğer üst düzey görevliler ile emekli üyelerden katılanların huzurunda ve Anayasa Mahkemesi Başkan ve üyeleri önünde aşağıdaki andı içerler:

"Türkiye Cumhuriyeti Anayasasını koruyacağıma; görevimi doğruluk, tarafsızlık ve hakka saygı duygusu içinde, her türlü etki ve kaygıdan uzak olarak Anayasanın dayandığı temel ilkelere uygun hukuk anlayışı içinde, sadece vicdanımın emrine uyarak yerine getireceğime namusum ve şerefim üzerine and içerim."

Üyelik süresi ve teminatı

MADDE 10- (1) Mahkeme üyeleri oniki yıl için seçilirler. Bir kimse iki defa üye seçilemez.

(2) Başkan ve üyeler azlolunamaz; kendileri istemedikçe görev süreleri dolmadan veya altmışbeş yaşından önce emekliye sevk edilemezler.

(3) Başkan ve üyelerin görevleri yalnızca Anayasada ve bu Kanunda öngörülen hâllerde sona erer.

Üyeliğin boşalması ve sona ermesi

MADDE 11- (1) Başkan, bir üyenin görev süresinin dolacağı tarihten iki ay önce, bunun dışında bir boşalma olduğu takdirde ise derhal, keyfiyeti üyeyi seçmeye ve aday göstermeye yetkili olanlara yazıyla bildirir ve bu tarihten itibaren 7 nci maddedeki usûle göre iki ay içinde boşalan üyelik kaynağından seçim yapılır.

(2) Başkan ve üyeler, yazılı olarak emekliliklerini isteyebilecekleri gibi, müddet ve kabule bağlı olmaksızın görevlerinden çekilebilirler. Seçildikleri tarihten itibaren oniki yılın sonunda görevleri sona erer ve her hâlükârda altmışbeş yaşını doldurunca emekliye ayrılırlar.

(3) Başkanlık ve üyelik; 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununa göre hâkimlik ve savcılık mesleğinden çıkarılmayı gerektiren bir suçtan dolayı kesin hüküm giyilmesi veya Türk vatandaşlığının kaybedilmesi hâlinde kendiliğinden; görevin sağlık bakımından yerine getirilemeyeceğinin sağlık kurulu raporuyla kesin olarak anlaşılması hâlinde Mahkeme üye tamsayısının salt çoğunluğunun kararıyla ya da 19 uncu maddeye göre Genel Kurulun kararıyla üyelikten çekilmeye davet edilme cezası verilen üyenin kendiliğinden çekilmesi veya istifa etmiş sayılması hâllerinde sona erer.

(4) Görev süresini tamamlayan ancak, emeklilik şartlarını taşımayan Başkan ve üyelere, herhangi bir gelir getirici faaliyette bulunmamak kaydıyla, 31/5/2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununda öngörülen emekliye ayrılmadaki yaş ve hizmet süresine ilişkin asgarî koşullara ulaşıncaya kadar son aylıklarının net tutarlarının üçte ikisi tazminat olarak Mahkeme bütçesinden ödenir. Aylıklarda meydana gelen değişiklikler bu ödemede dikkate alınır. 8/6/1949 tarihli ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun mülga ek 76 ncı maddesine göre emekli kesenekleri kendilerince karşılanır. Bu yükümlülüğü yerine getirmeyenlere tazminat ödenmez.

(5) Askerî Yargıtay ve Askerî Yüksek İdare Mahkemesi tarafından gösterilecek adaylar arasından seçilen üyenin, ordu mensubu olmaktan doğan emeklilikle ilgili bütün hakları saklıdır.

Başkan, başkanvekilleri ile Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı ve Başkanvekilinin seçimi

MADDE 12- (1) Başkan ve başkanvekilleri, Uyuşmazlık Mahkemesi Başkan ve Başkanvekili üyeler arasından gizli oyla ve üye tamsayısının salt çoğunluğuyla dört yıl için seçilirler.

(2) Süresi bitenler yeniden seçilebilirler. Seçimler, bu görevlerin sona ereceği tarihten önceki iki ay içerisinde sonuçlandırılır.

(3) Seçimlerle ilgili diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir.

Başkanın görevleri

MADDE 13- (1) Başkanın görev ve yetkileri şunlardır:

a) Genel Kurulun ve gerektiğinde Bölümlerin gündemini belirlemek,

b) Genel Kurula ve Yüce Divana başkanlık etmek; gerekli gördüğü takdirde kendi yerine bu görevleri ifa etmek üzere başkanvekillerinden birini görevlendirmek.

c) Genel Sekreter ve Genel Sekreter yardımcılarını atamak ve görevden almak.

ç) Mahkemeyi temsil etmek.

d) Mahkeme yönetmeliklerini onaylamak.

e) Harcamaların Mahkeme bütçesine uygunluğunu denetlemek.

f) Bölümler ve üyeler arasındaki eşgüdümü sağlamak.

g) Bölümlerden birinin fiilî ya da hukukî imkânsızlık nedeniyle toplanamaması halinde diğer Bölümden üye görevlendirmek.

ğ) Mahkeme personelinin atamasını yapmak.

h) Mahkemenin verimli ve düzenli çalışmasını sağlamak ve bu amaçla uygun göreceği tedbirleri almak.

ı) Gerekli gördüğü takdirde basına ve kamuoyuna Mahkemeyle ilgili bilgi ve demeç vermek veya bu maksatla başkanvekili, üye veya raportör görevlendirmek.

i) Anayasada verilen diğer görevleri yapmak.

Başkanvekillerinin görevleri

MADDE 14- (1) Başkana ait görev ve yetkiler, Başkanlığın boş olması hâlinde kıdemli başkanvekili; Başkanın mazeretli veya izinli olması hâllerinde ise Başkan tarafından belirlenen başkanvekilince yerine getirilir. Başkanvekillerinin de bulunmaması durumunda Mahkemeye en kıdemli üye başkanlık eder.

(2) Başkanvekillerinin görev ve yetkileri şunlardır;

a) Bölümlere ve Başkanın gerekli gördüğü hâllerde Genel Kurul ya da Yüce Divana başkanlık etmek,

b) Başkanı oldukları Bölümün gündemini belirlemek,

c) Bölüm içinden oluşturulacak komisyonlarda üyelerin dönüşümlü olarak görev yapmalarını sağlamak,

ç) Anayasa ve bu Kanunla verilmiş diğer görevler ile Başkan tarafından tevdi edilen işleri yapmak.

Üyelerin yükümlülükleri

MADDE 15- (1) Üyeler;

a) Hâkimlik mesleğinin vakar ve şerefine uygun hareket etmek zorundadırlar; görevleriyle bağdaşmayan herhangi bir faaliyette bulunamazlar,

b) Geçerli bir mazeretleri olmadıkça oturumlara katılırlar,

c) Mahkemede görüşülmekte olan konularda görüş ve düşüncelerini açıklayamazlar,

ç) Oturumun ve oylamanın gizliliğini muhafaza ederler,

d) Oylamalarda çekimser oy kullanamazlar,

e) Görevleri dışında resmî veya özel hiçbir görev alamazlar; davet olundukları ulusal ve uluslararası kongre, konferans ve benzeri bilimsel toplantılara Başkanın izniyle katılabilirler.

(2) Sportif, sosyal ve kültürel amaçlı derneklerde yönetim ve denetim kurullarında görev almamak koşuluyla üyelik hâli görev olarak nitelendirilemez.

İKİNCİ BÖLÜM

Disiplin İşlemleri ile Suç ve Cezalara İlişkin Hükümler

Başkan ve üyeler hakkında inceleme ve soruşturma

MADDE 16- (1) Başkan ve üyelerin görevlerinden doğan veya görevleri sırasında işledikleri iddia edilen suçları, kişisel suçları ve disiplin eylemleri için soruşturma açılması Genel Kurulun kararına bağlıdır. Ancak ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü hâllerinde, soruşturma genel hükümlere göre yürütülür.

(2) Başkan, müstear adla yapılan veya yapıldığı anlaşılan imzasız, adressiz yahut belli bir olayı ve nedeni içermeyen, delilleri ve dayanakları gösterilmeyen ihbar ve şikâyetleri işleme koymaz.

(3) Başkan gereken hâllerde, işi Genel Kurula götürmeden önce üyelerden birine ön inceleme yaptırabilir. Soruşturma açılmasına yer olup olmadığının belirlenmesi için gerekli incelemeyi yapmak üzere görevlendirilen üye, incelemesini tamamladıktan sonra, durumu bir raporla Başkana bildirir.

(4) Konu, Başkan tarafından gündeme alınarak Genel Kurulda görüşülür. Hakkında işlem yapılan üye görüşmeye katılamaz. Genel Kurulca, soruşturma açılmasına yer olmadığına karar verildiği takdirde, karar ilgili üye ile ihbar ve şikâyette bulunanlara tebliğ edilir.

(5) Soruşturma açılmasına karar verildiği takdirde, Genel Kurul, üyeler arasından üç kişiyi Soruşturma Kurulunu oluşturmak üzere seçer. Kıdemli üye Soruşturma Kuruluna başkanlık eder. Soruşturma Kurulu, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Cumhuriyet savcısına tanıdığı bütün yetkilere sahiptir. Kurulun soruşturma ile ilgili yapılmasını istediği işlemler, mahallinde yetkili adlî makamlar tarafından derhal yerine getirilir.

(6) Ön inceleme yaptırılmasına, Soruşturma Kurulu üyelerinin seçilmesine, soruşturmanın yapılmasına ve gereken diğer kararların verilmesine dair esaslar İçtüzükle düzenlenir.

(7) Başkanın yukarıda yazılı hâl ve hareketlerinin görülmesi veya öğrenilmesi hâlinde, Başkan tarafından yapılması gereken işlemler kıdemli başkanvekilince yürütülür.

Adlî soruşturma ve kovuşturma

MADDE 17- (1) Ağır ceza mahkemesinin görevine giren kişisel suçlarla ilgili suçüstü hâli istisna olmak üzere, görevlerinden doğan veya görevleri sırasında işledikleri iddia edilen suçları ve kişisel suçları nedeniyle Başkan ve üyeler hakkında koruma tedbirlerine karar verilemez.

(2) Ağır ceza mahkemesinin görevine giren kişisel suçlarla ilgili suçüstü hâllerinde soruşturma genel hükümlere göre yürütülür. İddianame hazırlanması hâlinde kovuşturma Yargıtay Ceza Genel Kurulunca yapılır.

(3) Ağır ceza mahkemesinin görevine giren kişisel suçlarla ilgili suçüstü hali dışındaki görevden doğan veya görev sırasında işlendiği iddia edilen suçlar ile kişisel suçlarda Soruşturma Kurulu, soruşturma sırasında 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununda ve diğer kanunlarda yer alan koruma tedbirlerinin alınması talebinde bulunursa, Genel Kurulca bu konuda karar verilir.

(4) Soruşturma Kurulu soruşturmayı tamamladıktan sonra kamu davasının açılmasına gerek görmezse kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar verir. Kurul, kamu davası açılmasını gerekli görürse düzenleyeceği iddianameyi ve dosyayı görevleriyle ilgili suçlarda Yüce Divan sıfatıyla yargılama yapmak üzere Anayasa Mahkemesine, kişisel suçlarda ise Yargıtay Ceza Genel Kuruluna

tevdi olunmak üzere Başkanlığa gönderir. Soruşturma Kurulunun vereceği kararlar şüpheliye ve varsa şikâyetçiye tebliğ olunur.

(5) Soruşturma Kurulunda görev yapan üyeler, soruşturma yaptıkları dosya ile ilgili Yüce Divan yargılamasında görev alamazlar. Ancak, fiilî veya hukukî imkânsızlık nedeniyle Genel Kurulun toplanamaması hâlinde, Soruşturma Kurulu üyeleri en kıdemsizinden başlanarak Genel Kurul toplantılarına dâhil edilir.

Disiplin soruşturması işlemleri

MADDE 18- (1) Başkan ve üyelerin hâkimlik mesleğinin vakar ve şerefi ile bağdaşmayan veya hizmetin aksamasına yol açan hâl ve hareketlerinden dolayı haklarında 16 ncı maddede belirlenen kurallar çerçevesinde disiplin soruşturması yapılır. Genel Kurul, eldeki bilgi ve deliller ile isnat olunan hâl ve hareketin niteliğine göre disiplin soruşturması yapılmasına yer olup olmadığına karar verir.

(2) Ceza soruşturma ve kovuşturmaları, disiplin işlemlerinin ayrıca yapılmasına ve uygulanmasına engel olmaz. Disiplin soruşturmasını gerektiren eylemlerin öğrenilmesinden itibaren bir yıl geçmiş ise disiplin soruşturması açılamaz. Disiplin cezasını gerektiren eylemin işlendiği tarihten itibaren beş yıl geçmiş ise disiplin cezası verilemez. Disiplin cezasını gerektiren eylem, aynı zamanda bir suç teşkil eder, bu suç için kanunda daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörülmüş olur ve ceza soruşturması veya kovuşturması da açılır ise, bu fıkrada belirtilen süre yerine zamanaşımı süreleri uygulanır. Genel Kurulca kovuşturma sonucunun beklenmesine karar verilenler hakkında ise, kovuşturmayı yürüten mahkeme kararının kesinleşmesinden itibaren bir yıl geçmekle ceza verme yetkisi zamanaşımına uğrar.

(3) Genel Kurul disiplin soruşturması açılmasına karar verirse Soruşturma Kurulu, konu ile ilgili bilgileri toplar ve sübut delillerini tespit eder, lüzum gördükleri kimseleri yeminle dinler, isnat olunan hâl ve hareketi bildirerek ilgiliyi onbeş günden az olmamak üzere tanınacak süre içinde savunmasını yapmaya davet eder. İlgili, savunmasının istendiği andan itibaren, soruşturma evrakını incelemeye yetkilidir.

(4) Kamu idareleri, kamu görevlileri, diğer gerçek ve bankalar dâhil tüzel kişiler, Soruşturma Kurulunun sorularına cevap vermek ve soruşturmayla ilgili taleplerini yerine getirmek zorundadırlar.

(5) Soruşturma Kurulu inceleme neticesinde, elde ettiği bilgi ve delilleri gösteren ve bunlara göre disiplin cezası verilmesine yer olup olmadığı hakkındaki kanaatlerini içeren bir rapor hazırlayarak rapor ve eklerini Genel Kurula iletmek üzere Başkanlığa sunar.

(6) Başkan, soruşturma sonucunu ilgiliye yazılı olarak bildirir ve ilgiliyi beş günden az olmamak üzere tayin edeceği süre içinde Genel Kurul huzurunda sözlü ya da yazılı savunmasını vermeye davet eder.

(7) Genel Kurul, yapılan disiplin soruşturmasının sonucuna göre, gerekirse soruşturmanın genişletilmesine, isnat olunan hâl ve hareketi sabit görmezse dosyanın işlemden kaldırılmasına, sabit görmesi hâlinde ise eylemine uyan disiplin cezasına karar verir.

(8) Hakkında işlem yapılan üye ile Soruşturma Kurulu üyeleri Genel Kurulun bu çalışma ve toplantılarına katılamazlar. Ancak fiilî veya hukukî imkânsızlık nedeniyle Genel Kurulun toplanamaması hâlinde Soruşturma Kurulu üyeleri, en kıdemsizinden başlanarak Genel Kurul toplantılarına dâhil edilir.

Disiplin cezaları ve yerine getirilmesi

MADDE 19- (1) Başkan ve üyelerin, aslî görevleri dışında resmî veya özel bir görev almaları ya da yaptıkları yeminle veya üyeliğin vakar ve şerefi ile bağdaşmayan, hizmetin aksamasına yol açan hâl ve hareketlerinin sabit görülmesi hâlinde, eylemin niteliğine göre, uyarma, kınama ya da üyelikten çekilmeye davet edilme cezalarından birisine karar verilir.

(2) Üyelikten çekilmeye davet edilme cezasına karar verilebilmesi için Genel Kurulun üçte iki oy çokluğu şarttır.

(3) Disiplin cezasına ilişkin Genel Kurul kararına karşı ilgili, kararın kendisine tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde Genel Kurula yeniden inceleme başvurusunda bulunabilir. Genel Kurulca yapılacak yeniden inceleme sonucunda verilen karar kesindir. Genel Kurul kararı Başkan tarafından ilgiliye tebliğ edilir ve yerine getirilir.

(4) Hakkında üyelikten çekilmeye davet cezası verilen üye, tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde buna uymazsa istifa etmiş sayılır ve bu süre içinde izinli kabul edilir.

ÜÇÜNCÜ KISIM
Teşkilât Yapısı

BİRİNCİ BÖLÜM
Mahkeme Teşkilâtı

Teşkilât

MADDE 20- (1) Anayasa Mahkemesi teşkilâtı; Başkanlık, Genel Kurul, Bölümler, Komisyonlar, Genel Sekreterlik ve idarî birimlerden oluşur.

Genel Kurul

MADDE 21- (1) Genel Kurul, Mahkemenin onyedi üyesinden oluşur. Genel Kurul, Başkanın veya belirleyeceği başkanvekilinin başkanlığında en az oniki üye ile toplanır.

(2) Genel Kurulun görevleri şunlardır:

a) İptal ve itiraz davaları ile Yüce Divan sıfatıyla yürütülecek yargılamalara bakmak.

b) Siyasî partilere ilişkin malî denetim yapmak, dava ve başvuruları karara bağlamak.

c) İçtüzüğü kabul etmek veya değiştirmek.

ç) Başkan ve başkanvekilleri ile Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı ve Başkanvekilini seçmek.

d) Bölümler arasındaki işbölümünü yapmak, Bölümlerden birinin yıl içinde gelen işleri normal çalışmayla karşılanamayacak şekilde artmış ve Bölümler arasında iş bakımından bir dengesizlik meydana gelmişse takvim yılı başında toplanıp bir kısım işleri diğer Bölüme vermek.

e) Bölümler arasında meydana gelen işbölümü uyuşmazlıklarını kesin karara bağlamak, fiili veya hukukî imkânsızlık nedeniyle bir Bölümün görevine giren işe bakamaması hâlinde diğer Bölümü görevlendirmek.

f) Üyeler hakkında disiplin ve ceza soruşturması açılmasına, soruşturma ve kovuşturma tedbirlerine ve gerektiğinde disiplin cezası verilmesine ya da üyeliğin sona erdirilmesine karar vermek.

g) İtirazları incelemek.

Bölümler ve komisyonlar

MADDE 22- (1) Mahkemede, bireysel başvuruları karara bağlamak üzere bir başkanvekili başkanlığında yedişer üyesi olan iki Bölüm bulunur. Bölümler, bir başkanvekilinin başkanlığında dört üyenin katılımıyla toplanır.

(2) Üyelerin geliş kaynakları ve uzmanlıkları gözetilerek hangi Bölümde çalışacakları başkanvekillerinin görüşü alınarak Başkan tarafından belirlenir.

(3) Bölüm ve komisyonların oluşumu ve işbölümü İçtüzükle düzenlenir.

İKİNCİ BÖLÜM

Genel Sekreterlik, Raportörler ve Raportör Yardımcıları

Genel Sekreter ve genel sekreter yardımcılarının, atanmaları ve görevleri

MADDE 23- (1) Başkanlığa bağlı olarak Genel Sekreterlik birimi kurulur. Genel Sekreterliğe bağlı birimlerin çalışma esasları Yönetmelikle düzenlenir.

(2) Genel Sekreter, Başkan tarafından raportörler arasından atanır. Atama kararı Resmi Gazete'de yayımlanır. Genel Sekreterin görevde olmaması durumunda, yerine Genel Sekreterin belirleyeceği genel sekreter yardımcısı vekâlet eder.

(3) Genel Sekreter, Başkanın gözetim ve denetimi altında;

a) Başvuruların kayıt ve sevk edilmesi,

b) Genel Kurul ve Bölüm toplantılarıyla ilgili idarî işlerin yürütülmesi,

c) Kararların ve raporların otomasyonunun sağlanması ve arşivlenmesi,

ç) Mahkemenin yazışmalarının yapılması,

d) Mahkeme kararlarının uygulanmasının takip edilmesi ve bu konuda Genel Kurula bilgi verilmesi,

e) Bütçenin harcanması ve bu konuda Başkana bilgi verilmesi,

f) Mahkemenin kurumsal, bilimsel, idarî, malî ve teknik işlerinin yürütülmesi,

g) Protokol işlerinin düzenlenmesi,

ğ) Personelin sevk ve idaresinin sağlanması,

h) Kanun, İçtüzük ve Yönetmelik hükümleri çerçevesinde Başkan tarafından verilen diğer işlerin yapılması,

konularında görevli ve yetkilidir.

(4) Başkan tarafından raportörler arasından üç genel sekreter yardımcısı atanır. Genel sekreter yardımcılarının görevleri ve aralarındaki işbölümü Yönetmelikle düzenlenir.

Raportörler

MADDE 24- (1) Mahkemede, yargısal ve idarî çalışmalara yardımcı olmak üzere yeteri kadar raportör görevlendirilir ya da atanır.

(2) Mahkemede raportör olabilmek için aşağıdaki şartlardan birini taşımak gerekir:

a) Mesleklerinde en az beş yıl başarıyla çalışmış adlî veya idarî hâkîm ya da savcı veya Sayıştay denetçisi, başdenetçisi ya da uzman denetçisi olmak,

b) Yükseköğretim kurumlarının hukuk, iktisat veya siyasal bilimler dallarında doçent, yardımcı doçent ya da doktorasını tamamlamış araştırma görevlisi olmak,

c) Adaylık süresi hariç, en az beş yıl başarıyla çalışmış raportör yardımcısı olmak.

(3) Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından en az (C) düzeyinde belge almış olmak ve lisansüstü çalışmalar yapmış olmak, raportörlüğe görevlendirmede ve atanmada tercih nedenidir.

(4) Raportörler, idarî yönden Başkana bağlı olup, görevlerini hâkimlik teminatına uygun olarak yerine getirirler.

Raportörlerin görevlendirilmesi, özlük hakları, disiplin ve ceza işleri

MADDE 25- (1) Raportör olarak çalışmak isteyenler bu konudaki isteklerini yazılı olarak Başkanlığa iletirler.

(2) Raportörler Başkanın uygun görmesi üzerine bağlı oldukları kurumun yetkili mercileri tarafından görevlendirilirler.

(3) Bu Kanunda hüküm bulunan hâller dışında, görevlendirilen raportörlerin özlük işlerinde, mensup oldukları mesleklere ait hükümler uygulanır ve raportör olarak Mahkemede geçirdikleri süreler mesleklerinde geçmiş sayılır. Yükselme ve kademe ilerlemelerinde Başkan tarafından verilecek yazılı bilgi esas alınır.

(4) Mahkemenin kadrolarına atanan raportörlerin yükselme süreleri iki yıldır.

(5) Görevlendirilenler de dâhil raportörlerin aylıkları ve diğer malî hakları Mahkeme bütçesinden ödenir.

(6) Görevlendirilen raportörlerin kanunî izin haklarına ve sağlık işlerine ilişkin işlemler Başkanlıkça yürütülür ve sicillerine işlenmek üzere kurumlarına bildirilir.

(7) 24 üncü maddenin ikinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine göre görevlendirilen raportörlerin görevlerinden ayrılmalarında, görevlendirmelerinde izlenen yöntem uygulanır. Görevlerinden ayrılmalarından sonra tâbi oldukları kanunlara göre yapılacak atamalarda, sahip bulundukları derece ve kıdem, Mahkemedeki çalışmaları ile kendi istekleri dikkate alınır.

(8) 24 üncü maddenin ikinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine göre görevlendirilen raportörler, talepte bulunmaları ve Başkanlıkça uygun görülmesi hâlinde Mahkeme raportörü olarak atanırlar. Bu şekilde ataması yapılan raportörlerin önceki kurumlarıyla ilişikleri kesilir.

(9) Mahkemenin raportörlük kadrolarına atananlar, emeklilik hakları ile teminatları bakımından kıdem, sınıf ve derecelerindeki birinci sınıf, birinci sınıfa ayrılmış, ikinci sınıf ve üçüncü sınıf hâkim ve savcılar hakkındaki hükümlere tâbidir. Ek göstergelere ilişkin olarak birinci sınıfa ayrılmış hâkim ve savcılar için aranan "Yargıtay ve Danıştay üyeliklerine seçilme hakkını kaybetmemiş olmak" şartı, atanan raportörler için "birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemek" şeklinde uygulanır.

(10) Mahkemeye atanan raportörlerin aylık, ödenek, malî, sosyal ve emeklilik hakları, adlî suçlarıyla ilgili soruşturma ve kovuşturma işlemleri ile diğer haklarına ilişkin bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde, 2802 sayılı Kanunun ilgili hükümleri uygulanır.

(11) 24 üncü maddesinin ikinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine göre görevlendirilen raportörlerin görevlerinden doğan veya görevleri sırasında işledikleri suçlar ve kişisel suçları ile disiplin eylemlerinden dolayı Başkanın bildirmesi üzerine; bağlı bulundukları kurumlarca kendileriyle ilgili mevzuat hükümleri uyarınca işlem yapılır.

Raportörlerin görevleri

MADDE 26- (1) Raportörler, Başkan tarafından kendilerine verilen dosyaların ilk ve esas inceleme raporlarını hazırlar ve toplantılara katılırlar; bireysel başvurularla ilgili olarak Kanunda ve İçtüzükte belirtilen görevleri ifa ederler.

(2) Başkan tarafından gerektiğinde raportörlere tanık veya uzman dinleme ve benzeri görevler verilebilir.

(3) Raportörler Başkan tarafından komisyonlarda görevlendirilebilirler.

(4) Raportörler Başkanın izin vermesi koşuluyla üniversitelerde, Türkiye Adalet Akademisinde ve benzeri kurum ve kuruluşlarda ders, kurs ve konferans verebilirler.

(5) Kanun, İçtüzük, Yönetmelik ya da Başkan tarafından verilen diğer görevleri yaparlar.

Raportör yardımcıları

MADDE 27- (1) Mahkemede, yargısal ve idarî çalışmalara yardımcı olmak üzere yeteri kadar raportör yardımcısı atanır.

(2) Hukuk, siyasal bilgiler, iktisat, işletme, iktisadî ve idarî bilimler alanlarında en az dört yıllık yüksek öğrenim yapmış veya bunlara denkliği kabul edilmiş yabancı öğretim kurumlarından mezun olanlar ya da yabancı bir hukuk fakültesini bitirip de Türkiye'deki hukuk fakülteleri programlarına göre eksik kalan derslerden sınava girip başarı belgesi almış bulunanlar arasından açılacak giriş sınavını kazananlar, Başkan tarafından raportör yardımcılığına aday olarak atanır. Sınava girebilmek için askerlik hizmetini tamamlamış, erteletmiş veya askerlik hizmetinden muaf olmak, giriş sınavının yapıldığı yılın Ocak ayının son günü itibarıyla, lisans ve lisansüstü öğrenimini yapmış olanlar için otuz, doktora öğrenimini tamamlamış olanlar için otuzbeş yaşını bitirmemiş olmak ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde belirtilen genel nitelikleri taşımak şarttır.

(3) Giriş sınavı, yazılı sınav ve mülakattan oluşur.

(4) Mülakat adayın;

a) Bir konuyu kavrayıp özetleme, ifade yeteneği ve muhakeme gücü,

b) Liyakati, temsil kabiliyeti, davranış ve tepkilerinin mesleğe uygunluğu,

c) Özgüveni, ikna kabiliyeti ve inandırıcılığı,

ç) Genel yetenek ve genel kültürü,

d) Bilimsel ve teknolojik gelişmelere açıklığı,

yönlerinden değerlendirilerek, ayrı ayrı puan verilmek suretiyle gerçekleştirilir. Adaylar, komisyon tarafından yukarıdaki bentlerde yazılı özelliklerin her biri için yirmişer puan üzerinden değerlendirilir ve verilen puanlar ayrı ayrı tutanağa geçirilir. Bunun dışında mülakat ile ilgili herhangi bir kayıt sistemi kullanılmaz.

(5) Raportör yardımcıları, 657 sayılı Kanundaki Genel İdare Hizmetleri sınıfına dâhil olup, raportörlük sınıf ve derecelerine dâhil değildirler. Bunlara 657 sayılı Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

(6) Raportör yardımcılarının raportörlüğe atanabilmeleri için adaylık süresi hariç olmak üzere bu görevde fiilen en az beş yıl çalışmış olmaları, hazırlayacakları meslekî nitelikteki tezin kabul edilmesi ve olumlu sicil almaları şarttır. Bu koşulları taşıyanlar, kadro durumu da gözetilerek Genel Sekreterin teklifi ve Başkanın onayı ile raportörlüğe atanabilirler.

(7) Raportör yardımcılığı adaylığına giriş sınavı usûl ve esasları, adaylık eğitiminin şekli ve şartları, adaylık süresi sonunda yapılacak sınavın usûl ve esasları, raportör yardımcılarının hazırlayacakları tezlerin şekil ve kapsamı ile diğer hususlar Yönetmelikle düzenlenir.

Yüksek Disiplin Kurulu

MADDE 28- (1) Başkan, başkanvekilleri, üyeler ve 24 üncü maddenin ikinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde sayılanlar hariç olmak üzere, Mahkemede istihdam edilen personelin disiplin işleri Yüksek Disiplin Kurulu tarafından yürütülür.

(2) Kurul, Genel Sekreterin önerisi üzerine Başkanın onayı ile belirlenen üç raportörden oluşur. Bunlardan kıdemli olan raportör Kurula başkanlık eder.

(3) Disiplin cezasını gerektiren hâller ve verilecek cezalar konusunda 657 sayılı Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır. Kurulun çalışma usûl ve esasları ile sair hususlar Yönetmelikle düzenlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Hizmet Birimleri

Hizmet birimleri

MADDE 29- (1) Mahkemenin hizmet birimleri şunlardır:

a) Yazı İşleri Müdürlüğü.

b) İdarî ve Malî İşler Müdürlüğü.

c) Personel Müdürlüğü.

ç) Basın-Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü.

d) Dış İlişkiler Müdürlüğü.

e) Strateji Geliştirme Müdürlüğü.

f) Teknik Hizmetler Müdürlüğü.

g) Özel Kalem Müdürlüğü.

ğ) Kurum Tabipliği.

h) Basın Müşavirliği.

(2) Başkan ihtiyaç hâlinde yeni hizmet birimleri kurabilir.

(3) Hizmet birimlerinin görev ve sorumlulukları yönetmelikte gösterilir.

Mahkeme personeli ve atanması

MADDE 30- (1) Mahkeme görevlerini yerine getirirken hukukî, idarî ve malî alanlarda çalışmak üzere yeterli sayıda personel istihdam eder. Bunlar hakkında 657 sayılı Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

(2) Personelin ataması Genel Sekreterin önerisi üzerine Başkan tarafından yapılır.

Kamu kurum ve kuruluşlarındaki personelin geçici görevlendirilmesi

MADDE 31- (1) Mahkemenin Anayasa ve bu Kanunda verilen görevlerini yerine getirirken ihtiyaç görülmesi hâlinde, hâkim, savcı ve Sayıştay denetçileri ile kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlardan memur ve diğer kamu görevlisi statüsünde olanlar, aylık, ödenek, her türlü zam, tazminatlar ile diğer malî ve sosyal hak ve yardımlar kurumlarınca ödenmek kaydıyla Mahkemede geçici olarak görevlendirilebilir. Bu şekilde yapılan görevlendirmenin süresi bir yılı geçemez. Ancak ihtiyaç hâlinde bu süre altı aylık dönemler hâlinde uzatılabilir.

(2) Başkanın bu kapsamdaki görevlendirme talebi ilgili kurum ve kurullarca on gün içinde yerine getirilir. Geçici görev süresi ilgililerin terfi ve emekliliklerinde kurumlarınca hesaba katılarak özlük hakları devam ettirilir.

(3) Geçici görev süresince yükselme ve kademe ilerlemelerine esas olmak üzere Başkan, ilgili kurum ve kurullara yazılı bilgi verir.

(4) Geçici olarak görevlendirilenlerin kendi kurumlarında aldıkları net aylıkları ile hâkim, savcı ve Sayıştay meslek mensupları arasından görevlendirilenler için raportörlerin; memurlar ve diğer kamu görevlileri için Mahkemede görev yapmakta olan emsali memurların almakta oldukları aylıklar arasındaki fark ayrıca ödenir. Bu fıkraya göre yapılacak ödemeler hakkında aylıklara ilişkin hükümler uygulanır ve damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tâbi tutulmaz, her ne şekilde olursa olsun başka bir ödemenin hesaplanmasında dikkate alınmaz.

Sözleşmeli personel

MADDE 32- (1) Mahkeme Başkanlığında; 657 sayılı Kanun ve diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlerine bağlı olmaksızın, kadroları karşılık gösterilmek suretiyle, sözleşmeli olarak basın müşaviri ve mütercim çalıştırılabilir.

(2) Bu suretle çalıştırılacakların sözleşme usûl ve esasları ile ödenecek brüt sözleşme ücreti, birinci derecedeki raportör yardımcısı için belirlenen brüt ortalama aylıkları geçmemek üzere Başkanlıkça tespit edilir.

Hizmet satın alma

MADDE 33- (1) Başkan, Mahkemenin ihtiyaç duyduğu alanlarda projelerin hazırlanması, gerçekleştirilmesi, işletilmesi ve işlerliği için şart olan zaruri ve istisnai hâllere münhasır olmak üzere özel bir meslek bilgisi ve ihtisasını gerektiren işlerde hizmet alımı yoluyla yerli ve yabancı uzman çalıştırmaya yetkilidir.

(2) Bu madde uyarınca yapılacak hizmet alımları, 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu uyarınca belirlenen parasal limitlere tâbi olmaksızın, anılan Kanunun 22 nci maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında kabul edilir.

İdarî personelin Adalet Bakanlığı kadrolarına atanması

MADDE 34- (1) 27 nci maddenin birinci fıkrasına göre atananlar hariç, Mahkemenin hizmet birimlerinde çalışan 657 sayılı Kanuna tâbi personel, Genel Sekreterin teklifi ve Başkanın uygun görmesi üzerine, mükteseplerine uygun olarak Adalet Bakanlığınca Bakanlık merkez ve taşra teşkilâtı kadrolarına atanabilirler.

DÖRDÜNCÜ KISIM
İnceleme ve Yargılama Usûlleri

BİRİNCİ BÖLÜM
İptal Davası

İptal davası açmaya yetkili olanlar

MADDE 35- (1) Kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün veya bunların belirli madde ya da hükümlerinin esas bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla doğrudan doğruya iptal davası açmaya yetkili olanlar şunlardır:

a) Cumhurbaşkanı.

b) İktidar ve anamuhalefet partisi Meclis grupları.

c) Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az beşte biri oranındaki üyeleri.

(2) İktidarda birden fazla siyasî partinin bulunması hâlinde, iktidar partilerinin dava açma hakkını en fazla üyeye sahip olan parti kullanır.

(3) Anayasa değişikliklerinin, kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün şekil bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla iptal davası açmaya Cumhurbaşkanı veya Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tam sayısının en az beşte biri oranındaki milletvekilleri yetkilidir.

Şekil bakımından iptal davası ve sınırı

MADDE 36- (1) Şekil bakımından denetim; Anayasa değişikliklerinde teklif çoğunluğuna, oylama çoğunluğuna ve ivedilikle görüşülemeyeceği şartına uyulup uyulmadığı; kanunların ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün son oylamasının öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı; kanun hükmünde kararnamelerin ise yetki kanununda öngörülen süre içinde çıkarılıp çıkarılmadığı ile Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu üyelerinin imzalarının bulunup bulunmadığı hususlarıyla sınırlıdır.

(2) Anayasa değişikliklerine karşı iptal davaları yalnız şekil bakımından aykırılık iddiası ile açılabilir.

(3) Şekil bozukluğuna dayanan iptal davaları Mahkeme tarafından öncelikle incelenerek karara bağlanır.

(4) Şekil bozukluğuna dayanan Anayasaya aykırılık iddiası mahkemeler tarafından ileri sürülemez.

İptal davası açma süresi

MADDE 37- (1) Esas bakımından iptal davası açma yetkisi kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Resmî Gazete'de yayımlandıkları tarihten başlayarak altmış gün; şekil bakımından iptal davası açma yetkisi ise Anayasa değişikliklerinin, kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Resmî Gazete'de yayımlandıkları tarihten başlayarak on gün sonra düşer.

(2) Süre bitiminin hafta sonu tatili veya resmî tatillere denk gelmesi durumunda, tatilden sonraki ilk işgünü hak düşürücü sürenin son günü olarak kabul edilir.

İptal davası açılmasında temsil ve uyulması gereken esaslar

MADDE 38- (1) Kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün veya bunların belirli madde ya da hükümlerinin Anayasaya aykırılığı iddiasıyla açılacak iptal davası, 35 inci maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde yazılı siyasî parti gruplarının genel kurullarının, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile alacakları karar üzerine açılır.

(2) Dava, 35 inci maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde yazılı Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri tarafından açıldığı takdirde dilekçede, kendilerine Mahkemece tebligat yapılmak üzere, iki üyenin adının gösterilmesi gerekir.

(3) İptal davası, Anayasa değişiklikleri ile kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün veya bunların belirli madde ya da hükümlerinin Anayasaya aykırılığı iddiası ile iptalini ihtiva eden dava dilekçesinin Genel Sekreterlikçe, Yazı İşleri Müdürlüğüne havale edildiği tarihte açılmış sayılır. Davayı açanlara Genel Sekreterlikçe başvurunun kayda alındığına dair bir belge verilir.

(4) Dava, Türkiye Büyük Millet Meclisinin üye tam sayısının en az beşte biri oranındaki milletvekilleri tarafından açılmakta ise dava dilekçesi ile birlikte davayı açanların sıra numarasıyla ad ve soyadlarının, seçildikleri bölgelerinin ve imzalarının yer alması ve bu dilekçenin imzaları içeren her bir sayfasının o sayfada ad ve soyadları ile imzaları bulunanların milletvekili ve imzalarının da kendilerine ait olduğunun ayrı ayrı Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı veya belirleyeceği görevli tarafından imza ve mühür konulmak suretiyle onaylanmış olarak Genel Sekreterliğe verilmesi zorunludur.

(5) Siyasî parti grupları tarafından açılan davalarda ise grup genel kurulu kararının onaylı örnekleri ile dava dilekçesinde imzası olanların, grup başkanı veya vekili olduklarını belirleyen onaylı belge örneklerinin dava dilekçesi ile birlikte Genel Sekreterliğe verilmesi gerekir.

(6) İptal davalarında, Anayasaya aykırılıkları ileri sürülen hükümlerin Anayasanın hangi maddelerine aykırı olduğunun ve iddiaların dayandırıldığı gerekçelerin açıklanması zorunludur.

Eksikliklerin tamamlattırılması ve görüş bildirme

MADDE 39- (1) Mahkemece, dava dilekçesinin, 38 inci maddede gösterilen şartları taşıyıp taşımadığı, kayıt tarihinden itibaren on gün içinde incelenir. Başvuru dilekçesinde eksiklikler varsa kararla saptanarak onbeş günden az olmamak üzere verilecek süre içinde tamamlanması ilgililere tebliğ olunur.

(2) Dava, Türkiye Büyük Millet Meclisinin üye tamsayısının en az beşte biri oranındaki milletvekilleri tarafından açılmışsa, eksikliklerin tamamlanmasına ilişkin tebligat, başvuru dilekçesinde tebligatların yapılacağı belirtilen milletvekillerine, dilekçede bu husus belirtilmemişse dilekçenin en başında ad ve soyadları yazılı olan iki üyeye yapılır.

(3) Birinci fıkrada belirtilen süre içinde eksikliklerin tamamlanmaması hâlinde Genel Kurulca iptal davasının açılmamış sayılmasına karar verilir. Bu karar, ilgililere tebliğ olunur.

(4) İptal davalarında Mahkemece esasın incelenmesine karar verilmesi hâlinde, dava dilekçesi ile ekleri Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı ile Başbakanlığa gönderilir. Bu makamlar, iptal davasıyla ilgili yazılı görüşlerini değerlendirilmek üzere Mahkemeye bildirebilirler.

İKİNCİ BÖLÜM

İtiraz Yolu

Anayasaya aykırılığın mahkemelerce ileri sürülmesi

MADDE 40- (1) Bir davaya bakmakta olan mahkeme, bu dava nedeniyle uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa;

a) İptali istenen kuralların Anayasanın hangi maddelerine aykırı olduklarını açıklayan gerekçeli başvuru kararının aslını,

b) Başvuru kararının verildiği oturum tutanağının onaylı örneğini,

c) Dava dilekçesi, iddianame veya davayı açan belgeler ile dosyanın ilgili bölümlerinin onaylı örneklerini,

dizi listesine bağlayarak Anayasa Mahkemesine gönderir.

(2) Taraflarca ileri sürülen Anayasaya aykırılık iddiası davaya bakan mahkemece ciddi görülmezse bu konudaki talep, gerekçeleri de gösterilmek suretiyle reddedilir. Bu husus esas hükümle birlikte temyiz konusu yapılabilir.

(3) Genel Sekreterlik gelen evrakı kaleme havale eder ve keyfiyeti başvuran mahkemeye bir yazı ile bildirir.

(4) Evrakın kayda girişinden itibaren on gün içinde başvurunun yöntemine uygun olup olmadığı incelenir. Açık bir şekilde dayanaktan yoksun veya yöntemine uygun olmayan itiraz başvuruları, Mahkeme tarafından esas incelemeye geçilmeksizin gerekçeleriyle reddedilir.

(5) Anayasa Mahkemesi, işin kendisine noksansız olarak gelişinden başlamak üzere beş ay içinde kararını verir ve açıklar. Bu süre içinde karar verilmezse ilgili mahkeme davayı yürürlükteki hükümlere göre sonuçlandırır. Ancak Anayasa Mahkemesinin kararı, esas hakkındaki karar kesinleşinceye kadar gelirse mahkeme buna uymak zorundadır.

Başvuruya engel durumlar

MADDE 41- (1) Mahkemenin işin esasına girerek verdiği red kararının Resmî Gazete'de yayımlanmasından itibaren on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı iddiasıyla itiraz başvurusu yapılamaz.

(2) İtiraz yoluna başvuran mahkemede itiraz konusu kuralın uygulanacağı başka dava dosyalarının bulunması hâlinde, yapılmış olan itiraz başvurusu bu dosyalar için de bekletici mesele sayılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İptal ve İtiraz Davalarına İlişkin Ortak Hükümler

Anayasaya aykırılığı ileri sürülemeyecek düzenlemeler

MADDE 42- (1) Usûlüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası antlaşmalar ile olağanüstü hâllerde, sıkıyönetim ve savaş hâllerinde Anayasanın 121 inci ve 122 nci maddeleri gereğince çıkarılan kanun hükmünde kararnameler aleyhine şekil ve esas bakımından iptal davası açılamaz ve mahkemeler tarafından Anayasaya aykırılık iddiası ileri sürülemez.

(2) Ayrıca;

a) 3 Mart 1340 tarihli ve 430 sayılı Tevhidi Tedrisat Kanununun;

b) 25 Teşrinisâni 1341 tarihli ve 671 sayılı Şapka İktisası Hakkında Kanunun,

c) 30 Teşrinisâni 1341 tarihli ve 677 sayılı Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin Seddine ve Türbedarlıklar ile Birtakım Unvanların Men ve İlgasına Dair Kanunun,

ç) 17 Şubat 1926 tarihli ve 743 sayılı Türk Kanunu Medenisiyle kabul edilen, evlenme aktinin evlendirme memuru önünde yapılacağına dair medeni nikâh esası ile aynı Kanunun 110 uncu maddesi hükmünün,

d) 20 Mayıs 1928 tarihli ve 1288 sayılı Beynelmilel Erkamın Kabulü Hakkında Kanunun,

e) 1 Teşrinisâni 1928 tarihli ve 1353 sayılı Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanunun,

f) 26 Teşrinisâni 1934 tarihli ve 2590 sayılı Efendi, Bey, Paşa gibi Lâkap ve Unvanların Kaldırıldığına Dair Kanunun,

g) 3 Kânunuevvel 1934 tarihli ve 2596 sayılı Bazı Kisvelerin Giyilemeyeceğine Dair Kanunun,

7 Kasım 1982 gününde yürürlükte bulunan hükümlerinin Anayasaya aykırı olduğu iddia edilemez.

Dosya üzerinden inceleme ve gerekçeyle bağlı olmama

MADDE 43- (1) İptal davaları ve itiraz başvurularında dosya üzerinden inceleme yapılır. Mahkeme ayrıca gerekli gördüğü hâllerde, sözlü açıklamalarda bulunmak üzere ilgilileri ve konu hakkında bilgisi olanları çağırabilir.

(2) Cumhurbaşkanı adına Cumhurbaşkanının tensip edeceği görevli sözlü açıklamada bulunur.

(3) Mahkemenin, kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Anayasaya aykırılığı hususunda ileri sürülen gerekçelere dayanma zorunluluğu yoktur. Mahkeme, taleple bağlı kalmak şartıyla başka gerekçeyle de Anayasaya aykırılık kararı verebilir.

(4) Başvuru, kanunun, kanun hükmünde kararnamenin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün sadece belirli madde veya hükümleri aleyhine yapılmış olup da, bu madde veya hükümlerin iptali kanunun, kanun hükmünde kararnamenin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün diğer bazı hükümlerinin veya tamamının uygulanamaması sonucunu doğuruyorsa, keyfiyeti gerekçesinde belirtmek şartıyla Mahkeme, uygulama kabiliyeti kalmayan kanunun, kanun hükmünde kararnamenin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün bahis konusu öteki hükümlerinin veya tümünün iptaline karar verebilir.

Gündeme alınan dosyaların görüşülmesi

MADDE 44- (l) Mahkemenin müzakereleri gizli olup, Başkanın uygun göreceği teknik araçlarla kaydı yapılabilir. Bu kayıtların muhafazası ve kullanımına ilişkin esaslar Yönetmelikle düzenlenir.

(2) Müzakerelerin düzeni ve yönetimi Başkan veya kendisinin toplantıya katılmaması hâlinde görevlendireceği başkanvekili tarafından sağlanır. Üyelere talep sırasına göre söz verilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bireysel Başvuru

Bireysel başvuru hakkı

MADDE 45- (1) Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlâl edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir.

(2) İhlâle neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idarî ya da yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir.

(3) Yasama işlemleri ile düzenleyici idarî işlemler aleyhine doğrudan bireysel başvuru yapılamayacağı gibi Anayasa Mahkemesi kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler de bireysel başvurunun konusu olamaz.

Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar

MADDE 46- (1) Bireysel başvuru ancak ihlâle yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir.

(2) Kamu tüzel kişileri bireysel başvuru yapamaz. Özel hukuk tüzel kişileri yalnızca tüzel kişiliğe ait haklarının ihlâl edildiği gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunabilir.

(3) Yalnızca Türk vatandaşlarına tanınan haklarla ilgili olarak yabancılar bireysel başvuru yapamaz.

Bireysel başvuru usûlü

MADDE 47- (1) Bireysel başvurular, bu Kanunda ve İçtüzükte belirtilen şartlara uygun olarak doğrudan ya da mahkemeler veya yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılabilir. Başvurunun diğer yollarla kabulüne ilişkin usûl ve esaslar İçtüzükle düzenlenir.

(2) Bireysel başvurular harca tâbidir.

(3) Başvuru dilekçesinde başvurucunun ve varsa temsilcisinin kimlik ve adres bilgilerinin, işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle ihlâl edildiği ileri sürülen hak ve özgürlüğün ve dayanılan Anayasa hükümlerinin, ihlâl gerekçelerinin, olağan kanun yollarının tüketilmesine ilişkin aşamaların ve buna ilişkin nihaî işlemin tebliğ tarihi ile varsa uğranılan zararın belirtilmesi gerekir. Başvuru dilekçesine, dayanılan deliller ile ihlâle neden olduğu ileri sürülen işlem veya kararların aslı ya da örneğinin ve harcın ödendiğine dair belgenin eklenmesi şarttır.

(4) Başvurucu bir avukat tarafından temsil ediliyorsa, vekâletnamenin sunulması gerekir.

(5) Başvurunun kanun yollarını tüketen nihai işlemin başvurucuya tebliğ edildiği tarihten, kanun yolu öngörülmemişse ihlâlin öğrenildiği tarihten başlayarak otuz gün içinde yapılması gerekir. Haklı bir mazereti nedeniyle süresi içinde başvuramayanlar, mazeretin kalktığı tarihten itibaren onbeş gün içinde ve mazeretlerini belgeleyen delillerle birlikte başvurabilirler. Mahkeme, öncelikle başvurucunun mazeretinin geçerli görülüp görülmediğini inceleyerek talebi kabul veya reddeder.

(6) Başvuru evrakında herhangi bir eksiklik bulunması hâlinde, Mahkeme yazı işleri tarafından eksikliğin giderilmesi için başvurucu ya da vekiline onbeş günü geçmemek üzere bir süre verilir ve geçerli bir mazereti olmaksızın bu sürede eksikliğin tamamlanmaması durumunda başvurunun reddine karar verileceği bildirilir.

Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi

MADDE 48- (1) Bireysel başvuru hakkında kabul edilebilirlik kararı verilebilmesi için 45 ilâ 47 nci maddelerde öngörülen şartların taşınması gerekir.

(2) Mahkeme, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımayan ve esas hakkında karar verilmesini gerektirmeyen ve başvurucunun önemli bir zarara uğramadığı başvuruları reddedebilir.

(3) Kabul edilebilirlik incelemesi komisyonlarca yapılır. Kabul edilebilirlik şartlarını taşımadığına oybirliği ile karar verilen başvurular hakkında, kabul edilemezlik kararı verilir. Oybirliği sağlanamayan dosyalar Bölümlere havale edilir.

(4) Kabul edilemezlik kararları kesindir ve ilgililere tebliğ edilir.

(5) Kabul edilebilirlik şartları ve incelemesinin usûl ve esasları ile ilgili diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir.

Esas hakkındaki inceleme

MADDE 49- (1) Kabul edilebilirliğine karar verilen bireysel başvuruların esas incelemesi Bölümler tarafından yapılır. Başkan iş yükünün Bölümler arasında dengeli bir şekilde dağıtılması için gerekli önlemleri alır.

(2) Bireysel başvurunun kabul edilebilirliğine karar verilmesi hâlinde, başvurunun bir örneği Adalet Bakanlığına bildirilir. Başvuruyla ilgili gerekli görülen bilgi, belge ve deliller ilgililerden istenir.

(3) Komisyonlar ve Bölümler bireysel başvuruları incelerken her türlü araştırma ve incelemeyi yapabilir, bilirkişi incelemesi ya da keşif yapılmasına karar verebilir.

(4) Mahkeme, incelemesini dosya üzerinden yapmakla birlikte, gerekli görürse duruşma yapılmasına da karar verebilir.

(5) Bölümler, esas inceleme aşamasında, başvurucunun temel haklarının korunması için zorunlu gördükleri tedbirlere re' sen veya başvurucunun talebi üzerine karar verebilir. Tedbire karar verilmesi hâlinde, esas hakkındaki kararın en geç altı ay içinde Resmî Gazete'de yayımlanması gerekir. Aksi takdirde tedbir kararı kendiliğinden kalkar.

(6) Bölümler, bireysel başvuru incelemesi sırasında temel hak ihlâlinin kanun veya kanun hükmünde kararname hükmünden kaynaklandığı kanaatine varırlarsa iptali istemiyle Genel Kurula başvururlar.

(7) Bireysel başvuruda kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.

(8) Bireysel başvuruların incelenmesinde, bu Kanun ve içtüzükte hüküm bulunmayan hâllerde ilgili usûl kanunlarının bireysel başvurunun niteliğine uygun hükümleri uygulanır.

(9) Esas hakkında incelemenin usûl ve esasları ile ilgili diğer hususlar içtüzükle düzenlenir.

Kararlar

MADDE 50- (1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlâl edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlâl kararı verilmesi hâlinde ihlâlin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilebilir.

(2) İhlâl bir mahkeme kararından veya idarî işlemden kaynaklanmışsa, ihlâle konu kararın veya idarî işlemin iptaline karar verilir. Kararın iptali kendiliğinden ihlâli kaldırmazsa yargılamanın yeniden yapılmasına hükmedilir.

(3) İhlâl, bir kamu gücünün kanunen yapması gereken bir işlemi yapmamasından kaynaklanmışsa, Mahkeme, kararının hangi makam tarafından yerine getirileceğini ve özel durumlarda kararın yerine getiriliş şeklini belirleyebilir.

(4) Başvurucunun temel bir hakkının ihlâl edilmesi sonucunda uğranılan zararın giderilmesine de hükmedilebilir. Bölümler bu kararları kendileri verebilecekleri gibi genel mahkemelerde dava açılması yolunu gösterebilir.

(5) Bölümlerin esas hakkındaki kararları gerekçeleriyle birlikte ilgililere ve Adalet Bakanlığına tebliğ edilir. Bu kararlar, Mahkemenin internet sayfasında ve Bölümlerce uygun görülenler Resmî Gazete'de yayımlanır.

(6) Bölümlerin esas hakkındaki kararları kesindir ve yasama, yürütme ve yargı organları ile gerçek ve tüzel kişileri bağlar.

(7) Komisyonlar arasındaki içtihat farklılıkları, bağlı oldukları Bölümler; Bölümler arasındaki içtihat farklılıkları ise Genel Kurul tarafından çözülür. Buna ilişkin diğer hususlar içtüzükle düzenlenir.

(8) Davadan feragat hâlinde, düşme kararı verilir.

Başvuru hakkının kötüye kullanılması

MADDE 51- (1) Bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığı saptanan başvurucuların yargılama giderlerini ödemesine hükmedilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Siyasî Parti Kapatma ve Dokunulmazlığın Kaldırılması Davaları

Siyasî parti kapatma davaları

MADDE 52- (1) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından açılan dava üzerine Mahkeme, bir siyasî partinin Anayasanın 69 uncu maddesinde sayılan eylemlerinden ötürü kapatılmasına veya dava konusu fiillerin ağırlığına göre Devlet yardımından kısmen ya da tamamen yoksun bırakılmasına, toplantıya katılan üyelerin üçte iki oy çokluğuyla karar verebilir.

(2) Siyasî partilerin kapatılmasına ilişkin davalar, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun davanın mahiyetine uygun hükümleri uygulanmak suretiyle dosya üzerinden Genel Kurulca incelenir ve kesin karara bağlanır.

(3) Başkan, başvurunun incelenmesi için raportör görevlendirir. Raportör ilk inceleme raporunu hazırlayarak Başkanlığa sunar. Yapılacak ilk inceleme sonrasında iddianamenin kabulüne karar verilmesi hâlinde, iddianame ve ekleri ilgili siyasî partiye gönderilerek usûl ve esasa ilişkin savunmaları alınır. Davalı partinin yazılı savunma vermesi hâlinde, bu savunma Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir. Ayrıca Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısından sonra kapatılması istenen siyasî partinin genel başkanlığının veya tayin edeceği bir vekilin sözlü savunması dinlenir. Hakkında siyasî yasaklılık istenenler iddialarla ilgili savunmalarını yazılı olarak sunabilirler.

(4) Genel Kurul, gerekli gördüğü hâllerde sözlü açıklamalarını dinlemek için ilgilileri ve konu hakkında bilgisi olanları çağırabilir.

(5) Siyasî parti kapatma davası sonucunda verilen karar, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ile ilgili siyasî partiye tebliğ edilir ve Resmî Gazete'de yayımlanır.

Siyasî partilere ihtar verilmesi

MADDE 53- (1) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, bir siyasî partinin 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 101 inci maddesi dışında kalan emredici hükümleriyle diğer kanunların siyasî partilerle ilgili emredici hükümlerine aykırı hareket ettiği iddiasıyla, o parti aleyhine ihtar kararı verilmesi talebiyle Mahkemeye başvurabilir. Mahkemece verilecek süre içinde siyasî partinin savunması alındıktan sonra, bu hükümlere aykırılık tespit edilirse aykırılığın giderilmesi için ilgili siyasî parti hakkında ihtar kararı verilir.

(2) Bu karar, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ile ilgili siyasî partiye tebliğ edilir ve Resmi Gazete'de yayımlanır.

Dokunulmazlığın kaldırılması veya milletvekilliğinin düşmesi durumlarında iptal talebi

MADDE 54- (1) Yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına veya milletvekilliğinin düşmesine ilişkin Türkiye Büyük Millet Meclisi kararlarına karşı, ilgili milletvekili veya milletvekili olmayan bakan ya da bir diğer milletvekili, kararın alındığı günden başlayarak yedi gün içinde kararın Anayasaya, kanuna veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğüne aykırılığı iddiasıyla iptali için Mahkemeye başvurabilir. Bu talep onbeş gün içinde kesin olarak karara bağlanır.

(2) İptal taleplerinde Mahkeme, ilgilinin ibraz etmesini beklemeksizin gerekli evrakı doğrudan getirtir.

ALTINCI BÖLÜM

Siyasî Partilerin Malî Denetimi

Siyasî partilerin malî denetimi

MADDE 55- (1) Mahkeme siyasî partilerin mal edinimleri ile gelir ve giderlerinin kanuna uygunluğunun denetimi için Sayıştaydan yardım sağlar.

(2) Siyasî partiler, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesin hesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilâtının kesin hesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar 2820 sayılı Kanuna uygun olarak Sayıştay Başkanlığına gönderirler.

(3) Sayıştayca düzenlenen ilk ve esas incelemeye ilişkin raporlar karara bağlanmak üzere Mahkemeye gönderilir.

Malî denetimde ilk ve esas inceleme

MADDE 56- (1) İlk incelemede kesin hesapların 2820 sayılı Kanunun 73 üncü ve 74 üncü maddelerine uygun olarak düzenlenip düzenlenmediği ve kesin hesap çizelgelerinde sonuca etkili maddî bir hata veya tutarsızlık bulunup bulunmadığı araştırılır. Siyasî partilerin her kademedeki yetkilileri istenilen bilgi ve belgeleri bildirilen süre içinde vermek zorundadırlar.

(2) Sayıştayca düzenlenecek ilk inceleme raporları en geç iki ay içinde Mahkemeye sunulur. Bu raporda varsa eksiklik, hata veya tutarsızlıklar ortaya konur ve bunların nasıl giderileceği belirtilir. Eksikliklerin tamamlanması, hata ve tutarsızlıkların düzeltilmesi için ilgili siyasî partiye, Mahkemece, bir ayı geçmeyecek uygun bir süre verilir.

(3) Kesin hesaplarda eksiklik, hata ve tutarsızlık bulunmadığının anlaşılması veya bunların usûlünce giderilmesi hâlinde Mahkemece işin esasının incelenmesine karar verilir. Bu karar Sayıştay Başkanlığına ve ilgili partiye bildirilir.

(4) İşin esasına ilişkin inceleme, siyasî partilerin gelir ve giderlerinin, doğru ve kanuna uygun olup olmadığı yönlerinden yapılır.

(5) Doğruluk incelemesi, kesin hesapların dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan incelemeyi kapsar.

(6) Kanuna uygunluk incelemesi, gelirlerin, 2820 sayılı Kanunun 61 ilâ 69 uncu maddelerinde yazılı kaynaklardan elde edilip edilmediğini ve giderlerin 2820 sayılı Kanunun 70 ilâ 72 nci maddelerine uygun olarak yapılıp yapılmadığını tespite yöneliktir.

(7) Sayıştayca yapılacak incelemeler mahallinde yapılabilir.

(8) Mahkemenin malî denetime ilişkin kararlarının birer örneği ilgili siyasî partiye, Sayıştay Başkanlığına ve ilgili siyasî partinin sicil dosyasına konulmak üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.

(9) Malî denetim sonucunda verilen kararlar Resmî Gazete'de yayımlanır.

YEDİNCİ BÖLÜM

Yüce Divan Yargılaması

Duruşma

MADDE 57- (1) Genel Kurul, Yüce Divan sıfatıyla çalışırken yürürlükteki kanunlara göre duruşma yapar ve hüküm verir.

(2) Yüce Divan, 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunundaki iddianamenin iadesi sebeplerinden başka esaslı hukuka aykırı hâllerin bulunması hâlinde de iddianamenin veya iddianame yerine geçen belgelerin iadesine karar verebilir.

(3) Yüce Divanda sorgusu yapılmış olan sanığın, sonraki oturumlara gelmemesi ve Yüce Divan tarafından da duruşmada hazır bulunmasına gerek görülmemesi hâllerinde, duruşmadan vâreste tutulma talebi olmasa dahi yokluğunda duruşmaya devam edilerek kamu davası sonuçlandırılabilir. Müdafi her zaman duruşmada hazır bulunabilir.

(4) Duruşma sırasında Başkanın uygun göreceği teknik araçlarla kayıt yapılır. Bu kayda dayanılarak düzenlenen duruşma tutanaklarının her sayfası Başkan ile tutanağı düzenleyenler tarafından imzalanır.

(5) Yüce Divanda savcılık görevini, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcıvekili yapar. Yargıtay Cumhuriyet savcılarından görevlendirilen bir veya birkaçı da Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcıvekiliyle birlikte duruşmaya iştirak edebilir.

Yeniden inceleme

MADDE 58- (1) Yüce Divan tarafından verilen hükme karşı yeniden inceleme başvurusu, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcıvekili, sanık, müdafi, katılan veya vekili tarafından yapılabilir.

(2) Yeniden inceleme başvurusu hükmün açıklanmasından itibaren onbeş gün içinde Yüce Divana bir dilekçe verilmesi suretiyle yapılır. Hüküm, yeniden incelemeye başvurma hakkı olanların yokluğunda açıklanmışsa, süre tebliğ tarihinden başlar.

(3) Yüce Divan yeniden incelemeyi dosya üzerinden yapar. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcıvekilinin, sanığın veya katılanın istemi üzerine ya da re'sen incelemenin duruşma açılarak yapılmasına da karar verilebilir.

(4) İncelemenin duruşma açılarak yapılmasına karar verilmesi hâlinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısına veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcıvekiline, sanığa, katılana, müdafi ve vekile duruşma günü tebliğ edilir. Sanık, duruşmada hazır bulunabileceği gibi, kendisini bir müdafi ile de temsil ettirebilir.

(5) Duruşmada Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcıvekili, hazır bulunması hâlinde sanık, müdafi, katılan ve vekili iddia ve savunmalarını açıklar; yeniden inceleme başvurusunda bulunan tarafa önce söz verilir. Her hâlde son söz sanığındır.

(6) Yeniden inceleme, yalnızca başvuruda belirtilen hususlarla sınırlı olarak yapılır. Başvurunun yerinde görülmesi hâlinde aynı zamanda başvuru konusu hakkında da karar verilir. Yeniden inceleme başvurusu üzerine verilen kararlar kesindir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM

Yargılamaya İlişkin Diğer Hususlar

Dava ve işlere katılmaya engel durumlar

MADDE 59- (1) Başkan ve üyeler;

a) Kendilerine ait olan veya kendilerini ilgilendiren dava ve işlere,

b) Aralarında evlilik bağı kalkmış olsa bile eşinin, kan veya akrabalık yönünden üstsoy ve altsoyunun, dördüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) kan yönünden ve akrabalığı doğuran evlilik bağı kalkmış olsa bile üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) akrabalık yönünden civar hısımlarının veya aralarında evlatlık bağı bulunan kimselerin dava ve işlerine,

c) Dava ve iş sahiplerinin vekili, vasisi veya kayyımı sıfatıyla hareket ettiği dava ve işlere,

ç) Hâkim, savcı, hakem sıfatıyla bakmış veya tanık ya da bilirkişi olarak beyanda bulunmuş olduğu dava ve işlere,

d) İstişarî görüş ve düşüncesini ifade etmiş olduğu dava ve işlere,

bakamazlar.

Başkan ve üyelerin reddi

MADDE 60- (1) Başkan ve üyeler tarafsız hareket edemeyecekleri kanısını haklı kılan hâllerin olduğu iddiası ile reddolunabilirler.

(2) Bu takdirde, Genel Kurul ya da Bölümlerde ilgili üye katılmaksızın red konusu hakkında kesin karar verilir.

(3) Red şahsidir. Genel Kurul ya da Bölümlerin toplanmasına mani olacak sayıda üyenin reddine ilişkin talepler dinlenmez.

(4) Red dilekçesinde, red sebeplerinin açıkça gösterilmesi ve delillerin birlikte bildirilmesi gereklidir. Bu şartları taşımayan dilekçeler reddolunur. Yemin delil teşkil etmez.

(5) Red talebinin kötü niyetle yapıldığının anlaşılması ve esas yönünden kabul edilmemesi hâlinde, talepte bulunanların her birine Mahkemece beşyüz Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar idarî para cezası verilir.

Çekinme

MADDE 61- (1) Başkan ve üyelerin 59 uncu ve 60 ıncı maddelerde yazılı sebeplere dayanarak davaya veya işe bakmaktan çekinmeleri hâlinde, Genel Kurul çekinme talebinde bulunan Başkan veya üyenin de iştirakiyle konu hakkında kesin kararını verir. Ancak, çekinme talebinde bulunan üye oylamaya katılamaz.

Bilgi ve belge verme yükümlülüğü ile Devlet sırrı niteliğindeki bilgiler

MADDE 62- (1) Mahkeme, kendisine verilen görevlerin yerine getirilmesi sırasında kamu idareleri, kamu görevlileri, bankalar ile diğer gerçek ve tüzel kişilerle doğrudan yazışmaya, bilgi ve belge istemeye, gerekli gördüğü her türlü belge, kayıt ve işlemi incelemeye, bilgi almak üzere her derece ve sınıftan kamu görevlileri ile ilgilileri çağırmaya, idare ve diğer tüzel kişilerden temsilci istemeye yetkilidir. Mahkemenin bu taleplerini belirtilen süre içinde yerine getirmeyenler hakkında genel hükümlere göre doğrudan soruşturma yapılır.

(2) Mahkemenin bakmakla görevli olduğu dava ve işlerle ilgili bilgiler, Devlet sırrı olduğu gerekçesiyle Mahkemeye karşı gizli tutulamaz.

(3) Tanıklık konusu bilgilerin Devlet sırrı niteliğini taşıması hâlinde tanık, Mahkeme tarafından stenograf ve zabıt kâtibi dahi olmaksızın dinlenir. Başkan daha sonra bu tanık açıklamalarından sadece bakılmakta olan davanın esasına etkili olan hususları tutanağa geçirir. Açıklanması, Devletin dış ilişkilerine, millî savunmasına ve millî güvenliğine zarar verebilecek, anayasal düzen ve dış ilişkilerde tehlike yaratabilecek nitelikteki bilgiler Devlet sırrı sayılır.

(4) Bu hükümler sözlü açıklamasına başvurulanlar ile bilirkişilere de uygulanır.

Araç, gereç ve personelden yararlanma

MADDE 63- (1) Başkan, Yüce Divan, siyasî parti kapatma davaları ve sözlü açıklamalarda duruşmanın gerekli kıldığı durumlarda, Devlet kurum ve kuruluşlarına ait araç, gereç, stenograf ve teknik personelden yararlanmak için istemde bulunabilir. Bu istemler, ilgili makamlarca derhal yerine getirilir.

Harç, vergi ve resimden muafiyet

MADDE 64- (1) Mahkemeye yapılacak bireysel başvurular dışındaki başvurular, alınacak kararlar ve yapılacak işlemler harç, vergi ve resimden muaftır.

DOKUZUNCU BÖLÜM
Kararlar

Oylama şekli ve karar nisabı

MADDE 65- (1) Genel Kurul ve Bölümler kararlarını katılanların salt çoğunluğuyla alır. Oyların eşitliği hâlinde başkanın bulunduğu tarafın görüşü doğrultusunda karar verilmiş olur.

(2) Anayasa değişikliklerinde iptale, siyasî partilerin kapatılmasına ya da Devlet yardımından yoksun bırakılmasına karar verilebilmesi için toplantıya katılan üyelerin üçte iki oy çokluğu aranır.

(3) Oylamaya en kıdemsiz üyeden başlanır.

Mahkeme kararları

MADDE 66- (1) Mahkeme kararları kesindir. Mahkeme kararları Devletin yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlar.

(2) İptal kararları geriye yürümez.

(3) Mahkemece iptaline karar verilen kanun, kanun hükmünde kararname veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü veya bunların belirli madde veya hükümleri, iptal kararının Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Mahkeme gerekli gördüğü hâllerde, Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabilir.

(4) Mahkeme, bir kanun, kanun hükmünde kararname veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün tamamını veya bir hükmünü iptal ederken, kanun koyucu gibi hareketle, yeni bir uygulamaya yol açacak biçimde hüküm tesis edemez.

(5) Mahkeme kararları gerekçeli olarak yazılır. İptal kararları gerekçesi yazılmadan açıklanamaz.

(6) Karar taslaklarının hazırlanması ve görüşülmesine ilişkin esaslar İçtüzükte gösterilir.

(7) Kararlar, inceleme veya yargılamaya katılan başkan ve üyeler tarafından imzalanır. Muhalif kalanlar, kararda muhalefet nedenlerini İçtüzükte belirtilecek süre içinde yazılı olarak teslim ederler. Kararlar ilgililere bu şekliyle tebliğ olunur.

(8) İptal ve itiraz başvuruları sonucu verilen gerekçeli kararlar Resmî Gazete'de hemen yayımlanır.

Yargılamanın yenilenmesi

MADDE 67- (1) Mahkemenin siyasî parti kapatma davalarında veya Yüce Divan sıfatıyla verdiği kararlara karşı yargılamanın yenilenmesi 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu hükümlerine göre istenebilir.

(2) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin, Anayasa Mahkemesinin siyasî parti kapatma veya Yüce Divan sıfatıyla verdiği bir kararının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve eki protokollerin ihlali suretiyle verildiğine hükmetmesi hâlinde, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde Anayasa Mahkemesinden yargılamanın yenilenmesine karar vermesi istenebilir.

(3) Mahkeme, yargılamanın yenilenmesi istemini esaslı ve kabule değer bulursa, yargılamanın yenilenmesine karar verir. İstem genel hükümlere göre sonuçlandırılır.

BEŞİNCİ KISIM

Malî Hükümler, Personel ve Özlük İşleri

BİRİNCİ BÖLÜM

Malî, Sosyal ve Diğer Haklar

Malî Haklar

MADDE 68- (l) Anayasa Mahkemesi Başkanı, başkanvekilleri, üyeleri, Anayasa Mahkemesi raportörleri, raportör yardımcıları ve raportör yardımcısı adaylarının aylık ve ödenekleriyle diğer malî, sosyal hak ve yardımları bu Kanun hükümlerine tabidir.

(2) Bu Kanunda geçen;

a) Kıstas aylık: En yüksek Devlet memuruna malî haklar kapsamında fiilen yapılmakta olan her türlü ödemeler toplamının brüt tutarını,

b) Bireysel başvuru ödeneği: Görevin niteliği ve gereği olarak brüt aylığın 70 inci maddede gösterilen oranda hesaplanan tutarını,

ifade eder.

Aylık tablosu

MADDE 69- (1) Kıstas aylığı oluşturan her bir ödeme unsurunun;

a) Anayasa Mahkemesi Başkanına % 100'ü,

b) Anayasa Mahkemesi başkanvekillerine % 90'ı,

c) Anayasa Mahkemesi üyelerine % 86'sı,

ç) Birinci sınıf raportörlere % 79'u,

d) Birinci sınıfa ayrılmış raportörlere % 65'i,

e) Birinci derecede bulunan diğer raportörlere % 55'i,

f) İkinci derecede bulunan raportörlere % 53'ü,

g) Üçüncü derecede bulunan raportörlere % 51'i,

ğ) Dördüncü derecede bulunan raportörlere % 49'u,

h) Beşinci derecede bulunan raportörlere % 47'si,

ı) Altıncı derecede bulunan raportörlere % 45'i,

i) Yedinci derecede bulunan raportörlere % 43'ü,

j) Sekizinci derecede bulunan raportörlere % 41'i,

k) Birinci derecede bulunan raportör yardımcılarına % 65'i,

l) İkinci derecede bulunan raportör yardımcılarına % 56'sı,

m) Üçüncü derecede bulunan raportör yardımcılarına % 54'ü,

n) Dördüncü derecede bulunan raportör yardımcılarına % 52'si,

o) Beşinci derecede bulunan raportör yardımcılarına % 50'si,

ö) Altıncı derecede bulunan raportör yardımcılarına % 47'si,

p) Yedinci derecede bulunan raportör yardımcılarına % 46'sı,

r) Sekizinci derecede bulunan raportör yardımcılarına % 44'ü,

s) Raportör yardımcısı adaylarına % 42'si,

oranında aylık ödeme yapılır. Bu madde kapsamındaki ödeme unsurları arasında yer alan ikramiyenin hesabında, kıstas aylık içindeki ikramiyenin bir malî yıldaki toplam tutarının onikide biri dikkate alınır.

(2) Dereceleri yükselen Anayasa Mahkemesi raportörleri ve raportör yardımcıları yeni derecelerine ilişkin aylığa, söz konusu yükselmelerinin geçerlilik tarihlerini takip eden ayın onbeşinden itibaren hak kazanırlar.

(3) Birinci sınıf raportörlerin almakta oldukları aylık oranlarına, ödemeye esas olacak olan oran birinci fıkranın (c) bendindeki oranı geçmemek üzere, birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemeleri koşuluyla her üç yılda bir, iki puan ilâve edilir.

(4) Kıstas aylığı oluşturan ödeme unsurlarından vergiye tâbi olmayanlar, bu maddeye göre yapılacak ödemelerde de aynı şekilde vergiye tâbi olmaz.

(5) Birinci fıkrada unvanları belirtilenlerden Anayasa Mahkemesi Başkanı, başkanvekilleri, üyeleri ile Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı ve raportörlere aynı maddeye göre ödenmekte olan brüt aylıklarının % 10'u oranında yargı ödeneği verilir.

(6) Yükseköğretim kurumlarından veya Sayıştay'dan gelen raportörlere, aynı derece, kademe ve kıdemdeki hâkim ve savcı raportörlere ödenen aylık ve ödenekler esas alınarak ödeme yapılır.

(7) Bu maddeye göre ödeme yapılanlara; 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamında yapılan ödemeler ile temsil, makam ve yüksek hâkimlik tazminatları ödenmez ve 657 sayılı Kanunun 152 nci maddesi uyarınca ödeme yapılmaz.

(8) Anayasa Mahkemesi Başkan ve üyelerinin ek göstergeleri sırasıyla (9.000) ve (8.000), yüksek hâkimlik tazminat göstergeleri ise (17.000)'dir.

Bireysel başvuru ödeneği

MADDE 70- (l) Aylık ve ödeneklerinden ayrı olarak her ay Anayasa Mahkemesi Başkan ve üyelerine (40.000), 24 üncü maddenin ikinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine göre görevlendirilen raportörlere (l0.000) gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan aylık katsayısı ile çarpımı sonucu bulunacak miktarda bireysel başvuru ödeneği verilir.

(2) Bu maddeye göre yapılacak ödemeler hakkında aylıklara ilişkin hükümler uygulanır ve damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tâbi tutulmaz.

(3) Bireysel başvuru ödeneği, her ne şekilde olursa olsun başka bir ödemenin hesaplanmasında dikkate alınmaz.

İzin

MADDE 71- (1) Başkan ve üyelerin, Yüce Divan sıfatıyla bakılan veya Anayasaya göre süreye tâbi olan işlerin engellenmemesi kaydıyla otuzbeş günlük yıllık izin hakları vardır.

(2) Hastalık ve mazeret izinleri genel hükümlere tâbidir. Yıllık ve mazeret izinleri Başkan tarafından verilir.

Sağlık işleri ve tedavi

MADDE 72- (1) Diğer kanunlardaki sınırlamalar dikkate alınmaksızın Başkan, üyeler ve bunların emeklileri ile raportörler ve bunların bakmakla yükümlü oldukları aile fertlerinin sağlık giderleri Mahkeme bütçesinden ödenir. Buna ilişkin usûl ve esaslar içtüzükle düzenlenir. Başkan, üyeler ve bunların emeklileri ile raportörlerin sosyal güvenliğe tâbi olarak çalışan eşleri de bu kapsamda değerlendirilir.

Yol giderleri, tazminatlar ve gündelikler

MADDE 73- (1) Başkan, başkanvekilleri, üyeler, raportörler ve raportör yardımcıları ile personelden keşif, bilirkişi incelemesi veya buna benzer inceleme yapmak üzere görevlendirilenlere gerçek yol giderleri ile görevde geçen günler için ek gösterge dâhil brüt aylık tutarlarının Başkan ve üyeler için yirmide biri, raportörler ve personel için otuzda biri oranında gündelik verilir. Bu gündelikler zorunlu giderleri karşılamazsa, aradaki fark belgelere dayalı olmak üzere ayrıca ödenir.

Performans ödemesi

MADDE 74- (1) Mahkemenin 657 sayılı Kanuna tâbi personelinden, Başkan tarafından önceden belirlenen performans kriterlerinin asgarî yüzde doksanını yerine getirenler arasından, Başkan tarafından üstün gayret ve çalışmaları sonucu emsallerine göre başarılı çalışmalar yaptıkları tespit edilenlere; bütçede performans ödemesi için yeterli ödenek bulunması kaydıyla, her ay (5.000) gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunacak tutarı geçmemek üzere, Başkan tarafından belirlenecek tutarda performans ödemesi yapılabilir.

(2) Bu maddenin uygulanmasına dair usûl ve esaslar Başkan tarafından belirlenir.

Kuruluş günü ve onur belgesi verilmesi

MADDE 75- (1) Her yılın Nisan ayının 25 inci günü Mahkemenin kuruluş günüdür.

Kuruluş günü törenlerle kutlanır, seminer, konferans ve benzeri etkinlikler tertiplenebilir.

(2) Emekliye ayrılmış olan Başkanlar, Başkanvekilleri ve üyelere onur belgeleri ve geçmiş hizmetlerinin anısını simgeleyen birer armağan verilir.

(3) Bu amaçla yapılacak tören ve armağanların giderini karşılamak üzere her yıl Mahkeme bütçesine yeterli ödenek konulur. Bu amaçla yapılacak harcamalar 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa tâbi değildir.

Yabancı ülkelere gönderilme

MADDE 76- (1) Raportörler ve raportör yardımcıları bilgi ve görgülerini artırma, lisansüstü eğitim, bilimsel araştırma ya da karşılıklı işbirliği çerçevesinde yabancı ülke mahkemeleri, üniversiteler veya uluslararası kuruluşlarda çalışmak veya öğrenim görmek üzere Başkanlıkça iki yıla kadar yurt dışında görevlendirilebilirler. Başkanlıkça gerekli görüldüğü takdirde bu süreler bir katına kadar uzatılabilir.

(2) Bu kapsamda yurtdışında görevlendirilenlerin; malî hakları, yükümlülükleri, mecburî hizmetleri, giderlerinin karşılanması, aylık ve ödeneklerinin transferi konularında Devlet memurlarına ilişkin hükümler uygulanır.

(3) Bu Kanun hükümlerine göre yabancı ülkelere gönderilenlerin derece yükselmeleri, kademe ilerlemeleri, emeklilik, aylık, ödenek ve diğer bütün özlük hakları ile yükümlülükleri devam eder.

Kadrolar

MADDE 77- (1) Mahkemeye ait kadroların tespiti, ihdası, kullanımı ve iptali ile kadrolara ilişkin diğer hususlar 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre düzenlenir.

Geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Anayasa Mahkemesi Başkanlığında; Genel Sekreter Yardımcısı, Yazı İşleri Müdürü, Basın ve Halkla İlişkiler Müdürü, Kararlar Müdürü, Özel Kalem Müdürü, Arşiv Müdürü, Malî İşler Müdürü, Bilgi İşlem Merkezi Müdürü, Personel ve Eğitim Müdürü, Yayın İşleri Müdürü, Kütüphane Müdürü, İdarî İşler Müdürü, Müdür, Ayniyat Saymanı ve Sivil Savunma Uzmanı kadro unvanlı görevlerde bulunanların görevleri, bu Kanunun yayımı tarihinde sona erer. Bunlar en geç altı ay içinde Mahkemede ya da Adalet Bakanlığı teşkilâtında derece ve kademelerine uygun kadrolara atanırlar. Atama işlemi yapılıncaya kadar Başkanlıkça durumlarına uygun işlerde görevlendirilebilirler. Bunlar, yeni bir kadroya atanıncaya kadar, eski kadrolarına ait aylık, ek gösterge ve her türlü zam ve tazminatlar ile diğer malî haklarını almaya devam ederler. Söz konusu personelin, atandıkları yeni kadroların aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatları ile diğer malî haklar toplamı, eski kadrolarına ait aylık, ek gösterge ve her türlü zam ve tazminatlar ile diğer malî hakları net tutarından az olması hâlinde, aradaki fark, farklılık giderilinceye kadar, atandıkları kadrolarda kaldıkları sürece herhangi bir kesintiye tâbi tutulmaksızın tazminat olarak ödenir.

(2) Bu Kanunun yayımı tarihinde Başkanlığa ait kadrolarda bulunanlardan, birinci fıkrada sayılanlar hariç kadro ve görev unvanı değişmeyenler Başkanlığa ait aynı unvanlı kadrolara atanmış sayılırlar.

(3) Bu Kanuna göre yeniden düzenleme ve atamalar yapılıncaya kadar Mahkemenin değişen veya yeniden kurulan birimlerine verilen görevler daha önce bu görevleri yapmakta olan birimler tarafından yapılmaya devam edilir. Başkanlık, teşkilâtını ve kadrolarını en geç altı ay içinde bu Kanuna uygun hâle getirir. Bu çerçevede kadro değişiklikleri 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 9 uncu maddesinin son fıkrası hükmü uygulanmaksızın anılan Kanun Hükmünde Kararnamenin hükümlerine göre yürütülür.

(4) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte görevde bulunan Başkan ve Başkanvekili, seçildikleri tarihte geçerli olan süreyi tamamlar.

(5) Bu Kanunda öngörülen İçtüzük ve Yönetmelik Başkanlıkça en geç altı ay içerisinde hazırlanarak yürürlüğe konulur. İçtüzük ve Yönetmelik yürürlüğe girinceye kadar, mevcut İçtüzük ve Yönetmeliğin bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

(6) Mevzuatta 10/11/1983 tarihli ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usûlleri Hakkındaki Kanuna yapılmış olan atıflar, bu Kanuna aykırı hükümleri hariç, bu Kanuna yapılmış sayılır.

(7) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce gerçekleştirilen tedavi giderleri hakkında bu Kanunla yürürlükten kaldırılan 2949 sayılı Kanunun 14 üncü maddesi hükümleri esas alınır.

(8) Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşerek tebliğ edilmiş nihaî işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler.

Değiştirilen ve yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 78- (1) 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) 5/1/1961 tarihli ve 237 sayılı Taşıt Kanununun eki (1) sayılı cetvelde yer alan "Anayasa Mahkemesi Başkanı" ibaresi "Anayasa Mahkemesi Başkan ve üyeleri" olarak değiştirilmiştir.

(3) 15/7/1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanununun 13 üncü maddesinde yer alan "Anayasa Mahkemesi," ibaresi "Anayasa Mahkemesi Başkan ve üyeleri ile" olarak değiştirilmiştir.

(4) 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun; 1 inci ve 2 nci maddelerinde yer alan "Anayasa Mahkemesi" ibareleri, 103 üncü maddesinde yer alan "Anayasa Mahkemesi Başkanı,", "Anayasa Mahkemesi Başkanvekili, Anayasa Mahkemesi Üyeleri," ibareleri ile anılan Kanunun eki (I) sayılı ek gösterge cetvelinde yer alan "Anayasa Mahkemesi Başkanı,", "Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı ile", "Anayasa Mahkemesi üyeleri," ibareleri madde metinlerinden çıkarılmıştır.

(5) 23/1/1987 tarihli ve 270 sayılı Yüksek Hâkimlik Tazminatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 1 inci maddesinde yer alan "Anayasa Mahkemesi Başkanı,", "Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı ile" ve "Anayasa Mahkemesi Üyeleri," ibareleri madde metninden çıkarılmıştır.

(6) 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 59 uncu maddesine "Genel Sekreter Sekreterliğine," ibaresinden sonra gelmek üzere "Anayasa Mahkemesi Basın Müşavirliğine," ibaresi eklenmiştir.

(7) 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin ekinde yer alan Anayasa Mahkemesi Başkanlığı bölümündeki (I) sayılı cetveldeki kadrolar iptal edilerek cetvellerden çıkarılmış ve ekli (l) ve (2) sayılı listelerde yer alan kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki

cetvellerde Anayasa Mahkemesi Başkanlığı bölümüne eklenmiştir. Ekli (3) ve (4) sayılı listelerde yer alan kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (II) sayılı cetvellerin Adalet Bakanlığı ve Sayıştay Başkanlığına ilişkin bölümlerine eklenmiştir.

(8) 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun eki (II) sayılı cetvelin (5) numaralı başlığının altındaki kısma "Anayasa Mahkemesi Başkanlığı Müdürleri" ibaresi eklenmiştir.

(9) 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununa 5 inci maddeden sonra gelmek üzere aşağıdaki madde ile anılan Kanuna ekli (l) sayılı tarifenin "(A) Mahkeme Harçları" başlıklı bölümünün ilk cümlesine "yargı konularında" ibaresinden sonra gelmek üzere, ",bireysel başvurularda" ibaresi ve "1- Başvurma harcı:" başlıklı bendine aşağıdaki alt bent eklenmiştir.

"Anayasa Mahkemesine yapılacak bireysel başvurular

MADDE 5/A- Anayasa Mahkemesine yapılacak bireysel başvurulardan (l) sayılı tarife gereğince harç alınır."

"4. Anayasa Mahkemesinde 150,00 TL"

Yürürlük

MADDE 79- (1) Bu Kanunun;

a) 45 ilâ 51 inci maddeleri 23/9/2012 tarihinde,

b) Diğer hükümleri yayımı tarihinde;

yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 80- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Recep Tayyip Erdoğan
Başbakan

Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	Devlet Bak. ve Başb. Yrd.	Devlet Bak. ve Başb. Yrd.
C. Çiçek	*B. Arınç*	*A. Babacan*
Devlet Bakanı V.	Devlet Bakanı	Devlet Bakanı
F. N. Özak	*H. Yazıcı*	*F. N. Özak*
Devlet Bakanı	Devlet Bakanı	Devlet Bakanı
M. Z. Çağlayan	*F. Çelik*	*E. Bağış*
Devlet Bakanı	Devlet Bakanı	Adalet Bakanı
S. A. Kavaf	*C. Yılmaz*	*S. Ergin*
Millî Savunma Bakanı	İçişleri Bakanı	Dışişleri Bakanı V.
M. V. Gönül	*B. Atalay*	*H. Yazıcı*
Maliye Bakanı	Millî Eğitim Bakanı	Bayındırlık ve İskân Bakanı
M. Şimşek	*N. Çubukçu*	*M. Demir*
Sağlık Bakanı	Ulaştırma Bakanı	Tarım ve Köyişleri Bakanı
R. Akdağ	*B. Yıldırım*	*M. M. Eker*
Çalışma ve Sos. Güv. Bakanı	Sanayi ve Ticaret Bakanı	En. ve Tab. Kay. Bakanı
Ö. Dinçer	*N. Ergün*	*T. Yıldız*

Kültür ve Turizm Bakanı	Çevre ve Orman Bakanı
E. Günay	*V. Eroğlu*

ANAYASA KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METİN

ANAYASA MAHKEMESİNİN KURULUŞU VE YARGILAMA USÛLLERİ HAKKINDA KANUN TASARISI

BİRİNCİ KISIM

Genel Hükümler

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Kanunun amaç ve kapsamı; Anayasa Mahkemesinin yapısı, görevleri, yargılama usûlleri, Başkan, başkanvekilleri ve üyelerinin seçimi, disiplin ve özlük işleri ile raportörler, raportör yardımcıları ve personelinin nitelikleri, atanmaları, görev ve sorumlulukları, disiplin ve özlük işlerine ilişkin esasları düzenlemektir.

Tanımlar

MADDE 2- (1) Bu Kanunun uygulanmasında;

a) Başkan: Anayasa Mahkemesi Başkanını,

b) Başkanlık: Anayasa Mahkemesi Başkanlığını,

c) Başkanvekili: Bölümlerin başkanlığını yürütmek ve Başkana vekâlet etmek üzere Genel Kurulca dört yıllığına seçilen üyeleri,

ç) Bölüm: Bir başkanvekilinin başkanlığında yedi üyeden oluşan ve ilgili başkanvekili başkanlığında dört üyenin katılımıyla toplanıp bireysel başvurular hakkında karar verme yetkisine sahip olan kurulu,

d) Genel Kurul: Onyedi üyeden oluşan kurulu,

e) İçtüzük: Anayasa Mahkemesi İçtüzüğünü,

f) Kıdem: Anayasa Mahkemesi üyeliğine seçilme tarihinden itibaren geçen süreyi veya aynı tarihte seçilenlerden yaşça büyük olmayı,

g) Komisyon: Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik incelemesini yapmak üzere oluşturulan kurulları,

ğ) Mahkeme: Anayasa Mahkemesini,

h) Üye: Başkan ve başkanvekilleri de dâhil tüm üyeleri,

ı) Yüce Divan: Anayasanın 148 inci maddesinin altıncı ve yedinci fıkralarında belirtilen kişilerin, görevleri ile ilgili suçlarından dolayı yargılamasını yapmakla görevli Mahkeme Genel Kurulunu,

ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

Görevler, Yetkiler ve Mahkeme Bütçesi

Mahkemenin görev ve yetkileri

MADDE 3- (1) Mahkemenin görev ve yetkileri şunlardır:

a) Kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün veya bunların belirli madde veya hükümlerinin şekil ve esas bakımından, Anayasa değişikliklerinin ise sadece şekil açısından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla açılan iptal davalarına bakmak.

b) Anayasanın 152 nci maddesine göre mahkemelerce itiraz yoluyla kendisine intikal ettirilen işleri karara bağlamak.

c) Anayasanın 148 inci maddesi uyarınca yapılan bireysel başvuruları karara bağlamak.

ç) Cumhurbaşkanını, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanını, Bakanlar Kurulu üyelerini, Anayasa Mahkemesi, Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi başkan ve üyelerini, başsavcılarını, Cumhuriyet Başsavcıvekilini, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu ve Sayıştay başkan ve üyelerini, Genelkurmay Başkanı, Kara, Deniz ve Hava Kuvvetleri Komutanları ile Jandarma Genel Komutanını görevleri ile ilgili suçlardan dolayı Yüce Divan sıfatıyla yargılamak.

d) Siyasî partilerin kapatılmasına ve Devlet yardımından yoksun bırakılmasına ilişkin davalar ile ihtar başvuruları ve dağılma durumunun tespiti istemlerini karara bağlamak.

e) Siyasî partilerin mal edinimleri ile gelir ve giderlerinin kanuna uygunluğunun denetimini yapmak veya yaptırmak.

f) Milletvekillerinin yasama dokunulmazlıklarının kaldırılmasına veya milletvekilliklerinin düşmesine ya da milletvekili olmayan bakanların dokunulmazlıklarının kaldırılmasına Türkiye Büyük Millet Meclisince karar verilmesi hâllerinde, ilgili milletvekili veya bir diğer milletvekilinin Anayasa, kanun veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü hükümlerine aykırılık iddiasına dayanan iptal istemlerini karara bağlamak.

g) Mahkeme üyeleri arasından Anayasa Mahkemesi Başkanı ve başkanvekilleri ile Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı ve Başkanvekilini seçmek.

ğ) Anayasada kendisine verilen diğer görevleri yerine getirmek.

Mahkeme bütçesi

MADDE 4- (1) Mahkeme, Merkezi Yönetim Bütçesi içinde kendi bütçesi ile yönetilir.

(2) Türkiye Büyük Millet Meclisinde bütçe ile ilgili görüşmelerde Mahkeme Genel Sekreteri hazır bulunur.

İçtüzük

MADDE 5- (1) Bu Kanun çerçevesinde;

a) Mahkemenin iç düzeni, işleyişi, teşkilâtı, çalışma usûlleri, tutulacak defter ve kayıtlar, elektronik ortam da dâhil evrak akış düzeni, arşivlenmesi, Mahkeme kütüphanesi, Genel Sekreterlik ile idarî teşkilâtı, idarî personelin görev ve sorumlulukları,

b) Başkan ve üyeler ile raportörler ve raportör yardımcılarının sicillerinin tutulması, disiplin işleri, izin ve sağlık durumları, giyecekleri kisvelerin şekli ve bunların giyilme zaman ve yerleri,

c) Mahkemenin çalışma, yargılama usûl ve esasları, müzakere ve duruşmaların yönetimi ve kayda alınması,

Genel Kurulca kabul edilecek İçtüzükle düzenlenir.

(2) İçtüzük Resmî Gazete'de yayımlanır.

İKİNCİ KISIM
Anayasa Mahkemesi Üyeliği
BİRİNCİ BÖLÜM
Üyelerin Nitelikleri, Seçimi ve Atanması

Mahkemenin kuruluşu ve üyelerin seçilme yeterliği

MADDE 6- (1) Mahkeme onyedi üyeden kurulur.

(2) Mahkeme üyeliğine seçilebilmek için aşağıdaki bentlerde sayılan niteliklerden birine sahip olmak gerekir:

a) Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi veya Sayıştayda başkan ya da üye olmak,

b) Mahkemede asgarî beş yıl süreyle raportör olarak görev yapıyor olmak,

c) Kırkbeş yaşını doldurmuş, yükseköğrenim görmüş olması ve hâkimlik mesleğine alınmaya engel bir hâlinin bulunmaması kaydıyla;

1) Yükseköğretim kurumlarının hukuk, iktisat veya siyasal bilimler dallarında profesör veya doçent unvanını kazanmış olmak,

2) En az yirmi yıl fiilen serbest avukatlık yapmış olmak,

3) En az yirmi yıl kamu hizmetinde fiilen çalışmış üst kademe yöneticileri arasından seçilecek üye için Yükseköğretim Kurulu Başkan veya üyesi ya da bir yükseköğretim kurumunun rektör veya dekanı ya da müsteşar, müsteşar yardımcısı, büyükelçi veya vali olmak,

4) Birinci sınıf hâkim ve savcılar için adaylık dâhil en az yirmi yıl çalışmış olmak.

Üyelerin seçimi

MADDE 7- (1) Türkiye Büyük Millet Meclisi; iki üyeyi Sayıştay Genel Kurulunun kendi başkan ve üyeleri arasından, her boş yer için göstereceği üçer aday içinden, bir üyeyi ise baro başkanlarının serbest avukatlar arasından gösterecekleri üç aday içinden yapacağı gizli oylamayla seçer. Türkiye Büyük Millet Meclisinde yapılacak bu seçimde, her boş üyelik için ilk oylamada üye tam sayısının üçte iki ve ikinci oylamada üye tam sayısının salt çoğunluğu aranır. İkinci oylamada salt çoğunluk sağlanamazsa, bu oylamada en çok oy alan iki aday için üçüncü oylama yapılır; üçüncü oylamada en fazla oy alan aday üye seçilmiş olur. İkinci ve üçüncü tur oylamalarda oyları eşit olan adaylar arasında eşitlik bozulana kadar oylama tekrarlanır.

(2) Cumhurbaşkanı; üç üyeyi Yargıtay, iki üyeyi Danıştay, bir üyeyi Askerî Yargıtay, bir üyeyi Askerî Yüksek İdare Mahkemesi genel kurullarınca kendi başkan ve üyeleri arasından her boş yer için gösterecekleri üçer aday içinden; en az ikisi hukuk bilim dallarından olmak üzere üç üyeyi Yükseköğretim Kurulunun yükseköğretim kurumlarının hukuk, iktisat ve siyasal bilimler dallarında görev yapan ve kendi üyesi olmayan öğretim üyeleri arasından her boş yer için göstereceği üçer aday içinden; dört üyeyi üst kademe yöneticileri, serbest avukatlar, birinci sınıf hâkim ve savcılar ile en az beş yıl raportörlük yapmış Anayasa Mahkemesi raportörleri arasından seçer.

(3) Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi ve Sayıştay genel kurulları ile Yükseköğretim Kurulu ve baro başkanlarınca Mahkeme üyeliğine aday göstermek için yapılacak seçimlerde en fazla oy alan üç kişi aday gösterilmiş sayılır. Bu fıkra uyarınca yapılacak seçimler tek turda yapılır ve her bir üye her boş üyelik için üç adaya oy kullanabilir. Oyları eşit olan adaylar arasında eşitlik bozulana kadar oylama tekrarlanır.

Üye seçilenlere tebligat ve seçilenlerin görevi kabul etmemesi

MADDE 8- (1) Türkiye Büyük Millet Meclisince seçilen üyeler Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığınca, Cumhurbaşkanı tarafından seçilen üyeler ise Cumhurbaşkanlığınca, Mahkemeye yazıyla bildirilir. Anayasa Mahkemesi Başkanlığı durumu, seçilenlere yazı ile tebliğ eder.

(2) Seçilenlerin ad ve soyadları Resmî Gazete'de yayımlanır.

(3) Mahkeme üyeliğine seçilenin görevi kabul etmemesi durumunda, bu husus ilgilinin Türkiye Büyük Millet Meclisince seçilmiş olması hâlinde Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına, Cumhurbaşkanınca seçilmiş olması hâlinde Cumhurbaşkanlığına ve aday gösterilmesi söz konusu ise ilgili kurum ya da kurula Başkan tarafından yazıyla bildirilir.

(4) Bildirimden itibaren 7 nci maddedeki usûle göre bir ay içinde yeni üye seçilir. Aday gösterecek kurulların tatilde bulunması hâlinde, bu süre tatilin bitiminden itibaren başlar.

And içme

MADDE 9- (1) Üyeler görevlerine başlamadan önce, Başkanın davet edeceği Cumhurbaşkanı, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı, Başbakan, yüksek yargı organları başkan ve başsavcıları, Adalet Bakanı ve Devlet protokolünde yer alan diğer üst düzey görevliler ile emekli üyelerden katılanların, diğer ilgililerin huzurunda ve Anayasa Mahkemesi Başkan ve üyeleri önünde aşağıdaki andı içerler:

"Türkiye Cumhuriyeti Anayasasını ve temel hak ve özgürlükleri koruyacağıma; görevimi doğruluk, tarafsızlık ve hakka saygı duygusu içinde, her türlü etki ve kaygıdan uzak olarak Anayasanın dayandığı temel ilkelere uygun hukuk anlayışı içinde, sadece vicdanımın emrine uyarak yerine getireceğime büyük Türk Milleti önünde namusum ve şerefim üzerine and içerim."

Üyelik süresi ve teminatı

MADDE 10- (1) Mahkeme üyeleri oniki yıl için seçilirler. Bir kimse iki defa üye seçilemez.

(2) Başkan ve üyeler azlolunamaz; kendileri istemedikçe görev süreleri dolmadan veya altmışbeş yaşından önce emekliye sevk edilemezler.

(3) Başkan ve üyelerin görevleri yalnızca Anayasada ve bu Kanunda öngörülen hâllerde sona erer.

Üyeliğin boşalması ve sona ermesi

MADDE 11- (1) Başkan, bir üyenin görev süresinin dolacağı tarihten iki ay önce, bunun dışında bir boşalma olduğu takdirde ise derhal, keyfiyeti üyeyi seçmeye ve aday göstermeye yetkili olanlara yazıyla bildirir ve bu tarihten itibaren iki ay içinde 7 nci maddedeki usûle göre boşalan üyelik kaynağından seçim yapılır.

(2) Başkan ve üyeler, yazılı olarak emekliliklerini isteyebilecekleri gibi, müddet ve kabule bağlı olmaksızın görevlerinden çekilebilirler; seçildikleri tarihten itibaren oniki yılın sonunda görevleri sona erer ve her hâlükârda altmışbeş yaşını doldurunca emekliye ayrılırlar.

(3) Başkanlık ve üyelik; 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununa göre hâkimlik ve savcılık mesleğinden çıkarılmayı gerektiren bir suçtan dolayı kesin hüküm giyilmesi veya Türk vatandaşlığının kaybedilmesi hâlinde kendiliğinden; görevin sağlık bakımından yerine getirilemeyeceğinin sağlık kurulu raporuyla kesin olarak anlaşılması hâlinde Mahkeme üye tamsayısının salt çoğunluğunun kararıyla ya da 19 uncu maddeye göre Genel Kurulun kararıyla üyelikten çekilmeye davet edilme cezası verilen üyenin kendiliğinden çekilmesi veya istifa etmiş sayılması hâllerinde sona erer.

(4) Görev sürelerini tamamlayan ancak, Anayasa Mahkemesine üye seçilmeden önceki görevleri için öngörülen zorunlu emeklilik yaşını doldurmayan üyelerden;

a) Yargıtay, Danıştay, Askerî Yargıtay, Askerî Yüksek İdare Mahkemesi veya Sayıştay üyeliğinden seçilenler, herhangi bir işleme gerek olmaksızın ve boş kadro şartı aranmaksızın, geldikleri yerlerdeki üyelik görevine geri dönebilirler ve boşalan ilk üye kadrosu kendilerine tahsis olunur. Birinci sınıf hâkimlik veya savcılıktan seçilenler istekleri halinde Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca mükteseplerine uygun bir yere hâkim veya savcı olarak atanırlar. Üyelerin Mahkemede geçirdikleri süreler hâkimlik sınıfından olup da yüksek hâkimlik tazminatını almaya başladıktan sonra seçilenler için yüksek hâkimlik tazminatının ödenmesini gerektiren görevlerde geçmiş olarak değerlendirilir. Bu hüküm, akademik unvanların kazanılmasına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla üniversitelerden gelen personel hakkında da uygulanır.

b) Serbest avukatlık mesleğinden veya Anayasa Mahkemesi raportörlüğünden seçilenler istekleri halinde Başbakanlıkta baş müşavir kadrosuna atanırlar.

c) Kamu görevlerinden seçilenler, görev sürelerinin dolmalarından itibaren otuz gün içinde eski kurumlarına başvurmaları halinde, atamaya veya göreve başlatmaya yetkili makamlar tarafından otuz gün içinde mükteseplerine uygun bir kadroya atanırlar.

ç) Yukarıdaki bentler uyarınca başvurmalarından itibaren otuz gün içinde yeni göreve atanıncaya kadar sürenin dolması sebebiyle görevin sona ermesinden önce alınmakta olan aylık ücretler ile sosyal hak ve yardımlarının, Mahkeme tarafından ödenmesine devam olunur.

(5) Askerî Yargıtay ve Askerî Yüksek İdare Mahkemesi tarafından gösterilecek adaylar arasından seçilen üyenin, ordu mensubu olmaktan doğan emeklilikle ilgili bütün hakları saklıdır.

Başkan, başkanvekilleri ile Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı ve Başkanvekilinin seçimi

MADDE 12- (1) Başkan ve başkanvekilleri, Uyuşmazlık Mahkemesi Başkan ve Başkanvekili üyeler arasından gizli oyla ve üye tamsayısının salt çoğunluğuyla dört yıl için seçilirler.

(2) Süresi bitenler yeniden seçilebilirler. Seçimler, bu görevlerin sona ereceği tarihten önceki iki ay içerisinde sonuçlandırılır.

(3) Seçimlerle ilgili diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir.

Başkanın görev ve yetkileri

MADDE 13- (1) Başkanın görev ve yetkileri şunlardır:

a) Genel Kurulun ve gerektiğinde bölümlerin gündemini belirlemek,

b) Genel Kurula ve Yüce Divana başkanlık etmek; gerekli gördüğü takdirde kendi yerine bu görevleri ifa etmek üzere başkanvekillerinden birini görevlendirmek.

c) Genel Sekreter ve Genel Sekreter yardımcılarını görevlendirmek ve görevden almak.

ç) Mahkemeyi temsil etmek.

d) Mahkeme yönetmeliklerini onaylamak.

e) Harcamaların Mahkeme bütçesine uygunluğunu denetlemek.

f) Bölümler ve üyeler arasındaki eşgüdümü sağlamak.

g) Bölümlerden birinin fiilî ya da hukukî imkânsızlık nedeniyle toplanamaması hâlinde diğer Bölümden üye görevlendirmek.

ğ) Mahkeme personelinin atamasını yapmak.

h) Mahkemenin verimli ve düzenli çalışmasını sağlamak ve bu amaçla uygun göreceği tedbirleri almak.

ı) Gerekli gördüğü takdirde basına ve kamuoyuna Mahkemeyle ilgili bilgi ve demeç vermek veya bu maksatla başkanvekili, üye veya raportör görevlendirmek.

Başkanvekillerinin görev ve yetkileri

MADDE 14- (1) Başkana ait görev ve yetkiler, Başkanlığın boş olması hâlinde kıdemli başkanvekili; Başkanın mazeretli veya izinli olması hâllerinde ise Başkan tarafından belirlenen başkanvekilince yerine getirilir. Başkanvekillerinin de bulunmaması durumunda Mahkemeye en kıdemli üye başkanlık eder.

(2) Başkanvekillerinin görev ve yetkileri şunlardır;

a) Bölümlere ve Başkanın gerekli gördüğü hâllerde Genel Kurul ya da Yüce Divana başkanlık etmek,

b) Başkanı oldukları Bölümün gündemini belirlemek,

c) Bölüm içinden oluşturulacak komisyonlarda üyelerin dönüşümlü olarak görev yapmalarını sağlamak,

ç) Bu Kanunla verilmiş diğer görevler ile Başkan tarafından tevdi edilen işleri yapmak.

Üyelerin yükümlülükleri

MADDE 15- (1) Üyeler;

a) Hâkimlik mesleğinin vakar ve şerefine uygun hareket etmek zorundadırlar; görevleriyle bağdaşmayan herhangi bir faaliyette bulunamazlar,

b) Geçerli bir mazeretleri olmadıkça oturumlara katılırlar,

c) Mahkemede görüşülmekte olan konularda görüş ve düşüncelerini açıklayamazlar,

ç) Oturumun ve oylamanın gizliliğini muhafaza ederler,

d) Oylamalarda çekimser oy kullanamazlar,

e) Görevleri dışında resmî veya özel hiçbir görev alamazlar; davet olundukları ulusal ve uluslararası kongre, konferans ve benzeri bilimsel toplantılara Başkanın izniyle katılabilirler.

(2) Sportif, sosyal ve kültürel amaçlı derneklerde yönetim ve denetim kurullarında görev almamak koşuluyla üyelik hâli görev olarak nitelendirilemez.

İKİNCİ BÖLÜM

Disiplin İşlemleri ile Suç ve Cezalara İlişkin Hükümler

Başkan ve üyeler hakkında inceleme ve soruşturma

MADDE 16- (1) Başkan ve üyelerin görevlerinden doğan veya görevleri sırasında işledikleri iddia edilen suçları, kişisel suçları ve disiplin eylemleri için soruşturma açılması Genel Kurulun kararına bağlıdır. Ancak ağır ceza mahkemesinin görevine giren suçüstü hâllerinde, soruşturma genel hükümlere göre yürütülür.

(2) Başkan, müstear adla yapılan veya yapıldığı anlaşılan imzasız, adressiz yahut belli bir olayı ve nedeni içermeyen, delilleri ve dayanakları gösterilmeyen ihbar ve şikâyetleri işleme koymaz. Ancak bu ihbar ve şikayetlerin somut delillere dayanması durumunda konu hakkında gerekli inceleme ve araştırma yapılır.

(3) Başkan gereken hâllerde, işi Genel Kurula götürmeden önce üyelerden birine ön inceleme yaptırabilir. Soruşturma açılmasına yer olup olmadığının belirlenmesi için gerekli incelemeyi yapmak üzere görevlendirilen üye, incelemesini tamamladıktan sonra, durumu bir raporla Başkana bildirir.

(4) Konu, Başkan tarafından gündeme alınarak Genel Kurulda görüşülür. Hakkında işlem yapılan üye görüşmeye katılamaz. Genel Kurulca, soruşturma açılmasına yer olmadığına karar verildiği takdirde, karar ilgili üye ile ihbar ve şikâyette bulunanlara tebliğ edilir.

(5) Soruşturma açılmasına karar verildiği takdirde, Genel Kurul, üyeler arasından üç kişiyi Soruşturma Kurulunu oluşturmak üzere seçer. Kıdemli üye Soruşturma Kuruluna başkanlık eder. Soruşturma Kurulu, 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun Cumhuriyet savcısına tanıdığı bütün yetkilere sahiptir. Kurulun soruşturma ile ilgili yapılmasını istediği işlemler, mahallinde yetkili adlî makamlar tarafından derhal yerine getirilir.

(6) Ön inceleme yaptırılmasına, Soruşturma Kurulu üyelerinin seçilmesine, soruşturmanın yapılmasına ve gereken diğer kararların verilmesine dair esaslar İçtüzükle düzenlenir.

(7) Başkanın yukarıda yazılı hâl ve hareketlerinin görülmesi veya öğrenilmesi hâlinde, Başkan tarafından yapılması gereken işlemler kıdemli başkanvekilince yürütülür.

Adlî soruşturma ve kovuşturma

MADDE 17- (1) Ağır ceza mahkemesinin görevine giren kişisel suçlarla ilgili suçüstü hâli istisna olmak üzere, görevlerinden doğan veya görevleri sırasında işledikleri iddia edilen suçları ve kişisel suçları nedeniyle Başkan ve üyeler hakkında koruma tedbirlerine ancak bu madde hükümlerine göre karar verilebilir.

(2) Ağır ceza mahkemesinin görevine giren kişisel suçlarla ilgili suçüstü hâllerinde soruşturma genel hükümlere göre yürütülür. İddianame hazırlanması hâlinde kovuşturma Yargıtay Ceza Genel Kurulunca yapılır.

(3) Ağır ceza mahkemesinin görevine giren kişisel suçlarla ilgili suçüstü hâli dışındaki görevden doğan veya görev sırasında işlendiği iddia edilen suçlar ile kişisel suçlarda Soruşturma Kurulu, soruşturma sırasında 5271 sayılı Kanunda ve diğer kanunlarda yer alan koruma tedbirlerinin alınması talebinde bulunursa, Genel Kurulca bu konuda karar verilir.

(4) Soruşturma Kurulu soruşturmayı tamamladıktan sonra kamu davasının açılmasına gerek görmezse kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar verir. Kurul, kamu davası açılmasını gerekli görürse düzenleyeceği iddianameyi ve dosyayı görevleriyle ilgili suçlarda Yüce Divan sıfatıyla yargılama yapmak üzere Anayasa Mahkemesine, kişisel suçlarda ise Yargıtay Ceza Genel Kuruluna tevdi olunmak üzere Başkanlığa gönderir. Soruşturma Kurulunun vereceği kararlar şüpheliye ve varsa şikâyetçiye tebliğ olunur.

Disiplin soruşturması işlemleri

MADDE 18- (1) Başkan ve üyelerin hâkimlik mesleğinin vakar ve şerefi ile bağdaşmayan veya hizmetin aksamasına yol açan hâl ve hareketlerinden dolayı haklarında 16 ncı maddede belirlenen kurallar çerçevesinde disiplin soruşturması yapılır. Genel Kurul, eldeki bilgi ve deliller ile isnat olunan hâl ve hareketin niteliğine göre disiplin soruşturması yapılmasına yer olup olmadığına karar verir.

(2) Ceza soruşturma ve kovuşturmaları, disiplin işlemlerinin ayrıca yapılmasına ve uygulanmasına engel olmaz. Disiplin soruşturmasını gerektiren eylemlerin öğrenilmesinden itibaren bir yıl geçmiş ise disiplin soruşturması açılamaz. Disiplin cezasını gerektiren eylemin işlendiği tarihten itibaren beş yıl geçmiş ise disiplin cezası verilemez. Disiplin cezasını gerektiren eylem, aynı zamanda bir suç teşkil eder, bu suç için kanunda daha uzun bir zamanaşımı süresi öngörülmüş olur ve ceza soruşturması veya kovuşturması da açılır ise, bu fıkrada belirtilen süre yerine zamanaşımı süreleri uygulanır. Genel Kurulca kovuşturma sonucunun beklenmesine karar verilenler hakkında ise, kovuşturmayı yürüten mahkeme kararının kesinleşmesinden itibaren bir yıl geçmekle ceza verme yetkisi zamanaşımına uğrar.

(3) Genel Kurul disiplin soruşturması açılmasına karar verirse Soruşturma Kurulu, konu ile ilgili bilgileri toplar ve sübut delillerini tespit eder, lüzum gördükleri kimseleri yeminle dinler, isnat olunan hâl ve hareketi bildirerek ilgiliyi onbeş günden az olmamak üzere tanınacak süre içinde savunmasını yapmaya davet eder. İlgili, savunmasının istendiği andan itibaren, soruşturma evrakını incelemeye yetkilidir.

(4) Kamu idareleri, kamu görevlileri, diğer gerçek ve bankalar dâhil tüzel kişiler, Soruşturma Kurulunun sorularına cevap vermek ve soruşturmayla ilgili taleplerini yerine getirmek zorundadırlar.

(5) Soruşturma Kurulu inceleme neticesinde, elde ettiği bilgi ve delilleri gösteren ve bunlara göre disiplin cezası verilmesine yer olup olmadığı hakkındaki kanaatlerini içeren bir rapor hazırlayarak rapor ve eklerini Genel Kurula iletmek üzere Başkanlığa sunar.

(6) Başkan, soruşturma sonucunu ilgiliye yazılı olarak bildirir ve ilgiliyi beş günden az olmamak üzere tayin edeceği süre içinde Genel Kurul huzurunda sözlü ya da yazılı savunmasını vermeye davet eder.

(7) Genel Kurul, yapılan disiplin soruşturmasının sonucuna göre, gerekirse soruşturmanın genişletilmesine, isnat olunan hâl ve hareketi sabit görmezse dosyanın işlemden kaldırılmasına, sabit görmesi hâlinde ise eylemine uyan disiplin cezasına karar verir.

Disiplin cezaları ve yerine getirilmesi

MADDE 19- (1) Başkan ve üyelerin, aslî görevleri dışında resmî veya özel bir görev almaları ya da yaptıkları yeminle veya üyeliğin vakar ve şerefi ile bağdaşmayan, hizmetin aksamasına yol açan hâl ve hareketlerinin sabit görülmesi hâlinde, eylemin niteliğine göre, uyarma, kınama ya da üyelikten çekilmeye davet edilme cezalarından birisine karar verilir.

(2) Üyelikten çekilmeye davet edilme cezasına karar verilebilmesi için Genel Kurulun üçte iki oy çokluğu şarttır.

(3) Disiplin cezasına ilişkin Genel Kurul kararına karşı ilgili, kararın kendisine tebliğ tarihinden itibaren on gün içinde Genel Kurula yeniden inceleme başvurusunda bulunabilir. Genel Kurulca yapılacak yeniden inceleme sonucunda verilen karar kesindir. Genel Kurul kararı Başkan tarafından ilgiliye tebliğ edilir ve yerine getirilir.

(4) Hakkında üyelikten çekilmeye davet cezası verilen üye, tebliğ tarihinden itibaren bir ay içinde buna uymazsa istifa etmiş sayılır ve bu süre içinde izinli kabul edilir.

ÜÇÜNCÜ KISIM

Teşkilât Yapısı

BİRİNCİ BÖLÜM

Mahkeme Teşkilâtı

Teşkilât

MADDE 20- (1) Anayasa Mahkemesi teşkilâtı; Başkanlık, Genel Kurul, bölümler, Komisyonlar, Genel Sekreterlik ve idarî birimlerden oluşur.

Genel Kurul

MADDE 21- (1) Genel Kurul, Mahkemenin onyedi üyesinden oluşur. Genel Kurul, Başkanın veya belirleyeceği başkanvekilinin başkanlığında en az oniki üye ile toplanır.

(2) Genel Kurulun görevleri şunlardır:

a) İptal ve itiraz davaları ile Yüce Divan sıfatıyla yürütülecek yargılamalara bakmak.

b) Siyasî partilere ilişkin malî denetim yapmak, dava ve başvuruları karara bağlamak.

c) İçtüzüğü kabul etmek veya değiştirmek.

ç) Başkan ve başkanvekilleri ile Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı ve Başkanvekilini seçmek.

d) Bölümler arasındaki işbölümünü yapmak, bölümlerden birinin yıl içinde gelen işleri normal çalışmayla karşılanamayacak şekilde artmış ve bölümler arasında iş bakımından bir dengesizlik meydana gelmişse takvim yılı başında toplanıp bir kısım işleri diğer Bölüme vermek.

e) Bölümler arasında meydana gelen işbölümü uyuşmazlıklarını kesin karara bağlamak, fiilî veya hukukî imkânsızlık nedeniyle bir Bölümün görevine giren işe bakamaması hâlinde diğer Bölümü görevlendirmek.

f) Üyeler hakkında disiplin ve ceza soruşturması açılmasına, soruşturma ve kovuşturma tedbirlerine ve gerektiğinde disiplin cezası verilmesine ya da üyeliğin sona erdirilmesine karar vermek.

g) İtirazları incelemek.

Bölümler ve komisyonlar

MADDE 22- (1) Mahkemede, bireysel başvuruları karara bağlamak üzere bir başkanvekili başkanlığında yedişer üyesi olan iki Bölüm bulunur. Bölümler, bir başkanvekilinin başkanlığında dört üyenin katılımıyla toplanır.

(2) Bölüm ve komisyonların oluşumu ve işbölümü İçtüzükle düzenlenir.

İKİNCİ BÖLÜM

Genel Sekreterlik, Raportörler ve Raportör Yardımcıları

Genel Sekreter ve genel sekreter yardımcılarının görevleri

MADDE 23- (1) Başkanlığa bağlı olarak Genel Sekreterlik birimi kurulur. Genel Sekreterliğe bağlı birimlerin çalışma esasları Yönetmelikle düzenlenir.

(2) Genel Sekreter, Başkan tarafından raportörler arasından görevlendirilir. Genel Sekreterin görevde olmaması durumunda, yerine Genel Sekreterin belirleyeceği genel sekreter yardımcısı vekâlet eder.

(3) Genel Sekreter, Başkanın gözetim ve denetimi altında;

a) Başvuruların kayıt ve sevk edilmesi,

b) Genel Kurul ve Bölüm toplantılarıyla ilgili idarî işlerin yürütülmesi,

c) Kararların ve raporların otomasyonunun sağlanması ve arşivlenmesi,

ç) Mahkemenin yazışmalarının yapılması,

d) Mahkeme kararlarının uygulanmasının takip edilmesi ve bu konuda Genel Kurula bilgi verilmesi,

e) Bütçenin harcanması ve bu konuda Başkana bilgi verilmesi,

f) Mahkemenin kurumsal, bilimsel, idarî, malî ve teknik işlerinin yürütülmesi,

g) Protokol işlerinin düzenlenmesi,

ğ) Personelin sevk ve idaresinin sağlanması,

h) Kanun, İçtüzük ve Yönetmelik hükümleri çerçevesinde Başkan tarafından verilen diğer işlerin yapılması,

konularında görevli ve yetkilidir.

(4) Başkan tarafından raportörler arasından üç genel sekreter yardımcısı Genel sekreter yardımcılarının görevleri ve aralarındaki işbölümü Yönetmelikle düzenlenir.

Raportörler

MADDE 24- (1) Mahkemede, yargısal ve idarî çalışmalara yardımcı olmak üzere yeteri kadar raportör görevlendirilir ya da atanır.

(2) Mahkemede raportör olabilmek için aşağıdaki şartlardan birini taşımak gerekir:

a) Mesleklerinde en az beş yıl başarıyla çalışmış adlî veya idarî hâkim ya da savcı veya Sayıştay denetçisi, başdenetçisi ya da uzman denetçisi olmak,

b) Yükseköğretim kurumlarının hukuk, iktisat veya siyasal bilimler dallarında doçent, yardımcı doçent ya da doktorasını tamamlamış araştırma görevlisi olmak,

c) Adaylık süresi hariç, en az beş yıl başarıyla çalışmış raportör yardımcısı olmak.

(3) Kamu Personeli Yabancı Dil Bilgisi Seviye Tespit Sınavından en az (C) düzeyinde belge almış olmak ve lisansüstü çalışmalar yapmış olmak, raportörlüğe görevlendirmede ve atanmada tercih nedenidir.

(4) Raportörler, idarî yönden Başkana bağlı olup, görevlerini hâkimlik teminatına uygun olarak yerine getirirler.

Raportörlerin görevlendirilmesi, özlük hakları, disiplin ve ceza işleri

MADDE 25- (1) Raportör olarak çalışmak isteyenler bu konudaki isteklerini yazılı olarak Başkanlığa iletirler.

(2) Raportörler Başkanın uygun görmesi üzerine bağlı oldukları kurumun yetkili mercileri tarafından görevlendirilirler.

(3) Bu Kanunda hüküm bulunan hâller dışında, görevlendirilen raportörlerin özlük işlerinde, mensup oldukları mesleklere ait hükümler uygulanır ve raportör olarak Mahkemede geçirdikleri süreler mesleklerinde geçmiş sayılır. Yükselme ve kademe ilerlemelerinde Başkan tarafından verilecek yazılı bilgi esas alınır.

(4) Mahkemenin kadrolarına atanan raportörlerin yükselme süreleri iki yıldır.

(5) Görevlendirilenler de dâhil raportörlerin aylıkları ve diğer malî hakları Mahkeme bütçesinden ödenir.

(6) Görevlendirilen raportörlerin kanunî izin haklarına ve sağlık işlerine ilişkin işlemler Başkanlıkça yürütülür ve sicillerine işlenmek üzere kurumlarına bildirilir.

(7) 24 üncü maddenin ikinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine göre görevlendirilen raportörlerin görevlerinden ayrılmalarında, görevlendirmelerinde izlenen yöntem uygulanır. Görevlerinden ayrılmalarından sonra tâbi oldukları kanunlara göre yapılacak atamalarda, sahip bulundukları derece ve kıdem, Mahkemedeki çalışmaları ile kendi istekleri dikkate alınır.

(8) 24 üncü maddenin ikinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine göre görevlendirilen raportörler, talepte bulunmaları ve Başkanlıkça uygun görülmesi hâlinde Mahkeme raportörü olarak atanırlar. Bu şekilde ataması yapılan raportörlerin önceki kurumlarıyla ilişikleri kesilir.

(9) Mahkemenin raportörlük kadrolarına atananlar, emeklilik hakları ile teminatları bakımından kıdem, sınıf ve derecelerindeki birinci sınıf, birinci sınıfa ayrılmış, ikinci sınıf ve üçüncü sınıf hâkim ve savcılar hakkındaki hükümlere tâbidir. Ek göstergelere ilişkin olarak birinci sınıfa ayrılmış hâkim ve savcılar için aranan "Yargıtay ve Danıştay üyeliklerine seçilme hakkını kaybetmemiş olmak" şartı, atanan raportörler için "birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemek" şeklinde uygulanır.

(10) Mahkemeye atanan raportörlerin aylık, ödenek, malî, sosyal ve emeklilik hakları, adlî suçlarıyla ilgili soruşturma ve kovuşturma işlemleri ile diğer haklarına ilişkin bu Kanunda hüküm bulunmayan hâllerde, 2802 sayılı Kanunun ilgili hükümleri uygulanır.

(11) 24 üncü maddenin ikinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerine göre görevlendirilen raportörlerin görevlerinden doğan veya görevleri sırasında işledikleri suçlar ve kişisel suçları ile disiplin eylemlerinden dolayı Başkanın bildirmesi üzerine; bağlı bulundukları kurumlarca kendileriyle ilgili mevzuat hükümleri uyarınca işlem yapılır.

Raportörlerin görevleri

MADDE 26- (1) Raportörler, Başkan tarafından kendilerine verilen dosyaların ilk ve esas inceleme raporlarını hazırlar ve toplantılara katılırlar; bireysel başvurularla ilgili olarak Kanunda ve İçtüzükte belirtilen görevleri ifa ederler.

(2) Başkan tarafından gerektiğinde raportörlere tanık veya uzman dinleme ve benzeri görevler verilebilir.

(3) Raportörler Başkan tarafından komisyonlarda görevlendirilebilirler.

(4) Raportörler Başkanın izin vermesi koşuluyla üniversitelerde, Türkiye Adalet Akademisinde ve benzeri kurum ve kuruluşlarda ders, kurs ve konferans verebilirler.

(5) Kanun, İçtüzük, Yönetmelik ya da Başkan tarafından verilen diğer görevleri yaparlar.

Raportör yardımcıları ve adayları

MADDE 27- (1) Mahkemede, yargısal ve idarî çalışmalara yardımcı olmak üzere yeteri kadar raportör yardımcısı atanır.

(2) Hukuk, siyasal bilgiler, iktisat, işletme, iktisadî ve idarî bilimler alanlarında en az dört yıllık yüksek öğrenim yapmış veya bunlara denkliği kabul edilmiş yabancı öğretim kurumlarından mezun olanlar ya da yabancı bir hukuk fakültesini bitirip de Türkiye'deki hukuk fakülteleri programlarına göre eksik kalan derslerden sınava girip başarı belgesi almış bulunanlar arasından açılacak giriş sınavını kazananlar, Başkan tarafından raportör yardımcılığına aday olarak atanır. Sınava girebilmek için askerlik hizmetini tamamlamış, erteletmiş veya askerlik hizmetinden muaf olmak, giriş sınavının yapıldığı yılın Ocak ayının son günü itibarıyla, lisans ve lisansüstü öğrenimini yapmış olanlar için otuz, doktora öğrenimini tamamlamış olanlar için otuzbeş yaşını bitirmemiş olmak ,14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 48 inci maddesinde belirtilen genel nitelikleri taşımak şarttır.

(3) Giriş sınavı, yazılı sınav ve mülakattan oluşur.

(4) Mülakat adayın;

a) Bir konuyu kavrayıp özetleme, ifade yeteneği ve muhakeme gücü,

b) Liyakati, temsil kabiliyeti, davranış ve tepkilerinin mesleğe uygunluğu,

c) Özgüveni, ikna kabiliyeti ve inandırıcılığı,

ç) Genel yetenek ve genel kültürü,

d) Bilimsel ve teknolojik gelişmelere açıklığı,

yönlerinden değerlendirilerek, ayrı ayrı puan verilmek suretiyle gerçekleştirilir. Adaylar, komisyon tarafından yukarıdaki bentlerde yazılı özelliklerin her biri için yirmişer puan üzerinden değerlendirilir ve verilen puanlar ayrı ayrı tutanağa geçirilir. Bunun dışında mülakat ile ilgili herhangi bir kayıt sistemi kullanılmaz.

(5) Raportör yardımcıları ve raportör yardımcı adayları 657 sayılı Kanundaki Genel İdare Hizmetleri sınıfına dâhil olup, raportörlük sınıf ve derecelerine dâhil değildirler. Bunlara 657 sayılı Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

(6) Raportör yardımcılarının raportörlüğe atanabilmeleri için adaylık süresi hariç olmak üzere bu görevde fiilen en az beş yıl çalışmış olmaları, hazırlayacakları meslekî nitelikteki tezin kabul edilmesi ve olumlu sicil almaları şarttır. Bu koşulları taşıyanlar, kadro durumu da gözetilerek Genel Sekreterin teklifi ve Başkanın onayı ile raportörlüğe atanabilirler.

(7) Raportör yardımcılığı adaylığına giriş sınavı usûl ve esasları, adaylık eğitiminin şekli ve şartları, adaylık süresi sonunda yapılacak sınavın usûl ve esasları, raportör yardımcılarının hazırlayacakları tezlerin şekil ve kapsamı ile diğer hususlar Yönetmelikle düzenlenir.

Yüksek Disiplin Kurulu

MADDE 28- (1) Başkan, başkanvekilleri, üyeler ve 24 üncü maddenin ikinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde sayılanlar hariç olmak üzere, Mahkemede istihdam edilen personelin disiplin işleri Yüksek Disiplin Kurulu tarafından yürütülür.

(2) Kurul, Genel Sekreterin önerisi üzerine Başkanın onayı ile belirlenen üç raportörden oluşur. Bunlardan kıdemli olan raportör Kurula başkanlık eder.

(3) Disiplin cezasını gerektiren hâller ve verilecek cezalar konusunda 657 sayılı Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır. Kurulun çalışma usûl ve esasları ile sair hususlar Yönetmelikle düzenlenir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
Hizmet Birimleri

Hizmet birimleri

MADDE 29- (1) Mahkemenin hizmet birimleri şunlardır:

a) Yazı İşleri Müdürlüğü.

b) İdarî ve Malî İşler Müdürlüğü.

c) Personel Müdürlüğü.

ç) Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü.

d) Dış İlişkiler Müdürlüğü.

e) Strateji Geliştirme Müdürlüğü.

f) Teknik Hizmetler Müdürlüğü.

g) Özel Kalem Müdürlüğü.

ğ) Basın Müşavirliği.

(2) İhtiyaç hâlinde Başkanın önerisi, Genel Kurulun kararı ile yeni birimler oluşturulabilir.

(3) Hizmet birimlerinin görev ve sorumlulukları yönetmelikte gösterilir.

Mahkeme personeli ve atanması

MADDE 30- (1) Mahkeme görevlerini yerine getirirken hukukî, idarî ve malî alanlarda çalışmak üzere yeterli sayıda personel istihdam eder. Bunlar hakkında 657 sayılı Kanunun bu Kanuna aykırı olmayan hükümleri uygulanır.

(2) Personelin ataması Genel Sekreterin önerisi üzerine Başkan tarafından yapılır.

Geçici görevlendirme

MADDE 31- (1) Mahkemenin Anayasa ve bu Kanunda verilen görevlerini yerine getirirken ihtiyaç görülmesi hâlinde, hâkim, savcı ve Sayıştay denetçileri ile kamu kurum ve kuruluşlarında çalışanlardan memur ve diğer kamu görevlisi statüsünde olanlar, aylık, ödenek, her türlü zam, tazminatlar ile diğer malî ve sosyal hak ve yardımlar kurumlarınca ödenmek kaydıyla Mahkemede geçici olarak görevlendirilebilir. Bu hüküm çerçevesince hakim ve savcıların görevlendirilmesinde muvafakatları aranır. Bu şekilde yapılan görevlendirmenin süresi bir yılı geçemez. Ancak ihtiyaç hâlinde bu süre altı aylık dönemler hâlinde uzatılabilir.

(2) Başkanın bu kapsamdaki görevlendirme talebi ilgili kurum ve kurullarca on gün içinde yerine getirilir. Geçici görev süresi ilgililerin terfi ve emekliliklerinde kurumlarınca hesaba katılarak özlük hakları devam ettirilir.

(3) Geçici görev süresince yükselme ve kademe ilerlemelerine esas olmak üzere Başkan, ilgili kurum ve kurullara yazılı bilgi verir.

(4) Geçici olarak görevlendirilenlerin kendi kurumlarında aldıkları net aylıkları ile hâkim, savcı ve Sayıştay meslek mensupları arasından görevlendirilenler için raportörlerin; memurlar ve diğer kamu görevlileri için Mahkemede görev yapmakta olan emsali memurların almakta oldukları aylıklar arasındaki fark ayrıca ödenir. Bu fıkraya göre yapılacak ödemeler hakkında aylıklara ilişkin hükümler uygulanır ve damga vergisi hariç herhangi bir vergiye tâbi tutulmaz, her ne şekilde olursa olsun başka bir ödemenin hesaplanmasında dikkate alınmaz.

Sözleşmeli personel

MADDE 32- (1) Mahkeme Başkanlığında; 657 sayılı Kanun ve diğer kanunların sözleşmeli personel çalıştırılması hakkındaki hükümlerine bağlı olmaksızın, kadroları karşılık gösterilmek suretiyle, sözleşmeli olarak basın müşaviri ve mütercim çalıştırılabilir.

(2) Bu suretle çalıştırılacakların sözleşme usûl ve esasları ile ödenecek brüt sözleşme ücreti, birinci derecedeki raportör yardımcısı için belirlenen brüt ortalama aylıkları geçmemek üzere Başkanlıkça tespit edilir.

Hizmet satın alma

MADDE 33- (1) Başkan, Mahkemenin ihtiyaç duyduğu alanlarda projelerin hazırlanması, gerçekleştirilmesi, işletilmesi ve işlerliği için şart olan zaruri ve istisnai hâllere münhasır olmak üzere özel bir meslek bilgisi ve ihtisasını gerektiren işlerde hizmet alımı yoluyla yerli ve yabancı uzman çalıştırmaya yetkilidir.

İdarî personelin Adalet Bakanlığı kadrolarına atanması

MADDE 34- (1) 27 nci maddenin birinci fıkrasına göre atananlar hariç, Mahkemenin hizmet birimlerinde çalışan 657 sayılı Kanuna tâbi personel, Genel Sekreterin teklifi ve Başkanın uygun görmesi üzerine, mükteseplerine uygun olarak Adalet Bakanlığınca Bakanlık merkez ve taşra teşkilâtı kadrolarına atanabilirler.

DÖRDÜNCÜ KISIM
İnceleme ve Yargılama Usûlleri
BİRİNCİ BÖLÜM
İptal Davası

İptal davası açmaya yetkili olanlar

MADDE 35- (1) Kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin, Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün veya bunların belirli madde ya da hükümlerinin Anayasaya aykırılığı iddiasıyla doğrudan doğruya iptal davası açmaya yetkili olanlar şunlardır:

a) Cumhurbaşkanı.

b) İktidar ve anamuhalefet partisi Meclis grupları.

c) Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tamsayısının en az beşte biri oranındaki üyeleri.

(2) İktidarda birden fazla siyasî partinin bulunması hâlinde, iktidar partilerinin dava açma hakkını en fazla üyeye sahip olan parti kullanır.

(3) Anayasa değişikliklerinin ve kanunların şekil bakımından Anayasaya aykırılığı iddiasıyla iptal davası açmaya Cumhurbaşkanı veya Türkiye Büyük Millet Meclisi üye tam sayısının en az beşte biri oranındaki milletvekilleri yetkilidir.

Şekil bakımından iptal davası ve sınırı

MADDE 36- (1) Şekil bakımından denetim; Anayasa değişikliklerinde teklif çoğunluğuna, oylama çoğunluğuna ve ivedilikle görüşülemeyeceği şartına uyulup uyulmadığı; kanunların ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün son oylamasının öngörülen çoğunlukla yapılıp yapılmadığı; kanun hükmünde kararnamelerin ise yetki kanununda öngörülen süre içinde çıkarılıp çıkarılmadığı ile Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu üyelerinin imzalarının bulunup bulunmadığı hususlarıyla sınırlıdır.

(2) Anayasa değişikliklerine karşı iptal davaları yalnız şekil bakımından aykırılık iddiası ile açılabilir.

(3) Şekil bozukluğuna dayanan iptal davaları Mahkeme tarafından öncelikle incelenerek karara bağlanır.

(4) Şekil bozukluğuna dayanan Anayasaya aykırılık iddiası mahkemeler tarafından ileri sürülemez.

İptal davası açma süresi

MADDE 37- Anayasa değişiklikleri ile kanunların şekil yönünden Anayasaya aykırılıkları iddiası ile doğrudan doğruya iptal davası açma hakkı, bunların Resmî Gazetede yayımlanmalarından başlayarak on gün; kanun hükmünde kararnamelerle Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün veya bunların belli madde ve hükümlerinin şekil ve esas, kanunların ise sadece esas yönlerinden Anayasaya aykırılıkları iddiasıyla doğrudan doğruya iptal davası açma hakkı, bunların Resmî Gazetede yayımlanmalarından başlayarak altmış gün sonra düşer.

İptal davası açılmasında temsil ve uyulması gereken esaslar

MADDE 38- (1) Kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün veya bunların belirli madde ya da hükümlerinin Anayasaya aykırılığı iddiasıyla açılacak iptal davası, 35 inci maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde yazılı siyasî parti gruplarının genel kurullarının, üye tam sayısının salt çoğunluğu ile alacakları karar üzerine açılır.

(2) Dava, 35 inci maddenin birinci fıkrasının (c) bendinde yazılı Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri tarafından açıldığı takdirde dilekçede, kendilerine Mahkemece tebligat yapılmak üzere, iki üyenin adının gösterilmesi gerekir.

(3) İptal davası, Anayasa değişiklikleri ile kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün veya bunların belirli madde ya da hükümlerinin Anayasaya aykırılığı iddiası ile iptalini ihtiva eden dava dilekçesinin Genel Sekreterlikçe, Yazı İşleri Müdürlüğüne havale edildiği tarihte açılmış sayılır. Davayı açanlara Genel Sekreterlikçe başvurunun kayda alındığına dair bir belge verilir.

(4) Dava, Türkiye Büyük Millet Meclisinin üye tam sayısının en az beşte biri oranındaki milletvekilleri tarafından açılmakta ise dava dilekçesi ile birlikte davayı açanların sıra numarasıyla ad ve soyadlarının, seçildikleri bölgelerinin ve imzalarının yer alması ve bu dilekçenin imzaları içeren her bir sayfasının o sayfada ad ve soyadları ile imzaları bulunanların milletvekili ve imzalarının da kendilerine ait olduğunun ayrı ayrı Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı veya belirleyeceği görevli tarafından imza ve mühür konulmak suretiyle onaylanmış olarak Genel Sekreterliğe verilmesi zorunludur.

(5) Siyasî parti grupları tarafından açılan davalarda ise grup genel kurulu kararının onaylı örnekleri ile dava dilekçesinde imzası olanların, grup başkanı veya vekili olduklarını belirleyen onaylı belge örneklerinin dava dilekçesi ile birlikte Genel Sekreterliğe verilmesi gerekir.

(6) İptal davalarında, Anayasaya aykırılıkları ileri sürülen hükümlerin Anayasanın hangi maddelerine aykırı olduğunun ve iddiaların dayandırıldığı gerekçelerin açıklanması zorunludur.

Eksikliklerin tamamlattırılması ve görüş bildirme

MADDE 39- (1) Mahkemece, dava dilekçesinin, 38 inci maddede gösterilen şartları taşıyıp taşımadığı, kayıt tarihinden itibaren on gün içinde incelenir. Başvuru dilekçesinde eksiklikler varsa kararla saptanarak onbeş günden az olmamak üzere verilecek süre içinde tamamlanması ilgililere tebliğ olunur.

(2) Dava, Türkiye Büyük Millet Meclisinin üye tamsayısının en az beşte biri oranındaki milletvekilleri tarafından açılmışsa, eksikliklerin tamamlanmasına ilişkin tebligat, başvuru dilekçesinde tebligatların yapılacağı belirtilen milletvekillerine, dilekçede bu husus belirtilmemişse dilekçenin en başında ad ve soyadları yazılı olan iki üyeye yapılır.

(3) Birinci fıkrada belirtilen süre içinde eksikliklerin tamamlanmaması hâlinde Genel Kurulca iptal davasının açılmamış sayılmasına karar verilir. Bu karar, ilgililere tebliğ olunur.

(4) İptal davalarında Mahkemece esasın incelenmesine karar verilmesi hâlinde, dava dilekçesi ile ekleri Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı, Başbakanlık ile iptal davası açmaya yetkili siyasi parti gruplarına gönderilir. Bu makamlar, iptal davasıyla ilgili yazılı görüşlerini değerlendirilmek üzere Mahkemeye bildirebilirler.

İKİNCİ BÖLÜM
İtiraz Yolu

Anayasaya aykırılığın mahkemelerce ileri sürülmesi

MADDE 40- (1) Bir davaya bakmakta olan mahkeme, bu dava nedeniyle uygulanacak bir kanun veya kanun hükmünde kararnamenin hükümlerini Anayasaya aykırı görürse veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varırsa;

a) İptali istenen kuralların Anayasanın hangi maddelerine aykırı olduklarını açıklayan gerekçeli başvuru kararının aslını,

b) Başvuru kararına ilişkin tutanağın onaylı örneğini,

c) Dava dilekçesi, iddianame veya davayı açan belgeler ile dosyanın ilgili bölümlerinin onaylı örneklerini,

dizi listesine bağlayarak Anayasa Mahkemesine gönderir.

(2) Taraflarca ileri sürülen Anayasaya aykırılık iddiası davaya bakan mahkemece ciddi görülmezse bu konudaki talep, gerekçeleri de gösterilmek suretiyle reddedilir. Bu husus esas hükümle birlikte temyiz konusu yapılabilir.

(3) Genel Sekreterlik gelen evrakı kaleme havale eder ve keyfiyeti başvuran mahkemeye bir yazı ile bildirir.

(4) Evrakın kayda girişinden itibaren on gün içinde başvurunun yöntemine uygun olup olmadığı incelenir. Açık bir şekilde dayanaktan yoksun veya yöntemine uygun olmayan itiraz başvuruları, Mahkeme tarafından esas incelemeye geçilmeksizin gerekçeleriyle reddedilir.

(5) Anayasa Mahkemesi, işin kendisine noksansız olarak gelişinden başlamak üzere beş ay içinde kararını verir ve açıklar. Bu süre içinde karar verilmezse ilgili mahkeme davayı yürürlükteki hükümlere göre sonuçlandırır. Ancak Anayasa Mahkemesinin kararı, esas hakkındaki karar kesinleşinceye kadar gelirse mahkeme buna uymak zorundadır.

Başvuruya engel durumlar

MADDE 41- (1) Mahkemenin işin esasına girerek verdiği red kararının Resmî Gazete'de yayımlanmasından itibaren on yıl geçmedikçe aynı kanun hükmünün Anayasaya aykırılığı iddiasıyla itiraz başvurusu yapılamaz.

(2) İtiraz yoluna başvuran mahkemede itiraz konusu kuralın uygulanacağı başka dava dosyalarının bulunması hâlinde, yapılmış olan itiraz başvurusu bu dosyalar için de bekletici mesele sayılır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
İptal ve İtiraz Davalarına İlişkin Ortak Hükümler

Anayasaya aykırılığı ileri sürülemeyecek düzenlemeler

MADDE 42- (1) Usûlüne göre yürürlüğe konulmuş milletlerarası andlaşmalar aleyhine şekil ve esas bakımından iptal davası açılamaz ve mahkemeler tarafından Anayasaya aykırılık iddiası ileri sürülemez.

(2) Ayrıca;

a) 3 Mart 1340 tarihli ve 430 sayılı Tevhidi Tedrisat Kanununun;

b) 25 Teşrinisâni 1341 tarihli ve 671 sayılı Şapka İktisası Hakkında Kanunun,

c) 30 Teşrinisâni 1341 tarihli ve 677 sayılı Tekke ve Zaviyelerle Türbelerin Seddine ve Türbedarlıklar ile Birtakım Unvanların Men ve İlgasına Dair Kanunun,

ç) 17 Şubat 1926 tarihli ve 743 sayılı Türk Kanunu Medenisiyle kabul edilen, evlenme aktinin evlendirme memuru önünde yapılacağına dair medeni nikâh esası ile aynı Kanunun 110 uncu maddesi hükmünün,

d) 20 Mayıs 1928 tarihli ve 1288 sayılı Beynelmilel Erkamın Kabulü Hakkında Kanunun,

e) 1 Teşrinisâni 1928 tarihli ve 1353 sayılı Türk Harflerinin Kabul ve Tatbiki Hakkında Kanunun,

f) 26 Teşrinisâni 1934 tarihli ve 2590 sayılı Efendi, Bey, Paşa gibi Lâkap ve Unvanların Kaldırıldığına Dair Kanunun,

g) 3 Kânunuevvel 1934 tarihli ve 2596 sayılı Bazı Kisvelerin Giyilemeyeceğine Dair Kanunun,

7 Kasım 1982 gününde yürürlükte bulunan hükümlerinin Anayasaya aykırı olduğu iddia edilemez.

Dosya üzerinden inceleme ve gerekçeyle bağlı olmama

MADDE 43- (1) İptal davaları ve itiraz başvurularında dosya üzerinden inceleme yapılır. Mahkeme ayrıca gerekli gördüğü hâllerde, sözlü açıklamalarda bulunmak üzere ilgilileri ve konu hakkında bilgisi olanları çağırabilir.

(2) Cumhurbaşkanı adına Cumhurbaşkanının tensip edeceği görevli sözlü açıklamada bulunur.

(3) Mahkemenin, kanunların, kanun hükmünde kararnamelerin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün Anayasaya aykırılığı hususunda ileri sürülen gerekçelere dayanma zorunluluğu yoktur. Mahkeme, taleple bağlı kalmak şartıyla başka gerekçeyle de Anayasaya aykırılık kararı verebilir.

(4) Başvuru, kanunun, kanun hükmünde kararnamenin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün sadece belirli madde veya hükümleri aleyhine yapılmış olup da, bu madde veya hükümlerin iptali kanunun, kanun hükmünde kararnamenin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün diğer bazı hükümlerinin veya tamamının uygulanamaması sonucunu doğuruyorsa, keyfiyeti gerekçesinde belirtmek şartıyla Mahkeme, uygulama kabiliyeti kalmayan kanunun, kanun hükmünde kararnamenin veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün bahis konusu öteki hükümlerinin veya tümünün iptaline karar verebilir.

Gündeme alınan dosyaların görüşülmesi

MADDE 44- (1) Mahkemenin müzakereleri gizli olup, Başkanın uygun göreceği teknik araçlarla kaydı yapılır. Bu kayıtların muhafazası ve kullanımına ilişkin esaslar Yönetmelikle düzenlenir.

(2) Müzakerelerin düzeni ve yönetimi Başkan veya kendisinin toplantıya katılmaması hâlinde görevlendireceği başkanvekili tarafından sağlanır. Üyelere talep sırasına göre söz verilir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Bireysel Başvuru

Bireysel başvuru hakkı

MADDE 45- (1) Herkes, Anayasada güvence altına alınmış temel hak ve özgürlüklerinden, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve buna ek Türkiye'nin taraf olduğu protokoller kapsamındaki herhangi birinin kamu gücü tarafından, ihlâl edildiği iddiasıyla Anayasa Mahkemesine başvurabilir.

(2) İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş idarî ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir.

(3) Yasama işlemleri ile düzenleyici idarî işlemler aleyhine doğrudan bireysel başvuru yapılamayacağı gibi Anayasa Mahkemesi kararları ile Anayasanın yargı denetimi dışında bıraktığı işlemler de bireysel başvurunun konusu olamaz.

Bireysel başvuru hakkına sahip olanlar

MADDE 46- (1) Bireysel başvuru ancak ihlâle yol açtığı ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle güncel ve kişisel bir hakkı doğrudan etkilenenler tarafından yapılabilir.

(2) Kamu tüzel kişileri bireysel başvuru yapamaz. Özel hukuk tüzel kişileri yalnızca tüzel kişiliğe ait haklarının ihlâl edildiği gerekçesiyle bireysel başvuruda bulunabilir.

(3) Yalnızca Türk vatandaşlarına tanınan haklarla ilgili olarak yabancılar bireysel başvuru yapamaz.

Bireysel başvuru usûlü

MADDE 47- (1) Bireysel başvurular, bu Kanunda ve İçtüzükte belirtilen şartlara uygun olarak doğrudan ya da mahkemeler veya yurt dışı temsilcilikler vasıtasıyla yapılabilir. Başvurunun diğer yollarla kabulüne ilişkin usûl ve esaslar İçtüzükle düzenlenir.

(2) Bireysel başvurular harca tâbidir.

(3) Başvuru dilekçesinde başvurucunun ve varsa temsilcisinin kimlik ve adres bilgilerinin, işlem, eylem ya da ihmal nedeniyle ihlâl edildiği ileri sürülen hak ve özgürlüğün ve dayanılan Anayasa hükümlerinin, ihlâl gerekçelerinin, olağan kanun yollarının tüketilmesine ilişkin aşamaların ve buna ilişkin nihaî işlemin tebliğ tarihi ile varsa uğranılan zararın belirtilmesi gerekir. Başvuru dilekçesine, dayanılan deliller ile ihlâle neden olduğu ileri sürülen işlem veya kararların aslı ya da örneğinin ve harcın ödendiğine dair belgenin eklenmesi şarttır.

(4) Başvurucu bir avukat tarafından temsil ediliyorsa, vekâletnamenin sunulması gerekir.

(5) Bireysel başvurunun, kanunlarda zorunlu idari ya da yargısal başvuru yolu öngörülen işlem veya kararlar için, başvuru yollarının tüketildiği tarihten; başvuru yolu öngörülmemişse ihlâlin öğrenildiği tarihten itibaren otuz gün içinde yapılması gerekir. Haklı bir mazereti nedeniyle süresi içinde başvuramayanlar, mazeretin kalktığı tarihten itibaren onbeş gün içinde ve mazeretlerini belgeleyen delillerle birlikte başvurabilirler. Mahkeme, öncelikle başvurucunun mazeretinin geçerli görülüp görülmediğini inceleyerek talebi kabul veya reddeder.

(6) Başvuru evrakında herhangi bir eksiklik bulunması hâlinde, Mahkeme yazı işleri tarafından eksikliğin giderilmesi için başvurucu veya varsa vekiline onbeş günü geçmemek üzere bir süre verilir ve geçerli bir mazereti olmaksızın bu sürede eksikliğin tamamlanmaması durumunda başvurunun reddine karar verileceği bildirilir.

Bireysel başvuruların kabul edilebilirlik şartları ve incelenmesi

MADDE 48- (1) Bireysel başvuru hakkında kabul edilebilirlik kararı verilebilmesi için 45 ilâ 47 nci maddelerde öngörülen şartların taşınması gerekir.

(2) Mahkeme, Anayasanın uygulanması ve yorumlanması veya temel hakların kapsamının ve sınırlarının belirlenmesi açısından önem taşımayan ve başvurucunun önemli bir zarara uğramadığı başvurular ile açıkça dayanaktan yoksun başvuruların kabul edilemezliğine karar verebilir.

(3) Kabul edilebilirlik incelemesi komisyonlarca yapılır. Kabul edilebilirlik şartlarını taşımadığına oybirliği ile karar verilen başvurular hakkında, kabul edilemezlik kararı verilir. Oybirliği sağlanamayan dosyalar bölümlere havale edilir.

(4) Kabul edilemezlik kararları kesindir ve ilgililere tebliğ edilir.

(5) Kabul edilebilirlik şartları ve incelemesinin usûl ve esasları ile ilgili diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir.

Esas hakkındaki inceleme

MADDE 49- (1) Kabul edilebilirliğine karar verilen bireysel başvuruların esas incelemesi bölümler tarafından yapılır. Başkan iş yükünün bölümler arasında dengeli bir şekilde dağıtılması için gerekli önlemleri alır.

(2) Bireysel başvurunun kabul edilebilirliğine karar verilmesi hâlinde, başvurunun bir örneği Adalet Bakanlığına bildirilir.

(3) Komisyonlar ve bölümler bireysel başvuruları incelerken bir temel hakkın ihlal edilip edilmediğine yönelik her türlü araştırma ve incelemeyi yapabilir. Başvuruyla ilgili gerekli görülen bilgi, belge ve deliller ilgililerden istenir.

(4) Mahkeme, incelemesini dosya üzerinden yapmakla birlikte, gerekli görürse duruşma yapılmasına da karar verebilir.

(5) Bölümler, esas inceleme aşamasında, başvurucunun temel haklarının korunması için zorunlu gördükleri tedbirlere re'sen veya başvurucunun talebi üzerine karar verebilir. Tedbire karar verilmesi hâlinde, esas hakkındaki kararın en geç altı ay içinde verilmesi gerekir. Aksi takdirde tedbir kararı kendiliğinden kalkar.

(6) Bölümlerin, bir mahkeme kararına karşı yapılan bireysel başvurulara ilişkin incelemeleri, bir temel hakkın ihlal edilip edilmediği ve bu ihlalin nasıl ortadan kaldırılacağının belirlenmesi ile sınırlıdır. Bölümlerce kanun yolunda gözetilmesi gereken hususlarda inceleme yapılamaz.

(7) Bireysel başvuruların incelenmesinde, bu Kanun ve İçtüzükte hüküm bulunmayan hâllerde ilgili usûl kanunlarının bireysel başvurunun niteliğine uygun hükümleri uygulanır.

(8) Esas hakkında incelemenin usûl ve esasları ile ilgili diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir.

Kararlar

MADDE 50- (1) Esas inceleme sonunda, başvurucunun hakkının ihlâl edildiğine ya da edilmediğine karar verilir. İhlal kararı verilmesi hâlinde ihlâlin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir. Ancak yerindelik denetimi yapılamaz, idari eylem ve işlem niteliğinde karar verilemez.

(2) Tespit edilen ihlâl bir mahkeme kararından kaynaklanmışsa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme Anayasa Mahkemesinin ihlâl kararında açıkladığı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak şekilde karar verir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hallerde başvurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Mahkemeler, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladığı görüşe uygun karar vermediği taktirde başvurucu yeniden Anayasa Mahkemesine başvuruda bulunabilir. Bu durumda Anayasa Mahkemesi doğrudan, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak kararı verir.

(3) Bölümlerin esas hakkındaki kararları gerekçeleriyle birlikte ilgililere ve Adalet Bakanlığına tebliğ edilir ve Mahkemenin internet sayfasında yayımlanır. Bu kararlardan hangilerinin Resmi Gazete'de yayımlanacağına ilişkin hususlar İçtüzükte gösterilir.

(4) Komisyonlar arasındaki içtihat farklılıkları, bağlı oldukları bölümler; bölümler arasındaki içtihat farklılıkları ise Genel Kurul tarafından karara bağlanır. Buna ilişkin diğer hususlar İçtüzükle düzenlenir.

(5) Davadan feragat hâlinde, düşme kararı verilir.

Başvuru hakkının kötüye kullanılması

MADDE 51- (1) Bireysel başvuru hakkını açıkça kötüye kullandığı tespit edilen başvurucular aleyhine, yargılama giderlerinin dışında, ayrıca ikibin Türk lirasından fazla olmamak üzere disiplin para cezasına hükmedilebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Siyasî Parti Kapatma ve Dokunulmazlığın Kaldırılması Davaları

Siyasî parti kapatma davaları

MADDE 52- (1) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı tarafından açılan dava üzerine Mahkeme, bir siyasî partinin Anayasanın 69 uncu maddesinde sayılan hâllerden ötürü kapatılmasına veya dava konusu fiillerin ağırlığına göre Devlet yardımından kısmen ya da tamamen yoksun bırakılmasına, toplantıya katılan üyelerin üçte iki oy çokluğuyla karar verebilir.

(2) Siyasî partilerin kapatılmasına ilişkin davalar, 5271 sayılı Kanunun davanın mahiyetine uygun hükümleri uygulanmak suretiyle dosya üzerinden Genel Kurulca incelenir ve kesin karara bağlanır.

(3) Başkan, başvurunun incelenmesi için raportör görevlendirir. Raportör ilk inceleme raporunu hazırlayarak Başkanlığa sunar. Yapılacak ilk inceleme sonrasında iddianamenin kabulüne karar verilmesi hâlinde, iddianame ve ekleri ilgili siyasî partiye gönderilerek usûl ve esasa ilişkin savunmaları alınır. Davalı partinin yazılı savunma vermesi hâlinde, bu savunma Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir. Ayrıca Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısından sonra kapatılması istenen siyasî partinin genel başkanlığının veya tayin edeceği bir vekilin sözlü savunması dinlenir. Hakkında siyasî yasaklılık istenenler iddialarla ilgili savunmalarını yazılı olarak sunabilirler.

(4) Genel Kurul, gerekli gördüğü hâllerde sözlü açıklamalarını dinlemek için ilgilileri ve konu hakkında bilgisi olanları çağırabilir.

(5) Siyasî parti kapatma davası sonucunda verilen karar, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ile ilgili siyasî partiye tebliğ edilir ve Resmî Gazete'de yayımlanır.

Siyasî partilere ihtar verilmesi

MADDE 53- (1) Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, bir siyasî partinin 22/4/1983 tarihli ve 2820 sayılı Siyasî Partiler Kanununun 101 inci maddesi dışında kalan emredici hükümleriyle diğer kanunların siyasî partilerle ilgili emredici hükümlerine aykırı hareket ettiği iddiasıyla, o parti aleyhine ihtar kararı verilmesi talebiyle Mahkemeye başvurabilir. Mahkemece verilecek süre içinde siyasî partinin savunması alındıktan sonra, bu hükümlere aykırılık tespit edilirse aykırılığın giderilmesi için ilgili siyasî parti hakkında ihtar kararı verilir.

(2) Bu karar, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı ile ilgili siyasî partiye tebliğ edilir ve Resmî Gazete'de yayımlanır.

Dokunulmazlığın kaldırılması veya milletvekilliğinin düşmesi durumlarında iptal talebi

MADDE 54- (1) Yasama dokunulmazlığının kaldırılmasına veya milletvekilliğinin düşmesine ilişkin Türkiye Büyük Millet Meclisi kararlarına karşı, ilgili milletvekili veya milletvekili olmayan bakan ya da bir diğer milletvekili, kararın alındığı günden başlayarak yedi gün içinde kararın Anayasaya, kanuna veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğüne aykırılığı iddiasıyla iptali için Mahkemeye başvurabilir. Bu talep onbeş gün içinde kesin olarak karara bağlanır.

(2) İptal taleplerinde Mahkeme, ilgilinin ibraz etmesini beklemeksizin gerekli evrakı doğrudan getirtir.

ALTINCI BÖLÜM

Siyasî Partilerin Malî Denetimi

Siyasî partilerin malî denetimi

MADDE 55- (1) Mahkeme siyasî partilerin mal edinimleri ile gelir ve giderlerinin kanuna uygunluğunun denetimi için Sayıştaydan yardım sağlar.

(2) Siyasî partiler, karara bağlanarak birleştirilmiş bulunan kesinhesap ile parti merkez ve bağlı ilçeleri de kapsayan iller teşkilâtının kesinhesaplarının onaylı birer örneğini Haziran ayı sonuna kadar 2820 sayılı Kanuna uygun olarak Sayıştay Başkanlığına gönderirler.

(3) Sayıştayca düzenlenen ilk ve esas incelemeye ilişkin raporlar karara bağlanmak üzere Mahkemeye gönderilir.

Malî denetimde ilk ve esas inceleme

MADDE 56- (1) İlk incelemede kesinhesapların 2820 sayılı Kanunun 73 üncü ve 74 üncü maddelerine uygun olarak düzenlenip düzenlenmediği ve kesinhesap çizelgelerinde sonuca etkili maddî bir hata veya tutarsızlık bulunup bulunmadığı araştırılır. Siyasî partilerin her kademedeki yetkilileri istenilen bilgi ve belgeleri bildirilen süre içinde vermek zorundadırlar.

(2) Sayıştayca düzenlenecek ilk inceleme raporları en geç iki ay içinde Mahkemeye sunulur. Bu raporda varsa eksiklik, hata veya tutarsızlıklar ortaya konur ve bunların nasıl giderileceği belirtilir. Eksikliklerin tamamlanması, hata ve tutarsızlıkların düzeltilmesi için ilgili siyasî partiye, Mahkemece, bir ayı geçmeyecek uygun bir süre verilir.

(3) Kesinhesaplarda eksiklik, hata ve tutarsızlık bulunmadığının anlaşılması veya bunların usûlünce giderilmesi hâlinde Mahkemece işin esasının incelenmesine karar verilir. Bu karar Sayıştay Başkanlığına ve ilgili partiye bildirilir.

(4) İşin esasına ilişkin inceleme, siyasî partilerin gelir ve giderlerinin, doğru ve kanuna uygun olup olmadığı yönlerinden yapılır.

(5) Doğruluk incelemesi, kesinhesapların dayanağını oluşturan defter ve belgeler üzerinde yapılan incelemeyi kapsar.

(6) Kanuna uygunluk incelemesi, gelirlerin, 2820 sayılı Kanunun 61 ilâ 69 uncu maddelerinde yazılı kaynaklardan elde edilip edilmediğini ve giderlerin 2820 sayılı Kanunun 70 ilâ 72 nci maddelerine uygun olarak yapılıp yapılmadığını tespite yöneliktir.

(7) Sayıştayca yapılacak incelemeler mahallinde yapılabilir.

(8) Mahkemenin malî denetime ilişkin kararlarının birer örneği ilgili siyasî partiye, Sayıştay Başkanlığına ve ilgili siyasî partinin sicil dosyasına konulmak üzere Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilir.

(9) Malî denetim sonucunda verilen kararlar Resmî Gazete'de yayımlanır.

YEDİNCİ BÖLÜM

Yüce Divan Yargılaması

Duruşma

MADDE 57- (1) Genel Kurul, Yüce Divan sıfatıyla çalışırken yürürlükteki kanunlara göre duruşma yapar ve hüküm verir.

(2) Yüce Divan, 5271 sayılı Kanundaki iddianamenin iadesi sebeplerinden başka esaslı hukuka aykırı hâllerin bulunması hâlinde de iddianamenin veya iddianame yerine geçen belgelerin iadesine karar verebilir.

(3) Yüce Divanda sorgusu yapılmış olan sanığın, sonraki oturumlara gelmemesi ve Yüce Divan tarafından da duruşmada hazır bulunmasına gerek görülmemesi hâllerinde, duruşmadan vâreste tutulma talebi olmasa dahi yokluğunda duruşmaya devam edilerek kamu davası sonuçlandırılabilir. Müdafi her zaman duruşmada hazır bulunabilir.

(4) Duruşma sırasında Başkanın uygun göreceği teknik araçlarla kayıt yapılır. Bu kayda dayanılarak düzenlenen duruşma tutanaklarının her sayfası Başkan ile tutanağı düzenleyenler tarafından imzalanır.

(5) Yüce Divanda savcılık görevini, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcıvekili yapar. Yargıtay Cumhuriyet savcılarından görevlendirilen bir veya birkaçı da Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcıvekiliyle birlikte duruşmaya iştirak edebilir.

Yeniden inceleme

MADDE 58- (1) Yüce Divan tarafından verilen hükme karşı yeniden inceleme başvurusu, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcıvekili, sanık, müdafi, katılan veya vekili tarafından yapılabilir.

(2) Yeniden inceleme başvurusu hükmün açıklanmasından itibaren onbeş gün içinde Yüce Divana bir dilekçe verilmesi suretiyle yapılır. Hüküm, yeniden incelemeye başvurma hakkı olanların yokluğunda açıklanmışsa, süre tebliğ tarihinden başlar.

(3) Yüce Divan yeniden incelemeyi dosya üzerinden yapar. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcıvekilinin, sanığın veya katılanın istemi üzerine ya da re'sen incelemenin duruşma açılarak yapılmasına da karar verilebilir.

(4) İncelemenin duruşma açılarak yapılmasına karar verilmesi hâlinde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısına veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcıvekiline, sanığa, katılana, müdafi ve vekile duruşma günü tebliğ edilir. Sanık, duruşmada hazır bulunabileceği gibi, kendisini bir müdafi ile de temsil ettirebilir.

(5) Duruşmada Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı veya Yargıtay Cumhuriyet Başsavcıvekili, hazır bulunması hâlinde sanık, müdafi, katılan ve vekili iddia ve savunmalarını açıklar; yeniden inceleme başvurusunda bulunan tarafa önce söz verilir. Her hâlde son söz sanığındır.

(6) Yeniden inceleme, yalnızca başvuruda belirtilen hususlarla sınırlı olarak yapılır. Başvurunun yerinde görülmesi hâlinde aynı zamanda başvuru konusu hakkında da karar verilir. Yeniden inceleme başvurusu üzerine verilen kararlar kesindir.

SEKİZİNCİ BÖLÜM
Yargılamaya İlişkin Diğer Hususlar

Dava ve işlere katılmaya engel durumlar

MADDE 59- (1) Başkan ve üyeler;

a) Kendilerine ait olan veya kendilerini ilgilendiren dava ve işlere,

b) Aralarında evlilik bağı kalkmış olsa bile eşinin, kan veya akrabalık yönünden üstsoy ve altsoyunun, dördüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) kan yönünden ve akrabalığı doğuran evlilik bağı kalkmış olsa bile üçüncü dereceye kadar (bu derece dâhil) akrabalık yönünden civar hısımlarının veya aralarında evlatlık bağı bulunan kimselerin dava ve işlerine,

c) Dava ve iş sahiplerinin vekili, vasisi veya kayyımı sıfatıyla hareket ettiği dava ve işlere,

ç) Hâkim, savcı, hakem sıfatıyla bakmış veya tanık ya da bilirkişi olarak beyanda bulunmuş olduğu dava ve işlere,

d) İstişarî görüş ve düşüncesini ifade etmiş olduğu dava ve işlere,

bakamazlar.

Başkan ve üyelerin reddi

MADDE 60- (1) Başkan ve üyeler tarafsız hareket edemeyecekleri kanısını haklı kılan hâllerin olduğu iddiası ile reddolunabilirler.

(2) Bu takdirde, Genel Kurul ya da bölümlerde ilgili üye katılmaksızın ret konusu hakkında kesin karar verilir.

(3) Ret şahsidir. Genel Kurul ya da bölümlerin toplanmasına mani olacak sayıda üyenin reddine ilişkin talepler dinlenmez.

(4) Ret dilekçesinde, ret sebeplerinin açıkça gösterilmesi ve delillerin birlikte bildirilmesi gereklidir. Bu şartları taşımayan dilekçeler reddolunur. Yemin delil teşkil etmez.

(5) Ret talebinin kötü niyetle yapıldığının anlaşılması ve esas yönünden kabul edilmemesi hâlinde, talepte bulunanların her birine Mahkemece beşyüz Türk Lirasından beşbin Türk Lirasına kadar disiplin para cezası verilir.

(6) Bu Kanun anlamında disiplin para cezasından maksat, bireysel başvuru hakkını veya ret talebini açıkça kötüye kullandığı tespit edilen başvurucular aleyhine verilen, verildiği anda kesin olan ve derhal infazı gereken para cezasıdır. Bu ceza, seçenek yaptırımlara çevrilemez ve adli sicil kayıtlarında yer almaz.

(7) Disiplin para cezası, 21/7/1953 tarihli ve 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre tahsil edilir.

Çekinme

MADDE 61- (1) Başkan ve üyelerin 59 uncu ve 60 ıncı maddelerde yazılı sebeplere dayanarak davaya veya işe bakmaktan çekinmeleri hâlinde, Genel Kurul çekinme talebinde bulunan Başkan veya üyenin de iştirakiyle konu hakkında kesin kararını verir. Ancak, çekinme talebinde bulunan üye oylamaya katılamaz.

Bilgi ve belge verme yükümlülüğü ile Devlet sırrı niteliğindeki bilgiler

MADDE 62- (1) Mahkeme, kendisine verilen görevlerin yerine getirilmesi sırasında yasama, yürütme, yargı organları, kamu idareleri, kamu görevlileri, bankalar ile diğer gerçek ve tüzel kişilerle doğrudan yazışmaya, bilgi ve belge istemeye, gerekli gördüğü her türlü belge, kayıt ve işlemi incelemeye, bilgi almak üzere her derece ve sınıftan kamu görevlileri ile ilgilileri çağırmaya, idare ve diğer tüzel kişilerden temsilci istemeye yetkilidir. Mahkemenin bu taleplerini belirtilen süre içinde yerine getirmeyenler hakkında genel hükümlere göre doğrudan soruşturma yapılır.

(2) Mahkemenin bakmakla görevli olduğu dava ve işlerle ilgili bilgiler, Devlet sırrı olduğu gerekçesiyle Mahkemeye karşı gizli tutulamaz.

(3) Tanıklık konusu bilgilerin Devlet sırrı niteliğini taşıması hâlinde tanık, Mahkeme tarafından stenograf ve zabıt kâtibi dahi olmaksızın dinlenir. Başkan daha sonra bu tanık açıklamalarından sadece bakılmakta olan davanın esasına etkili olan hususları tutanağa geçirir. Açıklanması, Devletin dış ilişkilerine, millî savunmasına ve millî güvenliğine zarar verebilecek, anayasal düzen ve dış ilişkilerde tehlike yaratabilecek nitelikteki bilgiler Devlet sırrı sayılır.

(4) Bu hükümler sözlü açıklamasına başvurulanlar ile bilirkişilere de uygulanır.

Araç, gereç ve personelden yararlanma

MADDE 63- (1) Başkan, Yüce Divan, siyasî parti kapatma davaları ve sözlü açıklamalarda duruşmanın gerekli kıldığı durumlarda, Devlet kurum ve kuruluşlarına ait araç, gereç, stenograf ve teknik personelden yararlanmak için istemde bulunabilir. Bu istemler, ilgili makamlarca derhal yerine getirilir.

Harç istisnası

MADDE 64- (1) Mahkemeye yapılacak bireysel başvurular dışındaki başvurular, alınacak kararlar ve bunlarla ilgili yapılacak işlemler harca tabi değildir.

DOKUZUNCU BÖLÜM

Kararlar

Oylama şekli ve karar nisabı

MADDE 65- (1) Genel Kurul ve bölümler kararlarını katılanların salt çoğunluğuyla alır. Oyların eşitliği hâlinde başkanın bulunduğu tarafın görüşü doğrultusunda karar verilmiş olur.

(2) Anayasa değişikliklerinde iptale, siyasî partilerin kapatılmasına ya da Devlet yardımından yoksun bırakılmasına karar verilebilmesi için toplantıya katılan üyelerin üçte iki oy çokluğu aranır.

(3) Oylamaya en kıdemsiz üyeden başlanır.

Mahkeme kararları

MADDE 66- (1) Mahkeme kararları kesindir. Mahkeme kararları Devletin yasama, yürütme ve yargı organlarını, idare makamlarını, gerçek ve tüzelkişileri bağlar.

(2) İptal kararları geriye yürümez.

(3) Mahkemece iptaline karar verilen kanun, kanun hükmünde kararname veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü veya bunların belirli madde veya hükümleri, iptal kararının Resmî Gazete'de yayımlandığı tarihte yürürlükten kalkar. Mahkeme gerekli gördüğü hâllerde, Resmî Gazete'de yayımlandığı günden başlayarak iptal kararının yürürlüğe gireceği tarihi bir yılı geçmemek üzere ayrıca kararlaştırabilir.

(4) Mahkeme, bir kanun, kanun hükmünde kararname veya Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğünün tamamını veya bir hükmünü iptal ederken, kanun koyucu gibi hareketle, yeni bir uygulamaya yol açacak biçimde hüküm tesis edemez.

(5) Mahkeme kararları gerekçeli olarak yazılır. İptal kararları gerekçesi yazılmadan açıklanamaz.

(6) Karar taslaklarının hazırlanması ve görüşülmesine ilişkin esaslar İçtüzükte gösterilir.

(7) Kararlar, inceleme veya yargılamaya katılan başkan ve üyeler tarafından imzalanır. Muhalif kalanlar, kararda muhalefet nedenlerini İçtüzükte belirtilecek süre içinde yazılı olarak teslim ederler. Kararlar ilgililere bu şekliyle tebliğ olunur.

(8) İptal ve itiraz başvuruları sonucu verilen gerekçeli kararlar Resmî Gazete'de hemen yayımlanır.

Yargılamanın yenilenmesi

MADDE 67- (1) Mahkemenin siyasî parti kapatma davalarında veya Yüce Divan sıfatıyla verdiği kararlara karşı yargılamanın yenilenmesi 5271 sayılı Kanun hükümlerine göre istenebilir.

(2) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin, Anayasa Mahkemesinin siyasî parti kapatma veya Yüce Divan sıfatıyla verdiği bir kararının Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve eki protokollerin ihlâli suretiyle verildiğine hükmetmesi hâlinde, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararının kesinleştiği tarihten itibaren bir yıl içinde Anayasa Mahkemesinden yargılamanın yenilenmesi talebinde bulunulabilir.

(3) Mahkeme, yargılamanın yenilenmesi istemini esaslı ve kabule değer bulursa, yargılamanın yenilenmesine karar verir. İstem genel hükümlere göre sonuçlandırılır.

BEŞİNCİ KISIM
Malî Hükümler, Personel ve Özlük İşleri
BİRİNCİ BÖLÜM
Malî, Sosyal ve Diğer Haklar

Malî Haklar

MADDE 68- (1) Anayasa Mahkemesi Başkanı, başkanvekilleri, üyeleri, Anayasa Mahkemesi raportörleri, raportör yardımcıları ve raportör yardımcısı adaylarının aylık ve ödenekleriyle diğer malî, sosyal hak ve yardımları bu Kanun hükümlerine tabidir.

Aylık tablosu

MADDE 69- (1) Kıstas aylığı oluşturan her bir ödeme unsurunun;

a) Anayasa Mahkemesi Başkanına % 100'ü,

b) Anayasa Mahkemesi başkanvekillerine % 90'ı,

c) Anayasa Mahkemesi üyelerine % 86'sı,

ç) Birinci sınıf raportörlere % 79'u,

d) Birinci sınıfa ayrılmış raportörlere % 65'i,

e) Birinci derecede bulunan diğer raportörlere % 55'i,

f) İkinci derecede bulunan raportörlere % 53'ü,

g) Üçüncü derecede bulunan raportörlere % 51'i,

ğ) Dördüncü derecede bulunan raportörlere % 49'u,

h) Beşinci derecede bulunan raportörlere % 47'si,

ı) Altıncı derecede bulunan raportörlere % 45'i,

i) Yedinci derecede bulunan raportörlere % 43'ü,

j) Sekizinci derecede bulunan raportörlere % 41'i,

k) Birinci derecede bulunan raportör yardımcılarına % 65'i,

l) İkinci derecede bulunan raportör yardımcılarına % 56'sı,

m) Üçüncü derecede bulunan raportör yardımcılarına % 54'ü,

n) Dördüncü derecede bulunan raportör yardımcılarına % 52'si,

o) Beşinci derecede bulunan raportör yardımcılarına % 50'si,

ö) Altıncı derecede bulunan raportör yardımcılarına % 47'si,

p) Yedinci derecede bulunan raportör yardımcılarına % 46'sı,

r) Sekizinci derecede bulunan raportör yardımcılarına % 44'ü,

s) Raportör yardımcısı adaylarına % 37 si,

oranında aylık ödeme yapılır. Bu madde kapsamındaki ödeme unsurları arasında yer alan ikramiyenin hesabında, kıstas aylık içindeki ikramiyenin bir malî yıldaki toplam tutarının onikide biri dikkate alınır.

(2) Dereceleri yükselen Anayasa Mahkemesi raportörleri ve raportör yardımcıları yeni derecelerine ilişkin aylığa, söz konusu yükselmelerinin geçerlilik tarihlerini takip eden ayın onbeşinden itibaren hak kazanırlar.

(3) Birinci sınıf raportörlerin almakta oldukları aylık oranlarına, ödemeye esas olacak olan oran %83'ü geçmemek üzere, birinci sınıfa ayrılma niteliklerini kaybetmemeleri koşuluyla her üç yılda bir, iki puan ilâve edilir.

(4) Kıstas aylığı oluşturan ödeme unsurlarından vergiye tâbi olmayanlar, bu maddeye göre yapılacak ödemelerde de aynı şekilde vergiye tâbi olmaz.

(5) Birinci fıkrada unvanları belirtilenlerden Anayasa Mahkemesi Başkanı, başkanvekilleri, üyeleri ile raportörlere aynı maddeye göre ödenmekte olan brüt aylıklarının % 10'u oranında yargı ödeneği verilir.

(6) Yükseköğretim kurumlarından veya Sayıştay'dan gelen raportörlere, aynı derece, kademe ve kıdemdeki hâkim ve savcı raportörlere ödenen aylık ve ödenekler esas alınarak ödeme yapılır.

(7) Bu maddeye göre ödeme yapılanlara; 27/6/1989 tarihli ve 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararname kapsamında yapılan ödemeler (yabancı dil tazminatı hariç) ile temsil, makam ve yüksek hâkimlik tazminatları ödenmez ve 657 sayılı Kanunun 152 nci maddesi uyarınca ödeme yapılmaz.

(8) Anayasa Mahkemesi Başkan ve üyelerinin ek göstergeleri sırasıyla (9.000) ve (8.000), yüksek hâkimlik tazminat göstergeleri ise (17.000)'dir.

(9) Başkan, Başkanvekilleri ve üyelere, (40.000) gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda, raportörlere ise (10.000) gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan katsayı ile çarpımı sonucu bulunacak tutarda aylık ek ödenek verilir. Bu ödeneğe hak kazanılmasında ve ödenmesinde 2802 sayılı Kanunun aylıklara ilişkin hükmü uygulanır ve bu ödenek, damga vergisi hariç, herhangi bir vergi ve kesintiye tabi tutulmaz.

(10) Bu maddeye göre ödeme yapılanların aylıklarının ödenme zamanı, hangi hallerde geri alınacağı, sosyal hak ve yardımları ile yardımcılıktan ve açıktan atanmada aylık ve ödeneğe hak kazanmada, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde, ilgisine göre **2802 sayılı Kanun ile** 657 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.

(11) Mahkemede görevli 657 sayılı Kanuna tâbi personele her ay, 5000 gösterge rakamının memur aylıklarına uygulanan aylık katsayısı ile çarpımı sonucunda bulunan aylık tutarda ek ödeme yapılır. Ek ödeme tutarı, damga vergisi hariç, herhangi bir vergi ve kesintiye tâbi tutulamaz. Ek ödeme, her ne şekilde olursa olsun başka bir ödemenin hesaplanmasında dikkate alınmaz.

İzin

MADDE 70- (1) Başkan ve üyelerin, Yüce Divan sıfatıyla bakılan veya Anayasaya göre süreye tâbi olan işlerin engellenmemesi kaydıyla otuzbeş günlük yıllık izin hakları vardır.

(2) Hastalık ve mazeret izinleri genel hükümlere tâbidir. Yıllık ve mazeret izinleri Başkan tarafından verilir.

Sağlık işleri ve tedavi

MADDE 71- (1) Diğer kanunlardaki sınırlamalar dikkate alınmaksızın Başkan, üyeler ve bunların emeklileri ile raportörler ve bunların bakmakla yükümlü oldukları aile fertlerinin sağlık giderleri Mahkeme bütçesinden ödenir. Buna ilişkin usûl ve esaslar İçtüzükle düzenlenir. Başkan, üyeler ve bunların emeklileri ile raportörlerin sosyal güvenliğe tâbi olarak çalışan eşleri de bu kapsamda değerlendirilir.

Kuruluş günü ve onur belgesi verilmesi

MADDE 72- (1) Her yılın Nisan ayının 25 inci günü Mahkemenin kuruluş günüdür. Kuruluş günü törenlerle kutlanır, seminer, konferans ve benzeri etkinlikler tertiplenebilir.

(2) Emekliye ayrılmış olan Başkanlar, Başkanvekilleri ve üyelere onur belgeleri ve geçmiş hizmetlerinin anısını simgeleyen birer armağan verilir.

(3) Bu amaçla yapılacak tören ve armağanların giderini karşılamak üzere her yıl Mahkeme bütçesine yeterli ödenek konulur. Bu amaçla yapılacak harcamalar 4/1/2002 tarihli ve 4734 sayılı Kamu İhale Kanununa tâbi değildir.

Yabancı ülkelere gönderilme

MADDE 73- (1) Raportörler ve raportör yardımcıları bilgi ve görgülerini artırma, lisansüstü eğitim, bilimsel araştırma ya da karşılıklı işbirliği çerçevesinde yabancı ülke mahkemeleri, üniversiteler veya uluslararası kuruluşlarda çalışmak veya öğrenim görmek üzere Başkanlıkça iki yıla kadar yurt dışında görevlendirilebilirler. Başkanlıkça gerekli görüldüğü takdirde bu süreler bir katına kadar uzatılabilir.

(2) Bu kapsamda yurtdışında görevlendirilenlerin; malî hakları, yükümlülükleri, mecburî hizmetleri, giderlerinin karşılanması, aylık ve ödeneklerinin transferi konularında Devlet memurlarına ilişkin hükümler uygulanır.

(3) Bu Kanun hükümlerine göre yabancı ülkelere gönderilenlerin derece yükselmeleri, kademe ilerlemeleri, emeklilik, aylık, ödenek ve diğer bütün özlük hakları ile yükümlülükleri devam eder.

Kadrolar

MADDE 74- (1) Mahkemeye ait kadroların tespiti, ihdası, kullanımı ve iptali ile kadrolara ilişkin diğer hususlar 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararname hükümlerine göre düzenlenir.

Geçiş hükümleri

GEÇİCİ MADDE 1- (1) Anayasa Mahkemesi Başkanlığında; Genel Sekreter Yardımcısı, Yazı İşleri Müdürü, Basın ve Halkla İlişkiler Müdürü, Kararlar Müdürü, Özel Kalem Müdürü, Arşiv Müdürü, Malî İşler Müdürü, Bilgi İşlem Müdürü, İkmal Müdürü, Personel ve Eğitim Müdürü, Yayın İşleri Müdürü, Kütüphane Müdürü, İdarî İşler Müdürü, Müdür, Ayniyat Saymanı ve Sivil Savunma Uzmanı kadro unvanlı görevlerde bulunanların görevleri, bu Kanunun yayımı tarihinde sona erer. Bunlar en geç altı ay içinde Mahkemede ya da Adalet Bakanlığı teşkilâtında derece ve kademelerine uygun kadrolara atanırlar. Atama işlemi yapılıncaya kadar Başkanlıkça durumlarına uygun işlerde görevlendirilebilirler. Bunlar, yeni bir kadroya atanıncaya kadar, eski kadrolarına ait aylık, ek gösterge ve her türlü zam ve tazminatlar ile diğer malî haklarını almaya devam ederler. Söz konusu personelin, atandıkları yeni kadroların aylık, ek gösterge, her türlü zam ve tazminatları ile diğer malî haklar toplamı, eski kadrolarına ait aylık, ek gösterge ve her türlü zam ve tazminatlar ile diğer malî hakları net tutarından az olması hâlinde, aradaki fark, farklılık giderilinceye kadar, atandıkları kadrolarda kaldıkları sürece herhangi bir kesintiye tâbi tutulmaksızın tazminat olarak ödenir.

(2) Bu Kanunun yayımı tarihinde Başkanlığa ait kadrolarda bulunanlardan, birinci fıkrada sayılanlar hariç kadro ve görev unvanı değişmeyenler Başkanlığa ait aynı unvanlı kadrolara atanmış sayılırlar.

(3) Bu Kanuna göre yeniden düzenleme ve atamalar yapılıncaya kadar Mahkemenin değişen veya yeniden kurulan birimlerine verilen görevler daha önce bu görevleri yapmakta olan birimler tarafından yapılmaya devam edilir. Başkanlık, teşkilâtını ve kadrolarını en geç altı ay içinde bu Kanuna uygun hâle getirir. Bu çerçevede kadro değişiklikleri 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 9 uncu maddesinin son fıkrası hükmü uygulanmaksızın anılan Kanun Hükmünde Kararnamenin hükümlerine göre yürütülür.

(4) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte görevde bulunan Başkan ve Başkanvekili, seçildikleri tarihte geçerli olan süreyi tamamlar.

(5) Bu Kanunda öngörülen İçtüzük ve Yönetmelik Başkanlıkça en geç altı ay içerisinde hazırlanarak yürürlüğe konulur. İçtüzük ve Yönetmelik yürürlüğe girinceye kadar, mevcut İçtüzük ve Yönetmeliğin bu Kanuna aykırı olmayan hükümlerinin uygulanmasına devam olunur.

(6) Mevzuatta 10/11/1983 tarihli ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usûlleri Hakkındaki Kanuna yapılmış olan atıflar, bu Kanuna aykırı hükümleri hariç, bu Kanuna yapılmış sayılır.

(7) Bu Kanunun yürürlüğe girdiği tarihten önce gerçekleştirilen tedavi giderleri hakkında bu Kanunla yürürlükten kaldırılan 2949 sayılı Kanunun 14 üncü maddesi hükümleri esas alınır.

(8) Mahkeme, 23/9/2012 tarihinden sonra kesinleşen nihaî işlem ve kararlar aleyhine yapılacak bireysel başvuruları inceler.

Değiştirilen ve yürürlükten kaldırılan hükümler

MADDE 75- (1) 10/11/1983 tarihli ve 2949 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun yürürlükten kaldırılmıştır.

(2) 15/7/1950 tarihli ve 5682 sayılı Pasaport Kanununun 13 üncü maddesinde yer alan "Anayasa Mahkemesi," ibaresi "Anayasa Mahkemesi Başkan ve üyeleri ile" olarak değiştirilmiştir.

(3) 24/2/1983 tarihli ve 2802 sayılı Hâkimler ve Savcılar Kanununun; 1 inci ve 2 nci maddelerinde yer alan "Anayasa Mahkemesi" ibareleri, 103 üncü maddesinde yer alan "Anayasa Mahkemesi Başkanı,", "Anayasa Mahkemesi Başkanvekili, Anayasa Mahkemesi Üyeleri," ibareleri ile anılan Kanunun eki (I) sayılı ek gösterge cetvelinde yer alan "Anayasa Mahkemesi Başkanı,", "Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı ile", "Anayasa Mahkemesi üyeleri," ibareleri madde metinlerinden çıkarılmıştır.

(4) 23/1/1987 tarihli ve 270 sayılı Yüksek Hâkimlik Tazminatı Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin 1 inci maddesinde yer alan "Anayasa Mahkemesi Başkanı,", "Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanı ile" ve "Anayasa Mahkemesi Üyeleri," ibareleri madde metninden çıkarılmıştır.

(5) 14/7/1965 tarihli ve 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 59 uncu maddesine "Genel Sekreter Sekreterliğine," ibaresinden sonra gelmek üzere "Anayasa Mahkemesi Basın Müşavirliğine," ibaresi eklenmiştir.

(6) 13/12/1983 tarihli ve 190 sayılı Genel Kadro ve Usulü Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (l) sayılı cetvelin Anayasa Mahkemesi Başkanlığı bölümünde yer alan kadrolar iptal edilerek ilgili cetvelden çıkarılmıştır. Bu Kanuna ekli (l) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (ll) sayılı cetvelin, (2) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek (l) sayılı cetvelin Anayasa Mahkemesi Başkanlığı bölümüne eklenmiş, (5) sayılı listede yer alan kadrolar iptal edilerek 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (ll) sayılı cetvelin Anayasa Mahkemesi Başkanlığı bölümünden çıkarılmıştır. Ekli (3) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek 190 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin eki (ll) sayılı cetvelin Adalet Bakanlığı, (4) sayılı listede yer alan kadrolar ihdas edilerek (ll) sayılı cetvelin Sayıştay Başkanlığı bölümüne eklenmiştir.

(7) 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun eki (II) sayılı cetvelin (5) numaralı başlığının altındaki kısma "Anayasa Mahkemesi Başkanlığı Müdürleri" ibaresi eklenmiştir.

(8) 2/7/1964 tarihli ve 492 sayılı Harçlar Kanununa bağlı (l) sayılı Tarifenin "A) Mahkeme Harçları" başlıklı bölümünün ilk cümlesine "yargı konularında" ibaresinden sonra gelmek üzere ", Anayasa Mahkemesine bireysel başvurularda" ibaresi ve "l- Başvurma harcı" başlıklı fıkrasına aşağıdaki bent eklenmiştir.

"4. Anayasa Mahkemesinde 150,00 TL"

Yürürlük

MADDE 76- (1) Bu Kanunun;

a) 45 ilâ 51 inci maddeleri 23/9/2012 tarihinde,

b) Diğer hükümleri yayımı tarihinde,

yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 77- (1) Bu Kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

HÜKÜMETİN TEKLİF ETTİĞİ METNE EKLİ LİSTELER

(1) SAYILI LİSTE

KURUMU : ANAYASA MAHKEMESİ BAŞKANLIĞI
TEŞKİLÂTI : MERKEZ

İHDAS EDİLEN KADROLAR

UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ
Üye	1	17
Raportör (Hakim ve Savcı)	1	30
Raportör (Hakim ve Savcı)	2	18
Raportör (Hakim ve Savcı)	3	19
Raportör (Uzman Denetçi)	1	6
Raportör (Başdenetçi)	2	5
Raportör (Denetçi)	4	4
Raportör (Doçent)	1	4
Raportör (Yardımcı Doçent)	1	9
Raportör (Doktor Araştırma Görevlisi)	5	3
Raportör (Raportör Yardımcısı)	5	15
TOPLAM		**130**

(2) SAYILI LİSTE

KURUMU : ANAYASA MAHKEMESİ BAŞKANLIĞI
TEŞKİLÂTI : MERKEZ

İHDAS EDİLEN KADROLAR

SINIFI	UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ
GİH	Basın Müşaviri	1	2
GİH	Mütercim	5	10
GİH	Raportör Yardımcısı	6	5
GİH	Raportör Yardımcısı	7	10
GİH	Raportör Yardımcısı	8	30
GİH	Raportör Yardımcısı	9	45
GİH	Yazı İşleri Müdürü	1	1
GİH	Dış İlişkiler Müdürü	1	1
GİH	Strateji Geliştirme Müdürü	1	1
GİH	Teknik Hizmetler Müdürü	1	1
GİH	İdarî ve Malî İşler Müdürü	1	1
GİH	Personel Müdürü	1	1
GİH	Basın-Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürü	1	1
GİH	Özel Kalem Müdürü	1	1
GİH	Uzman	1	12
GİH	Sivil Savunma Uzmanı	1	1
GİH	Şef	3	15
GİH	Şef	4	3
GİH	Şef	5	3
GİH	Şef	6	3
GİH	Kütüphaneci	8	1
GİH	Kütüphaneci	7	2
GİH	Programcı	6	6
GİH	Çözümleyici	1	1
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	3	30
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	4	10
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	5	10
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	6	15
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	7	75
GİH	Şoför	5	15
GİH	Şoför	6	5
GİH	Şoför	7	5
GİH	Şoför	8	5
GİH	Şoför	9	5
GİH	Şoför	10	5
GİH	Santral Memuru	5	1
GİH	Santral Memuru	11	2
SH	Tabip	1	1
SH	Hemşire	1	1
SH	Hemşire	3	1
TH	Mühendis	7	1

SINIFI	UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ
TH	Mühendis	6	1
TH	Tekniker	3	1
TH	Tekniker	6	3
TH	Tekniker	7	6
TH	Teknisyen	3	4
TH	Teknisyen	4	2
TH	Teknisyen	5	2
TH	Teknisyen	7	1
TH	Teknisyen	8	4
TH	Teknisyen	9	4
YH	Hizmetli	5	7
YH	Hizmetli	6	5
YH	Hizmetli	7	5
YH	Hizmetli	8	3
YH	Hizmetli	9	2
YH	Hizmetli	10	5
YH	Hizmetli	11	5
YH	Dağıtıcı	5	1
YH	Dağıtıcı	9	1
YH	Dağıtıcı	10	1
YH	Mübaşir	5	2
YH	Bekçi	5	3
YH	Bekçi	7	2
YH	Bekçi	10	2
YH	Bekçi	11	15
YH	Aşçı	5	3
YH	Aşçı	9	3
TOPLAM:			**437**

(3) SAYILI LİSTE

KURUMU : ADALET BAKANLIĞI
TEŞKİLÂTI : TAŞRA

İHDAS EDİLEN KADROLAR

UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ
Raportör (Hakim ve Savcı)	1	30
Raportör (Hakim ve Savcı)	2	18
Raportör (Hakim ve Savcı)	3	19
TOPLAM		**67**

(4) SAYILI LİSTE

KURUMU : SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI
TEŞKİLÂTI : MERKEZ

İHDAS EDİLEN KADROLAR

UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ
Raportör (Uzman Denetçi)	1	6
Raportör (Başdenetçi)	2	5
Raportör (Denetçi)	4	4
TOPLAM		**15**

ANAYASA KOMİSYONUNUN KABUL ETTİĞİ METNE EKLİ LİSTELER

(1) SAYILI LİSTE

KURUMU : ANAYASA MAHKEMESİ BAŞKANLIĞI
TEŞKİLÂTI : MERKEZ

(MESLEK MENSUPLARI)
İHDAS EDİLEN KADROLAR

UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ
Üye	1	17
Raportör (Hakim ve Savcı)	1	30
Raportör (Hakim ve Savcı)	2	18
Raportör (Hakim ve Savcı)	3	19
Raportör (Uzman Denetçi)	1	6
Raportör (Başdenetçi)	2	5
Raportör (Denetçi)	4	4
Raportör (Doçent)	1	4
Raportör (Yardımcı Doçent)	1	9
Raportör (Doktor Araştırma Görevlisi)	5	3
Raportör (Raportör Yardımcısı)	5	45
TOPLAM		**160**

(2) SAYILI LİSTE

KURUMU : ANAYASA MAHKEMESİ BAŞKANLIĞI
TEŞKİLÂTI : MERKEZ

İHDAS EDİLEN KADROLAR

SINIFI	UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ
GİH	Basın Müşaviri	1	1
GİH	Mütercim	5	10
GİH	Raportör Yardımcısı	6	5
GİH	Raportör Yardımcısı	7	10
GİH	Raportör Yardımcısı	8	30
GİH	Raportör Yardımcısı	9	45
GİH	Yazı İşleri Müdürü	1	1
GİH	Dış İlişkiler Müdürü	1	1
GİH	Strateji Geliştirme Müdürü	1	1
GİH	Teknik Hizmetler Müdürü	1	1
GİH	İdarî ve Malî İşler Müdürü	1	1
GİH	Personel Müdürü	1	1
GİH	Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürü	1	1
GİH	Özel Kalem Müdürü	1	1
GİH	Uzman	1	12
GİH	Sivil Savunma Uzmanı	1	1
GİH	Mali Hizmetler Uzmanı	4	2
GİH	Mali Hizmetler Uzman Yardımcısı	8	1
GİH	Şef	3	15
GİH	Şef	4	3
GİH	Şef	5	3
GİH	Şef	6	3
GİH	Kütüphaneci	8	1
GİH	Kütüphaneci	7	2
GİH	Programcı	6	6
GİH	Çözümleyici	1	1
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	3	30
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	4	10
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	5	10
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	6	15
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	7	25
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	8	25
GİH	Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni	9	25
GİH	Şoför	5	15
GİH	Şoför	6	5
GİH	Şoför	7	5
GİH	Şoför	8	5
GİH	Şoför	9	5
GİH	Şoför	10	5

SINIFI	UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ
GİH	Santral Memuru	5	1
GİH	Santral Memuru	11	2
SH	Tabip	1	1
SH	Hemşire	1	1
SH	Hemşire	3	1
TH	Mühendis	7	1
TH	Mühendis	6	1
TH	Tekniker	3	1
TH	Tekniker	6	3
TH	Tekniker	7	6
TH	Teknisyen	3	4
TH	Teknisyen	4	2
TH	Teknisyen	5	2
TH	Teknisyen	7	1
TH	Teknisyen	8	4
TH	Teknisyen	9	4
YH	Hizmetli	5	7
YH	Hizmetli	6	5
YH	Hizmetli	7	5
YH	Hizmetli	8	3
YH	Hizmetli	9	2
YH	Hizmetli	10	5
YH	Hizmetli	11	5
YH	Dağıtıcı	5	1
YH	Dağıtıcı	9	1
YH	Dağıtıcı	10	1
YH	Mübaşir	5	2
YH	Bekçi	5	3
YH	Bekçi	7	2
YH	Bekçi	10	2
YH	Bekçi	11	15
YH	Aşçı	5	3
YH	Aşçı	9	3
TOPLAM:			**439**

(3) SAYILI LİSTE

KURUMU : ADALET BAKANLIĞI
TEŞKİLÂTI : TAŞRA

(MESLEK MENSUPLARI)
İHDAS EDİLEN KADROLAR

SINIFI	UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ
	Raportör (Hakim ve Savcı)	1	30
	Raportör (Hakim ve Savcı)	2	18
	Raportör (Hakim ve Savcı)	3	19
	TOPLAM		**67**

(4) SAYILI LİSTE

KURUMU : SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI
TEŞKİLÂTI : MERKEZ

(MESLEK MENSUPLARI)
İHDAS EDİLEN KADROLAR

SINIFI	UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ
	Raportör (Uzman Denetçi)	1	6
	Raportör (Başdenetçi)	2	5
	Raportör (Denetçi)	4	4
	TOPLAM		**15**

(5) SAYILI LİSTE
İPTAL EDİLEN KADROLAR
(MESLEK MENSUPLARI)

KURUMU : ANAYASA MAHKEMESİ BAŞKANLIĞI
TEŞKİLÂTI : MERKEZ

SINIFI	UNVANI	DERECESİ	SERBEST KADRO ADEDİ
	ASİL ÜYE	1	11
	YEDEK ÜYE	1	4
	TOPLAM		**15**